

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**TARİHÎ TÜRK YAZIM GELENEĞİ BAĞLAMINDA ESKİ
UYGURCA METİNLERDEKİ MÜREKKEP DEĞİŞMELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Menevşe TİBET

Danışman
Prof. Dr. Serkan ŞEN

SAMSUN
2024

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**TARİHÎ TÜRK YAZIM GELENEĞİ BAĞLAMINDA ESKİ
UYGURCA METİNLERDEKİ MÜREKKEP DEĞİŞMELERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Menevşe TİBET

Danışman
Prof. Dr. Serkan ŞEN

SAMSUN
2024

TEZ KABUL VE ONAYI

Menevşe TİBET tarafından Prof. Dr. Serkan ŞEN danışmanlığında hazırlanan “TARİHİ TÜRK YAZIM GELENEĞİ BAĞLAMINDA ESKİ UYGURCA METİNLERDEKİ MÜREKKEP DEĞİŞMELERİ” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından 16/08/2024 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Serkan ŞEN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Hanife ALKAN ATAMAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Ceval Kaya Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

15/10/2024

Prof. Dr. Faik Ahmet SESLİ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar 'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi?

Evet ☐

Hayır ☒

15/10/2024

Menevşe TİBET

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: TARİHİ TÜRK YAZIM GELENEĞİ BAĞLAMINDA ESKİ UYGURCA METİNLERDEKİ MÜREKKEP DEĞİŞMELERİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 06/06/2024 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 25

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

15/10/2024

Prof. Dr. Serkan ŞEN

ÖZET

TARİHİ TÜRK YAZIM GELENEĞİ BAĞLAMINDA ESKİ UYGURCA METİNLERDEKİ MÜREKKEP DEĞİŞMELERİ

Menevşe TİBET

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili Ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans, Temmuz/2024

Danışman: Prof. Dr. Serkan ŞEN

Eski Uygur Türkçesi üzerine gerek metin yayımı gerekse dil özellikleriyle ilgili bir hayli çalışma yapılmış ancak metinlerindeki mürekkep değişmelerine dair detaylı bir araştırmayla karşılaşılmamıştır. Türkçe metinlerde siyah dışında farklı renkte mürekkep kullanıldığına ilk defa Köktürk, Uygur ve Mani harfleriyle yazılan eserlerde rastlanılmaktadır. Daha sonraki dönemlerde bu yazım geleneği gelişerek devam etmiştir. Böyle bir çalışmayı yapmaktaki amaç günümüze kadar ulaşan bir geleneğin kökenlerine inerek Türkoloji'ye katkı sağlamaktır.

Bu çalışma “Giriş, İnceleme, Dizin, Seçme Fragmanlar” olmak üzere dört anabölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde araştırmanın konusuna, önemine, amacına ve yöntemine değinilmiştir.

İnceleme bölümünde Berlin Bilimler Akademisi Dijital Arşivi'nde mürekkep değişmesine rastlanılan fragmanlar vurgu yerine göre “Metinlerin Giriş Bölümünün Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar”, “Özel İsimlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar”, “Başlıkların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar”, “Dhāraṇī Adı Verilen Duaların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar”, “Unutulan Ekin Farklı Mürekkep Vurgulandığı Fragman”, “Önemli Tarihin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragman”, “Kalıp İfadelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar”, “Arşivde Mürekkep Değişmesi Barındırdığı Gözlemlensede Yıpranmadan Ötörü İçeriği Belirlenemeyen Metinlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar” olarak sınıflandırılmıştır. Fragmanların harf ve yazı çevirimi yapılmış, bağlam gerektiren metinler ise Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.

Elde edilen bilgiler, sonuç kısmında toplu bir şekilde sunulmuştur. Dizin bölümünde özellikle mürekkep değişmesine rastlanılan kelimelerin dizini yapılarak Türkiye Türkçesi karşılıkları yazılmıştır. Çalışmanın sonunda mürekkep değişmesi barındırdığı gözlemlenen bazı fragmanların tıpkıbasımları verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mürekkep değişmesi, Dini terminoloji, Gelenek, Vurgu.

ABSTRANCT

HISTORICAL TURKISH WRITING TRADITION AND INK CHANGES IN OLD UYGHUR TEXTS

Menevşe TİBET

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Turkish Language and Literature

Master, July / 2024

Supervisor: Professor Doctor Serkan ŞEN

Plenty of research has been done on Old Uyghur Turkish, both publishing texts and examining its linguistic features. But there haven't been any detailed studies on how the ink used in these texts changed over time. The first time different colored inks (besides black) were used in Turkish writings was with the Orkhon, Uyghur, and Manichaean scripts. This writing tradition stuck around and even developed further in later periods. This thesis aims to contribute to the field of Turkology by exploring the roots of this long-lasting tradition.

This thesis is divided into four main sections: Introduction, Analysis, Index, and Selected Fragments. The introduction dives into the topic, its importance, the goals of the research, and the methods used.

The analysis section focuses on fragments from the Digital Archive of the Berlin Academy of Sciences where the ink color seems to change. These fragments are categorized based on what the different ink emphasizes: “The Introduction Part of the Texts is Highlighted with Different Ink”, “Proper nouns emphasized with different ink”, “Titles highlighted with different ink”, “Magical words called Dhāraṇī emphasized with different ink”, “Forgotten suffixes highlighted with different ink”, “Important dates highlighted with different ink”, “Formulaic expressions highlighted with different ink”, “Fragments where the archive shows ink changes, but the content is unreadable due to wear and tear”. For each fragment, the text is transcribed and translated into Turkish whenever necessary for understanding the context.

The information gathered throughout the analysis is presented in a comprehensive way in the conclusion section. The index section creates a list of words where ink changes were observed, along with their corresponding Turkish translations. Finally, the thesis includes pictures of some fragments showcasing these ink changes.

Keywords: Ink change, Religious terminology, Tradition, Emphasis.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Türkçenin Köktürkçeden sonra yazıyla takip edilen ikinci dönemi Eski Uygur Türkçesidir. Bu dönem kendisinden sonraki Türk dilinin evreleri üzerinde önemli tesirler bırakmıştır. Bu tesirlerden bir tanesi de yazım geleneğidir. Çağlar boyu kullanılan, farklı mürekkeple işaretleme uygulamasının temelleri de bu dönemde atılmıştır. Bu itibarla Berlin Bilimler Akademisi Dijital Turfan Arşivi'nde mürekkep değişmesi gözlemlenen Uygur harfli fragmanlar belirlenerek siyah dışında tercih edilen ikinci bir rengin nasıl ve ne sebeple metinlerde kullanılmış olabileceği sorusuna bu tezde cevap aranmaya çalışılacaktır. Böylesi bir çalışma daha öncesinde gerçekleştirilmemiş olup tarafımızca ilk defa ortaya konulması sebebiyle Türk Dili incelemelerinin yazım boyutuna yeni bir yaklaşım getireceği öngörülmektedir.

Bu çalışma “Giriş, İnceleme, Dizin, Seçme Fragmanlar” olmak üzere dört ana başlıktan oluşmaktadır. Uygur alfabesiyle kaleme alınan Eski Uygur Türkçesi metinleri incelenmiş, mürekkep değişmesine rastlanılan 450 civarı fragman vurgu yerine göre tasnif edilmiştir. Sonrasında metinler harf ve yazı çevrimine aktarılmıştır. Harf ve yazı çevrimi yapılmayan metinlerin harf ve yazı çevrimi ise tarafımızdan gerçekleştirilmiştir. Ardından kırmızı mürekkeple belirlenen ifadelerin geçtiği bağlam Türkiye Türkçesine çevrilmiştir. Elde edilen bilgiler, Sonuç kısmında toplu bir şekilde sunulmuştur. Dizin bölümünde özellikle mürekkep değişmesine rastlanılan kelimelerin dizini yapılarak kelimelerin Türkiye Türkçesi karşılıkları yazılmıştır. Çalışmanın sonunda seçme fragmanların resmine yer verilmiştir.

Bu alanda çalışmama vesile olan gerek tezimde gerekse hayatımın her safhasında desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Serkan ŞEN'e teşekkürlerimi borç bilirim. Varlıklarıyla hayatımı güzelleştiren, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunuyorum.

Menevşe TİBET

Temmuz 2024

SAMSUN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRANCT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
YAZI VE HARFÇEVİRİMİ SİSTEMİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	1
1.3. Araştırmanın Önemi	1
1.4. Araştırmanın Yöntemi	2
1.5. Berlin Bilimler Akademisi Turfan Dijital Arşivi’nde Mürekkep Değişmesine Rastlanılan Uygur Harfli Türkçe Fragmanların Tablosu	3
2. İNCELEME	18
2.1. Eski Uygurca Metinlerde Giriş Bölümünün Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	18
2.1.1. Eserin ya da Bölümün Girişinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	18
2.1.1.1. Girişteki Selamlamanın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	18
2.1.1.2. Eserin ya da Bölümün Adının Farklı Mürekkep Vurgulandığı Fragmanlar	46
2.1.1.3. Eserin ya da Bölümün Kaçınıcı Bölüm Olduğunun Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	70
2.1.1.4. Girişte Hadisenin Geçtiği Yerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	91
2.1.2. Prajnaparamita Adlı Eserde Kutsallık Atfedilen Cümlelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	103
2.2. Özel İsimlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	135
2.2.1 Buda’nın Ünvanı’nın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	135
2.2.1.1. “burhan”ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	135
2.2.1.1.1.Sadece “burhan” İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	136
2.2.1.1.2. “Tengri Tengrisi Burhan” İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	184
2.2.1.1.3. Tengri Tengrisi Burhan İfadesinde Sadece “Burhan”ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	186
2.2.1.2. Bodis(a)t(a)v’ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	194
2.2.1.3. Aynı Fragmanda Geçen “Burhan” ve “Bodis(a)t(a)v” Ünvanının Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	220
2.2.1.4 Buda’nın Diğer Adlarının Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	229
2.2.2. Kişi Adı, Ünvan ve Mekân’ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	236
2.3. Başlıkların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	242
2.4. Dhāraṇī Adı Verilen Duaların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	250
2.5. Kalıp İfadelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	269
2.5.1. “bo şlok kṣanti paramitning” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	269
2.5.2. “pramitning şlokı ol bo şlok” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	270

2.5.3. “bo şlok dyan pramitning şlokı erür” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	271
2.5.4. “amtı şlokın sözleyür” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	271
2.5.5. “amtı bo savning şlokın sözleyür” Kalp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar.....	275
2.5.6. “amtı şlok takşutın sözleyür” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	276
2.6. Unutulan Ekin Kırmızı Mürekkeple Vurgulanması	278
2.7. Önemli Tarihin Farklı Mürekkeple Vurgulanması	278
2.8. Arşivde Mürekkep Değişmesi Barındırdığı Gözlemlense de Yıpranmadan Ötürü İçeriği Belirlenemeyen Metinlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar	279
3. SONUÇ.....	307
4. DİZİN.....	312
KAYNAKÇA.....	320
SEÇME FRAGMANLAR.....	327
ÖZGEÇMİŞ	342

SİMGELER VE KISALTMALAR

()	: İmla gereği yazılmayabilen ünlüleri gösterir
(())	: Pb.Y.de, müstensihnin satırın sağ veya sol tarafına yaptığı ekleme
[]	: Düşmüş kısımları gösterir.
◊	: Eksik yazılmış unsurları gösterir.
AH	: Atabetü'l-Hakayık
BBAW	: Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften
bkz.	: Bakınız
BT	: Berlin Turfan
Çev.	: Çeviren/Çevirenler.
DLT	: Dîvânu Lugâti't-Türk
EUyg.	: Eski Uygurca
MUTAD	: Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi
Mz.	: Mainz Koleksiyonundaki Belgeler
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Sgd.	: Sogutça
Skr.	: Sanskritçe
ss.	: sayfadan sayfaya
TDK	: Türk Dil Kurumu
TT	: Türkische Turfan Texte
U	: Berlin Koleksiyonundaki Belgeler
Yay.	: Yayınlayan/Yayınlayanlar.

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Harf ve Yazı Çevirimi	x
Tablo 2. Berlin Koleksiyonunda Mürekkep Değişmesine Rastlanılan Fragmanlar	3-17

YAZI VE HARFÇEVİRİMİ SİSTEMİ

Tablo 1 Uygurca harf ve yazı çevirimi cetveli¹

Sonda	Ortada	Başla	Transliterasyon	Transkripsiyon
			" / '	a, e ; é
			y / 'y	ı, i ; ê
			w / 'w	o, u
			* wy / 'wy	ö, ü
			q	k, g, h
			k	k, g
			y	y
			r	r
			l	l
			t	t d
			d	d l
			ç	ç
			s, ş	s, ş
			ş, s	ş, s
			z	z, ş
			n	n
			nk	ng
			p	b, p
			v	v
			w	w
			m	m

* İlk hecede ikinci ses durumunda.

¹ Serkan Şen, *Körüm Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*, Kesit Yay., İstanbul 2017, s. 34.

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu

Yazım geleneği, bir kültürün veya toplumun yazılı belgeleriyle oluşturulan değerler bütünüdür. Bu geleneğin oluşumu ve gelişimi genellikle o toplumdaki tarihi, kültürel ve sosyal arka planla ilgilidir.

Uygur çağında geniş kitleler hâlinde yerleşik hayatı benimseyen Türkler, Manihaizm ve Budizm gibi inanç sistemleriyle tanışmışlardır. Bu dinleri daha iyi anlamak ve hızlı bir şekilde yaymak amacıyla bir dizi tercüme faaliyeti gerçekleştirmişlerdir. Bunun neticesinde de Çince, Toharca, Soğdça, Sanskritçe ve Tibetçe kitapları yoğun bir şekilde Türkçeye tercüme etmişlerdir. Çevirdikleri eserlerdeki özellikle dinî terminolojiye ait kavramları kırmızı, turuncu, kahverengi gibi renklerle vurgulayarak muhataplarının dikkatini çekmeyi amaçlamışlardır. Eski Uygur Türkçesi yazım geleneği kendinden sonra gelen dönemler üzerinde de önemli tesirler bırakmıştır.

Bu çalışmanın temelini Berlin Bilimler Akademisi Dijital Arşivindeki mürekkep değişmesine rastlanılan Uygur harfli fragmanlar oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Tarihî Türkçe metinlerin yazımında farklı mürekkeple eserlerin üretildiği ilk dönem Uygur çağıdır. Erken dönem İslami metinlerde de Uygur harfleri kullanılmakla beraber zaman içerisinde Türkçe metinler Arap yazısıyla yazılmaya başlanmıştır. Çalışmada Uygur yazısıyla oluşturulan metinlerdeki mürekkep değişmelerinin nedenleri irdelenip bunun arkasındaki zihin dünyasının gelenekten mi beslendiği yoksa yeni alınan bir alfabenin bir gereği mi olduğu sorusuna cevap aranacaktır. Türklerin yazımda farkındalık oluşturmak adına ne tür imkanlardan faydalandığı ortaya konulacaktır. Uygurca metinlerin hangi hususta mürekkep değişmeleriyle yazıya geçirildiği belirlenecektir. İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası meydana getirilen metinlerden hareketle mürekkep değişmelerine konu olan bağlamların özellikle Türk kültüründe vurgulanma hassasiyeti ortaya konulacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkçe metinlerde farklı mürekkep kullanımına ilk defa Eski Uygur Türkçesi dönemi eserlerinde karşılaşıldığından dolayı geleneğinin de izleri bu dönemde aranmalıdır. Berlin Bilimler Akademisi Dijital Turfan Arşivi'nde önem atfeden

ibarelerin siyah dışında hangi renklerle vurgulandığı tespit edilerek dönemin kültür dünyasına ve yazım anlayışına dair tespitte bulunulacaktır. Türk Dili çalışmalarında Eski Türkçe; bu zamana kadar ses, cümle, semantik boyutlarda incelemeye tabi tutulmuş metinlerin yazım geleneği açısından değerlendirildiği çalışmalar son derece sınırlı kalmıştır. Özellikle mürekkep değişmelerinin nedenleri üzerine bir çalışma ortaya konulmamıştır. Çalışma bu eksikliği gidermek amacıyla Türkoloji'ye katkı sağlayacak, Türk Dili'nin diğer dönemlerindeki mürekkep değişmeleri incelemek isteyen araştırmacılarada yol gösterecektir.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma yöntemi olarak öncelikle Berlin Bilimler Akademisinde Dijital Turfan Arşivi bünyesinde okurlara sunulan kataloglardaki Uygurca yazmalar tespit edildi. İkinci aşamada kataloglar taranarak kırmızı ya da başka renklerle yazılmış bölümleri içeren bu yazmalar, katalog numaralarına göre sıralandı. Gerektiğinde kırmızı mürekkep gözlemlenen sözcüklerin metin tamiri yoluyla okunması gerçekleştirildi. Fragmanların genelinde harf ve yazı çevrimi birlikte yapılırken Dharani adı verilen duaların büyük çoğunluğunda sadece harf çevrimi yapıldı ya da dharani metni olduğu belirtilmekle yetinildi. Dördüncü aşamada ilgili kısımların altı çizilerek tıpkıbasımdaki mürekkebe eşdeğer renkle gösterilmeye çalışıldı. Bağlam gerektiren kısımların günümüz Türkçesindeki karşılıkları sunularak hangi kelimelerin metinlerde sürekli tekrar ettiği saptandı. Belirlenen fragmanlar vurgu yerine göre tasnif edildi.

Çalışmanın sonuç kısmında mürekkep değişmesinin nedenleri maddeler halinde verilmeye çalışıldı. Dizin kısmında mürekkep değişmesine rastlanılan bazı ifadelerin Türkçe karşılıkları verildi. Çok fazla fragmanda mürekkep değişmesi saptandığından dolayı örnek olması babında bazı fragmanların tıpkıbasımları çalışmanın sonuna konuldu.

1.5. Berlin Bilimler Akademisi Turfan Dijital Arşivi'nde Mürekkep Değişmesine Rastlanılan Uygur Harfli Türkçe Fragmanların Tablosu

Aşağıda mürekkep değişmesine rastlanılan AltunYaruk, Huastunaift, Sekiz Yükmek, Maytrisimit, Dasakarmapathavadanamala, Kşanti Kılguluk Nom Bitig, Prajnāpāramitā, Uṣṇīṣa Vijayā Dhāraṇī Sūtra, Avalokiteśvara-Sūtras, Sitātapatra adlı eserlere ait parçaların da yer aldığı fragmanların tablosu verilmiştir.

Tablo 2 Berlin Koleksiyonunda Mürekkep Değişmesine Rastlanılan Fragmanlar

Mz. 20	T II M 101
Mz. 36	T II S 89
Mz. 70	-
Mz. 108	TM 503
Mz. 126 I	T II D 173
Mz. 142 + U 3316	T II 853+(T III 234), Taf. 41
Mz. 164+ U 3315	T II 857 + T III 234, Taf. 40
Mz. 228	-
Mz. 240	-
Mz. 249	T II M 12 24
Mz. 250	T II M 12 36
Mz. 251	T II M 12 25
Mz. 253	T II M 12 37
Mz. 255	T II M 12 33
Mz. 256	T II M 12 16b
Mz. 261	T III M 239/501
Mz. 265	T III T 297; Glas: T II I T 297-501
Mz. 266	T II S 32; Glas: T I I S 32 - 515
Mz. 267	T II 852
Mz. 275	T I D 585
Mz. 281	T II S 32/517
Mz. 304	T II S 32/514
Mz. 342	T II 638
Mz. 344	T I x 9
Mz. 363	T I D

Mz. 364	T III M 115
Mz. 366	T III M. 239/505
Mz. 376 +U 2542	T II 854+Glas: (T II 691) Taf. 41
Mz. 410	T II S.2 /B.504
Mz. 425	Taf. 4
Mz. 431 + U 2728	T II Xanthippe+ T II 1 yogam M; Glas: T II M 813
Mz. 434 + U 2729	T II Xanthippe; Glas: T II x 538+ T II yogam M; Glas: T II y M 501
Mz. 461	T I
Mz. 465	-
Mz. 508	T II.836
Mz. 539	T II T+ T II T 515
Mz. 573	T III T
Mz. 582	T I D 93
Mz. 591+ U 2731	T II 5+T II 694
Mz. 596	T II S 32a
Mz. 603	Xanthippe Taf. 3
Mz. 610	T I L 13
Mz. 614	TM 309
Mz. 667	T III 84-84
Mz. 785	T I Y 52
Mz. 823a	T III 118-501
Mz. 823d	T III 118
Mz. 847	-
Mz. 855	T. III 84
Mz.924+Mz.909+ Mz.967	-
Mz. 927	-
Mz. 935	T II S 9B
Mz. 965	T II S 2B
Mz. 977	-
U 4	T II D 175

U 12	TM 343
U 29	T I α
U 30	TM 419
U 32	-
U 57+ U 259	T II D 175,1+ I/II
U 58	T III D 18i
U 67	T.M.301
U 78	T.M.488
U 168	T II D 173a,2
U 169	T II D 173b,1
U 190	T II D 93
U 231	T II K x 11
U 262	T I D
U 269	-
U 271	-
U 299	T M 293
U 320	T II 87.131
U 327	M
U 376	T III M 225
U 495	TM 299/TM 295 T α
U 720	T
U 721	T I 209
U 725a,b	T III T
U 731	T I D
U 752	T I a 58
U 759 + U 1711+ U 1779	T II S 32
U 770	T II S 39a
U 894	T II S 32 α 54
U 895	T II X 53
U 905 + U 860	T II Xanthippe + T II x 521)
U 2933 +U 921 + U 2918	T II S 32a + T II S 32a + T II S 32
U 934	T I Ks 11

U 971	T II S 20
U 1063	T II S 45
U 1183	T I 146
U 1187	T II D 9 3.4
U 1252 + U 2766	T II 796 + T II M 834
U 1345+ U 1318	T I L + T I
U 1350	T I L
U 1409	T I X
U 1422	T I
U 1440	T I Taf. 80
U 1452	T I 131
U 1496 +U 1443	T I + T I
U 1499	T I α
U 1503 a-b	T I α 53
U 1531	T I D
U 1532	T I D
U 1535	T I D
U 1541	T I D
U 1547	T I D 103
U 1595 + U 968	T II + T I D
U 1626	T II D 63 α
U 1633	T II D 40ĭ 510
U 1635	T II D 296
U 1759+ U 1711+ U 1779	T II S 32a
U 1768	T II S 32a
U 1814	T II S 1053
U 1819	T II T
U 1857	T II 553
U 1868	T II Y 59
U 1883	T II Y 60
U 1887	T II Y 60 L
U 1904	T III 218

U 1918	T III M 122
U 1928	T III M 163
U 1962	T III M 300
U 1986	T III T.V 59
U 1991	T III TV 86-20
U 1994	T I TM 48İ
U 1995	T M 481
U 2031	T
U 2042	-
U 2095	-
U 2097+U 2101	-
U 2099	-
U 2105 +U 971	-
U 2112+ U 2113+ U 2114+ U 2115	-
U 2154	-
U 2155	-
U 2200	T I
U 2203	T I
U 2215	T I 50
U 2232	T I 520
U 2233	T I 521
U 2248	T I 542
U 2273	T. I α
U 2279	T I α 504
U 2285	T I α 511
U 2289	T I α 515
U 2300	T I D
U 2316	T I D 505
U 2318	T I D 509
U 2331	T I D 524
U 2332	T I D 526
U 2333	T I D 528

U 2348	T I D 590
U 2362	T I D 667
U 2371 + U 2279a	T I D α + T I α 504
U 2371+ U 2279b	-
U 2374	T I D X 36
U 2375 + U 2479	T I D x 36 + Glas: T II 607
U 2377 + U 3300a	T I Y 20.524 + T III M 219.513
U 2378	T I T 301. 500
U 2384	T I M 509
U 2386	T I M 512
U 2393	T II Y 17.501
U 2399	T II 502
U 2400	T II 503
U 2404	T II 508
U 2406	-
U 2408	T II 514
U 2412	T II 518
U 2422	T II 534
U 2425	T II 537
U 2426	T II 538
U 2449	T II 569
U 2451	T II 571
U 2460	T II 581
U 2463	T II 568
U 2464	T II 585
U 2468	T II 592
U 2499	-
U 2506	T II 639
U 2520	T II 665
U 2556	T II 713
U 2560	T II 717
U 2567	T II 790

U 2574 + U 2576	T II 809 + T II 333
U 2593	T II 949
U 2595	T II 952
U 2602	T II 969
U 2612	T II 999
U 2615 + U 2557+ U 3516	T II 1012 + T II 714 + (?)
U 2636	T II 1063
U 2638	T II 1065
U 2642	T II 1085
U 2654	T II D 143.504
U 2656	T II D 201.502
U 2667	T II D 526
U 2671	T II D 541
U 2674	T II M
U 2675 + U 3591	T II M
U 2691	T II M 12
U 2693	T II M 12.3
U 2696	T II M 12
U 2697	T II M 12.8
U 2700	T II M 12.515
U 2701	T II M 12.14
U 2703	T II M 12.16
U 2706	T II M 12.19
U 2707	T II M 12.20
U 2708	T II M 12.39
U 2709	T II M 12.21
U 2710	T II M 12.22
U 2711	T II M 12.23
U 3040 + U 2713	T II x 503 + T II M 12.27
U 2718	T II M 12.34
U 2721	T II M 12.39
U 2724	T II M 12.42

U 2727	T II M 12.45
U 2730	T II 675
U 2738	T II 825
U 2739	TII M 12.835
U 2740	T II M 12.837
U 2745	T II M 174.501
U 2746	T II M 174.500
U 2755	T II M 507
U 2760	T II M
U 2768	T II I M 847
U 2776	T II M 867
U 2785	T II S 2 B
U 2786+ U 2787	T II S 2 B.501
U 2793	T II S 20
U 2809	T II S 21.503
U 2818a	T II S 32.500
U 2841+ U 3589	T II S 32a
U 2869 + U 2953	TT II S 32a 524 + T II S 32a 688
U 2871	T II S 32
U 2873	T II S 32a 532
U 2875	T II S 32a 539
U 2895	T II S 32a 581
U 2898	T II S 32a 586
U 2926	T II S 32a 635
U 2933	T II S 32a 651
U 2951	T II S 32a 684
U 2952	T II S 32a 687
U 2954 + Mz. 533	T II S 32a 690
U 2955	T II S 32a 692
U 2957	T II S 32a 697
U 2958	T II S 32
U 2959	T II S 32a 699

U 2965	T II S 41a
U 2972	T II S 53
U 2981	T II S 83
U 2982	T II S 90.4
U 2983	T II S 90.3
U 2984	T II S 90.2
U 2985	T II S 90.7
U 2986a	T II S 90.5
U 2360+ U 2986	T II S 90.6
U 2987	T II S 90.1
U 2988	T II S 90.18
U 2989	T II S 90.19
U 2990	T II S 90.17
U 2991	T II S 90.16
U 2992	T II S 90.15
U 2993	T II S 90.14
U 2994	T II S 90.13
U 2995	T II S 90.12
U 2996	T II S 90.11
U 2997	T II S 90.10
U 2998	T II S 90.9
U 2999	T II S 90.8
U 3011	T II T 538
U 3025	T II T 676
U 3033	T II T 1758
U 3040	T II X 503
U 3055	T II X 526
U 3111	T II Y 27.500
U 3139	T III 62.500
U 3143	T III 74.2
U 3144 +U 3337	T III 84.48+ T III M 249.507
U 3150	T III 118

U 3157	T III 118. 9
U 3159	T III 218. 500
U 3169	T III 234
U 3173	T III 273.503
U 3197	T III D
U 3204	T II M 115
U 3212	T III M 120
U 3213	T III M 120
U 3214 + U 3352	T III M 120 + T III TV 59
U 3217	T III M 122
U 3221	T III M 122
U 3228	T III M 122a
U 3230 I II	T III M 123
U 3232	T III M 123.502
U 3236	T III M 127
U 3240	T III M 127
U 3242	T III M 127
U 3244	T III M 130
U 3248	T III M 131
U 3251 + Mz. 416b	T II I M 131d + T II I M 131
U 3254 a+b	T III M 131
U 3269	T III M 168.500
U 3281	T II M 174.502
U 3283	T III M 178
U 3285	T III M 192
U 3296	T III M 219.500
U 3300 b	T III M 219.513
U 3303	T III M 219.517
U 3304	T III M 219.518
U 3305	T III M 219.519
U 3308	T III M 227
U 3309	T III M 227

U 3310	T III M 227.502
U 3311	T III M 227.500
U 3312	T III M 234
U 3313	T III M 234.501
U 3314	T III M 234.502
U 3317	T III M 238.500
U 3318	T III M 239
U 3324	T III M 249.501
U 3341	T III M T. V 49
U 3342	T III TV 49.500
U 3344	T III TV 49.502
U 3345	T III T.V. 49.503
U 3347	T III T.V. 57.502
U 3348	T III T.V. 57.503
U 3352	T III TV 59
U 3363	T III T.V. 68.500
U 3364	T III T.V. 68.501
U 3365	T III T.V. 68.509
U 3366	T III T.V. 68
U 3367	T III T.V. 68.506
U 3393	T II M 436
U 3402	-
U 3442	-
U 3455	-
U 3456	-
U 3464	-
U 3468	-
U 3469	-
U 3470	T I
U 3485	-
U 3488+3212	-
U 3495	-

U 3518	-
U 3525	-
U 3526	-
U 3533	-
U 3538	-
U 3549	-
U 3550	-
U 3557	-
U 3559	-
U 3570	-
U 3571	-
U 3584	-
U 3592	-
U 3594	-
U 3595	-
U 3601	-
U 3610	-
U 3638	-
U 3645	-
U 3652	Tafel 155
U 3660	T II
U 3676	Tafel 179
U 3678	Tafel 181
U 3827	T I
U 3833	-
U 3837	T II D 314?
U 3853	T III 76.500
U 3855	T II S 193
U 3857	T II Y 22
U 3886	T I D 541
U 3893	-
U 3896 +U 4919 + U 4918	-

U 3898	-
U 4028	T I
U 4542	-
U 4563	-
U 4829a	-
U 4830	T II Y 6
U 4831	T I
U 4833	T I
U 4835	-
U 4859	T I D 611
U 4862	T I 618
U 4867	T I D 641
U 4871	T I D 679
U 4879	T II 98.735
U 4882	T II Y 11
U 4883	T II 890
U 4884	T II 899
U 4905	T II 1019
U 4914	T II D 68
U 4931	T II S
U 4934	T II S 20
U 4936	T II S 20
U 4944	T II S 21
U 4948	T II S 32
U 4949	T II S 32a
U 4954	T II S 524/526
U 4962	T II
U 4976	T II T 1571
U 5046	T III 218
U 5050	T III 273.509
U 5072	T III M 127
U 5074	T III M 131.501

U 5089	T III T 507
U 5101	T III TV 59
U 5107	T M 258
U 5108	T
U 5119	-
U 5121	-
U 5124	-
U 5129	-
U 5134	-
U 5154	-
U 5232	T II D 140a
U 5365	-
U 6503	-
U 6568	-
U 6569 a-b	-
U 6651	-
U 6667	-
U 7000	-
U 7002	-
U 7003	B 3
U 7029	-
U 7065	T III M 115
U 7066	-
U 7119	T I D
U 7123	-
U 7124	-
U 7133	-
U 7140	T III M 152
U 7142	-
U 7166	BV.7 55-61
U 7176	T III 218
U 7211	T II S 32a

U 7212	T II S 32a
U 7215	T I M
U 7224	-
U 7240	-
U 8000	T III M 239 502
U 3152	T III 118

2. İNCELEME

2.1. Eski Uygurca Metinlerde Giriş Bölümünün Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Çalışmada bu bölüm, Eserin ya da bölümün girişinin farklı mürekkeple vurgulandığı fragmanlar ve Prajnaparamita adlı eserde kutsallık atfedilen cümlelerin farklı mürekkeple vurgulandığı fragmanlar olarak iki başlık altında incelenmiştir.

2.1.1. Eserin ya da Bölümün Girişinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Eserin ya da bölümlerin girişindeki selamlama, eserin adı, kaçınıcı bölüm olduğu, olayın geçtiği yer muhatabın dikkatini çekmek amacıyla kırmızı başta olmak üzere kahverengi, turuncu, kırmızı renkle vurgulanmıştır. Eğer fragmanda öne çıkarılmak istenilen eserin girişiyse, fragmanın devamında geçen Burhan ya da Bodis(a)t(a)v ünvanı dâhi genellikle siyah mürekkeple yazılmıştır. Her eserin kendine has bir girişinin olması ve siyah dışında farklı renkle gösterilmesi, fragmanın hangi eserlere ait olduğunun tespitini de kolaylaştırmaktadır.

2.1.1.1. Girişteki Selamlamanın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Eski Uygurcada Budist metinlere “Namo bud! Namo darm! Namo sang!” besmelesi ile başlanır. 13. yüzyıldan sonra meydana getirilen veya Tibetçeden tercüme edilen Uygurca metinlerde bu formül Sanskrit diline çevrilerek kullanılmıştır. Formüldeki kelimelere karşılık Uygurlar metinlerinde Buddha’ya karşılık burhan; darm kelimesine karşılık nom, törü veya nomı törü; cemaate karşılık bursang kuvrag ikilemesini kullanmışlardır.²

Bu dönemden kalma dinî eserler bizzat Atatürk tarafından incelenmiştir. Hatta Atatürk 26 Ağustos 1934 tarihinde İzmir Panayırı’nın açılması münasebetiyle İsmet Paşa’ya çektiği telgrafın sonunda “Namo İsmet Hürmet İsmet’e” ibaresini kullanmıştır.

² Şinasi Tekin, “İştikakçının Köşesi, Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler”, Simurg Yayınları, *Dil ve Edebiyat Dergisi* 8, 1. Baskı, İstanbul, 2001, s. 33-35.

U 725 a,b

Ön

(1) [namo] bud [n]amo d(a)rm namo sang

[]pwd []'mw drm n'mw s'nk

(2) altun] önglög v(a)ruk v(a)ltriklig kopda

[] 'wynklwk yrwq ylttryqlyq qwpd'

(3) [köl]trülmiş nom eligi atl(ı)g nom bitigde

[]trwlmyş nwm 'ylyky ''tlq nwm pytykd'

(4) leng ilki ba]slag bölüki baştınkı bir

[]şl'q pwylwky p'stynqy pyr

(5) [tegzinç] ançulayu erür mening eşi-

[]''nçwl'yw 'rwr m'nynk 'yşy-

(6) [tmişim yme]...

[] ...

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında İlk bölüm. Bunu duydum.³

U 5108

Arka

(1) [: namo bud:] :: namo d(a)rm :: : [namo sang :]

[] :: n'mw drm :: : []

(2) [altun önglög] v(a)ruk valtriklig kopda kötrülmiş [nomeligi]

[] yrwq y'lttryqlyqyqwpd'kwytrwlmyş []

(3) [atlg] nom bitigde : kærtüdin kelmi[şlarning üç]

[] nwm pytykd' : kyrtwdyn k'lmy[]

(4) [etöz]in adırtlamak atl(ı)g üçü[nç bölük]

[] yn ''dyrtl'm'q ''tlq 'wyçw[]

(5) [tegzinç] :: : []

[] :: : []

(6) []

³ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler, Giriş, Metin ve Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2021, s. 72.

(7) [] ⁴

(1-5) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Üçüncü bölüm “Hakikatten gelmişlerin üç vücudunu ayırt etmek”.

U 731

Arka

(1) [na]mo bud : [na]mo d(a)rm : namo [sang]

[]mw pwd : []mw drm : n’mw []

(2) [a]ltun önglög v(a)ruk val[tr]ık-

[]ltwn ’wynlwk yrwq̄ y’lyq

(3) -līg kopda kötrülmış nomēlīg]

-lyq q̄wpt’ kwytrwlmyş nwm ’yl[]

(4) atl(i)g nom bitigde kılınç

”tlq nwm pytykt’ q̄ylynç

(5) adartmakın öçürmek []

”d’rtm’qyn ’wyçwrm’k []

(6) bêşinç bölük üçün[nç] []

pyşynç pwylwk ’wyçwn[]⁵

(1-6) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı !Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında “Davranış engellemesini söndürmek” adlı beşinci bölüm üç[üncü to]mar.

Mz. 582

Arka

üçünç ülüş bir ol

’wyçwnç ’wylwş byr ’wl

(1) [na]mo bud.. namo d(a)r[m namo sang]

[]nw pwd n’mw dr[]

(2) altun önglög v(a)ruk valtrıklīg kopda [kötrülmış nom]

”ltwn ’wynklwk yrwq̄ y’ltryq̄lyq q̄wpd’ []

⁴ VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (Erişim: 06.03. 2024).

⁵ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 178.

(3) èligi atl(i)g nom bitigde kılınç[adartmakın öcür]

'ylyky''tlq nwm pytykd' qylynç []

(4) -mek atl(i)g bêşinç bölük üçü[nç tegzinç]

-m'k ''tlq byşynç pwylwk'wyçw[]

(5) amtı bo nom başlagın kutlug gr(a)[tır]kut [tagda]

'mty pw nwm p'sl'qyn qwtlwq qr[] qwt []

(6) ukmiş k(e)rgek...

'wqmyş krk'k ...⁶

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Beşinci bölüm üçüncü kitap “Davranış engellemesini yok etmek”.

U 2279b

Arka

(1) [namo bud namodarm | namosang

[]n'mw s'nk

(2) [altun önglög v(a)ruk valtrıklıg kopda] kötrülmüş n[o]m

[] kwytrwlmyş nm

(3) [èligi atl(i)g nom bitigde] tört m(a)haraaç

[] twyrt mq'r''ç

(4) [t(e)ngriler vèrtinçüg küzetmek at|l(i)g i|ki v(è)|g(i)rmin[ç]

[]lq 'y[] ykrmy[n]]⁷

(5) []

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On ikinci bölüm “Dört Maharaja Tanrılar'ın yeryüzünü koruması”.

Mz. 667

Ön

(1) [namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk ,,

⁶ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 118.

⁷ Özlem Ayazlı, *Altun Yaruk Sudur VI. Kitap, Karşılaştırmalı Metin Yayını*, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2012, s. 30.

- (2) altun önglög v(a)ruk valtrıklıg kopda
 'ltwn 'wynklwk yrwä y'ltryqlyq qäwpd'
- (3) kötrülmiş nomêligi atl(i)g nom bitigde
 kwytrwlmyş nwm 'ylyky ''tlq nwm pytykd'
- (4) il[ın]m[ek]siz tıgme dar(a)nı nomug okıtmak
 'yl[]m[]syz tykm' d'rny nwmwq 'wqytm'q
- (5) atl(i)g üç v(è)g(i)rminc
 ''tlq 'wyç ykrmync
- (6) bölük vêtinç tegzinç
 pwylwk yytynç t'kzynç
- (7) anta ötrü tükel bilge
 ''nt' 'wytrw twyk'l pylk'
- (8) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan ayagka tegimlig
 tnkry tnkrysy pwrq'n ''y'qq' t'kymlyk
- (9) sarıputrı arhantıg okıyu y(a)rılıkap inçe
 s'rypwdry ''rq'ntyq 'wqyyw yrlyq'p 'ynç'
- (10) tēp yarlık[a]dı ...⁸
 typ y'rlyq[]dy...

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On üçüncü bölüm yedinci tegzinç "Bağlanma denen dharaniyi anlatmak".

U 934

Arka

- (1) namo bud namo darm namo sang
 n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s'nk
- (2) edgü ögli v(a)rılkançsız köngüllüg
 'dkw 'wykly yrlyq'nçsyz kwnkwllwk
- (3) nomlug ötüg []
 nwmlwq 'wytwk []

⁸ Abdurrahman Seymen, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (551-600)*, Marmara Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 74-75.

(4) kılmış anıg kılınçlarıg

qylmyş''nyq qylynçl'ryq

(5) kılkulug nom bitig tokuz

qylqwlwq nwm pytyk twqwz

(6) on tezginc.. ..

'wn t'zkynç ,, ,,

(7) yal(1)nguk yoluntakılar üçün

y'lnkwq ywlwnt'qyl'r 'wyçwn

(8) yükünç yükünü tüketmiş boltı

ywkwnç ywkwnw twyk'tmyş pwlty⁹

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! İyi niyetli merhametsiz gönüllü dini sual kötü amel işlemiş [kşanti] tövbe etme kitabı Doksanıncı bölüm.

U 2745

Arka

(1) namu bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk ,,

(2) edgü ögli y(a)rlıkançuçı köngüllüg nomlug orunta ksanti

'dkw 'wykly yrlyq'ñwçy kwynkwllwk nwmlwq 'wrwnt' qş'nty

(3) kılguluk nom bitig bir tegzinc..

qylqwlwq nwm pytyk pyr t'zkynç ,,

(4) bo nom erdining başınta edgü ögli y(a)rlıkançuçı

pw nwm 'rdynynk p'synt' 'dkw 'wykly yrlyq'ñwçy

(5) köngülüg nomlug orunta tegüçi törk uzıklarıg tıtaglıg-

kwynkwllk nwmlwq 'wrwnt' t'kwçy 'wz'ql'ryq tylt'qlıq

(6) –ın urmış ol ...

-yn 'wrmyş 'wl...¹⁰

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! İyi niyetli merhamet gönüllü dini yerde af dilemek öğreti kitabından bir tomar.

⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılguluk Nom Bitig'de Ekler, Giriş-İnceleme-Metin-Dizin*), Cilt I, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2011, s. 168-169.

¹⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılguluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 85.

U 1499

Seite 1

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk

(2) [tū]kel bilgelig t(e)ngri t(e)ngri-

[]k'l pylk'pylyklyk tnkry tnkry-

(3) -[si] burhan y(a)rıkam(i)s kēdin yıngak

-[] pwrq'n yrlyq'mş kydyn yynk'q

(4) [artu]grak mengilig ulušta y(a)rl(i)

[]qr'q m'nkylyk 'wlwšt' yrl-

(5) [kayur] ülgülençsiz uzun özlüg

[] 'wylkwł'nçsyzyz 'wzwn 'wyzlwkw

(6) t(e)ngri burh[analtı]

tnkry pwr[]

(7) y(i)girmi tö[rlüg kolulamak]

ykyrmy twy[]

(8) -lig sakınçlar[ıg][]

-lyq s'qynçl'r[]

(9) tokuz törlüg [bölükler]

twqwz twyrlwk []

(10) -ig ugıtma[g atl(i)g nom bitig]

-yk 'wqytm'[]

(1-10) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! [Tam]'dan olan gelin, bilge tanrı Buda [sütra adı]nı vaaz etti. Ölçülemeyecek kadar uzun bir ömre sahip olan, (batı bölgesinde yer alan) en büyük mutluluk diyarında oturan [on altı]kat [üzerinde meditasyon yapan] ilahi Buda'nın düşüncelerini öğretti [ve] dokuz tür doğum grubu.]

Mz. 965

Ön

(1) [namo] bud namo d(a)rm namo sang

[] pwd n'mw drm n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumanti balık

'mty pw nwmlwq s'v'q kytwm'nty p'lyq

(3) -ta ukmış kergek anta ötrü

-t' 'wqmyş k'rk'k ''nt' 'wytrw

(4) çaladr yulta ertdeçi çalaprbasi atl(ı)g

ç'l'dr ywlt' 'rtd'çy ç'l'prp'sy ''tlq

(5) luular kanı tükel bilge may-

lwwl'r q'ny twyk'l pylk' m'y-

(6) -trı burğaning luu or-

-try pwrq'nynq lww 'wr-

(7) -dusinga yagumuşın uqup

-dwsynq' y'qwmwşyn 'wqwp

(8) [seki]z tümen tört

[]z twym'n twyrt

(9) ming [] -ları birle çala-

mynk []-l'ry pyrl' ç'l'-

(10) [-dr] [] türlüg hua

[] twyrlwk qw'

(1-11) Buda'ya saygı! Öğretiye Saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî hadiseyi Ketumati adlı şehirde tasavvur etmek lazımdır. Bunun üzerine Jaladhara adlı bir gölde yaşayan Jalaprabhasa adlı ejderde hükümdarı (lular kanı skr. nagaraja) mükemmel hikmetli (bilge= skr. prajna) Maytrı Buda'nın, ejderler sarayına yaklaştığını anlayıp [] 84000 [] ile Jaladhara [] çeşitli [] çiçekler...¹¹

U 376

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk,,

(2) yükünürm(e)n alku burhanlar bodıs(a)vlar

ywkwnwrnmn ''lqw pwrq'nl'r pwdystvl'r

(3) kutlaringa ..yükünürm(e)n alkupratika-

qwtl'rynk' ,, ym' ywkwnwrnmn ''lqw p'rtyk'

(4) budları tözün sravaklar kutlaringa ..

pwdl'ry twyzwn sr'v'kl'r qwtl'rynk',,,

¹¹ Sinasi Tekin, *Maitrisimit Burkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uyгурca İptidai Bir Dram*, Uyğurca Metinler II, TDK Yayınları, Ankara 2019, s. 109.

(5) yükünürm(e)n alku adalarig vanturdaçı adın-

ywkwnwrnmn ''lqw ''dl'ryq y'ntwrđ'çy ''dyn

(6) -larka utsukmaksız..atı kötrülmüş sita

-l'rq' 'wtswkm'qsyzyn ,, ''ty kwytrwlmış syt'

(7) tapatri kutinga ..içlevü erür m(e)ning

t'p'try qwtynq',, 'yçl'yw 'rwr mnynk

(8) ësitmiş yme yme bir üdün adı kötrül-

'yşytmış ym' ym' pyr 'wydwn ''dy kwytrwl

(9) -miş stravastrış¹² t(e)ngri yërinte sudaram-

-mış str'y'sryş tnkry yyrynt' swd'r'm-

(10) -şalta t(e)ngrilern(i)ng yıgılgı(l)ukın

ş'lt' tnkryl'rnnk yyqylqwqyn

(1-10) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Bütün Buda ve Bodhisattvalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Bütün Pratyekabuddhalar'a ve asil Sravakalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Tüm tehlikeleri bertaraf eden ve diğerlerine yenilmeyen adı yüceltilmiş (Bhagavat) Sitatapatra'nın kutsallığına secde ederim. Şu şekildedir ki işittim. Yine bir keresinde adı yüceltilmiş (Bhagat), Trayastrimşah (adlı) tanrı yerinde, Sudharma-sala'sa, tanrıların meclisini...¹³

Fragmanın ilk sayfasında, sol tarafta iki keşiş ile birlikte vaaz veren Buda, sağda ise üç yüzü ile tasvir edilen Tanrıça Sitātapatrā kırmızı mürekkeple resmedilmiştir. Müller, soldaki üç elindeki alametleri (önden ve üstten alta bakıldığında) asa, ok ve şimşek şeklinde, sağdaki üç elinde ise tekerlek, kement, ağ şeklinde olduğunu belirtir. Şemsiye alametinin ise Tanrıça ve onun halesi üzerinde asılı durduğunu söyler.¹⁴

U 1345+ U 1318

Seite 1

¹² Kırmızı mürekkeple vurgulanan U 4563 (o.F.) + U 4542 (o.F.) numaralı fragmanlar oldukça yıpranmıştır:

(1) []

(2) 'rwr m[e]ning []

(3) strayastrış []

¹³ Ayşe Kılıç Cengiz, *Eski Uyğur Türkçesi Dönemine Ait Tantrik Bir Metin: Sitātapatrādhāraṇī*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2018, s. 55-128.

¹⁴ Friedrich W. K. Müller, *Uigurica II*, Abhandlungen der Königlich Preußischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1911, s. 50-51.

(1) namo bud : namo d(a)rm : namo sang

n'mw pwd: n'mw drm: n'mw s'nk

(2) yalngug bulmış bilig tigme vişiklün atl(i)g

y'lnqwq pw[]myş pylyk tykm' vyşyklwn ''tl[]q

(3) sastr nom bitigde bodıs(a)t(a)vlar vorıkın

ş'ştyr nwm pytykt' pwdys[]t[]vl'r ywrykyn

(4) ukıtmak kezigde baştınkı asanke üzlünçü-

'wqytm'q k'zykd' p'ştynty 's'nk' 'wyzlwnw-

(5) -si êkinti tavrannamak tuşdaki isimek, töpü

-sy 'ykynty t'vr'nm'q twşd'qy 'ysym'k twypw

(6) [ta]plag vèrtinçülügde veg nom [telg[m]e tört

[]pl'q yyrtynçwlvkd' y'k nwm []g[]' twyrt

(7) törtlög odgurak

twyrtlvk 'wdqwr'q

(8) yıltızlar|ıg vor|umak|

yyltyzl[]yq ywr[]

(9) [tört]ünç tegzinc

[]wnç t'kzynç

(10) []boltı

[]pwlty

(10) []y bodi

[]y pwdy

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şaştra öğreti metninde “Tekmükemmel bilinç” olarak adlandırılır. Bodhisattva değişimini öğreten bölümde [dördüncü] tomar, dört değişmez kökün (yıldızlar) yorumu “Usımak, ayrılık, sabır, ve ilk dönem son aşamasında dünya üstü dharmalar”...¹⁵

U 2371+ 2279a

Arka

(1) [namo] bud namo darm[namo sang]

[]pwd n'mw drm[]

¹⁵ Ablet Semet “Geschichte Geschichte des uigurischen Maitreya-Glaubens”, *Silk Road Studies Meisterernst*, Brepols Publishers, Turnhout (Belgium) 2013, s. 373.

(2) [alku] kamag gang ügüz i[çin]te[ki] kum sanın[ca] бүгү

[]q'm'q k'nq 'wykwz 'y[]t'[] qwm s'nyn[]pwykw

(3) biliglig burhanlar y(a)rılık[amış on] törlüğün kılmış ayıg

pylyklyk pwrq'n[]r yrlyq[] twyrlwkyn qylmyş 'yyq

(4) kılınclarıg ökünmek [bilinmek] yazukda boşunmak

qylynçl'ryq 'wykwnm'k []y'zwqd[] pwşwnm'q

(5) nom bitig []

nwm bytyk []

(6) yme kayu k[işi yazukda] boşuna[yın teser]

ym' q'yw k[] pwşwn'[]

(7) kılmış ayıg ...

qylmyş 'yyq ...

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı!Bütün Ganj nehrinin içindeki kum taneleri kadar çok sayıda bilge Burhan tarafından vaaz edilen Sutra kutsal yazısı, “Yapılan on çeşit kötü davranışın itiraf edilmesi ve günahlardan arınma” hakkındadır.¹⁶

U 2378

Arka (a)

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk

(2) başlantı burhanlar töpüsi alkuda vè[ge]d[miş] uşnişa viçaya atl(ı)g

p'sl'nty pwrq'n l'r twypwsy 'lqwd' yy[]'d[] 'wşnys' vyç'y' 'tl[]q

(3) darni tégme tutruk nom viyançane yörügi birle: namo bagavate

d'rny tykm' twtrwq nwm vy'nnç'n' ywrwky pyrl' ,, n'mw p'k'v't'

(4) yükünür m(e)n atı kötrülmüşke ..

ywkwnwr mn 'ty kwytrwlmışk' ,,

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Budaların taçları, tüm muzaffer dharanı, yani tutruk nom (sürekli öğreti) üzerinde Uşnişavijaya olarak ad-

¹⁶ Peter Zieme, *Fragmenta Buddhica Uigurica*, Ausgewählte Schriften mit Addenda und Corrigenda I. Sūtras und Aussprüche. Alttürkischen Faragmente aus dem Devatasutra, Alttürkischen Faragmente aus dem Devatasutra, Berlin 2008, s. 408

landırılan açıklamayla başladı. Adı üç alanda yüceltilene [namo bhadgavate), (trailokya] her şeyi açmış olana [prativiştaya] ve bu da adı olana eğilirim. ¹⁷

U 1063

Arka

(1) namobud .. namod(a)rm .. namosang

n'mwpwd ,, nmwdrm,, nmws'nk

(2) anta ötrü şaştamaburni bahşı eğil

'nt' 'wytrw ş'st'm'pwrny p'qşy 'ygil

(3) []ken y(i)gçe vorıyu kelip

[]k'n ykç' ywryyw k'lyp

(4) [tɪdɪg] ada kıltaçı

[]d[] 'd' qylt'çy

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! [] Bundan sonra şaştamaburni üstad []ken iyice yürüyerek gelip engel olan...¹⁸

U 1868b

(1) namo bud namo darm[namo sang]

n'mw pwd n'mw d'rm []

(2) inçe []

'ynç'[ydył'r]¹⁹

(1-2) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şöyle[]

U 3660

Arka

(1) namo bud namo d(a)rm namo sang

n'mw pwd n'mw drm n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumatı

'mty pw nwmlwq s'v'q kytwm'ty

¹⁷ Hasan İsi, *Eski Türkçe Tantrik Bir Metin: Uṣṇīṣa Vijayā Dhāraṇī Sūtra*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2019, s. 141.

¹⁸ Geng Shimin, *Jens-Peter Laut and Jens Wilkens, Fragmente der uigurischen Dasakarmapathavadanamalaaus hami* (Teil 1), Berlin 2005, s. 89.

¹⁹ Simone Christiane, Raschmann, *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras, Sechstes bis zehntes Buch. Kolophone, Kommentare und Versifizierungen Gesamtkonkordanzen S.-C. Alttürkische Handschriften Teil 7*, Stuttgart 2005. s. 159.

(3) kent ulušta ukmış k(e)rgek

k'nt 'wlvšt' 'wqmyş krk[]k

(4) anta ötrü südani atl(1)g bay er erdni

'nt' 'wytrw swd'ny ''tlq p'y 'r 'rdny

(5) inçe eşidür ayakga tegim-

'nç' 'yşydwr 'y'qä' t'kym-

(6) -lik maytri podis(a)t(a)v bur-

-lyk m'ytry pwdys[]t[]v pwr

(7) -kan kutın bulmış ...

-q'n qwtyn pwlmyş ...

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi daha kutlu Ketumati şehrinde tasavvur etmek lazımdır.²⁰

U 3678

Seite 2

(1) namo bud namo d(a)rm namo s(a)ng

n'mw pwd n'mw drm n'mw snk

(2) amti bu nomlug savag kukutapat

'mty pw nwmlwq s'v'q kwkwt'p't

(3) _____tagda

[] t[]qd[]

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi kukkutapada tagda...²¹

U 2042

Seite 1

(1) namo bud[namo] d(a)rm namo s[ang]

n'mw pwd [] drm n'mw s[]

(2) []

(3) []bêş türlüg []

[] pyş twyrlwk []

²⁰ Şinasi Tekin, *Maytrisimit Burkancıların Mehdîsi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram* s. 144-145.

²¹ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig: Die Uigurische Übersetzung eines Werkes der buddhistischen Vaibhasika-schule*, BT IX, Akademie-Verlag, Berlin 1980, s. 202.

(4) [] atl(1)g bo erdin[]
[] 'tlq pw 'erdyn[]

(1) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı!

U 2404

Seite 2

(1) [namo bud namo] darm namo sang

[] d'rm n'mw s'nk

(2) [] nom hanı

[] nwm q'ny

(3) [] ög vanlıguz

[] 'wyk y'nlykyz

U 3676

Arka

tört otuzunç bir patr

twyrt 'wytwznç pyr ptr

(1) [namo bud namo darm [namo sang]

n'mw pwd n[]mw drm []

(2) [amti bu nomlug savag takı kutlug

'mtı pw nwmlwq s'v'q t'qy q'wlvq

(3) tagda y[] samantavrkiş

t'qd' y[] s'm'nt'vrkş[]

(4) [] ukmış k(e)rgek

[] 'wqmys krk'k []

(1-2) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi daha kutlu...²²

U 2506

Ön

(1) [namo bud: [namo darm: namo sang:]

n'mw pwd : []

(2) [k(e)ntün tuymış tükel []]

²² Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 199.

kntwn twymyš twyk'1 []

(3) burhanka yükünürm(e)n []

pwrq'nq' ywkwnwrnmn []

(4) ayaguluk yal(a)nguz []

'y'qwlwq y'lnqwz []

(5) -lügke yükünürm(e)n.. []

-lwkk' ywkwnwrnmn,, []²³

(1-5) Buda'ya saygı! [Öğretiye saygı! Cemaate saygı!] Ben [...]e sahip olan
[birine] saygı duyuyorum. Saygıdeğer, benzersiz olan saygı duyuyorum ...

U 2809

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo [sang ..]

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan v(a)rıkamış ming közlüg m[ing]

tnkry tnkrysy pwrq'n yrlyq'myš mynk kwyzlwk m[]

(3) eliglig aryavlokşeşvar bodis(a)v(a)ting darn[i nom]

'lyklyk 'ry'vlwks'sv'r pwdys(a)t(a)vynq d'rn[]

(4) üçünç bölük ol ü[dün]

'wyçwnç pwylwk []wl 'wy []

(5) [aryavlokşeşvar bodisatav söz]ledi .. ötr[ü]

[]l'dy 'wyt []

(6) []²⁴

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Burhan
buyurmuş bin gözlü Vaaz []bodissavatın [] Üçüncü bölüm.

U 2869+ U 2953

Arka

(1) [namo bu]d .. [namo] d(a)rm .. [namo sang]

[]d ,, ,, []drm ,, ,, []

(2) [edgü ö]gli v(a)rıkancuçı köngüllü]g nomlug orunta k[amag avıg]

²³ Peter Zieme, *Caitya Veneration – An Uigur Manuscript With Portraits Of Donors*, (Berlin Brandenburg Academy Of Sciences And Humanities, Berlin 2007, s. 171

²⁴ George Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, Berliner Turfantexte L, Brepols, Turnhout (Belgium) 2022, s. 166.

[]kly yrlyq'ñewçy kwynwllwk nwmwq 'wrwnt' []

(3) [kılınç]larığ kşanti kıl[guluk nom bitig sekiz[inç ülüş]

[]l'ryq kş'nty qyqwlwq nwm pytyk s'kyz []

(4) [ye]ti y(è)g(i)rmi[nç agı]r ayagın asure [yoluntakı]

[]ty ykrmy []r ''y'qyn 'swr' []²⁵

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! “İyi niyetli merhamet gönüllü dini yerde bütün kötü amelleri tövbe etme” kitabı sekizinci bölüm.

U 3857

Seite 1

(1) [namo bud namo d(a)rm [namo sang]

n'mw pwd n'mw drn[]

(2) []legim []

[]'kym []

(3) [amra]tı inagı ulug []

[]ty yn'qy 'wlwk

(4) [körkügog sakıntınç]

kwyrkwk 'wq s'qyntynç []

Mz. 855

Arka

(1) [namo bud .. nam[o d(a)rm .. namo] sang

n'mw pwd ,, n'm[] s'nk

(2) [a]nta ötr[ü a]dın [bir] sın suburgan

[]nt' 'wytr[]dyn [] syn swpwrq'n

(3) [ara egil körklüg şastrapirye atl(i)g

''r' 'kyl kwyrklyk ş'str'pyrk' ''tlq

(4) [bahşı] ba[s]a sezig avıtguçı tetsi

[] p'[]' s'zyk ''yytqwçy t'tsy

(5) [singa] akuru akuru mening

[] ''qwrw ''qwrw m'nynk

(6) [yakın kel]ti .. v(a)rlıkançuçı

[]ty ,, yrlyq'ñewçy

²⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kıluluk Nom Bitig'de Ekler* s. 152.

(7) [köngülin] ol sın arakı

[] 'wl syn ''r'qy

(8) []leylin kezig

[] []yn k'zyk

(9) [-çal] [bir] kunçuy

[] [] qwnçwy

(10) [ölügin] ..

[] ,,

(11) [] ök

[] wyk²⁶

(1-11) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Uzak bir mezarlığın ortasında, grhastha görünümündeki Sanstrapriya adlı [öğretmen], sürekli soru soçran öğrencilerine doğru ölçülü bir adımla geldi. Acıyarak o mezarlıkta bulunan [ölüleri] tek tek gezerek genç bir kadının mezarına ulaştı. Aynen [] olmadan []...

U 2965a

Seite 2

(1) namobud :: ::

nmwpwd :: ::

(2) namodarm :: ::

n'mwd'rm :: ::

(3) namosang :: ::

n'mws'nk :: ::

(4) eng sizing umug

'nk syzyнк 'wmwq

(5) inaga: azk(1)y-a

'yn'q' : zqy²⁷

U 3296

Arka

nom çé[çe]ki bir

²⁶ Geng Shimın, Geng Shimın, *Jens-Peter Laut and Jens Wilkens, Fragmente der uigurischen Dasakarmapathavadanamalaaus hami* (Teil 1), Berlin 2005, s. 89.

²⁷ Willkommen bei VATEC Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://vatec2.fkidg1.uni-frankfurt.de/vatecasp/Berliner_Texte_13.14-21.Htm, (Erişim: 08. 02.2024).

nwm çy[]ky pyr

(1) namobud : namo[d(a)rm] : namosang : [t(e)ngri t(e)ngri-]

n'mwpwd : n'mw[] : n'mw s'nk : []

(2) -si burhan y(a)rlıkamış sogançığ k[örkle]

-sy pwrq'n yrlyq'myš swqynçyq kwy[]

(3) nom çéceki atl(ı)g vapk[ua]ki sudur e[rdini]

nwm çyç'ky ''tlq y'pq[]q swdwr '[]

(4) -ning özeni nom bi[ti]g bi[r] tegzinc

-nynk 'wyz'ny nwm by[]k t'kzynç

(1-4) Buda'ya saygı! Cemaate saygı! Öğretiye saygı! Tanrılar tanrısı Buda tarafından vaaz edilen sutra kutsal yazısı fa h[ua] jing sutra'nın özü, "Sevimli, güzel dharma çiçeği" olarak adlandırılan kitaptan bir bölüm.²⁸

U 3341

Ön

(1) namo bud .. namo darm .. [namo] sang ..

n'mw pwd ,, n'mw d'rm ,, [n]am[o] sang ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan yarlıkamış burhan

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myš pwrq'n

(3) -lar töpüsi sudurlarning hartayı kuans[i]

-l'r twypwsy swdwrl'mynq q'rt'yy kw'nş[]

(4) -im bodis(a)t(a)v alku qamag [ada tuta]

-ym pwdystv ''lqw q'm'q [''d' twt']

(5) emgek[ler]-d[e umug inay boltacı]

'mk'k[]-d[e 'wmwq 'yn'y pwlt'çy

(6) [sidilig bölükin okumak atl(ı)g sudur nom bitig üçünç tegzinc]

[]

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemmate saygı! [her şeye, tüm zorluklara] ve acılara umut ve sığınak olan Bodhisattva Avalokitesvara'nın "Siddhi

²⁸ Peter Zieme, *Der-Sloka Des Saddharmzpuṇḍarika-Sūtras*, In: *Varia Eurasistica*, Festschrift für Professor András Róna-Tas, Szeged 1991, s. 255.

Bölümünün Öğretileri” adlı sutra kutsal kitabının üçüncü kitabı “Tanrı Buda tarafından vaaz edilen Buda-Taç Sutraların özü.”²⁹

U 4936

Ön

- (1) [] [niz|vanisız bodıs(a)t(a)v kuting[a] []]
[] [] v’nysyz pwdystv q̄ wtynq[]
- (2) [] [niz|vanisız] bodıs(a)t(a)v kutinga[]]
[] [] v’nysyz pwdystv q̄ wtynq’ []
- (3) [] [nizvani]siz bodıs(a)v(a)t[]]
[] [] syz pwdystv []
- (4) [] nizvanisız] bodıs(a)v(a)t[]]
[] nyzv’nysyz pwdystv []
- (5) [] nizvanisız bodıs(a)v(a)t kut[inga] []]
[] nyzv’nysyz pwdystv q̄wtynq’ []
- (6) [] [bul]mıṣ [at]l(ı)g nizvanisız bodıs(a)t(a)v []]
[] [] myṣ [] lq nyzv’nysyz pwdystv []³⁰

Fragmanın sadece orta kısmında kalan ve kırmızıyla yazılan kelimeler okunmaktadır. Yıpranmayan kelimelerden ve paralel metinlerden yola çıkarak, yırtılan kısımlarda “yükünürbiz” ya da “yükünürm(e)n” yazdığı bu nenle de bu fragmanın bir metnin girişindeki selamlama olabileceği öngörüyoruz.

U 3469

Ön

- (1) [namo bud .. namo d(a)rm ..]namo sa[ng]
[] n’mw s’[]
- (2) [] körgeli erk]lig arvavlokiteṣv(a)r
[] [] lyk’’ry’vkwyt’ṣvr
- (3) [] [] alku kamag avıg kılı]nçıg sıdaçı buzdaçı
[] nçıyq syd’çy pwzd’çy
- (4) [darni nom bitig] törtünç bölük
[] twyrtnwç pwyłwk

²⁹ Georg Kara, Peter Zieme, *Die Uigurische Übersetzung Des Apakryphen Sutras Fo Ding Xin Da Tua Luo Ni*, s. 332-333.

³⁰ Parallele İn TT VI: Zeilen 357-362.

(5) [] uluş uluğı tükel

[]'wlvş 'wlvqy twyk'l

(6) [bilge biliglig t(e)ngri t(e)nrisi burhan tag]d[a]

[] d[]³¹

(1-6) [Buda'ya sayđı! ğretiye sayđı] Cemaate sayđı! Kutsal görme gücü olan [Bodhisattva] arya avalokitesvara [Dharani]bütün kötülükleri yok eder. bölüm dört öyle duyduğ. Bir zamanlar alemin kutsanmış kişisi, mükemmel[bilge Buda, büyük bir Bodhisattva topluluğuyla birlikte Kailasa Dağında yaşıyordu].

U 3638

Arka

tokuzunç ülüş bir patr

twqwzwnç 'wylvş pyr ptr

(1) n(a)mo bud n(a)mo darm n(a)mo sang

nmw pwd nmw drn nmw s'nk

(2) [a]mtı bu nomlug s[a]v[a]g kim kelikme

[]mty pw nwmlwq s[]v[]q kym k[]lykm[]

(3) [e]rtinin ayılmış

[]rtynyn 'ytlmyş

(4) kitmati balıkta ukmış k(e)rgek

kytwm'ty p'lyqt' 'wqmyş krk'k

(1-3) Buda'ya sayđı! ğretiye sayđı! Cemaate sayđı! şimdi bu dini hadiseyi mücevherlerle süslenmiş (4) Ketumati adlı şehirde tasavvur etmek lazımdır.³²

U 3645

Arka

(1) namo bud namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw drn n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumati kent uluş

'mty pw nwmlwq s'v'q kytwm'ty k'nt 'wlvş

(3) -ta kn togřugđıngı kapagınta

-t' kwyn twqşwqdynqy q'p'qynt'

³¹ Georgy Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 178.

³² şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 100.

- (4) supuşpit bodıvan bergte nege buşup
 swpwşpyt pwdyv'n p'rkt' n'k'pwşwp
- (5) bodi sögüt töpinte kutlug
 pwdy swykwt twypynt' qwtlwq
- (6) -da qutlug vezir örgün
 -d[] qwtlwq vzyr 'wyrkwn
- (7) üze ukmiş kergek...
 'wyz' 'wqmyş krk'k ...

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi kitumani adlı şehirde gündeğümü kapısının yanındaki yer olan Sususpita korususunda sögüt ağacının tepesindeki kutsal elmas tahtında tasavvur etmek lazımdır.

Mz. 924+Mz. 909+Mz. 967

Ön

- (1) [namo] bud namo dr̄m .. namo [sang]

[]]pwd n'mw dr̄m ,, n'mw []

- (2) [amtı] bu nomlug savag kitumati

[]]nwmlwq s'v'q kytwm'ty

- (3) [atlıg] uluştaki samntapus̄p sengrem-

[]]'wlwşt'qy s'mnt'pwşp s'mkr'm-

- (4) [-tel] [uk]miş kergek ,, anta ötrü

[]]myş k'rk'k .. ''nt' 'wytrw

- (5) [ayagk]a tegimlig maytrı [burhan]

[]]'t'kymlyk m'ytry []

- (6) [ez]rua ünin üç ming ul(ug) ming

[]]rw' 'wynyn 'wyç mynk 'wl[] mynk

- (7) []]yangkurtu ulug y(a)rlıkançuçı

[]]y'nqqwrtw 'wlwq yrlyq'ñwçy

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! (Şimdi bu) dinî hadiseyi Ketumati adlı şehirdeki Samantapus̄pa manastırında tasavvur etmek lazımdır.
 Bunun üzerine hürmete layık Maytrı Buda, İndra sesi ile üç bin büyük bin []

aksettirerek büyük bir merhametle (hissi ile) rahip cemaatini çağırıp haşmetle şöyle der.³³

Mz. 977

Ön

üç otuzunç ülüş bir (ptr)

'wyç 'wtwzwnç 'wylwş pyr []

(1) namo bud namo d(a)rm

n'mw pwd n'mw drm n'[]

(2) boş

(3) amti bu nomlug savag k[]

'mtý pw n'mlwq s'v'q q[]

(4) kukutapat tagka sma[ntavrkaş]

qwqwt'p't t'qq' sm'[]

(5) atl(i)g va(zı)da [ukmiş kergek]

'tlq y'd' []

(6) ant(a) [ötrü] adan yük[]

'nt [] 'd'n ywyk[]

(7) ödteki otın yalının [yörgen-]

'wydt'ky 'wtyn y'lyny'n []

(8) -miş uluğ bedük bulıt [osu-]

-myş 'wlwq p'dwk pwlyt []

(9) -glug sansız tümen koltı nayut san(ı)n

-qlwq s'nsyz twym'n qwlty s'nn

(10) -ça kiçig tamuluglar kelirler ...

-ç' kyçyk t'mwql'r k'lyrl'r ...

yirmi üçüncü bölüm, birinci yaprak (1-10) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî olayı Kukutapāda dağında, Samantavrksa adlı ovada (tasavvur etmek gerekir). Bunun (üzerine) başka [] devirde ateş ve alevlerle (çevril)miş büyük, muazzam bir bulut gibi sayısız ufak cehennemlikler gelirler.³⁴

³³ Sinasi Tekin, *Maitrisimit Burkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram* s. 111.

³⁴ Sinasi Tekin, *Maitrisimit Burkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram*, s. 130-131.

U 3827

Seite 1

(1) [namo] bud .. [namo darm namo sang]

[]pwd ,, []

(2) t(e)ngri burhan []

tnkrysy pwrq'n []

(3) varumış valtrımı []

yrwmyş y'ltrymyş []

(4) bir tegzine .. []

pyr t'kzynç ,, []

(5) bir üdün uluş

pyr 'wydwn 'wlwş

(1-4) Buda'ya saygı! [Öğretiye saygı! Cemaate saygı!] Tanrısı Buda []parlaklık ışıldadı. Birinci fasıl.³⁵

U 3898

Ön

(1) namo bud namo [darm namo sang]

n'mw pwd n'mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan v(a)rlıkamış erklig

tnkry tnkrysy pwrq'n yrlyq'myş 'rklk

(3) tört kuvragka utru veti k(a)ntik bac[a]k kılğalı aymak b[urhan]lar
ulusında

twyrt qwvr'q' 'wtrw y'ty kntyk p'cq qylqly ''ymyq p[]l'r 'wlwşynd'

(4) tuymak bês türlüğ t(e)ngri valavaçın ukıtmak athğ nom bitig bir teg-
zine

twym'q byş twyrlwk tnkry y'l'v'çyn 'wqyt'm'q ''tlyq nwm pytykbyr
t'kzynç

(5) yme kutlug uluğ tigeç ilindeki ulug ıduk utlı sevinç bilgülüg sengremte

ym' qwtlwq'wlwq tyk'ç 'ylynd'ky 'wlwq 'ydwq 'wtly s'vynç pylkwllwk
s'nkr'mt'

³⁵Annemarie von Gabain (eds), *Das buddhistische Sûtra Sekiz Yükmek, Türkische Turfan Texte VI*, s. 104.

(6) y(i)rig m(e)n tsu çün ingşi salur tegş[] ötürü tengridem
yryk mn tsw çwn 'ynkşy s'lw'r t'kş[] 'wytwrw t'nkryd'm

(7) amtı slok takşutın sözleyür

''mtı şlw'k t'qşwtyn swyzl'ywr

(1-8) Buda'ya saygı! A[kaide] saygı! [Cemaate saygı]! Tanrılar tanrısı Buda emretmiş güçlü [] Buda []dört topluluğa karşı yedi kutlama (ve) oruç tutmak için emir (veren) Budalar ülkesinde doğmak (ve) beş tür Tanrı elçisini öğretme adlı öğreti kitabı. Birinci kitap: Yine talihli, yüce Çin ülkesindeki büyük, kutsal minnettarlığı bilecek manastırda mevcut olan Üstat Tsu Çuin, manzumesini arz ettim. Şimdi manzumesini söyler. Böylece gelen üstadımız nirvāṇaya emrettiği sırada...³⁶

U 4028³⁷

Seite 1

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk

(2) yükünürm(e)n alku burhanlar bodis(a)t(a)vlar

ywkwnwrn ''lqw pwrq'nl'r pwydystvl'r

(3) kutlaringa yükünürm(e)n alkupratika-

qwtl'ryn'k' ywkwnwrn ''lqw pr'tyk'

(4) budlar tözünşravaklar kutlaringa

pwdl'r twyzwn ş'r'v'kl'r qwtl'ryn'k'

(5) yükünürm(e)n alku adalarig yanturdaçı adın

ywkwnwrn ''lqw ''d'l'ryq y'ntwr'd'çy ''dyn

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Bütün Buda ve Bodhisattvalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Bütün Pratyekabuddhalar'a ve asil Sravakalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Tüm tehlikeleri bertaraf eden ve diğerlerine yenilmeyen...³⁸

³⁶ Uğur Uzunkaya, *Budist Sūtralara İlişkin Eski Uyğurca Muhtelif Metin Parçaları*, MUTAD, 2023, 10 /2, s. 728-730.

³⁷ U 376'ya paralel bir başka fragman da U 4028 (T I)'dir. Her iki varakta yazım ve içerik aynı olmakla birlikte kâğıt ve kâğıdın ölçüleri farklıdır.

³⁸ Ayşe Kılıç Cengiz, *Eski Uyğur Türkçesi Dönemine Ait Tantrik Bir Metin: Sitātapatrādhāraṇī*, s. 55.

U 4829a

Seite 1

(1) namobud .. namod(a)rm .. [n]amos[ang] ..

n'mwpwd ,, n'mwdrm ,, []'mws[] ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan varlı[kamı]s

tnkry tnkrysy pwrq'n yrly[]ş

(3) vitiken üze öz yaş u|zu|n

yytyk'n 'wyz' 'wyz y's' []

(4) kılmak atl(i)g sudur [nom bitig]

qylm'q ''tlq swdwr []

(5) bir tegz[inç :: ::]

pyr t'kzynç []

(1-5) Buda'ya sayg! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Buda'nın büyük ayının yedi yıldızı ile ilgili yaşamı uzatma üzerine verdiği vaazından bir bölüm.³⁹

U 4830

Seite 1

(1) yükünürm(e)n burhan-ka .. yükünürm nom

ywkwnwrn pwrq'nq' ,, ywkwnwrn nwm

(2) -ka ..yükünürm(e)n bursang kuvrag-ka

-q' ,, ywkwnwrn pwrs'nq kwvr'qq'

(3) yükünürm(e)n alku gang ögüzdeki kum

ywkwnwrn ''lqw q'nq 'wykwzd'ky qwm

(4) sanınça köni tüz tuymışlarning èki

s'nynç' kwyny twyz twymışl'rnyk 'yky

(5) [törlüg]ning tugma et'öz-

[]nyk twqm' 't'wyz-

(6) leringe yme nomlug et'özleringe

-l'rynk' ym' ,, ,, nwmlwq 't'wyzl'rynk'

(7) tugma et'özleri [ög] kang egidmiş

twqm' 't'wyzl'ry [] q'nq 'ykytmyş

³⁹ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, BT. XXIII, Berlin-Brandenburgische Akademie Der Wissenschaften, Turnhout Brepols 2005, s. 118- 130.

(8) balturtmış éki kırk ulug erenler

p'ltwrmyş 'yky qyrq 'wlwq 'r'nl'r

(9) ning lakşanlar üze etiglig sekiz

nynk l'qş'nl'r 'wyz' 'tyklyk s'kyz

(10) on nayragın yaratıglıg .. [tınıglarıg]

'wn n'yr'qyn y'r'tyqlıq ,, []

(11) ögirtdüzrdeçi ..

'wykyrdwzd'çy

(1-11) Budanın önünde eğiliyorumdine boyun eğiyorumcemaatin önünde eğiliyorum. Ganj Nehri'ndeki kum taneleri gibi sayısız olan, gerçek ve eşit şekilde aydınlanmış olanların doğum bedenleri önünde eğiliyorum. Onların doğum bedenleri var. Çünkü anne ve baba tarafından büyütülüyorlar 8 büyük adamların 32 laksanasıyla süslenmişler.⁴⁰

U 7002

Seite 1

(1) namo bud.. namod(a)rm.. namo s'nk

n'mw pwd ,,n'mw drm ,, n'mw s'nk

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış t(e)ngri [yirlide sekiz yükmek varumus]

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myş tnkryly []

(3) [yal]trımsı iduk darnı tek wip

[]trymyş 'ydwq d'rny t'k vyp

(4) [ançu]layu erür mening eşitmişim ...

[]l'yw 'rwr m'nynk 'yşytmysym...⁴¹

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Camaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda'nın buyurduğu, gökte ve yerdeki sekiz yığını aydınlattığı, kutsal sihirli sözler (tek vip ?) adlı sūtradır. İşittiklerim şöyledir.

U 4883

Seite 1

⁴⁰ Peter Zieme, *Ein Altuigurisches Dharmaśārīrasūtra Nach Einer Chinesischen Version*, International Journal Of Old Uyghur Studies, 3/1, 2021, s. 9.

⁴¹ Annemarie Von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische Sūtra Sekiz Yükmek*, s. 100-107.

(2) [] bu[r]han v(a)r[ı]k[amış] []

[]rq'n yrly[]

(3) []k d[ar]nı [tek vip]

[]K d'rny []

(4) erür mening eşit[mişim]

'rwr m'nynk 'yşyt[]

(5) vaişali atl(ı)g nomlug []

v'yş'ly ''tlq nwmluq

(6) burhanlar ulu[şıntın]

pwrq'nl'r 'wlw[]

(7) türlüq kuvragı birle

twyrlwk qwvr'y pyrl'

(8) arasın[t]a erür []

'r'synt' 'rwr []

U 7003

Ön

(1) namo bud .. namo d[ar]m .. namo s[ang]

n'mw p[aw]d ,, n'mw d'rm ,, n'mw s[]

(2) [t(e)ngri t(e)ngri] burhan varlık[amış] t(e)ngri[li] v[er]l[ide]

[] pwrq'n y'rlyq'myş t[n]kryly yyrlyt'

(3) [sekiz yükmek] varumış valtrimış ıduk d[ar]nı tek wip atl(ı)g

[] y'rwmyş y'ltrymyş 'ydwq t'k vyp ''tlq

(4) [sudur nom] bitig bir tegzinc ançulayu erür

[]pytyk pyr t'kzynç ''nçwl'yw 'rwr

(5) mening eşitmişim ...

m'nynk 'yşytmyşym...

(1-12) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda'nın buyurduğu, gökte ve yerdeki sekiz yığını aydınlattığı, kutsal sihirli sözler (tek vip) adlı sūtradır. Birinci bölüm. İştiklerim şöyledir... ⁴²

U 6667

Ön

⁴² Annemarie Von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische Sūtra Sekiz Yükmek*, s. 75-76.

(1) namo but [namo darm namo sang]

n'mw pwd []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan []

tnkry tnkrysy pwrq'n []

(3) -ka alkış bérme []

-k' ''lqyş pyrm'k

(4) [utru y]eti k(a)ntik bac[ag][]

[]w []'ty kntyk p'ç[]

(1-3) Buda'ya saygı! [Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda [] [] alkışlamak [] karşı yedi kutlama oruç tutmak []...

Mz. 935

Ön

(1) namo bud namo drm namo sang

n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s'nk

(2) amti bu bu nomug savag badarı bramn

'mty pw pw nwmwq s'v'q b'd'ry pr'mn

(3) -ning e(v)inte ukmiş kergek ..

-nynk 'ynt' 'wqmyş k'rk'k

(4) anta ötrü badarı braman tang

'nt' 'wytrw b'd'ry br'm'n t'nq

(5) yarunıta turup []

y'rwnynt' twrwp[]

(1-9) Buda'ya saygı! Dine saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî hadiseyi Badhari brahmanın evinde tasavvur etmek lazımdır. Bunun üzerine badhari brahman, şafak sökerken (sabah ışığında) kalktı. []⁴³

U 7000

Ön

(1) namo but namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s'nk

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış t(e)ngrili yêrlide

⁴³ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Burkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uyurca İptidai Bir Dram*, s. 62-201.

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myš tnkryly yyryld'

(3) sekiz vükmek varumış valtrimış, ıduk dar(a)nı teg wip

s'kyz ywkm'k y'rwmyş y'ltrymyş 'ydwq d'mny t'k vyp

(4) atl(ı)g sudur nom bitig bir tegzinc

'tlq swdwr nwm pytyk pyr t'kzynç

(1-8) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Sutra: Tanrı Buda (skr. dharani) tarafından vaaz edilen gökte ve yerde parlanmış, gönderilmiş sekiz yükmek adlı dini kaideler kitabı bir ulaştırmadır.⁴⁴

2.1.1.2. Eserin ya da Bölümün Adının Farklı Mürekkep Vurgulandığı Fragmanlar

U 905 +U 860

Arka

onunç üç sekiz on

'wnwnç 'wyç s'kyz 'wn

(1) tınl(ı)glar monı [tut]a ögretinsünler tēp []

tynlq l'r mwny [] 'wykr'tynswn l'r typ []

(2) altun öngl[ü]g v(a)ruk [v]altrıklıg kopda []

'ltwn 'wynl[] yrwk []'ltryklyq qwpt' []

(3) ēligi atl(ı)g no[m] biti[gde] bodi sögüt⁴⁵[]

'ylyky ''tl[] nw[] pyty[] pwdy swykwt []

(4) [] ö[g]m[e]k atl(ı)g tok[uz üç]

[]m[k] ''tlq twq[]

(5) bölü[k] o]l ödün b[odı]

pwylw[]l 'wydwn p[]

(6) t(e)ngri[si yme ök şlo]k takşutın [...]

t'kry[]k t'qşwtyn []⁴⁶

⁴⁴ Willy Bang, vd., *Das Buddhistische Sutra Sekiz*, Berlin, s. 104-106.

⁴⁵ Bodi: Sögüt, Hindistan'daki Buddhagaya'da bulunan bir ağaç türüdür. Sakyamuni Buddha bu ağacın altında aydınlanmıştır. Bu nedenle bu ağaca Bodhi "aydınlanma" ağacı ya da Bodhidruma da denilmiştir.

⁴⁶ Ayşegül Gözel, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (751-800)*, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ardahan 2018, s. 39-40.

(2-5) Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında yirmi dokuzuncu bölüm “Bodhi ağaç tanrısının, tanrılar tanrısı Buda’yı övmesi”.

U 725a,b

Ön

(1) [namo]bud [n]amo d(a)rm namo sang

[] pwd []'mwdrn n'mw s'nk

(2) altun| önglög v(a)ruk v(a)ltrıklg kopda

[] 'wynlwk yrwq yltryqlyq qwpd'

(3) [kō]trülmiş nom éligi atl(ı)g nom bitigde

[] trwlmyş nwm 'ylyky ''tlq nwm pytykd'

(4) leng ilki ba|şlag bölüki baştınkı bir

[] ş!q pwylwky p'stynqy pyr

(5) [tegzinç] ançulayu erür mening eşi-

[] 'nçwl'yw 'rwr m'nynk 'yşy-

(6) [dmişim]...

[]....

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemmate saygı! İlk bölüm “Işığın Altın İhtişamının Yüce Hukuk Kralı” adlı Sutra kutsal kitabından bir parşömen. Bunu duydum...⁴⁷

U 2654

Ön

(1) []|val|trıkl(ı)g kopd[a]

[] tryqlq kwpd[]

(2) []kılınç a|dartmakın||]

[] qyly'ç '' []

(3) []|üç|lünç te[gzinç]||]

[] wnç t'[]⁴⁸

⁴⁷ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 72.

⁴⁸ Yıldız Soydan, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (201-250)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı, İstanbul 2004, s. 43.

(1-3) Parlaklık en üstün [] Davranış engellemesini [] Üçüncü tomar.

U 5108

Arka

(1) [: namo bud :] :: namo d(a)rm :: : [namo sang :]

[] :: n'mw drm []

(2) [altun önglög] v(a)ruk valtrıkhı kopda kötrölmiş [nomèligi]

[] yrwqy'ltryqlyqy qwpd' kwytrwlmys []

(3) [atlıg] nom bitigde : kértüdin kelmi[şlarning üç]

[] nwm pytykd' : kyrtwdyn k'lmy[]

(4) [etöz]in adırtlamak atl(ı)g üçü[nç bölük]

[] yn ''dyrtl'm'q ''tlq 'wyçw[]⁴⁹

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Üçüncü bölüm “Hakikatten gelmişlerin üç vücudunu ayırt etmek”...

U 731

Arka

(1) [na]mo bud : [na]mo d(a)rm : namo [sang]

[] mw pwd ,, [] mw drm ,, n'mw []

(2) [altun önglög] v(a)ruk val[tr]ık-

[] ltn 'wynlwk yrwq y'l[] yq-

(3) -lıg kopda kötrölmiş nomèligi]

-lyq qwpt' kwytrwlmys nwm 'yl[]

(4) atl[ıg] nom bitigde kılınç

''tl[] nwm pytykt' qylynç

(5) adartmakın öçürmek []

''d'rtm'qyn 'wyçwrm'k []

(6) bəşinç bölük üçün[ç] []

pyşynç pwylwk 'wyçwn[]⁵⁰

(1-6) Buda'ya saygı! Öretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti

⁴⁹Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://vatec2.fkidg1.uni-frankfurt.de/vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (Erişim: 06.03. 2024).

⁵⁰ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 178.

kitabında “Davranış engellemesini söndürmek” adlı beşinci bölüm üç[üncü to]mar...

Mz. 582

Arka

üçünç ülüş bir ol

’wyçwnç ’wylwş byr ’wl

(1) [na]mo bud.. namo d(a)r[m namo sang...]

[]mw bwd ,, n’mw dr[]

(2) altun önglüg v(a)ruk valtrıklıg kopda [kötrülmüş nom]

’ltwn ’wynklwk yrwq y’ltryqlıy qwpd’ []

(3) èligi atl(i)g nom bitigde kılınç [adartmakın öçür]

’ylyky ’’tlq nwm pytykd’ äylynç []

(4) -mek atl(i)g bêsinc bölük üçü[nç tegzinç]

-m’k ’’tlq byşynç pwylwk ’wyw[]

(5) amtı bo nom başlagın kutlug gr(a)[tır]kut [tagda]

’mtı pw nwm p’şl’qyn äwtlwq qr[] qwt []

(6) ukmış k(e)rgek anta ö[trü] [] ulug []

’wqmys krk’k ’’nt’ ’wy[] ’wlvq []⁵¹

(1-4) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Beşinci bölüm üçüncü kitap “Davranış engellemesini yok etmek” ...

U 2279b

Arka

(1) [namo budnamodarm] namosang

[]n’mw s’nk

(2) [altun önglüg v(a)ruk valtrıklıg kopda] kötrülmüş n[o]m

[] kwytrwlmys n[]m

(3) [èligi atl(i)g nom bitigde] tört m(a)haraaç

[] twyrt mq’r’’ç

(4) [t(e)ngriler vèrtincüg küzetmek atl(i)g è[ki v(e)]g(i)rmin[c]

[]lq ’y[] []krmy[n] []

⁵¹ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 118.

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On ikinci bölüm “Dört Maharaja Tanrılar'ın yeryüzünü koruması”...

Mz. 667

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mwpwd .. n'mwdrn .. n'mws'nk ..

(2) altun önglög y(a)ruk yaltrıklığ kopda

”ltwn ’wynklwk yrwq y’ltryqlyq qwpd’

(3) kötrülmiş nom eligi atl(i)g nom bitigde

kwytrwlmyş nwm ’ylyk y ’’tlq nwm pytykd’

(4) il[in|m]ek[siz tıgme dar(a)nı nomug okıtmak

’yl[]m[]syz tykm’ d’rny nwmwq ’wqytı’q

(5) atl(i)g üç y(è)g(i)rminç

’’tlq ’wyç ykrmyñç

(6) bölük yétinç tegzinç

pwylwk yytynç t’kz ynç

(7) anta ötrü tükel bilge

’nt’ ’wytrw twyk’l pylk’

(8) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan ayagka tegimlig

tnkry tnkrysy pwrq’n ’’y’qä’ t’kymlyk

(9) sarıputrı arhantıg okuyu y(a)rılıkap inçe

s’rypwdry ’’rq’ntyq ’wqywyw yrlyq’p ’ynç’

(10) tęp y(a)rılık[a]dı ...

typ yrlyq[]dy ...⁵²

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On üçüncü bölüm. Yedinci tegzinç “Bağlanma denen dharaniyi anlatmak”...

U 2426

Seite 1

⁵² Abdurrahman Seymen, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (551-600)*, s. 74-75.

(1) valtrı|klıg kopda kötrül []

[]qlıyq qwpt' kwytrwl

(2)[]biti|gde : ig agrıg

[]kt': yk ''qryq

(3)[] bölük:: ::

[] pwylwk :: ::

(4) [] teng]risi burhan :

[]rysy pwrq'n:⁵³

(1-3) [] parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş kitapta “Hastalık ağrısı”
[][yirmi dördüncü] bölüm.

U 905

Arka

onunç üç sekiz on

'wnwnç 'wyç s'kyz 'wn

(1) tınl(ı)glar monı [tut]a ögretinsünler tēp []

tynlq l'r mwny []' 'wykr'ty'swnl'r typ []

(2) altun öngl|ügl v(a)ruk [v]altrıklıg kopda []

''ltwn 'wynkl[] yrwk []'ltryklyq qwpt' []

(3) ēligi atl|(ı)g| no|m| biti|gde| bodi sögüt⁵⁴[]

'ylyky ''tl[] nw[] pyty[] pwdy swykwat []

(4) []|ögl|m|e|k atl|(ı)gtok|uz üç|

[]m[]k ''tlq twq[]

(5) bölü|k o]l ödün b[odı]

pwylw[]l 'wydwn p[]⁵⁵

(2-5) Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti
(Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında yirmi dokuzuncu bölüm “Bodhi ağaç
tanrısının, tanrılar tanrısı Buda'yı övmesi”...

⁵³ Simone Christiane Raschmann, *Goldglanz-Sūtras Teil 3, Alttürkische Handschriften Teil 7*, s 150.

⁵⁴ Bodi Sögüt, Hindistan'daki Buddhagaya'da bulunan bir ağaç türüdür. Sakyamuni Buda bu ağacın altında aydınlanmıştır. Bu nedenle bu ağaca Bodhi “aydınlanma” ağacı ya da Bodhidharma da denilmiştir.

⁵⁵ Ayşegül Gözel, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (751-800)*, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ardahan 2018, s. 39-40.

U 2768

Arka

(1) amti munta bo edgü ögli y(a)rlıkançuçı [köngüllüg nom]-

[]y yrlyq'ñwçy []-

(2) lug orunta kışanti kılğuluk nom bitigig kengürü

[]ş'nty qylqwlwq nwm pytykyk k'nkwrw

(3) aça vada okıtu için .. bir uçlug süz-

[]qytqw 'wyçwn ,, pyr 'wçlwq swz-

(4) ük köngülin kamag üç üdki burha[n]-

[]nkwlyn q'm'q 'wyç 'wydky pwrq'[]-

(5) -[larka u]munup [ı]nanıp.. biz kudaş eş

[]mwnwp [n'nyp ,, pyz qwd's 'ş

(6) [] yük[ünürbiz]

[] ywk[]⁵⁶

(1-5) Şimdi burada İyi niyetli merhamet gönüllü dini yerde af dilemek öğreti kitabından açmak için saf bir kalp ile bütün üç zamanki budalara inanıp güvenmek...

U 4882

Seite 1

(1) amti munta bo edgü ögli y(a)rlıkançuçı köngüllüg nomlu[g orunta]

'mtı mwnt' pw 'dkw 'wykly yrlyq'ñwçy kwynkwllwk nwmlw[]

(2) kşanti kılğuluk nomug kengürü aç vada okıtu üçün bir]

kş'nty qylqwlwq nwmwq k'nkwrw ''ç' y'd' 'wqytqw 'wy[]

(3) uclug süzük [ker]tgünc köngülin kamag üç ü[dkı bügü]

'wçlwq swyzwk []tkwnç kwynkwlyn q'm'q 'wyç 'wy[]

(4) [b]iliglig burhanlarka umunup inanıp m(e)n upas[a]

[]lyklyk pwrq'nl'rq' 'wmwnwp 'yn'nyp mn 'wp's[]

(5)[]lurmış birle .. yükünürm(e)n...

[]lwrmış pyrl' .. ywkwnwrn...⁵⁷

⁵⁶ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 115.

⁵⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 271.

(1-5) Şimdi burada İyi niyetli merhamet gönüllü dini yerde af dilemek öğreti kitabından açmak için saf bir kalp ile bütün üç zamanki budalara inanıp güvenmek...

U 2097 + 2101

Arka

(4)

(5) []

(6) amti

'mty

(7) muntada inaru bo sudur erdining

mwnt'd' 'yn'rw pw swdwr 'rdynynk

(8) tegme adaktın

t'km' ''d'qtyn

(9) [başka ter]s kerü yöre eltm[eklig] nom

[]sk'rw ywyr' 'ltm[] nwm

(10) yörügin sözlegü[lük] kezig ol

ywrwkyn swyzt'kw[] k'zyk 'wl

(11) []kop sözte []

[]kwp swyzt' []

(6-10) Şimdi bundan sonra Dharma yorumlarını adlandıran bu sutra mücevher serisi “Sondan geriye doğru [başlangıca] yönelik açıklama”...

U 2112 + U 2113 + U 2114 + U 2115

Seite 2

(1) []yn 'wy[] tēp teyü

[]typ tyw

(2): :

(3) [] nom çeçeki atl(i)g

[]nwm ç'ç'ky ''tlq

(4) [] bëşinc []

[] byşynç []

(5) []kelür boşlugını

[]k'lwr pwşlwqyny ,, ,,

(6) [] tü|kel bilge t(e)ngri

- []k'l pylk' tnkry
- (7) [] mah(a)kaşıp arhant⁵⁸
- []m'q'syp 'rq'nt
- (8) [] mahan mah(a)kaşıp
- []m'q'n m'qq'syp
- (9) [] n tēp
- [] typ
- (10) [] [edg]ü edgü mah(a)kaşıpı
- []w 'dkw m'q'sypy
- (11) [] adın
- [] ''dyn []
- (12) [] dl̥erig
- []dl'tyk⁵⁹

U 934

Arka

- (1) namo bud namo darm namo sang
n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s'nk
- (2) edgü ögli v(a)rıkançsız köngüllüg
'dkw 'wykly yrlyq'neşyz kwnkwllwk
- (3) nomlug ötüg []
nwmlwq 'wytwk []
- (4) kılmış anıg kılınçlarıg
qylmyş ''nyq qylınçl'ryq
- (5) kılgulug nom bitig tokuz
qylqylwq nwm pytyk twqwz
- (6) on tegzinç.. ..
'wn t'kzynç ,, ,, ⁶⁰

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! "İyi niyetli merhametsiz gönüllü dini sual kötü amel işlemiş [kşanti] tövbe etme kitabı" Doksanıncı bölüm.

⁵⁸ M(a)hakaşıpe Arhant: E.Uyg. Buddha'nın bir öğrencisinin adıdır.

⁵⁹ Peter Zieme, *Bruchstücke Von Kapitel IV (Erkenntnis Durch Den Glauben) Und Von Kapitel V (Das Gleichnis Von Den Kräutern)*, Kay. Zieme, P. 2., *Alt türkische Handschriften Teil 16 Mahāyāna-Sūtras Und Kommentartexte*, 2012, s. 83-85

⁶⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 168-169.

U 2745

Arka

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk ,,

(2) edgü ögli y(a)rlıkançuçı köngüllüg nomlug orunta ksanti

'dkw 'wykly yrlyq'neçwy kwynkwllwk nwmlwq 'wrwnt' kş'nty

(3) kılguluk nom bitig bir tegziñe..

qylqwlwq nwm pytyk pyr t'kzynç ,,

(4) bo nom erdining başınta edgü ögli y(a)rlıkançuçı

pw nwm 'rdynynynk p'synt' 'dkw 'wykly yrlyq'neçwy⁶¹

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! “İyi niyetli merhamet gönüllü dini yerde af dilemek öğreti kitabından bir tomar”.

U 1499

Seite 1

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk ,,

(2) [tü]kel bilge biliglig t(e)ngri t(e)ngri-

[k'l pylk'pylyklyk tnkry tnkry-

(3) -[sil] burhan y(a)rıkam(ı)s kedin yingak

-[] pwrq'n yrlyq'mşkydyn yynk'q

(4) [artu]grak mengilig ulušta y(a)rl(ı)

[] q'r'q m'nkylyk'wlwşt' yrl-

(5) [kayur] ülgülençsiz uzun özlüg

[] 'wylkw'l'nçsyz 'wzwn 'wyzlwk

(6) t(e)ngri burh[an] [altı]

tnkry pwr[]

(7) y(i)girmi tö[rlüg kolulamak]

ykyrmy twy[]

(8) -lıg sakınçlar[ıg][]

-lyq s'qynçl'r[]

(9) tokuz törlüg [bölükler]

⁶¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılguluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 85.

twq̄wz twyrlwk []

(10) -ig ugıtma[g atl(i)g nom bitig]

-yk 'wqytm'[]

(1-10) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! [Tam]'dan olan gelin, bilge tanrı Buda [sütra adı]nı vaaz etti. Ölçülemeyecek kadar uzun bir ömre sahip olan, (batı bölgesinde yer alan) en büyük mutluluk diyarında oturan [on altı]kat [üzerinde meditasyon yapan] ilahi Buda'nın düşüncelerini öğretti i[ve] dokuz tür doğum grubu].

U 376

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk,,

(2) yükünürm(e)n alku burhanlar bodıs(a)t(a)vlar

ywkwnwrnmn ''lqw pwrq'nl'r pwdystvl'r

(3) kutlaringa..yükünürm(e)n alkupratika-

qwtl'rynk',, ywkwnwrnmn ''lqw p'rtyk'

(4) budları tözün şravaklar kutlaringa..

pwdl'ry twyzwn sr'v'kl'r qwtl'rynk',,

(5) yükünürm(e)n alku adalarig vanturdaçı adın-

ywkwnwrnmn ''lqw ''d'l'ryq y'ntwr'd'çy ''dyn-

(6) -larka utsukmaksız..atı kötrülmüş sita

-l'rq' 'wtswkm'qsyzyn,, ''ty kwytrwlmyş syt'

(7) tapatri kutinga .. içlevü erür m(e)ning

t'p'try qwtynq',, 'yçl'yw 'rwr mnynk

(8) ëşitmiş yme yme bir üdün adı kötrül-

'yşytmyş ym' ym' pyr 'wydwn ''dy kwytrwl

(9) -miş stravastrış⁶² t(e)ngri yèrinte sudaram-

-myş str'y'sryş tñkry yyrynt' swd'r'm-

(10) -şalta t(e)ngrilern(i)ng yıgilgu(l)ukın

ş'lt' tñkryl'rnnk yyq̄y[]q̄wqyn

⁶² Kırmızı mürekkeple yazılan U 4563 (o.F.) + U 4542 (o.F.) fragmanları oldukça yıpranmıştır ve U 376 numaralı fragmana paraleldir: (1) [] ('rwr m[e]ning [] (3) stravastrış []

(1-10) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Bütün Buda ve Bodhisattvalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Bütün Pratyekabuddhalar'a ve asil Sravakalar(ın) kutsallıklarına secde ederim. Tüm tehlikeleri bertaraf eden ve diğerlerine yenilmeyen adı yüceltilmiş (Bhagavat) Sitatapatra'nın kutsallığına secde ederim. Şu şekildedir ki işittim. Yine bir keresinde adı yüceltilmiş (Bhagat), Trayastrimşah (adlı) tanrı yerinde, Sudharma-sala'sa, tanrıların meclisini...⁶³

U 1345 + U 1318

Seite 1

(1) namo bud.. namo d(a)rm.. namo sang

n'mw pwd,, n'mw drm,, n'mw s'nk

(2) valngug bu[]mış bilig tigme vişiklün atl(i)g

y'lnqwq pw[]myş pylyk tykm' vyşyklwn ''tlq

(3) sastr nom bitigde bodıs(a)t(a)vlar yorıkın

ř'ştyr nwm pytykd' pwdystvl'r ywrykyn

(4) ukıtmak kezigde baştınkı asanke üzlünçü-

'wqytm'q k'zykd' p'ştynqy 's'nk' 'wyzlwnw-

(5) -si êkinti tavrannmak tuşdaki isimek, töpü

-sy 'ykynty t'vr'nm'q twşd'qy 'ysym'k twypw

(6) [ta]plag vërtinçölügde veg nom [te]g[m]e tört

[]pl'q yyrtynçwlvkd' y'k nwm []g[]' twyrt

(7) törtlüg odgurak

twyrtlvk 'wdqwr'q

(8) yıltızl[ar]ıg vor[umak]

yyltyzlıq ywr[]

(9) [tört]ünç tegzinc

[]wnç t'kzynç

(10) []boltı

[]pwlty

(11) []y bodi

[]y pwdy

⁶³ Ayşe Kılıç Cengiz, *Eski Uygur Türkçesi Dönemine Ait Tantrik Bir Metin: Sitātapatrādhāraṇī*, s. 55-128.

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şaştra öğreti metninde “Tek mükemmel bilinç” olarak adlandırılır. Bodhisattva değişimini öğreten bölümde [dördüncü] tomar, dört değişmez kökün (yıldızlar) yorumu “Isımak, ayrılık, sabırve ilk dönem son aşamasındadünya üstü dharmalar”.⁶⁴

U 1422

Arka

(1) []

(2) [] tagning []

[] kw [] d t'q nynk []

(3) -tin yingakın []

-tyn yynk'q yn p[]

(4) burhanlarning []

pwrq'n l'r nynk 'ry[]

(5) y(a)ruktrak yaltrık []

yrwqr'q y'ltryq []

(6) sögütlüg arıg seme[k]-

swykw t lwk 'ryq s'm'[]

(7) -te ulug türlüg

-t' 'wlwq twyrlwk

(8) ming iki yüz []

mynk 'yky ywz []k⁶⁵

(1-2) [] dağın[] (3) []-dan tarafını [] (4) Budalardan [] (5) daha parlak ışıık [] (6) söğüt ağacı ormanında (7) büyük türlü (8) bin iki yüz []

U 2371+ 2279a

Arka

(1) [namo] bud .. namo darm ..[namo sang]

[] pwd n'mw drm []

(2) [alku] kamag gang ügüz ilçin[te[ki] kum sanın[ça] бүгү

[] q'm'q k'nq 'wykwz 'y[] t'[] qwm s'nyn[] pwykw

⁶⁴ Ablet Semet, *Chichte Des Uigurischen Maitreya-Glaubens*, s. 373

⁶⁵ Uğur Uzunkaya, *Buddha Śākyamuni, Śāriputra Ve Avalokiteśvara: Muhtelif Meselelere İlişkin Eski Uyğurca Fragmanlar*, The Old Uyghur Fragments On Various Topics. Journal Of Academic Language And Literature, 6/4, Aralık 2022, s. 1545-1546.

(3) **biliglig burhanlar v(a)rlik[amış on] türlügin kılmış [a]vıg**

pylyklyk pwrq'n l[]r yrlyq [] twyrlwkyn qylmyş []yyq

(4) **kılınclarıg ökünmek [bilinmek] yazukda boşunmak**

qylynçl'ryq 'wykwnm'k []y'zwq d[] pwşwnm'q

(5) **nom bitig []**

nwm bytyk []

(6) yme kayu k[işi yazukda] boşuna[yın teser]

ym' q'yw k[] pwşwn'[]

(7) kılmış...

qylmyş ...

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Bütün Ganj nehrinin içindeki kum taneleri kadar çok sayıda bilge Burhan tarafından vaaz edilen Sutra kutsal yazısı, “Yapılan on çeşit kötü davranışın itiraf edilmesi ve günahlardan arınma” hakkındadır.⁶⁶

U 1626

Ön

(1) []

(2) **[bu sogancıg] nom çেকেki atl(ı)g**

[]nwm ç'ç'ky ''tlq

(3) **[sudur erdining özenin]alku nomlar**

[] ''lqw nwml'r

(4) **[tözintin berü uzatı özin ok] öçmek**

[] 'wyçm'k

(5) **[amrılmak b]]ülüg erürler**

[]wlwk 'rwl'r

(6) [burhan oğlanı no]mça yorıyu

[]mç'ywryyw

(1-5) “Güzel Dharma Çiçeği” olarak adlandırılan Sutra mücevherinin özünü tüm bu büyük kalabalığa ayrıntılı olarak vaaz etme tenezzülünü verdi. Tüm

⁶⁶ Peter Zieme, *Fragmenta Buddhica Uigurica*, s. 408

Dharma'lar kökeni itibariyle her zaman yok olma özelliğine sahiptir. Buda'nın oğulları Dharma'ya göre yürümeyi ...⁶⁷

U 2404

Seite 2

(1) [namo bud namo] darm namo sang

[] d'rm n'mw s'nk

(2) [] nom hanı

[] nwm q'ny

(3) [] ög vanıguz

[] 'wyk y'nlykyz

(4) [] tuşlarda

[] twşl'rd'

(5) []

U 5050

Ön

(1) []

(2) []körkle []

[] kwyrkl' []

(3) []al[k]udın singar []

[] ''lqwdyn synk'r []

(4) []bêş otuz üç []

[] lpyş 'wtwz 'wnç[]

(5) [] atl(1)g alknşsyz köküz bodi[s(a)t(a)v] []

[] ''tlq 'lqynşsyz kwykwz pwdy[]

(6) [] din egnint[e]ki []

[] kdyn 'knynt[]ky t[]

(7) [] [ka]vşurup t(e)ngri t(e)ngrişi burha[n] []

[] vşwrwp tnkry tnkrysy pwrq'[]

(8) [] atı kötrülmiş []

[] 'ty kwytrwlmyş ' []

⁶⁷ Peter Zieme, *Der-Sloka Des Saddharmzpunarika-Sutras*, s. 255-260.

(1-8) []görkemli [] her tarafta [] yirmi beş[] adlı
tükenmez düşünme (adlı) Bodhi[sattva] (Skt. Akşayamati) [] omzundaki[]
kavuşturup tanrılar tanrısı Buda [] adı yüceltilmiş.⁶⁸

U 2506

Ön

(1) namo bud .. [namo darm .. namo sang ..]

n'mw pwd : []

(2) k(e)ntün tuymış tükel []

kntwn twymyş twyk'l []

(3) burhanka vükünürm(e)n []

pwrq'nq' ywkwnwrmn []

(4) ayaguluk yal(a)nguz []

''y'qwlwq y'lnq wz []⁶⁹

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Kendi başına içgörüyeye
sahip olan, [sahip olan] Buda'ya saygı duyuyorum. Ben [...]e sahip olan [birine]...

U 3348

Seite1

(1) amtı munta lovudi[at(l)g t[(a)vgaç hankafuu tavsı]

'mty mwnt' lwvwdy [''tlq t[]

(2) atl(l)g b(e)lgürme [etözlüg kişi körklüg maytri bodıs(a)t(a)vning]

''tlq plkwrm' []

(3) yangırtı takşurmuş [nomlayu v(a)rıkamışkimkoke nomlug]

y'nqyrty t'qşwrmıyş []

(4) başlagın ayu [bertelim]

p'şl'qyn ''yw []

(5) slokin öngtün[]

şlwky n 'wynktwn[]

(6) ugrinta fuu tavsı []

'wqrynt' vww t'yşy []

(7) kıltı erki tēp ten[]

⁶⁸ Uğur Uzunkaya, "Eski Uygurca Saddharmapuṇḍarīka-Sūtra'ya İlişkin Fragmanlar", *Selçuk Üniversitesi*, Sayı 57, Nisan / April 2023, s. 377-385.

⁶⁹ Peter Zieme, *Caitya Veneration – An Uigur Manuscript With Portraits Of Donors*, s. 171.

qylty 'rky typ t'n[]

(1-7) Şimdi burada Maitreya'nın vücut bulmuş bedeni olan Mast Fu tarafından Liang (hanedanı) [Çin İmparatoruna] Wu'ya vaaz edilen (ayet şeklinde) yeniden tertip edilerek sunulmuş olan jingangiing doktrinin başlangıcını anlatalım. İnsan şeklindeki Boddhisatva, Dogu'dan gatha [] doğudan [] [liang'ın (hanedanı) Çin imparatoru Wu [] bilge adam] Usta Fu'nun [] söylediği zamanlarda “Neden yaptı []⁷⁰

Birinci ve dördüncü satırlarda kırmızı renk, beşinci satırdan sonrasında soluk kırmızı renk kullanılması ilginçtir. Üstad Fu'nun Liang imparatoru Wu tarafından Elmas Sutra'yı açıklamak üzere saraya davet edilmesi ve eserin Türkçe isminin “Kimkoke Sudurnung Yörüglüg Nom Erdini” olmasını metnin yazılış amacı ve niteliğini belirlediğinin altını çizmiştir.

U 2809

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo [sang ..]

n'mw pwd .. n'mw drm .. n'mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan v(a)rılıkamış ming közlüg m[ing]

tnkry tnkrysy pwrq'n yrlyq'myš mynk kwyzlwk m[]

(3) eliglig arıavloksesvar bodis(a)v(a)ting darn[i nom]

'lyklyk ''ry'vwlks'sv'r pwydstvtnynq d'rn[]

(4) üçünc bölük:: ..[] ol ü[dün]

'wyçwnç pwyllwk [] 'wl 'wy[]

(5) [aryavlokteşvar bodisatav söz]ledi .. ötr[ü]

[]l'dy 'wytr[]⁷¹

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda buyurmuş bin gözlü vaaz []Bodisavat'ın [] Üçüncü bölüm.

U 2869+U 2953

Arka

(1) [namo bu]d [namo] d(a)rm[namo sang]

[]d ,, ,, []drm ,, ,, []

⁷⁰ Abdurışid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, BT XXVIII, Brepols 2010, s. 54.

⁷¹ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 166.

(2) [edgü ö]gli v(a)rlıkançuı köngüllüg nomlug orunta k[amag avıg]

[]kly yrlyq'ñwçy kwykwllwk nwmkwq 'wrwnt' []

(3) [kılınç]larıg kşanti kıl[guluk nom bitig sekiz[inç ülüş]

[]l'ryq kş'nty qy[]qwlwq nwm pytyk s'kyz[]

(4) [ye]ti y(è)g(i)rmi[nç agı]r ayagın asure [yoluntakı]

[]ty ykrmy[]r ''y'qyn 'swr' []

(5) [alku kut w]ahşık[lar] ü[çün burhan]larka yükün[mek bölük ..]

[]'qşyq[]'wy[]l'rq' ywkwn[]⁷²

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! “İyi niyetli merhamet gönüllü Dini yerde bütün kötü amelleri tövbe etme” kitabı sekizinci bölüm.

U 2965a

Seite 2

(1) namo bud :: ::

n'mw pwd :: ::

(2) namo darm :: ::

n'mw d'rm :: ::

(3) namo sang :: ::

n'mws'nk :: ::

(4) eng sizing umug

'nk syzynk 'wmwq

(5) ınaga: azk(ı)v-a

'yn'q': ''zqy'⁷³

U 3296

Arka

nom çé[çe]ki bir

nwm çy[]ky pyr

(1) namobud .. namo[d(a)rm] .. namosang .. [t(e)ngri t(e)ngri-]

n'mwpwd n'mwd'rm n'mws'nk []

(2) -si burhan v(a)rlıkamış sogancıg k[örkle]

⁷² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 152.

⁷³ Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Berliner_Texte_13.14-21.Htm (Erişim: 09.11.2023)

-sy pwrq'n yrlyq'myš swq'nçyq kwy[]

(3) nom çeçeki atl(i)g vapk[ua]ki sudur e[r dini]

nwm çeç'ky ''tlq y'pq[]ky swdwr '[]

(4) -ning özeni nom bi[ti]g bi[r] tegzinc

-nyrk 'wyz'ny nwm by[]k t'kzynç

(5) ol üdün sakimuni burhan er[siva]d[an]

'wl 'wydwn s'kymwny pwrq'n 'r[]d[]

(1-4) Buda'ya saygı! Cemaate saygı! Öğretiye saygı! Tanrılar tanrısı Buda tarafından vaaz edilen sutra kutsal yazısı fa h[ua] jing sutra'nın özü , “Sevimli, güzel dharma çiçeği” olarak adlandırılan kitaptan bir bölüm.⁷⁴

U 3341

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. [namo] sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, [] s'nk ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış burhan

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myš pwrq'n

(3) -lar töpüsi sudurlarning hartavı kuans[i]

-l'r twypwsy swdwr'l'rnynq q'rt'yy kw'nş[]

(4) -im bodis(a)t(a)v alkukamag[ada tuta]

-ym pwdystv ''lqw q'm'q []d' twt']

(5) emgek[ler]d[e umug inay boltacı]

'mk'k[]d[]

(6) [sidilig bölükin okumak atlg sudur nom bitig üçünç tegzinc]

[]

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemmate saygı! [her şeye, tüm zorluklara] ve acılara umut ve sığınak olan Bodhisattva Avalokitesvara'nın “Siddhi Bölümünün Öğretileri” adlı sutra kutsal kitabının üçüncü kitabı “Tanrı Buda tarafından vaaz edilen Buda-Taç Sutraların özü”...⁷⁵

⁷⁴ Peter Zieme, *Der-Sloka Des Saddharmzpundarika-Sutras*, s. 255.

⁷⁵ Georg Kara and Peter Zieme, *Die Uigurische Übersetzung Des Apakryphen Sutras Fo Ding Xin DaTua Luo Ni*, s. 332-333.

Seite 2

- (1) [] bēşinç [] tūrlüg tērin kuvrag []
[] pyşynç [] twyrlwk tyryn qwvr'q []
- (2) [] t(e)ngri yēngeli körkli barır
[] q' ywkwnkry yynk'ly kwyrkly p'ryr
- (3) [] tanglayu mungadı k[] irler []
[] t'nql'yw mwnq'dy k[] yrl'r []
- (4) [] y(a)rlıkta suvçu atl(i)g balıkdaki
[] yrlyqt' swvçw "tlq p'lyqt'qy
- (5) [] bar erdi ol ançagılıgı atl(i)g balık
[] p'r 'rdy 'wl 'nç'qylyky "tlq p'lyq
- (6) [] şangamda [] tutup t[] sugı
[] ş'nq'md' 'wyçy[] twtwp t[] swky
- (7) []-gil bitirgüke []
[]-kyl pytyrkwk' k[]

U 3469

Ön

- (1) [] namo bud .. namo d(a)rm .. namo sa[ng]
[] n'mw s'[]
- (2) [] körgeli erklig arıavlokitesv(a)r
[] [] lyk"ry'vkwyt'svr
- (3) [] alku kamag avıg kılıncıg sıdaçı buzdaçı
[] nçyq syd'çy pwzd'çy
- (4) [] darni nom bitig törtünc bölük
[] twyrtwnç pwyllwk
- (5) [] uluş ulugı tükel
[] 'wlvş 'wlvqy twyk'l
- (6) [bilge biliglig t(e)ngri t(e)nrısı burhan tag]d[a]
[] d[]

(1-6) [Buda'ya saygı!Öğretiye saygı!] Cemaate saygı!Kutsal görme gücü olan
[bodhisattva] arya avalokitesvara [Dharani]bütün kötülükleri yok eder bölüm dört.

Şöyle duydum: Bir zamanlar alemin kutsanmış kişisi, mükemmel [bilge Buda, büyük bir bodhisattva topluluğuyla birlikte Kailasa Dağında yaşıyordu.]⁷⁶

U 3827

Seite 1

(1) [namo] bud .. [namo darm namo sang]

[]pwd „, []

(2) t(e)ngri burhan []

tnkrysy pwrq’n []

(3) varumış valtrimış []

yrwmyş y’ltrymyş []

(4) bir tegzinç .. []

pyr t’kzynç „, []

(1-4) Buda’ya saygı! [Öğretiye saygı! Cemaate saygı!] Tanrısı Buda []parlaklık ışıldadı [] Birinci fasıl.⁷⁷

U 3898

Ön

(1) namo bud namo [darm namo sang]

n’mw pwd n’mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan v(a)rlıkamış erklig

tnkry tnkrysy pwrq’n yrlyq’myş ’rklyk

(3) tört kuvragka utru veti k(a)ntik bac[a]k kılğalı aymak b[urhan]lar
ulusında

twyrt qwvr’q’ ’wtrw y’ty kntyk p’cq qylqly ’’ymyq p[]l’r ’wlwşynd’

(4) tuymak bês türlüğ t(e)ngri valavaçın ukıtmak athğ nom bitig bir teg-
zinç

twym’q byştwyrlwktnkry y’l’v’çyn’wqytm’q’’tlyq nwm pytyk byr t’kzynç

(5) yme kutlug uluğ tigeç ilindeki uluğ ıduk utlı sevinç bilgülüğ sengremte

ym’ qwtlwq ’wlwq tyk’ç’ylynd’ky’wlwq ’wtly s’vinç pyklwlwk s’nkr’mt’

(6) y(i)rig m(e)n tsu çün ingşi salur tegş[] ötürü tengidem

yryk mn tsw çwn ’ynkşy s’lwr t’kş[] ’wytwrw t’nkryd’m

⁷⁶ György Kara, vd., *Avalokite’Svara-Sutras*, s. 178.

⁷⁷ Annemarie von Gabain, and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 104.

(7) amti şlok takşutın sözlevür

”mtı şlwkw t’qşwtyn swyzl’ywr

(1-8) Buda’ya saygı, a[kaide] saygı, [cemaate saygı]! Tanrılar tanrısı Buda emretmiş güçlü [] Buda []dört topluluğa karşı yedi kutlama (ve) oruç tutmak için emir (veren) Budalar ülkesinde doğmak (ve) beş tür Tanrı elçisini öğretme adlı öğreti kitabı. Birinci kitap: Yine talihli, yüce Çin ülkesindeki büyük, kutsal minnettarlığı bilecek manastırda mevcut olan Üstat Tsu Çuin, manzumesini arz ettim. Şimdi manzumesini söyler. Böylece gelen üstadımız nirvāṇaya emrettiği sırada⁷⁸

U 4829a

Seite 1

(1) namobud .. namod(a)rm .. [n]amos[ang] ..

n’mwpwd ,, n’mwdrm ,, []’mws [] ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan varlıkamış

tnkry tnkrysy pwrq’n yrly []ş

(3) vitinken üze öz yaş u|zu|n

yytyk’n ’wyz’ ’wyz y’ş ’ []

(4) kılmak atl(i)g sudur [nom bitig]

qylm’q ”tlq swdwr []

(5) bir tegz[inç :: ::]

pyr t’kzynç []

(1-5) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Buda’nın büyük ayının yedi yıldızı ile ilgili yaşamı uzatma üzerine verdiği vaazından bir bölüm.⁷⁹

U 7002

Seite 1

(1) namo bud .. namod(a)rm .. namo sang

n’mw pwd ,,n’mw drm,, n’mw s’nk

(2) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan varlıkamış t(e)ngrişi

tnkry tnkrysy pwrq’n y’rlyq’myş tnkryly

(3) [yal]trımsı iduk darnı tek wip

⁷⁸ Uğur Uzunkaya, *Budist Sūtralara İlişkin Eski Uyğurca Muhtelif Metin Parçaları*, s. 728-730.

⁷⁹ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 118-130.

[]trymys 'ydwq d'rny t'k vyp

(4) [ançu]layu erür mening eşitmişim ...

[]l'yw 'rwr m'nynk 'şytmysym ...⁸⁰

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Camaate saygı! Tanrılar tanrısı burhan buyurmuş. Gökte parlamış kutsal büyü formülü “Sekiz yükmek”.

U 7003

Ön

(1) namo bud .. namo darm .. namo s[ang]

n'mw pwd ,, n'mw d'rm ,, n'mw s[]

(2) [t(e)ngri t(e)ngri] burhan varlıkamış t(e)ngri yêrlide

[] pwrq'n y'rlyq'myš tnkryly yyrlyt'

(3) [sekiz yükmek] varumış yaltrıymış ıduk darnı tek wip atl(i)g

[] y'rwmys y'ltrymys 'ydwq t'k vyp ''tlq

(4) [sudur nom | bitig bir tegzinc] ançulayu erür

[]pytyk pyr t'kzynç ''nçwl'yw 'rwr

(5) mening eşitmişim ..

m'nynk 'şytmysym ...

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda'nın buyurduğu, gökte ve yerdeki sekiz yığını aydınlattığı, kutsal sihirli sözler sekiz yükmek adlı sūtradır. Birinci bölüm. İştiklerim şöyledir...⁸¹

U 5107

Seite 1

(1) altı y(è)g(i)rminç ayıg kılınçig arıtmak atl(i)g bölük.. takı yme

''lty ykrmync ''yyq qylynçyq ''rytm'q atlq pwylyk ,, t'qy ym'

(2) subuti tözünler oğlu tözünler kızı birök bo nom erdinig

swpwdy twyz wn l'r 'wqly twyz wn l'r qyz y pyrkw pw nwm 'rdynyk

(3) tutar boşgunur okıyur sözleyür erken inçip yana adınagutın

twt'r pwsqwnwr 'wqyywr swyz l'ywr 'rk'n 'yncyp y'n' 'dyn 'qw tyn

(4) tutka uçuzka tegser ..

twtq' 'çwzq' t'ks'r ...

⁸⁰ Annemarie Von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SūtraSekiz Yükmek*, s. 100-107.

⁸¹ Annemarie Von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SūtraSekiz Yükmek*, s. 75-76.

(1-4) On altıncı Bölüm “Kötü işlerin arıtılması” ayrıca Subhuti, eğer iyi huylu bir oğul veya iyi huylu bir kız, okuduğunu, öğrettiğini söylediği halde başkaları tarafından küçümsenir.⁸²

U 6667

Ön

(1) namo bud [namo darm namo sang]

n'mw pwd []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan []

tnkry tnkrysy pwrq'n []

(3) -ka alkış bērmek [utr]u [y]eti k(a)ntik bac[ag ..

-q' 'lqyş pyrm'k []w []'ty kntyk p'ç[]

(1-3) Buddha'ya saygı! [Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda [] [] alkışlamak [] karşı yedi kutlama oruç tutmak []

U 7000

Ön

(1) namo bud namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s' nk

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış t(e)ngri vèrlide

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myş tnkryly yyryld'

(3) sekiz yükme varumış valtrımı, ıduk dar(a)nı teg wip

s'kyz ywkm'k y'rwmyş y'ltrymyş 'ydwq d'my t'k vyp

(4) atl(i)g sudur nom bitig bir tegzinc

'tlq swdwr nwm pytyk pyr t'kzynç

(5) ançulayu erür mening eşitmişim ..

'nçwl'yw 'rwr m'nynk 'yşytmyşym ,,

(1-8) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Sutra: Tanrı Buda (skr. dharani) tarafından vaaz edilen gökte ve yerde parlanmış, gönderilmiş sekiz yükme adlı dini kaideler kitabı bir ulaştırmadır. Benim işittiğim şöyledir...⁸³

U 759+U 1711+U 1779

Seite 1

⁸² Abdurışid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 34-43.

⁸³ Willy Bang, vd., *Das Buddhistische Sutra Sekiz* s. 104-106.

(17) bütgünsinge: :

pwytkwsynk' : :

(18) yéti y(é)girminç birtemledi[m(e)n yok]

yyty ykyrmynç pyrt'ml'dy []

(19) atl(u)g bölük: :

''tlyq pwylwk : :

(20) [ol] üdün subudi ékileyü t(e)ngri

[]'wydwn swpwdy 'ykyl'yw tnkry

(18-22) On yedinci bölüm: Mutlak [olmayan] benlik] adlı bölüm. O sırada Subhuti saygıyla tanrılar...⁸⁴

U 2301

Seite 1

(1) uluğ tavgaç élinte []

'wlwq t'vq'ç 'ylynt' []yp []

(2) minglig alpaut [] ol []⁸⁵

mynlyk ''lp'qwt []'wl []

(3) tavgaç han yme [] alpaut

t'vq'ç q'n ym' [] ''lp'qwt

(4) bolmışta []

pwlmyş t' w-nwnk []

(1-2) Büyük Çin ülkesinde Alpaut []

2.1.1.3. Eserin ya da Bölümün Kaçıncı Bölüm Olduğunun Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 725 a,b

Ön

(1) [namo] bud [n]amo d(a)rm namo sang

[] pwd []'mw drm n'mw s'nk

(2) altun] önglög v(a)ruk v(a)ltrıklıg kopda

[] 'wynklwk yrwq yltryqlyq qwpd'

⁸⁴ Abdurışid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 86-87.

⁸⁵ Bir yaprağın orta kısmıdır. Yırtılma ve aşınma nedeniyle mürekkep değişmesinin nedeni tam olarak belirlenememekte birlikte bölümün giriş kısmı olabilir.

(3) [kō]trülmiş nom eligi atl(ı)g nom bitigde

[] trwlmys nwm 'ylyky 'tlq nwm pytykd'

(4) [eng ilki ba]slag bölüki baştınkı bir

[] sl'q pwylwky p'stynqy pyr

(5) [tegzinç] ançulayu erür mening eşi-

[] 'nçwl'yw 'rwr m'nynk 'yşy-

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! İlk bölüm "Işığın Altın İhtişamının Yüce Hukuk Kralı" adlı Sutra kutsal kitabından bir parşömen. Bunu duyduğum...⁸⁶

U 2654

Ön

(1) [] [yal]trıkl(ı)g kopd[a]

[] tryqlg kwpd []

(2) [] [kılınç a]dartmakın[] []

[] qyly'ç ' []

(3) [] [üç]ünç telgzinç[] []

[] wnç t' []⁸⁷

(1-3) [] parlaklık en üstün [] Davranış engellemesini [] Üçüncü tomar.

U 5108

Arka

(1) [: namo bud :] :: namo d(a)rm :: : [namo sang :]

[] :: n'mw drm []

(2) [altun önglög] y(a)ruk yaltrıklığı kopda kötrülmiş [nom eligi]

[] yrwq y'ltryqlyq qwpd' kwytrwlmys []

(3) [atlıg] nom bitigde : kærtüdin kelmi[şlarning üç]

[] nwm pytykd' : kyrtwdyn k'lmy []

(4) [etöz]-in adırtlamak atl(ı)g üçü[nç bölük]

[] 'tyrtl'm'q 'tlq 'wycw []

(5) [tegzinç] :: : []

⁸⁶ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 72.

⁸⁷ Yıldız Soydan, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (201-250)*, s. 43.

[] :: []⁸⁸

(1-5) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Üçüncü bölüm “Hakikatten gelmişlerin üç vücudunu ayırt etmek”.

U 731

Arka

(1) [na]mo bud : [na]mo d(a)rm : namo [sang]

[]mw pwd ,, []mw drm ,, n’mw []

(2) [a]ltun önglög v(a)ruk val[tr]ık-

[]ltwn ’wynlwk yrwq y’ltyq

(3) -lıg kopda kötrülmüş nom il[ig]

-lyq qwpt’ kwytrwlmyş nwm ’il[]

(4) atl(ig) nom bitigde kılınç

’tlyq nwm pytykt’ qylynç

(5) adartmakın öçürmek []

’d’rtm’qyn ’wyçwrm’k []

(6) bêşinc bölük üçün[nç] []

pyşynç pwylwk ’wyçwn[]

(7) []⁸⁹

(1-6) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında “Davranış engellemesini söndürmek” adlı beşinci bölüm üç[üncü to]mar.

Mz. 582

Arka

üçünç ülüş bir ol

’wyçwnç ’wylwş byr ’wl

(1) [na]mobud.. namod(a)r[m namo sang...]

[]nwdwd n’mwdr[]

(2) altun önglög v(a)ruk valtrıklıg kopda [kötrülmüş nom]

⁸⁸ Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (Erişim: 25.02.2024).

⁸⁹ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 178.

’ltwn ’wynklwk yrwq y’ltryqlyq qwpd’ []

(3) iligi atl(1)g nom bitigde kılınç [adartmakın öçür]

’ylyky ’’tlq nwm pytykd’ qylynç []

(4) -mek atl(1)g bėşinç bۆlۆk ۆçü[nç tegzinç]

-m’k ’’tlq byşynç pwylwk ’wy[]

(5) amtı bo nom başlagın kutlug gr(a)[tır]kut [tagda]

’mty pw nwm p’şl’qyn qwtlwq qr[] qwt []⁹⁰

(1-4) Buda’ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında Beşinci bölüm üçüncü kitap “Davranış engellemesini yok etmek”.

U 5050

Ön

(1) []

(2) [] [körkle] []

[] kwyrkl’ []

(3) [] [al[k]udın singlar] []

[] ’’lqwdyn synk’r []

(4) [] [bėş otuz ۆç] []

[] lpyş ’wtwz ’wnç[]

(5) [] atl(1)g alkinçsyz köküz bodi[s(a)t(a)v] []

[] ’’tlq ’lqynçsyz kwykwz pwdy[]

(6) [] din egnint[e]ki []

[] kdyn ’knynt/ky t/[]

(7) [] [ka]vşurup t(e)ngri t(e)ngrişi burha[n] []

[] vşwrwp tnkry tnkrysy pwrq’[]

(8) [] atı kötrülmüş []

[] ’ty kwytrwlmyş ’ []

(1-8) [] görkemli [] her tarafta [] yirmi beş [] adlı tükenmez düşünme (adlı) Bodhi[sattva] (Skt. Akşayamati) [] omzundaki[] kavuşturup tanrılar tanrısı Buda [] adı yüceltilmiş.⁹¹

⁹⁰ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 118.

⁹¹ Uğur Uzunkaya, *Eski Uygurca Saddharmapundarika-Sūtra’ya İlişkin Fragmanlar*, s. 377-385.

U 2279b

Arka

- (1) [namo buddaya namodarmaya] namosang[gaya]
[]n'mw s'nk[]
- (2) [altun önglög v(a)ruk valtriklīg kopda] kötrülmiş n[o]m
[] kwytrwlmyş nm
- (3) [eligi atl(i)ğ nom bitigde] tört m(a)haraaç
[] twyrt mq'r''ç
- (4) [t(e)ngriler vërtinçüg küzetmek at[l(i)g ilki v(e)]g(i)rmin[ç]
[]lq 'y[] ykrmy[n]⁹²

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On ikinci bölüm “Dört Maharaja Tanrılar'ın yeryüzünü koruması”...

Mz. 667

Ön

- (1) [namo bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..]
n'mw pwd .. n'mw drm .. ''mw s'nk ..
- (2) [altun önglög v(a)ruk valtriklīg kopda]
''ltwn 'wynklwk yrwq y'ltryqlyq qwpd'
- (3) [kötrülmiş nom iligi atl(i)g nom bitigde]
kwytrwlmys nwm 'ylyk y ''tlq nwm pytykd'
- (4) [il[in]m[ek]siz tigme dar(a)nı nomug okıtmak]
'yl[]m[]syz tykm' d'rny nwmwq 'wqytm'q
- (5) [atl(i)g üç v(è)g(i)rminç]
''tlq 'wyç ykrmy'ç
- (6) [bölük vëtinç tegzinç]
pwylwk yyty'ç t'kz y'ç
- (7) anta ötrü tükel bilge
''nt' 'wytrw twyk'l pylk'
- (8) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan ayagka tegimlig
tnkry tnkrysy pwrq'n ''y'qq' t'kymlyk

⁹² Özlem Ayazlı, *Altun Yaruk Sudur VI. Kitap*, s. 30.

(9) sarıputrı arhantıg okıyu y(a)rlıkap inçe
s'rypwdry ''rq'ntyq 'wqyyw yrlyq'p 'ynç'

(10) tēp yarlık[a]dı...

typ yrlyq[]dy...⁹³

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında On üçüncü bölüm yedinci tegzinç “Bağlanma denen dharaniyi anlatmak”...

U 2426

Seite 1

(1) valtrı|klıg kopda kötrül

[]qlyq qwpt' kwytrwl

(2) bitilgde : ig agrıg

[]kt': yk ''qryq

(3) [] bölük :: ::

[] pwylwk :: ::

(4) [teng]risi burhan :

[]rysy pwrq'n:⁹⁴

(1-3) [] parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş kitapta “Hastalık agrısı”
[] [yirmi dördüncü] bölüm.

U 752

Arka

(1) []

(2) sekiznc [te]gz[in]ç []

s'kyzy'ç []kz[]ç []

(3) anta ötrü kaudını b[raman][]

''nt' 'wytrw k'wdyny p[][]

(4) [t](e)ngri kızına iki p[]

⁹³ Abdurrahman Seymen, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (551-600)*, s. 74-75.

⁹⁴ Simone Christiane Raschmann, *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras Teil 3, Alttürkische Handschriften Teil 7*, s 150.

[] nkry qyzynk' 'yky p[] ⁹⁵

(1-4) [] Sekizinci kitap [] Daha sonra, Brahman Kauṇḍinya tanrıçaya
iki [] övüp o []

U 905 + U 860

Arka

onunç üç sekiz on

'wnw'ç 'wyç s'kyz 'wn

(1) tınl(ı)glar monı [tut]a ögretinsünler tēp []

tynlq l'r mwny [] 'wykr'ty's w' l'r typ []

(2) altun öngl|üg| v(a)ruk [v]altrıklıg kopda []

'ltw' 'wy'kl[] yrwk 'ltryklyq qwpt' []

(3) ēligi atl|(ı)g| no|m| biti|gde| bodi sögüt⁹⁶[]

'ylyky ''tl[] nw[] pyty[] pwdy swykw[]

(4) [] |ög|m|e|k atl(ı)g tok|uz üçünç|

[] mk ''tlq twk[]

(5) bölü|k o]l ödün b[odı]

pwylw[] l'wydw' p[]

(6) t(e)ngri[si yme ök şlo]k takşutın [...]

t'kry[] k t'qswty' [] ⁹⁷

(2-5) Altın renkli, parlak parıltılı her (şey)den (çok) yükseltilmiş, öğreti (Dharma) hükümdarı adlı öğreti kitabında yirmi dokuzuncu bölüm “Bodhi ağaç tanrısının, tanrılar tanrısı Buda'yı övmesi”...

U 934

Arka

(1) namo bud namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s'nk

(2) edgü ögli v(a)r|ıkançsız köngüllüg

⁹⁵ Yahya Küçük, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait 50 Belge*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 32.

⁹⁶ Bodi: Sögüt, ağacı Hindistan'daki Buddhagaya'da bulunan bir ağaç türüdür. Sakyamuni Buddha bu ağacın altında aydınlanmıştır. Bu nedenle bu ağaca Bodhi “aydınlanma” ağacı ya da Bodhidruma da denilmiştir.

⁹⁷ Ayşegül Gözel, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (751-800)*, s. 39-40.

'dkw 'wykly yrlyq'neşyz kwnkwllwk

(3) nomlug ötüg []

nwmlwq 'wytwk []

(4) kılmış anıg kılınclarıg

qylmyş ''nyq qylynçl'ryq

(5) kılguluk nom bitig tokuz

qylqylwq nwm pytyk twqwz

(6) on tegzincə.. ..

'wn t'zkynç ,, ,,

(7) yalnıguk yoluntakılar üçün

y'lnkwq ywlywnt'qyl'r 'wyçwn

(8) yükünç yükünü tüketmiş boltı

ywykwnç ywykwnw twyk'tmyş pwlty⁹⁸

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! “İyi niyetli merhametsiz gönüllü dini sual kötü amel işlemiş [kşanti] tövbe etme kitabı” Doksanıncı bölüm.

U 2745

Arka

(1) namu bud .. namo d(a)rm .. namo sang ..

n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk ,,

(2) edgü ögli y(a)rlıkançuçı köngüllüg nomlug orunta kşanti

'dkw 'wykly yrlyq'ncwcy kwynkwllwk nwmluq 'wrwnt' qş'nty

(3) kılguluk nom bitig bir tegzincə ..

qylqylwq nwm pytyk pyr t'zkynç ,,

(4) bo nom erdining başınta edgü ögli y(a)rlıkançuçı

pw nwm 'rdynynynk p'synt' 'dkw 'wykly yrlyq'ncwcy

(5) köngüllüg nomlug orunta tegüçi törk uzıklarıg tıtaglıg-

kwynkwllwk nwmluq 'wrwnt' t'kwçy twyrk 'wzyql'ryq tylt'qlyq-

(6) -ın urmış ol .. tıtagsız ermez.. tıtagı negü erki tēp tēse

-yn 'wrmys 'wl ,, tylt'qsyzy 'rm'z ,, tylt'qy n'kw typ tys'⁹⁹

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! “İyi niyetli merhamet

⁹⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılguluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 168-169.

⁹⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılguluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 85.

gönüllü dini yerde af dilemek” öğreti kitabından bir tomar...

U 1345+ U 1318

Seite 1

(1) namo bud : namo d(a)rm : namo sang

n'mw pwd: n'mw drm: n'mw s'nk

(2) valngug bu[mı]ş bilig tigme vişiklün atl(i)g

y'lnqwq pwmyş pylyk tykm' vyşyklwn 'tlq

(3) sastr nom bitigde bodıs(a)t(a)vlar vorıkın

ş'ştyr nwm pytykt' pwdystvl'r ywrykyn

(4) ukıtmak kezigde baştınkı asanke üzlünçü-

'wqytm'q k'zykd' p'ştynty 's'nk' 'wyzlwnw

(5) -si êkinti tavrannmak tuşdaki isimek, töpü

-sy 'ykynty t'vr'nm'q twşd'ky 'ysym'k twypw

(6) [ta]plag vërtinçülüğde yeg nom [te]g[m]e tört

[]pl'q yyrtynçwlvkd' y'k nwm []g[]' twyrt

(7) törtlüg odgurak

twyrtlvk 'wdqwr'q

(8) yıltızlar]ıg vor]umak]

yyltyzlıq ywr[]

(9) [tört]ünç tegzinc

[]wnç t'kzynç

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şastra öğreti metninde “tek mükemmel bilinç” olarak adlandırılır. Bodhisattva değişimini öğreten bölümde dört değişmez kökün (yıldızlar) yorumu “Isımak, ayrılık, sabır, ve ilk dönem son aşamasındadünya üstü dharmalar” [Dördüncü] tomar.¹⁰⁰

U 2809

Ön

(1) namo bud .. namo d(a)rm .. namo [sang ..]

n'mw pwd n'mw drm n'mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan v(a)rılıkamış ming közlüg m[ing]

tnkry tnkrysy pwrq'n yrlyq'myş mynk kwyzlvk m[]

¹⁰⁰ Ablet Semet, Chichte Des Uigurischen Maitreya-Glaubens, s. 373.

(3) eliglig arıavloksesvar bodıs(a)v(a)ıung darn[i nom]

'lyklyk ''ry'vıwks'sv'r pıwdis(a)v(a)ıynq d'rn[]

(4) üçünç bölük []ol ü[dün]

'wyçwnç pıwylwk []wl 'wy[]¹⁰¹

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Burhan
buyurmuş bin gözlü Vaaz []Bodhisavatın [] Üçüncü bölüm...

U 2869+ U 2953

Arka

(1) [namo bu]d ... [namo] d(a)rm ... [namo sang]

[]t ,, ,, []drm ,, ,, []

(2) [edgü ö]gli v(a)rııkançuı köngüllü]g nomlug orunta k[amag avıg]

[]kly yrlyq'ııçwçy kwynwllwk nwmkwq 'wrwnt' []

(3) [kılınç]larıg kşanti kıl]guluk nom bitig sekiz[inç ülüş]

[]l'ryq kş'nty qıqıwıwq nwm pytyk s'kyz []

(4) [ye]ti y(è)g(i)rmi[nç ağı]r ayagın asure [yoluntakı]

[]ty ykrmy []r ''y'qyn 'swr' []

(5) [alku kut w]ahşık[lar] ü[çün burhan]larka yükün[mek bölük ..]

[]'qşyk[] 'wy[]l'rq' ywkwn[]

(6) [sekiz y(è)g(i)rminç luu hanlan ü]çün bu[rhanlarka yükünmek]

[]çwn pw[]¹⁰²

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! İyi niyetli merhamet
gönüllü dini yerde bütün kötü amelleri tövbe etme kitabı sekizinci bölüm.

U 3296

Arka

nom çé[çe]ki bir

nwm ç'[]ky pyr

(1) [namobud : namo]d(a)rm] : namosang : [t(e)ıgri t(e)ıgri-]

n'mwpwd n'mwd'rm n'mws'nk []

(2) -si burhan v(a)rııkamış sogancıg k[örkle]

-sy pwrq'n yrlyq'myş swqynçyq kwy[]

¹⁰¹ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 166.

¹⁰² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler* s. 152.

(3) nom çéceki atl(i)g vapk[ua]ki sudur e[rdini]

nwm çyç'ky ''tlq y'pq[]q swdwr '[]

(4) -ning özeni nom bi[ti]g bi[r] tegzinc

-nynk 'wyz'ny nwm by[]k t'kzynç

(5) ol üdün sakimuni burhan er[siva]d[an]

'wl 'wydwn s'kymwny pwrq'n 'r[]d[]

(1-4) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda tarafından vaaz edilen sutra kutsal yazısı “Fah[ua] jing sutra'nın özü, “ Sevimli, güzel dharma çiçeği” olarak adlandırılan kitaptan bir bölüm.¹⁰³

U 3341

Ön

(1) namo bud .. namo darm .. [namo] sang ..

n'mw pwd ,, n'mw d'rm ,, [] sang ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış burhan

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myš pwrq'n

(3) -lar töpüsi sudurlarning hartayı kuans[i]

-l'r twypwsy swdwrl'rning q'nt'yy kw'nş[]

(4) -im bodis(a)t(a)v alku kamag [ada tuta]

-ym pwdystv ''lqw q'm'q ['d' twt']

(5) emgek[ler] -d[e umug may boltaç]

'mk'k[] -d[e'wmwq 'yn'y pwl't'çy

(6) [sidilig bölükin okumak atlg sudur nom bitig üçünç tegzinc]

[]

(1-6) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! [her şeye, tüm zorluklara] ve acılara umut ve sığınak olan Bodhisattva Avalokitesvara'nın “Siddhi Bölümünün Öğretileri” adlı sutra kutsal kitabının üçüncü kitabı “Tanrı Buda tarafından vaaz edilen Buda-Taç Sutraların özü...”¹⁰⁴

U 3469

Ön

¹⁰³ Peter Zieme, *Der-Sloka Des Saddharmzpuṇḍarika-Sutras*, s. 255.

¹⁰⁴ Georg Kara and Peter Zieme, *Die Uigurische Übersetzung Des Apakryphen Sutras Fo Ding Xin Da Tua Luo Ni*, s. 332-333.

(1) [namo bud .. namo d(a)rm ..]namo sa[ng]

[] n'mw s'[]

(2) [] körgeli erk|lig aryavlokitesv(a)r

[] []lyk''ry'v|wkyl't'svr

(3) [] [] alku kamag ayıg kılı|nçığ sıdaçı buzdaçı

[] nçyq syd'çy pwzd'çy

(4) [darni nom bitig] törtünç bölük

[] twyrtwnç pwylwk

(5) [] uluş ulugı tükel

[] 'wlwş 'wlwqy twyk'l

(6) [bilge biliglig t(e)ngri t(e)nrisi burhan tag]d[a]

[] d[]¹⁰⁵

(1-6) [Buda'ya saygı! Öğretiye saygı] Cemaate saygı! Kutsal görme fücü olan [Bodhisattva] aryaavalokitesvara [Dharani]bütün kötülükleri yok eder bölüm dört
öyle duyudum. Bir zamanlar alemin kutsanmış kişisi, mükemmel [bilge Buda, büyük bir bodhisattva topluluğuyla birlikte Kailasa Dağında yaşıyordu].

U 3827

Seite 1

(1) [namo] bud .. [namo darm namo sang]

[]pwd ,, []

(2) t(e)ngrisi burhan[]

tnkrysy pwrq'n[]

(3) varumış valtrimış []

yrwmyş y'ltrymyş []

(4) bir tegzinç .. []

pyr t'kzynç ,, []

(5) bir üdün uluş

pyr 'wydwn 'wlwş

(1-4) Buda'ya saygı! [Öğretiye saygı ! Cemaate saygı!] Tanrısı Buda[]
parlaklık ışıldadı. Birinci fasıl...¹⁰⁶

¹⁰⁵ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 178.

¹⁰⁶ Annemarie von Gabain, and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 104.

U 3898

Ön

(1) namo bud namo [darm namo sang]

n'mw pwd n'mw []

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan v(a)rıkamış erklig

tnkry tnkrysy pwrq'n yrlyq'myş 'rklyk

(3) tört kuvragka utru yeti k(a)ntik bac[a]k kılğalı aymak b[urhan]lar
ulusında

twyrt qwvr'q' 'wtrw y'ty kntyk p'cq qylqly ''ymyq p[]l'r 'wlwşynd'

(4) tuyamak bês türlüğ t(e)ngri valavaçın ukıtmak atlıg nom bitig bir teg-
zinc

twym'q byş twyrlwk tnkry y'l'v'çyn 'wqytm'q ''tlyq nwm pytyk byr
t'kzynç

(5) yme kutlug uluğ tigeç ilindeki uluğ ıduk utlı sevinç bilgülüğ sengremte

ym' qwtlwq 'wlwq tyk'ç 'ylynd'ky 'wlwq 'wtly s'vinç pyklwkw
s'nkr'mt'

(6) y(i)rig m(e)n tsu çün ingşi salur tegş[] ötürü tengidem

yryk mn tsw çwn 'ynkşy s'lwr t'kş[] 'wytwrw t'nkryd'm

(7) amti şlok taksutın sözlevür

''mty şlwkw t'qşwtyn swyzl'ywr

(1-8) Buda'ya saygı! A[kaide] saygı, [Cemaate saygı]! Tanrılar tanrısı Buda
emretmiş güçlü [] Buda []dört topluluğa karşı yedi kutlama (ve) oruç tutmak
için emir (veren) Budalar ülkesinde doğmak (ve) beş tür Tanrı elçisini öğretme adlı
öğreti kitabı. Birinci kitap.Yine talihli, yüce Çin ülkesindeki büyük, kutsal
minnettarlığı bilecek manastırda mevcut olan Üstat Tsu Çuin, manzumesini arz
ettim. Şimdi manzumesini söyler.¹⁰⁷

U 4829a

Seite 1

(1) namobud .. namod(a)rm .. [n]amos[ang] ..

n'mwpwd ,, n'mwdrm ,, []'mws[] ,,

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlı[kamı]s

¹⁰⁷ Uğur Uzunkaya, *Budist Sūtralara İlişkin Eski Uyğurca Muhtelif Metin Parçaları*, s. 728-730.

tnkry tnkrysy pwrq'n yrly[]ş

(3) yitiken üze öz yaş u|zu|n

yytyk'n 'wyz' 'wyz y's' []

(4) kılmak atl(ı)g sudur [nom bitig]

qylm'q ''tlq swdwr []

(5) bir tegz[inç :: ::]

pyr t'kzynç []

(1-5) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Buda'nın büyük ayının yedi yıldızı ile ilgili yaşamı uzatma üzerine verdiği vaazından bir bölüm.¹⁰⁸

U 7003

Ön

(1) namo bud .. namo darm .. namo s[ang]

n'mw pwd ,, n'mw d'rm ,, n'mw s[]

(2) [t(e)ngri t(e)ngrişil burhan varlıkamış t(e)ngrişil yêrlide

[] pwrq'n y'rlyq'myš tnkryly yyrlyt'

(3) [sekiz yükmek] varumış valtrimış ıduk darnı tek wip atl(ı)g

[] y'rwmyş y'ltrymyş 'ydwq t'k vyp ''tlq

(4) [sudur nom] bitig bir tegz[inç]ançulayu erür

[]pytyk pyr t'kzynç ''nçwl'yw 'rwr

(5) mening eşitmişim ...

m'nynk 'şytmyşym ym' ...

(1-12) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Tanrılar tanrısı Buda'nın buyurduğu, gökte ve yerdeki sekiz yığını aydınlattığı, kutsal sihirli sözler sekiz yükmek adlı sûtradır. Birinci bölüm. İşittiklerim şöyledir...¹⁰⁹

U 4962

Ön

(9) könisinçe tuyungay : ::

kwynysynç twywnq'y : ::

(10) sekizinc emlegü ot içip

s'kzynç 'ml'kw 'wt 'yçyp

¹⁰⁸ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 118. 130.

¹⁰⁹ Annemarie Von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische Sûtra Sekiz Yükmek*, s. 75-76.

(11) tuyunmak ot üze emlegü ol

twywnm'q 'wt 'wyz' 'ml'kw 'wl

(12) dyan kapıgı içinte ilinmek

dy'n q'pyqy 'yçynt' 'ylynm'k

(10-12) Sekizinci. Şifa ilaçları almak yerine kişi algı ilacıyla iyileşmeli.

Dhyana kapısında bağlar ve bağlar kopacak.¹¹⁰

U 2112+ U 2113+ U2114+U2115

Seite 2

(1) [yn 'wy[] tēp teyü

[]typ tyyw

(2) :

(3) [] nom çeçeki atl(ı)g

[]nwm ç'ç'ky ''tlq

(4) [] bēşinc []

[] byşynç []

(5) [] kelür boşlugunı

[]k'lwr pwşlwqyny ,, ,,

(6) [] tülkel bilge t(e)ngri

[]k'l pylk' tnkry

(7) [] mah(a)kaşıp arhant

[]m'q'şyp ''rq'nt

(8) [] mahan mah(a)kaşıp

[]m'q'n m'qq'şyp

(9) [] n tēp

[] typ

(10) [] [edg]ü edgü mah(a)kaşıpı

[]w 'dkw m'q'şypy

(11) [] adın

[] ''dyn []

(12) [] dlerig

¹¹⁰ Christoph Anderl and Christian Wittern, *Chán Buddhism In Dūnhuáng And Beyond*, A Study Of Manuscripts, Texts, And Contexts In Memory Of John R. Mcrae, Volume 165, Leiden Boston 2021, s. 184-190.

[]dl'tyk¹¹¹

U 7000

Ön

(1) namo bud namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw d'rm n'mw s' nk

(2) t(e)ngri t(e)ngri burhan varlıkamış t(e)ngrili vèrlide

tnkry tnkrysy pwrq'n y'rlyq'myš tnkryly yyryld'

(3) sekiz yükmek yarumış valtrımı, ıduk dar(a)nı teg wip

s'kyz ywkm'k y'rwmyş y'ltrymyş 'ydwq d'rny t'k vyp

(4) atl(ı)g sudur nom bitig bir tegzine

'tlq swdwr nwm pytyk pyr t'kzynç

(5) ançulayu erür mening eşitmişim ...

'nçwl'yw 'rwr m'nynk 'yşytmyşym ...

(1-8) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Sutra: Tanrı Buda (skr. dharani) tarafından vaaz edilen gökte ve yerde parlamış, gönderilmiş sekiz yümek adlı dini kaideler kitabı bir ulaştırmadır. Benim işittiğim şöyledir...¹¹²

U 12

Arka

(7) üç v(e)girmine ay t(e)ngri

'wyç ykrmnç 'y tnkry

(8) kün[in sayu]t(e)ngrike

kwyn[] tnkryk'

(9) nomka [a]rıg dentarlar

nwmq' //ryq dynt'rl'r

(10) ka .. suyumuznı yazuku

q' ,, swywwyz ny y'z wqw

(11) -muznı boşunu kolmak

-mwz ny pwşwnw qwlm'q

(12) k(e)rgek erti ...

krk'k 'rty ...

¹¹¹ Peter Zieme, *Bruchstücke Von Kapitel IV* (Erkenntnis Durch Den Glauben) Und Von Kapitel V (Das Gleichnis Von Den Kräutern), s. 83-85.

¹¹² Willy Bang, vd., *Das Buddhistische Sutra Sekiz* s. 104-106.

(7-12) On üçüncü olarak Ay tanrı gününde tanrıya, dinimize ve temiz rahiplere dua ederek günahlarımız için tövbe etmemiz gerekliydi.¹¹³

Mz. 234

Ön

- (1) [] []
(2) []
[] [ywr []
(3) [] **bésinc** [bölük[]
[] pyşynç []
(4) subuti neçük ol köngülüngde [körgeli]
swpwdy n'çwk 'wl kwyngwlwnkd' []
(5) bolurmu : subuti ötünti bo []
pwlwr mw: swpwdy 'wytwnty pw []
(6) körgeli bolmaz tēp : ne üç[ün tēp teser]
kwyrk'ly pwlw'z typ : n' 'wyç []
(7) etöz b(e)lgüsi inçip etöz b(e)lgüsi erm[ez]
't'wyz plkwsy 'ynçyp 't'wyz plkwsy 'rm []
(8) tētir: birök alku b(e)lgüg b(e)lgü [] erser
tytyr : pyrwk 'lqw plkwk plkw [] 's'r
(9) **t(e)ng[ri t(e)ngri[sil burhan]**
tnk [] sy []
(10) [] d' [] twlp []

(1-10) [] **beşinci** [bölüm] Subhuti, ne düşünüyorsun [] görülebilir mi?
Subhuti saygılı bir şekilde şunları söyledi: “Bu [] görülemez [Eğer biri sorarsa]
Neden? Bedensel işaret [] bu şekilde bedensel bir işaret değildir. Eğer tüm
işaretler [] işaret ediyorsa [Buda'yı] [Tanrılar] tanrısı Buda []

Arka

- (1) [yértin]çüde[ki tınl(ı)glar] köngül[i eyin kılmıs erür]
[] çwd' [] kwyngwl[]
(2) [y]alanguklarnı[ng ü]zülmek [körümü turmazun tēp]

¹¹³ Betül Özbay, *Huastuanıft Manihaist Uygurların Tövbe Duası*, TDK Yay., Ankara 2019, s. 88-89, 94-95.

- []'l'nqwql'rny[]zwl'm'k []
- (3) anın yértinçülü[gç]e yeleyü at ur[mış erür:]
 ''nyn yyrtynçwlv[]' y'l'yw ''t 'wr[]
- (4) iki kırk b(e)lgüler erser yértiçü[lügçe yeleyü at ol:]
 'ky qyrq plkw'l'r 'rs'r yyrtynçw[]
- (5) sekiz on eyin edgüler yme kurug [ün ol:]
 s'kyz 'wn 'yyn 'dkwl'r ym' qwrwq []
- (6) bar etöz ermez **burhan** et[özi]
 p'r 't'wz 'rm'z pwrq'n 't[]
- (7) b(e)lgüsüz etöz tēmin çın [kértü etöz tetir]
 plkwswz 't'wyz tymyn çyn []
- (8) : : **altıncı bölük** köni]
 : ''ltynç p[]
- (9) [t(e)n]gri t(e)ngri **burhan** []
 []kr tnkrysy pwrq'n []
- (10) []t[]

(1-10) Dünyadaki [canlılar] kendiisteklerine göre [hareket etmişlerdir] böylece insanoğlunun yok edilmesi [görüşünün] olmasın. Bu nedenle onlara dünyevi sahte isimler verilmiştir. Otuz iki lakşana işaretine gelince onlar bu dünyevi [sahte isimlerdir.] (Onlarla uyumlu) seksen çeşit aynı zamanda boş [seslerdir.] Fiziksel beden Buda bedeni değildir. O yalnızca işaretsiz bedendir. Yani gerçek bedendir. Altıncı bölüm doğru[] tanrılar tanrısı Buda...¹¹⁴

U 759+ U 1711+ 1779

Seite 1

- (17) bütgünsinge: :
 pwytkwsynk' : :
 (18) **yēti y(ē)girminç birtemledi [m(e)n yok]**
 yyty ykyrmynç pyrt'ml'dy []
 (19) **atl(i)g bölük:** :
 ''tlyq pwylwk : :
 (20) [ol] üdün subudi ekileyü t(e)ngri

¹¹⁴ Abdurishid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 72-73.

[]'wydwn swpwdy 'ykyl'yw tnkry

(21) t(e)ngrişi buhanka inçe tēp ötün-

tnkrysy pwrq'nq' ynç' typ 'wytwnty

(22) -ti ...

-ty ...

(18-22) On yedinci bölüm: Mutlak [olmayan] benlik adlı bölüm. O sırada Subhuti saygıyla tanrıların tanrısı Buda'ya şöyle sordu...¹¹⁵

U 3344

Ön

(5) ... ki[r]geli eti[nçsiz nomlug taluy ögüzke]

... ky[]k'ly 'ty[]

(6) ötrü k[ö]lmiş k(e)rg[ek bo bilge biliglig kemig]

'wytrw k[]mys krk[]

(7) **tokuzunc** [bölük]

„ „ twq wz wnc []¹¹⁶

(5-7) Eğer kişi [denize girmek isterse] koşulsuzluk kişi [bilgelik teknesini] almalı. Dokuzuncu [bölüm]...¹¹⁷

U 231

Arka

on iki

'wn 'yky

(1) p[]lyk []

(2) ötüntiler []

'wytwnty l'r []

(3) -nung ogulı []

nwnk'wqwly []

U 1535

Arka

(1) []

¹¹⁵ Abdurishid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 86-87.

¹¹⁶ Abdurishid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 76-106.

¹¹⁷ Abdurishid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 76-77.

(2) [t]ört v(i)g(i)rm[inç]

[]wyrty ykrm[...]

(3) [] ::¹¹⁸

(1-3) [] on dördünçü []

U 2300

Seite 1

(1) [] yörügü []

[] ywrwk []

(2) [iki kırkınç b(e)lgüsintin ol cı]n kærtü ermez atl(i)g bölük

[]n kyrtw 'rm'z ''tlyq pwlwk

(3) [Subudı kim kayu kişi ülgüsüz sansız asanka ko]lusının yértinçülerde tolu

[]lwsynyn yyrtynçwl'rd' twlw

(4) [yeti erdiniler urup buşı berser ikinti yana kim]kayu tözünler oğlu bo[di]

[]q'yw twyzwnl'r 'wqly pw[]

(1-4) Otuz ikinci bölüm. [Tezahür] gerçek ve doğru değildir. [subhiti eğer herhangi bir kişi sayılamayan, sayısız bir asamkhya] döneminde dünyayı yedi mücevherlerle doldurur ve bunları sadaka olarak verirse ve yine] asil bir oğul veya asil bir kız verirse []¹¹⁹

Mz. 363

Ön

(1) [] yme sang []

[] .. ''m/[]dwm : ym' s'nk []

(2) [] vorıkı törtünç []

[] ywryqy twyrtwnç []

(3) [] tegzinç []

[] t'kzynç []

(4) boltı sekiz []

pwlty s'kyz []

¹¹⁸ Engin Çetin, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler*, VII. Kitap, Berlin Bilimler Akademisindeki Metin Parçaları (Karşılaştırmalı Metin, Çeviri, Açıklamalar, Dizin), TDK Yay., Ankara 2020, s. 58.

¹¹⁹ Abdurışid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 90-91.

(5) [].. amtı []
[] ,, 'mty []

U 5154

Seite 1

(1) bir tegzi|nç
[]nç

(2) | v(a)r|kançuçı
[] yrlyq'ñwçy

(3) |tükel
[]twyk'l

(4) | vainikilg
[]vynyky lyq

(5) []nomlug intravaş
[] nwmlwq 'yntr'v's

(6) []kl[] 'wwt

(7) []yértinçü yér
[] yyrtynçw yyr

(8) [] imrerigme
[]kk'ly 'ymr'rykm'

(9) [] yalınkug
[]y'lnkwq ¹²⁰

U 5107

Seite 1

(1) altı v(è)g(i)rminç avıg kılınçg arıtmak atl(i)g bölük.. takı yme
"lty ykrmyñç "yyq qylynçyq "rytm'q atlıq pwylwk ,, t'qy ym'

(2) subuti tözünler ogı tözünler kızı birök bo nom erdinig
swpwdy twyz wn l'r 'wqly twyz wn i'r qyz y pyrwk pw nwm 'rdynyk

(3) tutar boşgunur okıyur sözleyür erken inçip yana adınagutın
twt'r pwsqwnwr 'wqyywr swyz l'ywr 'rk'n 'yncyp y'n' 'dyn 'qw tyn

(4) tutka uçuzka tegser ..

¹²⁰ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 156.

twtq' 'çwzq' t'ks'r...

(1-4) On altıncı Bölüm “Kötü işlerin arıtılması” ayrıca Subhuti, eğer iyi huylu bir oğul veya iyi huylu bir kız, okuduğunu, öğrettiğinisöylediği halde başkaları tarafından küçümsenir.¹²¹

2.1.1.4. Girişte Hadisenin Geçtiği Yerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Selamlamadan sonra hadisenin geçtiği yerin farklı mürekkeple tasvir edildiği fragmanlara sadece Türklerin ilk tiyatro eseri olarak bilinen Maitrisimit'e ait olan fragmanlarda rastlanılmıştır. Hatta bu eserde olayın geçtiği yeri belirtmek için ikinci bir renk kullanıldığı görülmüştür.

U 3638

Arka

tokuzunç ülüş bir patr

twqwzwnç 'wylwş pyr ptr

(1) n(a)mo bud n(a)mo darm n(a)mo sang

nmw pwd nmw drm nmw s'nk

(2) [a]mtı bu nomlug s[a]v[a]g kim kelikme

[]mtı pw nwmlwq s[]v[]q kym k[]lykm[]

(3) []elrtinin avtılmış

[]rdnynyn 'ytylmyş

(4) kitümeti balıkta ukmış k(e)rgek

kytwm'ty p'lyqt' 'wqmyş krk'k

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! şimdi bu dini hadiseyi mücevherlerle süslenmiş. (4) Ketumati adlı şehirde tasavvur etmek lazımdır.¹²²

U 3645

Arka

(1) namo bud namo darm namo sang

n'mw pwd n'mw drm n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumati kent uluş

¹²¹ Abdurishid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 34-43.

¹²² Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 100.

'mtý pw nwmlwq s'v'q kytwm'tý k'nt 'wlwş

(3) ta kün toşugdingi kapaginta

t' kwyn twqşwqdynqy q'p'qynt'

(4) supuşpit bodıvan bergte nege buşup

swpwşpyt pwydyv'n p'rkt' n'k'pwşwp

(5) bodi sögüt töpinte kutlug

pwydy swykwt twypynt' qwtlwq

(6) -da qutlug vezir örgün

-d[] qwtlwq vzýr 'wyrkwn

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi

kitumani adlı şehirde gündeğümü kapısının yanında...¹²³

Mz. 977

Ön

üç otuzunç ülüş bir (ptr)

'wyç 'wtwzwnç 'wylwş pyr []

(1) namo bud namo d(a)rm na[mo sang]

n'mw pwd n'mw drm n'[]

(2) boş

(3) amti bu nomlug savag kl []

'mtý pw n'mlwq s'v'q q[]

(4) kukutapat tagka sma[ntavrkaş]

qwqwt'p't t'qq' sm'[]

(5) atlıg ya(zi)da [ukmiş kergek]

'tlyq y'd' []

(6) ant(a) [ötrü] adan yük[]

'nt [] 'd'n ywyk[]

(7) ödteki otın yalının [yörgen-]

'wydt'ky 'wtyn y'lyny'n []

(8) -miş ulug bedük bulıt [osu-]

-myş 'wlwq p'dwk pwlyt []

(9) -glug sansız tümen koltı

¹²³ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 116-117.

-qlwq s'nsyz twym'n qwlty...

yirmi üçüncü bölüm, birinci yaprak (1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî olayı Kukkutapāda dağında, Samantavrksa adlı ovada (tasavvur etmek gerekir). Bunun (üzerine) başka [] devirde ateş ve alevlerle (çevril)miş büyük, muazzam bir bulut gibi sayısız ufak cehennemlikler gelirler.¹²⁴

U 3652

Arka

(1) **namo bud namo d(a)rm namo sang**

n'mw pwd n'mw drm n'mw s'nk

(2) **amtı bu nomug savag bodivan barg**

''mtı pw nwmwq s'v'q pwdyv'n p'rk

(3) **ukmı kergek anta ötrü az**

[]'wqmyş k'rk'k ''nt' 'wytrw 'z

(4) -ru t(e)ngri prkmaluk t(e)ngri yérıntin

-rw[] tnkry prqm'lwk tnkry yyryntyn

(5) kodı inip ayagka tegimlik

qwdy 'ynyp ''y'qq' t'kymlyk

(6) maytri burhan adakınta

m'ytry pwrq' ''d'qyn t'

(7) yinçürü töpün yogurup []

yynçwrw twypwn ywkwrwp []

(8) [] inçe ötüğ

[] q[] 'ynç' 'wytwk

(9) [] ötinti ...

[] wytwnty ...

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi Bodhivana korusunda yaşandığı anlaşılmalıdır ondan sonra...¹²⁵

Mz. 924+Mz. 909+Mz. 967

Ön

¹²⁴ Sinasi Tekin, *MaytrisimitBurkancıların Mehdîsi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram*, s. 130-131.

¹²⁵ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 128-129.

(1) [namo] bud .. namo d(a)rm .. namo [sang]

[] pwd ,, n'mw drm ,, n'mw []

(2) [amtı] bu nomlug savag kitumati

[] nwmlwq s'v'q kytwm'ty

(3) [atlıg] uluştaki samntapuşp sengrem-

[] 'wlwşt'qy s'mnt'pwşp s'mkr'm-

(4) [-tel] [uk]mış kergek ,, anta ötrü

[] myş k'rk'k .. ''nt' 'wytrw

(5) [ayagk]a tegimlig maytrı [burhan]

[] 't'kymlyk m'ytry []

(6) [ez]rua ünin üç ming ul(ug) ming

[]rw' 'wynyn 'wyç mynk 'wl[] mynk

(7) []yangkurtu ulug y(a)rlıkançuçı

[] y'nqqwrtw 'wlwq yrlyq'nçwçy

(8) [köngülin] toyın kuvragak okıp inçe

[] twyyn qwvr'q'q 'wqyp 'ynç'

(9) (tèp) (yarlıka)ayur ...

[] []'ywr ...

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! (Şimdi bu) dinî hadiseyi Ketumati adlı şehirdeki Samantapuşpa manastırında tasavvur etmek lazımdır. Bunun üzerine hürmete layık Maytrı Buda, İndra sesi ile üç bin büyük bin []aksettirerek büyük bir merhametle (hissi ile) rahip cemaatini çağırıp haşmetle söyle der...¹²⁶

Mz. 965

Ön

(1) [namo] bud namo d(a)rm .. namo sang

[] pwd n'mw drm ,, n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumanti balık

'mty pw nwmlwq s'v'q kytwm'nty p'lyq

(3) -ta ukmış kergek anta ötrü

-t' 'wqmyş k'rk'k ''nt' 'wytrw

¹²⁶ Sinasi Tekin, *MaitrisimitBurkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram*, s. 111.

(4) çaladr yulta ertdeçi çalaprbasi atlıg

ç'l'dr ywlt' 'rtd'çy ç'l'prp'sy ''tlyq

(5) luular kanı tükel bilge may-

lwyl'r q'ny twyk'l pylk' m'y-

(1-3) Buda'ya saygı! Dine Saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî hadiseyi Ketumati adlı şehirde tasavvur etmek lazımdır. Bunun üzerine Jaladhara adlı bir gölde yaşayan Jalaprabhasa adlı ejderde hükümdarı (lular kanı= skr. naga-raja) mükemmel hikmetli (bilge= skr. prajna) Maytrı Buda'nın...¹²⁷

U 3660

Arka

(1) namo bud namo d(a)rm namo sang

n'mw pwd n'mw drm n'mw s'nk

(2) amtı bu nomlug savag kitumati

'mtı pw nwmlwq s'v'q kytwm'ty y

(3) kent uluşta ukmış kergek

k'nt 'wlvşt' 'wqmys krk[]k

(4) anta ötrü südani atlıg bay er erdni

'nt' 'wytrw swd'ny ''tlq p'y 'r 'rdy

(5) inçe işidür ayag tegim-

'nç' 'yşydwr ''y'q t'kym-

(6)-lik maytri podis(a)v(a)t bur-

-lyk m'ytry pwdyvt pwr

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi daha kutlu Ketumati şehrinde tasavvur etmek lazımdır.¹²⁸

Mz. 927

Ön

(1) namo bud namo d(a)rm namo s(a)ng

n'mw pwd n'mw drm n'mw snk

(2) amtı bo nomlug sava gang magt

¹²⁷ Sinasi Tekin, *MaitrisimitBurkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uygurca İptidai Bir Dram*, s. 109.

¹²⁸ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 144-145.

- 'mtý pw nwmlwq s'v' q'nq m'qt
- (3) ilte raçagri kent uluşta
'ylt' r'ç'qry k'nt 'wlwšt'
- (4) ukmış kergek : anta ötrü
'wqmys k'rk'k : ''nt' 'wytrw
- (5) vayşarvan maħaraçning üç
v'yş'rv'n m'q'r'çnyrk 'wyç
- (6) uluğ küçlüğ inanç buyruk-
'wlwq kwyölwk 'yn'nç pwyrwq-
- (7) -larý erti sadagari hymava
-l'ry 'rty s'd'q'ry hym'v'
- (8) -ti purnaki bular üçegü
-ty pwrn'ky pwl'r 'wyç'kw
- (9) kök kalıkdak(ı) (yo)lça uça
kwyk q'lyqd'qy []lç' 'wç'
- (10) kelip bir êkintişke (söz) savın söz-
k'lyp pyr 'ykyntyşk' s'vyn swyz-
- (11) -leşü purnaki inçe (têp) têdi körüng
-l'şw pwrn'qy 'ynç' tydy kwyrwnk
- (12) -ler küçlügler .. bu vèrtinçüde
-l'r kwyçlwkl'r ,, pw yyrtynçwd'
- (13) angsız öküş nomlug telim taşım
'nqsyz 'wykwş nwmlwq t'lym t'sym
- (14) çog valın belgölük bolmış erür
çwq y'lyn p'lkwlwk pwlmys 'rwr
- (15) anta ötrü hymavati inçe têp
'nt' 'wytrw hym'v'ty 'ynç' typ
- (16) têdi .. amtıkıya vakuru vèrde
tydy ,, 'mtyqyy' y'qwrw yyrd'
- (17) ödde belgölük bolmış erür .. kim
'wydd' p'lkwlwk pwlmys 'rwr ,, kym
- (18) t(e)ngri t(e)ngrişi burhan burhan
tnkry tnkrysy pwrq'n pwrq'n
- (19) kütin bulu y(a)rılıkap bir prnadaşunu

- qwtyn pwlw yrlyq'p pyr prn'd'swnw
- (20) oluru y(a)rlyk'ap yëti yëti kün
'lwrw yrlyq'p yyty yyty kwyn
- (21) dyanlag mengi teginü ertürü y(a)rlyk(a)-
dy'nl'q m'nky t'kynw 'rtwrw yrlyq-
- (22) -dı kimke yme neng nom nomlay(u)
-dy kymk' ym' n'nk nwm nwml'y
- (23) [yar]llykamadı .. amtı bësh ay tün (kün)
[]lyq'm'dy ,, 'mty byş 'y twyn []
- (24) uluğ èlik ezrua t(e)ngr(i) (iligi-)
'wlyq 'ylyk 'zrw' tnkry []
- (25) -nge barnas kentde er- []
-nk' p'rn's k'ntd' 'er- []
- (26) arigda üç tegzin(ç) (iki)
'ryqd' 'wyç t'kzyn []
- (27) vëgirmi bölük nomlug t(ilgen)
yykyrmy pwylwk nwmlwq t[]
- (28) tevirip atnakaudani aşivaç (it) (badirik)
t'vyryp 'tn'q'wd'ny 'syv'ç []
- (29) kaşpi mañanmıda ulatı bësh
q'spy m'q'nmyd' 'wl'ty pyş
- (30) pañaki toynlarag sekiz tümen
p'nç'y twyynl'r'q s'kyz twym'n
- (31) tengrilerig kutgaru y(a)rlykadı
t'nkryl'ryk qwtq'rw yrlyq'dy

(1-32) Burhan'a saygı! Dine Saygı! Cemaate saygı İmdi bu dinî hâdiseyi, fevkalâde Magadhaülkesinde, Rajagrha adlı baş şehirde tasavvur etmek lazımdır. Bundan sonra Vaişravana adlı büyük hükümdârın (maharaç< skr. Mahārāja)pek çok güçlü üç nedimi ve vekili Sadāgiri, Haimavati vr Pürnaka idi. Bu üçü gökteki yol boyunca uçarak geldiler. Birbirleri ile sohbet ederlerken Pürnaka şöyle dedi: 'Bakın, Kudretliler! Bu dünyada fevkalâde, büyük dinin gür ışığı belirmiştir. (Bunun üzerine Haimavati şöyle dedi: 'İşte şimdi yakın yer ve zamanda belirmiş, çünkü tanrılar tanrısı Burkan, Burkanlığa (burkan kutı) haşmetle ulaşıp, bir Prnadasunu'yu (< skr

Pranadasumu ‘bir türlü istiğrak oturuşu’) haşmetle yapıp, yedi defa yedi gün istiğrak (dyan <skr. dhyana) zevkini haşmetle tattı, kabullendi(?) (Henüz) hiçbir kimseye dini öğretmek lütfunda bulunmadı. Şimdi (ise) beş ay, gece ve gündüz Benares şehrinde büyük hükümdar, tanrılar hükümdarı İndra’ya ... Ormanda, üç devir (yaptırarak) on iki kısımlı din tekerleğini (nomlug tilgen=dharma -cakra) döndürüp Ajnāt-Kaundinya, Aşvajit, Bhadraka, (Daşabala-) Kaşyapa, Mahānāma (Kulika)dan ibaret beş rahibi 80 000 ilahi haşmetle kurtardı.

Arka

baştınkı (bir) (ptr)

p’ştynqy []

(1) sadagari inçe tēp tēdi anta-

s’d’q’ry ’ynç’ typ tydy ’’nt’

(2) -da basa barnaslıg bay bedük

-d’ p’s’ p’rn’slyq p’y p’dwk

(3) kişiler oğlanı yaşı purnı vimali

kyşyl’r ’wql’ny y’sy pwrny vym’ly

(4) gavanpati subahuda ulatı bēş

q’v’np’ty swb’qwd’ ’wl’ty pyş

(5) inallar arħant kutın bultı-

’yn’ll’r ’’rq’nt qwtyn pwlty-

(6) -lar yaşıning anası klyani

-l’r y’synynk ’’n’sy kly’ny

(7) birle upa sanç boltı-

pyrl’ ’wp’ s’nç pwlty-

(8) -lar ötrü hymavati inçe

-l’r ’wytrw qym’v’ty ’ynç’

(9) tēp tēdi öng(rek)i bēş pnçikler kinki

typ tydy ’wynky byş pnçykl’r kynky

(10) bēş upa []kiler kamag birle

pyş ’wp’ []kyl’r q’m’q byrl’

(11) bu yēr suvda on yangı arħant

pw yyr swvd’ ’wn y’nqy ’’rq’nt

(12) tovinlar boltılar t(e)ngri burhan

twyynl'r pwlty tnkry pwrq'n

(13) birle bir vègirmi sadagari inçe

pyrl' pyr yykyrmy s'd'q'ry 'ynç'

(14) tèp tèdi .. muna amti vakurukiya

typ tydy ,, mwn' 'mty y'qwrwqyy'

(15) öd erür yig yèg küvez ığal

'wyd 'rwr yky kwyv'z q'q'l

(16) kiçig balık az ınallar inçe

kyçyk p'lyq ''z 'yn'll'r 'ynç'

(17) tèp sakınç sakıntılar .. birükin

typ s'qynç s'qyntyl'r ,, pyrwkyn

(18) bu yèr suvda tükel bilge bur-

pw yyr swvd' twyk'l pylk' pwr-

(19) -han yèg ermedi erser anıng

-q'n yyk 'rm'dy 'rs'r ''nynk

(20) (n)omlamış nomı yègde yèg bolma-

[]wml'myš nwmy yykd' yyk pwlm'-

(21) -dı erser .. antag oğlagu antag

-dy 'rs'r ,, ''nt'q 'wql'qw ''nt'q

(22) [] ngiligin ulgadmış vaşıda

[]nkylykyn 'wlq'dmyş y'syd'

(23) [] [ına]llar çorlar evlerin

[]ll'r çwrl'r 'vl'ryn

(24) barkların|kodup toyın dıntar

[] qwdyp twyyn dynt'r

(25) [bolmaz]lar erti .. anın amti

[]l'r 'rty ,, ''nyn 'mty

(26) [] kop yilik tutuk ev

[]qwp yylyk twtwq 'v

(27) [bark][kod]up toyın dıntar bolalım

[]wp twyyn dynt'r pwl'lym

(28) [munılay]u kengşeşip olar yme t(e)ngri

[]w k'nkş'syp 'wl'r ym' tnkry

(29) [te]ngrişi burhanğa yaguk tegip

- []nkrysy pwrq'nq' y'qwq t'kyp
(30) [to]yın dıntar boltılar .. arħant
 []yyn dynt'r pwltyl'r ,, 'rq'nt
(31) ҡutınga tegıntiler .. ötrü ħymava-
 qwtynq' t'kyntyl'r ,, 'wytrw qym'v'-

Arka

(1-31) Sadāgiri şöyle dedi: Bundan sonra Benares eşrafının çocukları Yaşa, Pūrna, Vimala Gavāmpati ve Subāhu'dan ibaret beş vekil (ınal) veliliğe ulaştılar, Yaşa'nın anası Kalyāni de bunlarla kadın mümin (upasañ < b. Sgd. 'wp's'nç< skr. Upasika) oldu. Bunun üzerine Haimavati şöyle dedi: önceki (yani): beş müri) beşler, daha sonraki (yani: beş vekil) beş ... ile hepsi bu dünyada on yedi veli-rahip oldular. Tanrı Burkan ile onbir. Sadāgiri şöyle dedi : 'Şimdi yakın zamandır. Çok iyi, çok iyi! Küvez, Kagal kiçig, Balık, Az ve Inallar şöyle düşündüler: Eğer bu dünyada mükemmel hakîm Burkan çok iyi olmadıysa, onun açıkladığı dini, en iyisi olmadı ise bu kadar zarif, yumuşak [] büyümüş Yaşa []vekiller, Çorlar evlerini (barklarını) terk edip rahip (toyın dıntar = skr. bnksu) olmazlar idi. Bütün valiler (yılık tutuk) ev (barkı) terk edip biz de rahip olalım (diye) böyle müzakere ederek bunlar yine tanrılar tanrısı Buda'ya (Tengri tengrisi burhan = skr. devati-deva Budalığa) yaklaştılar ve rahip (toyın dıntar = skr. bhksu) oldular, veliliğe (arħant kutı) ulaştılar. Bundan sonra Haimavati.¹²⁹

U 3676

Arka

tört otuzunç bir patr
 twyrt 'wytwznç pyr ptr

(1) namo bud namo darm [namo sang]

n'mw pwd n[]mw drm []

(2) amtı bu nomlug savag takı kutlug

'mty pw nwmlwq s'v'q t'qy qwlwq

(3) tagda y[] samantavrkiş

t'qd' y[] s'm'nt'vrkş[]

(4) [] ukmış k(e)rgek

¹²⁹ Şinasi Tekin, *MaitrisimitBurkancıların Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uyğurca İptidai Bir Dram*, s. 50-94.

[] 'wqmyş krk'k []

(5) [] ol yığılmış

[]w 'wl yyqylmyş

(6) []

(1-2) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi daha kutlu...¹³⁰

U 3678

Seite 2

(1) namo bud namo d(a)rm namo s(a)ng

n'mw pwd n'mw drm n'mw snk

(2) amtı bu nomlug savag kukutapat

'mtı pw nwmlwq s'v'q kwkwtp

(3) []tagda

[] t[]qd[]

(1-3) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Şimdi bu dini hadiseyi kukkutapada tagda...¹³¹

U 3857

Seite 1

(1) namo bud namo d(a)rm [namo sang]

n'mw pwd n'mw drm[]

(2) []egim []

[]'kym []

(3) [amra]tı magı ulug []

[]ty yn'qy 'wlwk

(4) körküg og sakıntınc

kwyrkwk 'wg s'qyntynç []

Mz. 855

Arka

(1) namo bud .. nam[o d(a)rm ,, namo] sang

¹³⁰ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*: s. 199.

¹³¹ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Nom Bitig*, s. 202.

n'mw pwd ,, n'm[] s'nk

(2) [a]nta ötr[ü a]dın [bir] sın suburgan

[]nt' 'wytr[]dyn [] syn swpwrq'n

(3) ara egil körklüg şastrapirye atl(i)g

'r' 'kyl kwyrklyk ş'str'pyrk' 'tlq

(4) [bahşl] ba[s]a sezig ayıtguçl tetsi

[] p'[]' s'zyk 'yytqwçy t'tsy

(5) [singa] akuru akuru mening

[] 'qwrw 'qwrw m'nynk

(6) [yakın kel]ti .. v(a)rıkancuçl

[]ty ,, yrlyq'nçwçy

(7) [köngülin] ol sın arakl

[] 'wl syn 'r'qy

(8) []leylin kezig

[] []yn k'zyk

(9) [-çal] [bir] kunçuy

[] [] qwnçwy

(10) [ölugin] ..

[] ,,

(11) [] ök

[] 'wk ¹³²

(1-12) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaate saygı! Uzak bir mezarlığın ortasında, grhastha görünümündeki Sanstrapriya adlı [öğretmen], sürekli soru soran öğrencilerine doğru ölçülü bir adımla geldi. Acıyarak o mezarlıkta bulunan [ölüleri] tek tek gezerek genç bir kadının mezarına ulaştı. Aynen [] olmadan []

Mz. 935

Ön

(1) namo bud namo d(a)rm namo sang

n'mw dwd n'mw drn n'mw s'nk

(2) amtı bu bu nomug savag badarı bramn

'mty pw pw nwmwq s'v'q b'd'ry pr'mn

¹³² Geng Shimın, vd., *Fragmente der uigurischen Dasakarmapathavadanamalaaus hami* (Teil 1), Berlin 2005, s. 89.

(3) **-ning e(v)inte ukmiş kergek ..**

-nynk 'ynt' 'wqmyş k'rk'k

(4) anta ötrü badarı braman tang

'nt' 'wytrw b'd'ry br'm'n t'nq

(5) yarunıta turup []

y'rwnynt' twrwp[]

(6) tēp tēdi [] munta kim

typ tydy .. [] mwnt' kym

(7) sizler aning ..

syzl'r ''nynk ,,

(8) -lar kuvragın ..

-l'r qwvr'qyn ,,

(1-9) Buda'ya saygı! Öğretiye saygı! Cemaata saygı! Şimdi bu dinî hadiseyi Badhari brahmanın evinde tasavvur etmek lazımdır. Bunun üzerine badhari brahman, şafak sökerken (tang yarunıta 'sabah ışıgında) kalktı [] şöyle dedi.¹³³

2.1.2. Prajnaparamita Adlı Eserde Kutsallık Atfedilen Cümlelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Prajnaparamita, Usta Fu'nun sūtra metni hakkındaki anlayışını ve yorumlarını temsil eder. Kumarajiva'nın Vajracchedika Sutra çevirisinin şiirsel bir versiyonu olarak kabul edilmiştir. Buda'nın sūtra cevherinin açıklanmasında Gāthā'lar kullanılmıştır. Gathalar'ın her biri ayrı birer vezne sahip olup her bir mısrası; birinci kısmı 7, ikinci kısmı 9 heceden oluşan üçer mısradan meydana gelir. Üslup yönünden şiirden çok ayete benzerler.¹³⁴

U 3365

Ön

(1) **k(a)1tı bilge [bi]lilig küñ t(e)ngri::** yok

q̄lty pylk' [I[k]lyk kwyn tñkry :: ywq̄

(2) k[uru]g tözl[üg k]ök kalıgta tugsar

q[]q twyz I[]wyk q'lyq t' twqs'r

(3) b(e)lgürser kærtüdin kelmişning arıg

¹³³ Şinasi Tekin, *Maitrisimit Burkancılarının Mehdisi Maitreya ile Buluşma Uyгурca İptidai Bir Dram*, s. 62, 201.

¹³⁴ Aşavan Sıraç Kekuyon ve M. Bilgin, *Zarathustra- Gathala*, J & J Yayınevi, İstanbul 1996, s. 10.

plkws'r kyrtwdyn k'lmyş nynk 'ryq

(4) yeri anta tēmin arıyur közünür ..

yyry 'nt' tymyn 'ryywr kwyz wnwr ,,

(1-5) Tıpkı güneşin gökyüzünde doğup görünmesi gibi bilgeliğin boş doğada ortaya çıkması gibi gerçekten gelenin saf ülkesi anında saf ve görünür hale gelir.

on

'wn

(9) k[i]şili nomlu birle tarkarsar .. barlı

k[]sy ly nwmlı pyrl' kyt'rs'r ,, p'r ly

(10) yoklğ yme birle keterser .. baştınkı

ywq lyq ym' pyrl' kyt'rs'r ,, p'stynqy

(11) erür bo yörüg artukrak takı negülük

'rwr : pw ywrwk 'rtwqr'q t'qy n'kwłwk

(12) ol : **ançulayu kelmis bahşımız nirvan-**

'wl: 'nçwl'yw k'lmyş p'qşymz nyzv'n

(13) **ka kirür künte**: şala atl(1)g koş

q' kyrwr kwynt' : ş'l' 'tlq qws

(14) [sögüt]üng ikin arasinta .. anant

[]ynk 'ykyn 'r'synt ', 'n'nt

(15) [batıp busuşlug] taluy içinte

[] t'lwy 'yçynt'

(16) emgekinge umadı [yakın]

'mk'kynk' 'wm'dy []

(17) barıp teggeli .. upalı turup ötünti

p'ryp t'kk'ly ,, 'wp 'iy twrwp 'wytwnty

(18) [en]g [başlayı ayıt]dı sudur nomnung baş-

[]k []dy swdwr nwmnwnk p's-

(19) [ınta] kayu savıg uralım tēp .. y(a)rlı-

[] q'yw s'vyq 'wr'lym typ ,, yrly-

(20) kadı bahşım(1)z ançulayu ok savıg urung-

q'dy p'qşymz 'nçwl'yw 'wq s'vyq 'wrwnk-

(21) -la[r] tēp .. a[n]ın sav ulaltı apamu-

-l'[] typ ,, ''[]yn s'v 'wl'lty 'p'mw-

(22) -lug uzun üd .. nomlug etöznüng ilki-

-lwq 'wz wn'wyd ,, nwmlwq 't'wyz nwnk 'ylky

(23) teberü inçip neng yémek aşamakı [bu]ltukm-

t'p'rw 'ynçyp n'nk yym'k ''ş'm'qy []ıtwqm-

(24) az.. tüş etözli b(e)lgürtme etöz-

'z ,, twys 't 'wyz ıy plkwrtm' 't 'wyz

(9-24) Kişi hem kişiyi hem de öğretiyi ortadan kaldırdığında hem varoluşu hem de yokluğu ortadan kaldırdığında bu açıklama ilktir. Daha fazlasına ne gerek var? Böyle gelen efendimiz nirvanaya girdiği güniki gövdeli sala ağaçları arasında keder okyanusuna battı ve acıdan ve acıdan yaklaşımadı. Upali ayağa kalktı saygılı bir şekilde konuştu ve önce sordu “Bu sutra metninin başına hangi kelimeleri koymalıyız?” Efendim (Buda) nezaketle dedi ki (bunlar gibi) sözler koy! Böylece o sözler nesilden nesle aktarılmıştır. Başlangıçtan beri dharma bedeni hiçbir zaman böyle bir yiyeceğe ve beslenmeye sahip olmamıştı.¹³⁵

U 3214 + U 3352

Arka

(1) sipirser arıtsar k[öngül]lüg yér orunug..

sypys'r ''ryts'r k[]wk yyr 'wrwnwq ,,

(2) atı bolur burhanlar [ul]uşın etmek

''ty pwlwr pwrq'nl'r []wşyn 'tm'k

(3) sözlegülüksüz buya[n]ıg b[i]l[ge birle]

swyyl'kwlwkswz pwy'[]yq bl[]

(1-3) Kişi [zihnini yerini] süpürüp temizlerse buna Buda [alemi][süslemek] de-nir. [Erdem, bilgelik] ile birlikte tartışılmamalıdır.¹³⁶

U 3248

Arka

bêş wtwz

pyş 'wtwz

(1) [] tılta]gı bolur ,,

[]qy pwlwr

¹³⁵ Abdurishid Yakup, *Prajñapāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 120-162.

¹³⁶ Abdurishid Yakup, *Prajñapāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 136-137.

(2) küs[eser k[irmakig e]tinçsiz nomlug tal[uy]

[]syz nwmlwq tnl'q

(3) ögüzke : : ötrü kölmiş k(e)rgek

'wykwzk' 'wytrw kwylmyş k[]

(4) bo bilge biliglig kemig

pw pylk' pylyklyk kymyr ,, ,,

(5) **p(a)rtagçan tözin titip vangırtı teg**

prt'kç'n twyzyn tytyp y'nqyrty t'k

(6) **-sar tözün tözke ..**

-s'r twyzyn twyzk' ,,

(7) nizvanılar ötr[ü] erü e[rü yıvıyur azuyur]

nyzyqyl'r' 'wyt[]

(8) tarıkar kèter ...

t'ryq'r kyt'r ...

(1-8) Eğer kişi koşulsuzluk denizine girmek istiyorsa bu bilgelik gemisine binmelidir. Eğer kişi sıradan prensipleri bir kenara atar ve asıl prensiple yeniden ulaşırsa yanılsamalar yavaş yavaş azalır.¹³⁷

U 2595

Arka

(2) köngülte taşt[ın][]

kwynkwlt' t'şt[]

(3) k(e)rgek []::

k'rk'k []

(4) **bar avant tèmek** []

p'r ''v'nt tym'k []

(2-4) [] bilmek [] gerekir [] kalbin dışında [] akıl denilen [] vardır.¹³⁸

U 3144+ U 3337

Ön

(1) **köngül neng adgangusuzın bultukmaz**

kwynkwlt n'nk ''dq'nqw swzyn pwltwqm'z

¹³⁷ Abdurishld Yakup, Prajnäpāramitā Literature In Old Uyghurs, s. 134-135.

¹³⁸ Abdurishld Yakup, Prajnäpāramitā Literature In Old Uyghurs, s. 132.

(2) adgangu yme köngül sözün bultukmaz

”dq’nqw ym’ kwynkwl swzyn pwltwqm’z

(1-4) Nesne (artha) olmadan zihin (citta) asla var olmaz. Zihin (citta) olmadan nesne (artha) da yoktur.

U 3248

Ön

(1) bolur tözin k[utug otgurak seziksizin]::

pwlwr twyzyn q[]

(2) erdinilerig toşg[urup üç ming]

’rdyl’ryk twsq[]

(3) ulug ming vërtinç[ü]g

’wlvq mynk yyrtyn[]k

(4) tutup anı tarısar buyanlıqlıg ta[rıqlar]

twtwp ’ny t’rys’r pwy’nlyq t’[]

(5) içinte : anı üze ök büter

’yçynt’ .’ny ’wyz’ ’wyk pwyt’r

(6) yirtem akıqlıg kılınçlar

yyrt’m ’qyqlıq qylynçl’r

(7) alkınçu kategori tarıkmaz kişili t(e)ngril[]i

’lqynçw q’t’ky t’ryqm’z kyşyly tnkril[]y

(8) -ta [tutup] e[li]t[i]p [b]o nomug bilgüçe

-t’[] ’[]t[]p []w nwmwq ’pylk’ ç’[]

(9) [er ser anıng dört padakın?] :: burhan ku[tı]

[] pwrq’nq’[]

(1-9) [Mutlaka ve şüphesiz] o yüce nimete ulaşacaktır. Eğer kişi [üç bin] dünyayı mücevherlerle doldurursa ve onları alır liyakat alanında işlerse sadece kirli eylemler tamamlanır. İnsanlar ve tanrılar sonuna kadar birbirinden ayrılmayacaklar. Eğer kişi bu öğretiyi destekler ve yönlendirirse ve [dört çizgili gatha’sını] anlarsa [] Budalığın bir ...¹³⁹

U 2982

Ön

¹³⁹ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 134-167.

(5) öngre tayanmış erti tıdıgsız
'wnkr' t'y'nmyş 'rty tytyqsyz

(6) bilge biligke :

pylk' pylykk' :

(7) amtı ödleyür adınlarig tut[galı]

'mtı 'wydl'ywr ''dynl'ryq twt[]

(8) köngül neng adgankusuzın bulturmaz¹⁴⁰

kwynkwł n'nk ''gq'nqwszwyn pwltwrm'z

(9) adganku yme köngülsüzın bulturmaz

''dq'nqw ym' kwynkwłswzyn pwltwrm'z

(5-9) Daha önce engelsiz [] bilgelige güveniyordu. Şimdi başkalarına destek olmayı tavsiye ediyor. Nesne (artha) olmadan zihin (citta) asla var olmaz. Zihin olmadan nesne de yoktur.¹⁴¹

U 2983

Arka

tört otuz

twyrt 'wtwz

(1) birök [köngül jöritevin

pyrwk[]

(2) tēser .. ēkidin tüplerig adıra

tys'r ,, 'ykydyn twypl'ryk ''dyr'

(3) bilmiş k(e)rgek .. nirvanning idi

pylmyş krk'k ,, nyrv'nnyrk 'ydy

(4) bodi b(e)lgüsi bultukmaz .. bodi bi[i]gning

pwdy plkwsy pwltwqm'z ,, pwdy py[l]yknynk

(5) yme adkanguluk adkakı b[ultuk]maz ..

ym' ''dq'nqwlwq ''dq'nqy p [] m'z ,,

(1-5) Eger kişi zihnimi yükselteceğim diyorsa iki uç noktayı birbirinden ayırmayı bilmelidir. Nirvana bodi işareti yoktur. Algılanacak hiçbir nesne yoktur.¹⁴²

¹⁴⁰ 3144 numaralı fragman ile paraleldir.

¹⁴¹ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 169.

¹⁴² Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 140-141.

U 2200

Ön

(1) kértgünçünüg. yiltızı togsar..bir [kşantal]

kyrtkwnçnwnk yyltyzy twqs'r ,, pyr []

(2) [burhanlar alk]u ''[]bilirler uk[a]rlar : [tugum],

[]w ''[]pylyrl'r 'wq[]rl'r []

Arka

(1) []t[]

(2) []w teg ant[ag alkuka adkan-]

[]w t'k ''ant[]

(3) [guluk töznüng ez]ügin ad[ır]a bil[ü adınka tayanu]

[]wkyn ''d[]' pyl[]

(4) [turmuş] tözüg bilü umadın tıd[ı]ds[ız][]

[]twyz wk pylw 'wm'dyn tyd[]

(5) [tolun bütmiş] batar köngüllüg köl içinte

[]p't'r kwyinkwl lwk kwyl 'yçynt'

(1-8) Ön inancın kökü [bir anda] ortaya çıktığında [tüm Budalar] []'ın farkına varırlar. Doğum sebebi bu varoluştadır. [Meyvesini tasdik etmek] gelecekte olacaktır.¹⁴³

U 2985

Ön

(1) .. anın amtı bultı çın

,, ''nyn 'mty pwlçy çyn

(2) kértü mengkülüg tüşüg ..

kyrtw m'nkwlwk twyşwk ,,

(3) bodıs(a)t(a)v kögüzinteki tering bilge bilig

pwdystv kwyzwnt'ky t'rynk pylk' pylyk

(4) -i üze y(a)rlıkançuçı köngül alkuka

-y 'wyz' yrlyq'ñwçy kwyinkwl ''lqwq'

(5) barça kengürü yadılmış erti .. aç bars

p'rç' kynkwrw y'dylmyş 'rty ,, ''ç p'rs

¹⁴³ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 132- 166.

(6) üçün busanıp k(e)ntü etözin kemişti
'wyçn pws'nyp kntw 't'wyzyn k'myšty

(1-6) Artık gerçek kalıcı meyveyi elde etti. Bir Bodhisattava'nın kalbindeki
derin bilgelik(prajna) aracılığıyla, merhamet geniş bir şekilde her şeye yayıldı. Aç
kaplana üzülererek cesedini sundu.

Arka

altı otuz

''lty 'wtwz

(1) arıtı bir kşan üdte yme agruklanmadı

''ryty pyr kş'n 'wydt' ym' ''qrwql'nm'dy

(2) k(a)ltı bo monı teg bir yanglıg yorıkı üze

qlty pw mwny t'k pyr y'nqlyq ywryqy 'wyz'

(3) alkunı tuyup boltı t(e)ngrilerning

''lqw ny twywp pwlty tnkryl'rnyrk

(4) yal(a)nguklarning bahşısı ..

y'lnkwql'rnyrk p'qşy sy ,,

(5) tnl(i)gli vapıgli ugushı üçegü ..

tyntyq ly y'pyqly 'wqwş ly 'wyç'kw ,,

(6) atları üze öngi ol tözleri neng

''tl'ry 'wyz' 'wynky 'wl twyzl'ry n'nk

(7) öngi ermez .. bilser köngülüg yelvi

'wynky 'rm'z ,, pyls'r kwynkwllwk y'lvı

(8) kömenke okşayur ...

kwymr'k' 'wqş'ywr ...

(1-9) Çabaladı ama onları bir an bile ağır bulmadı. Bu tür davranışları
sayesinde tam anlamıyla aydınlandı ve tanrıların ve insanlığın öğretmeni oldu. Canlı
varlık, bütün (skandha) ve temel madde (dhatu) bu üçü ismen farklılık gösterir ancak
kökleri bakımından farklılık göstermez. Kişi zihni (citta) biliyorsa, bu büyücülüğü
ve yanılsamaya benzer.¹⁴⁴

U 2992

Ön

¹⁴⁴ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 142-172.

- (1) ançada tēmin yangılmaz .. igit köngül
 ”nç’d’ tymyn y’nkylm’z ,, ’ykyt kwynkwł
- (2) adkanıp tuyungalı umasar .. yol saşılıp
 ”dq’nyp twywnq’ly ’wm’s’r ,, ywl ş’sylyp
- (3) asılur kum sanınça k(a)lp üdün
 ”sylwr qwm s’nynç’ klp ’wydwn
- (4) **ölli kuruglı kértü tözte bir**..
 ’wylly qwrwq ly kyrtw twyzk’ twypy pyr ,,
- (5) uçmaklı yorımaklı erdüktegde tözi bir ..
 ’wçm’q ly ywrym’ qly ’rdwkt’kt’ twyzy pyr ,,
- (6) nom tözinte yaramaz ol bo tēmek sav ..
 nwm twyz ynt’ y’r’m’z ’wl pw tym’k s’v ,,

(1-5) İnsan gerçek prensibe ulaştığında, bunda hemen yanılmaz. Eğer kişi kendini aldatmaya kaptırırsa ve bunu yapamıyorsa aydınlanmaya ulaşır. Kalpa döneminde yol kesilecek ve çoğalacak. (Ganj’ın) kum taneleri sayısı kadar artar. Yaş ve kuru gerçekte aynı köke sahiptir. Uçmak ve yürümek özünde aynı köke sahiptir.

Arka

dört kırk

twyrt qyrq

- (1) örü kudı tēp adkanmak sakınçığ tarkarsar ..
 ’wyrw qwdy typ ”dq’nm’q s’qynçyq t’rq’rs’r ,,
- (2) adırtlıg uksar bo tüp tüz tüzülmek atl(1)g
 ”dyrtlyq ’qs’r pw twyp twyz twyzwlm’k ”tlq
- (3) tözüg ,, kamagın yumkı kirür kalısız
 twyz wk ,, q’m’qwn ywmqy kyrwr q’lysyz
- (4) nirvan mengisinge
 nyrv’n m’nky synk’ ,, ,,
- (5) **erdinilerig buşı bērser k(a)ltı kum sanınca**.. ..
 ’rdyny l’ryk pwşy pyrs’r qłty qwm s’nynç’ ,, ,,
- (6) anı üze büter yintem akıglıg avantlar ..
 ”ny ”wyz’ pwyt’r yynt’m ’qyqlyq ’v’ntl’r ,,

(1-6) Yüksek ve aşağı algılama fikri ortadan kaldırılırsa ve eşitlik (samata) denilen prensip detaylı olarak anlaşılırsa, istisnasız hep birlikte ebedi nirvana mutluluğuna girilir. Eğer kişi (Ganj nehirlerinde) kum taneleri kadar mücevherleri sadaka olarak verirse, bu sadece ilizyon nedenlerinin (asvara) gerçekleşmesine sebep olur.¹⁴⁵

U 2996

Ön

(3) -ning tilemegü ol b(e)lgüsin .. []

-nynk tyl'm'kqw 'wl plkwsyn ,, []

(4) ol nom yme kurug titir .. ilkidin

'wl nwm ym' qwrwq tytyr ,, 'ylkydyn

(5) berü ök yapşinguluksuz nom ol [uçmak]

p'rw 'wk y'pşynqwlwq wz nwm 'wl []

(6) -lı barmaklı êkigüni yumt[aru barça?]

-ly p'rm'qly 'ykykwny ywmt'[]

(7) bir teg kitergü ol: :

pyr t'k kyt'rkwl 'wl : :

(8) yértünçüli kog kıç[mıgılı ne[gü birte öngi ol?] ..

yyrtynçly qwq qyçmyqly n'kw pyr ,,

(9) tüşinli tıltagınlı negü ymw inçip bir teg ol?]

twyşynly tylt'qynly []

(4-9) En başından itibaren kişinin bağlanmaması gereken bir dharmadır. Hem uçmayı hem de bir arada gitmeyi ortadan kaldırmak gerekir. Dünya ve bir toz zerrelere neden [birbirinden farklı olmak zorundalar?] sonuç ve sebep neden böyle bir olmuşlar].

Arka

sekiz kırk

s'kyz qyrq

(6) yolka .. katıgılanmış k(e)rgek []

ywlq' ,, q'tyql'nmyş krk'k []

(7) tüz köni tözüg

¹⁴⁵ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 150-178.

twyz kwyny twyzwk ,, ,,

(8) tegir ermez erdükteg kértü töznüng t[özinge?]

t'kyr 'rm'z 'rdwkt'k kyrtw twyznwnk t[]

(9) m(e)n adgakıg kemişip etigsysz []

mn ''dq'qyq k'myšyp 'ytyksyz[]

(4-9) [olgusal ve gerçek prensiplere göre uygulamalıdır. Gerçekten prensibe köküne olduğu gibi ulaşamaz. Benlik algısını fırlatıp, []koşulsuz []¹⁴⁶

U 2984

Ön

(1) p(a)ramit t[e]s[e]r [ı]ntın k[ı]dığka [tegme]k

pr'myt t[]s[]r []yntyn q[]dyq q'[]k

(2) tēp tetir .. anta yana aning on

typ tytyr ,, ''nt' y'n' ''nynk 'wn

(3) türlüg atı erür .. ediz bogrı bolmakı

twyrlwk ''ty 'rwr ,, 'ytyz pwq'y pwlm'qy

(4) yangluk bilig tıltakı ol ..

yinklwk pylyk tylt'qy 'wl ... k'z yk tyz-

(1-9) Paramita karşı kıyıya[ulaşmak] anlamına gelir. Orada yine on çeşit isim vardır. Yüksek veya alçak olmak, aldanmış bilinçten kaynaklanır.

Arka

bēş otuz

pyş 'wtwz

(1) yangırtı amtı tolun bütmiş kértü tōz

y'nykyty 'mtı twlyn pwtmyş kyrtw twyz

(2) tēp tetgülüki .. ertingü kadir katkı y(a)vlak

typ tytkwlvky ,, 'rtynkq q'dyr q'tqy yvl'q

(3) yintem törüsüz üze ,, anın anı kali

yynt'm twyrswz 'wyz' ''nyn ''ny k'ly

(4) beg tēp atadılar .. tuşup ol begning

p'k typ ''t'dy l'r ,, twşwp 'wl p'knynk

(5) avka ünmişinge .. yala üze

¹⁴⁶ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 156-179.

”vq’ ’wynmyş ynk’,, y’l’ ’wyz’

(6) bıçılı kesilti ol arzı dentar etözi ..

pyçylty k’z ylty ’wl ’rzy dynt’r ’t’wyz y

(1-6) Şimdi yeni tamamen tamamlanmış gerçek prensip olarak adlandırılan prensiptir. Son derece acımasız, katı kalpli, kötü ve her zaman kanun dışı olduğu için ona kral kalı adını verdiler. O kral bağ avına çıktığında onunla karşılaştı. Asılsız bir suçlama nedeniyle Orşiminin cesedi kesilip parçalandı.¹⁴⁷

U 2988

Ön

(1) t(1)nlıglı nomlı êkigigün birikinti

tnlyqly nwmly ’ykykykwn pyrykynty

(2) -ke süyesürler

-k’ swy’swrl’r ,, ..

(3) êki b(e)lgüler tözinte berü

’yky blkwl’r twyzynt’ p’rw

(4) ertükdeg kærtü erür

’rtwkd’k kyrtw ’rwr ,, ..

(5) nom kurug ol t(1)nlıg yme igid

nwm qwrwq ’wl tynlyq ym’ ’ykyd

(6) ezüg ol

’zwk ’wl ,, ..

(7) tınl(ı)g kurug ol nom yme yapsinguluk

tynlq qwrwq ’wl nwm ym’ y’pşynqwlwk

(8) -suz ol

-swz ’wl ,, ..

(9) tınl(a)glı nomlı êkigü birle

tynlqly nwmly ’ykykw pyrl’

(1-9) Canlı varlık ve dharma birbirini destekler. İki biçim (dvilakşana) ortaya çıktıklarından beri kökenleri itibariyle doğrudur. Dharma boştur ve canlı varlık da sahtedir ve yanılgıdır. Canlı varlık boştur ve dharma da bağlı kalamamaktır. Hem yaşayan varlık hem de dharma gerçek olsaydı...

¹⁴⁷ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 140-141.

Arka

(1) erti erser ..

'rty 'rs'r ,,

(2) vyakrit alkış yme igidsiz

vy'rkryt ''lqyş ym' 'ykytsyz

(3) bolgay erti ..

pwlq'y 'rty ,,

(4) taştın singarkı törüler barça

t'ştyñ synq'rqy twyrwl'r p'rç'

(5) yilvi kömen teg erür ..

yylvy kwym'n t'k 'rwr ,,

(6) kim sözlegeli ugay anı bolur bolmaz

kym swyzl'k'ly 'wq'y ''ny pwlwr pwl'm'z

(7) tēp

typ ,, ..

(8) t(e)ngridem köz ödvili ol ermez

tnkryd'm kwyž 'wydvyly 'wl 'rm'z

(9) tıdıqlıg.. ..

tytyqlıq ,, ..

(1-9) Gelecekteki aydınlanmaya ilişkin vyakarana kehaneti de doğru olur muydu? Dış öğretilerin hepsi bir yanılısama gibidir. “Onların var olduğunu ya da yok olduğunu” ya da “yok olduğunu” kim söyleyebilir? İlahi göz yarı saydamdır ancak engellenmemiştir. Fiziksel göz yarı saydam değildir. Dharma gözü yalnızca geçici şeyleri gören gözdür.¹⁴⁸

U 2990

Ön

(1) ötrü igitli kértülüg keng kör[ü]p

'wytrw 'ykıt ly kyrtwlyk k'nk kwy[]p

(2) birikdürgeli uyur .. üç ming ulug ming

pyrykdwrk'ly 'wywr ,, 'wyç mynk 'wlwq mynk

(3) yértinçü vër suvdä yëti .. erdini urup

¹⁴⁸ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 146-147.

yyrtyñew yyr swvd' yyty ,, 'rdyny 'wrwp

(4) aning içinte tolguru ...

'nynq 'yçynt' twlqwrw ...

(1-4-) Batılı ve hakikati geniş çapta gözlemleyebilir ve bunları uzlaştırabiliriz.

Üç bin ve büyük bin alemin içini yedi mücevherle dolduran kim onu tutar ve sadaka verirse gök gibi (berrak) sevaplara ve salih amellere kavuşur.

Arka

İki kırk

'yky qyrq

(1) burhan kutın tanglap yok kurugug bütgürü

pwrq'n qwtyn t'nql'p ywq qwrwqwg pwykwrw

(2) sekiz on türlüğ nayrag atl(ı)g iyinki edgüler ..

s'kyz 'wn twyrlwk n'yr'q ''tlq 'yynk'd'ky 'dkwl'r ,,

(3) bölünüp bütmiş otuz iki lakşan tégme []

pwlwnwp pwytmış 'wtwz 'yky l'kş'n tykm' []

(4) irü belgüler ...

'yrw p'lkwl'r ...

(1-4) Budalığa tanıklık ediyorlar ve hiçliği tamamlıyorlar. Nayrag (anuvyanjana) (Budanın bedenine ait) [asity-anuvyanjanani) adı verilen seksen çeşit küçük (erdemli) işaret bölünür ve (onlar aracılığıyla) otuz iki lakşana adı verilen işaretler tamamlanır.¹⁴⁹

U 2986a

Arka

(3) çınuyu sözleser buyanın bilge biligin yme

çynwyw swyzl's'r pwy'nyn pylk' pylykyn ym'

(4) neng inçip yitmez bo nomug okmakka

n'nk 'ynçyp yytm'z pw nwmwq 'wqm'qq'

(5) adınka tavaklıg tözüg kılmak üze

'dynq' t'y'qlyq twyzwk qylm'q 'wyz'

(6) kılı kılı bütër buyan edgü kılınçlıg

qylw qylw pwy't'r pwy'n 'dkw qylynçlyq

¹⁴⁹ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 148-149.

(7) arıg samak...

”ryq s’m’q ...

(3-7) Buda bilgeliği ayrıntılı olarak tartışılrsa bile, hiçbir şekilde bu öğretinin anlaşılması için yeterli değildir. ‘Öteki’ne güvenme ilkesinin liyakat ormanının yaratılmasıyla’ birlikte iyilikler de yavaş yavaş ortaya çıkar.

Ön

sekiz otuz

s’kyz ’wtwz

(5) -ıg yme kiçig kutka tegmişler neng

-yq ym’ kyçyk qwtq’ t’kmyşl’r n’nk

(6) anı bütürü umazlar **öngre ajuntakı**

”ny pwytwrw ’wm’zl’r ’wynkr’ ”z wnt’qy

(7) **kılınç tüşi üze ürtülmüşler bo [ajun]**

qylynç twyşy ’wyz’ ’wyrwlmwşl’r pw []

(8) -ta bo nom erdinig boşunsar tutsar ançak[öze?]

-t’ pw nwm ’rdynyk pwşwns’r twts’r ”nç’q []

(9) adınlartın todka []ka tegmek üze

”dynl’rtyn twdq’ []q’ t’km’k ’wyz’

(5-9) Küçük nimetlere kavuşanlar kesinlikle başaramayacaklardır. Önceki hayatlarındaki amellerinin meyvesini alanlar, bu hayatta da busutra mücevherini öğrenip yüceltenler ve bu nedenle başkaları tarafından küçümsenen veya alay edilenler, önceki hayatları ağır günahlar değiştirilir, terine çevrilir ve hafifletilir. ¹⁵⁰

U 2989¹⁵¹

Arka

bir kırk

pyr qyrq

(1) yok yana antag orun kim aning körkin

ywq y’n’ ”nt’q ’wrwn kym ”nyrk kwyrkyn

(2) közüntürmeser **adınka tayaklıg töz**

kwyzwntwrm’s’r ”dynq’ t’y’qlyq twyz

¹⁵⁰ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 142-143.

¹⁵¹ U 3283 ile hem metin hem de kırmızı mürekkebin kullanıldığı yer paralelidir.

(3) **-li bir kşan üdün turmış köngüllü** êkigü

-li pyr k'nk 'wydwn twrmyş kwynkwllly 'ykykw

(4) birle bolar ezügin igidin yorıguluk

pyrl' pwl'r 'zwkyn 'ykydyn ywryqwlwq

(5) bo ok köngül bölünüp êki yétmiş köngül bolur ..

pw 'wk kwynkwł pwylwnwp êki yytmyş kwynkwł pwlwr ,,

(6) yana tokuz yüz öngi adrılıp arkuru turkaru

y'n' twqwz ywz 'wynky ''drylyp ''rqwrw twrq'rw

(7) saçılur .. ertmiş ödte öçer öçmeksizin

s'çylwr,, 'rtmyş 'wydt' 'wyç'r 'wyçm'ksyzyn

(8) kelmedük üdte tugar tugmaksızım

k'lm'dwk 'wydt' twq'r twqm'qsyzym

(9) uzatı usar kılkalı bo muntag sakın[çı]g

'wz'ty 'ws'r qylq'ly pw mwnt'q s'qyn[]q

(1-9) Onun şeklini göstermediği hiçbir yer yoktur. Hem öteki'ne güvenme ilkesihem de bir arada ortaya çıkan tavır, yanılgı ve yalanla birlikte gider. İşte bu akıl tam da altmış iki (yanlış) akla bürünmüştür. O da dokuz yüz (döngüye) bürünmüştür ve uzunluk ve genişlik olarak dağılmıştır. Yok olmadan geçmiş zamanda sona erer, doğum olmadan. Eğer tutarlı bir şekilde düşünebilirsek.¹⁵²

U 2360 + U 2986

Site 1

(4) tözi b(e)lgüsi södin berü çın kértü titir ..

twyzy plkwsy swydyn b'rw çyn kyrtw tytyr ,,

(5) **yokug kurugug tanuklamak çın kértü erür ..**

ywqwq qwrwqwq t'nwql'm'q çyn kyrtw 'rwr ,,

(6) m(e)nig adganmak igit ezüg titir ..

mnynk ''dq'nm'q 'ykyt 'zwk tytyr ,,

(7) yok yme ermeser bar yme ermeser ..

ywq ym' 'rm's'r p'r ym' 'rm's'r ,,

(4-7) Bunların kökü ve işareti her zaman olduğundan gerçek ve doğru sayılır. Hiçliğin ve boşluğun gerçek ve doğru olduğunu kanıtlamak. Benliğin yanlış ve sahte

¹⁵² Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 148-149

olduğunu algılamak. Yol olmayan varsa ve mevcut da varsa yok olan kimdir, var olan kimdir?

Seite 2

yedi otuz

yyty 'wtwz

(3) ... tètü körmış

... tytrw kwyrmys

(4) èki kurug tözin tēmin ög

'yky qwrwq twyzyn tymyn 'wyk

(5) kutrulup kirür kalışız nirvanka

qwtwrlwp kyrwr q'lysyz nyrv'nq'

(6) tınl(ı)g tēp ulatı yaşaglı tēp yme

tynlq typ 'wl'ty y's'qly typ ym'

(7) yapıglarta munculayu yılayu ad ururlar

y'pyql'rt' mwnçwl'yw yyl'yw ''d 'wrwrl'r

(8) kaltı bak tyusı çınsız teg ezüg ol ..

qlty p'q tywsy çynsyzy t'k 'zwk 'wl ,,

(3-8) Kişi o zaman hemen hemen kurtulacak ve ebedi nirvanaya girecektir.

Canlı varlık veya canlı (jıva) diyerek kişi bu şekilde kümelere (skandhas) yanlış isimler verir. Kaplumbağa kılının sahteliği gibidir, yalandır. Tavşan boynuzlarının somut olması gibi ...¹⁵³

U 2993

Ön

(4) öner altı türlü adganguluk kirlertin ..

'wyn'r ''lty twyrlwk ''dq'nqwlwq kyr'l'rtyn ,,

(5) tınl(ı)glar tıtagınta bışrunurlar tüşüg

tynlq l'r tylt'qynt' pyşrwnwrl'r twyşwk

(6) bulgalı taplagın .. tüşı bıştukda yana

pwlq'ly t'pl'qyn ,, twyşy pyştwd' y'n'

(7) k(e)ntün ok tolur tükeyür ...

kntwn 'wq twlwr twyk'ywr ...

¹⁵³ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 142-173.

(3-7) Altı çeşit büyüleyici kirden uzaktan yükselecektir. Canlılar tahammül (kşanti) yoluylameyveyi elde etme arzusuylapratik yaparlar. Meyve olgunlaşmışsa kendini doldurur ve mükemmel hale getirir.

Arka

bêş kırk

pyş qyrq

(6) kēmi üze tınl(ı)glar

kymy 'wyz' tynlq l'r ,, ,,

(7) birök öng körk üze köreyin [tlēser mini] ..

pyrwk 'wnk kwyrk 'wyz' kwyr'yn []ys'r myny ,,

(8) ün egzig üze yme tileyin tēser mini ..

'wyn 'kzyk 'wyz' ym' tyl'yyn tys'r myny ,,

(9) bo tınl(ı)glar yorımış bolur t(e)rs yolta ..

pw tynlq l'r ywrymyş pwlwr trs ywl t' ,,

(1-9) ... başlangıçta canlılar salın şayet beni renk ve şekille görmek isterse beni ses ile aramak isterse bu canlılar yanlış yoldadırlar.¹⁵⁴

U 2994

Ön

(1) neng inçip körgeli umaz kērtüdin kelmişig

n'nk 'ynçyp kwrk'ly 'wm'z kyrtwdyn k[]

(2) nirvan tolu ol tört türlüg edgüleri üze ..

nyrv'n twlw 'wl twyrt twyrlwk 'dkwl'ry 'wyz' ,,

(3) yintem tözlügi üze çın kērtü m(e)ngü

yynt'm twyzlw ky 'wyz' çyn kyrtw mnkw

(4) ol :

'wl ,,

(1-4) Hakikati asla göremeyeceklerdir. Nirvana dört çeşit erdemle doludur. Yalnızca bir kökü olması nedeniyle gerçek, hakiki ve ebedidir.

Arka

altı kırk

¹⁵⁴ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 152-178.

”lty qyrq

(1) çın kértü tözüg tuyunsar [körki tēmin b(e)lgürer ..]

çyn kyrtw twyz wk twywns’r [..]

(2) b(e)lgü tēp titdeçi b(e)lgüler erser [bar b(e)lgü]

plkw typ tytd’çy plkw’r ’rs’r p’r p’lkw

(3) ermezler .. b(e)lgülerke tükellig bolmak

’rm’zl’er ,, plkw’rk’ twyk’llyk pwlm’q

(4) tayanguluksuz nom tētir ...

t’y’nqwlwqswz nwm tytyr ...

(1-4) Hakiki ve doğru prensibi idrak ederse, [formu hemen ortaya çıkar. İşaret olarak adlandırılan işaretlere gelince, bunlar (gerçekte) mevcut özellikler değildir. Donanımlı olmak işaretler kişinin güvenmemesi gereken bir dharmadır. Hakiki dharmalar doğacaktır.¹⁵⁵

U 3283

Seite 2

üç kırk

’wyç qyrq

(1) yok yana antag orun kim aning körki[n]

ywq y’n’ ’nt’q ’wrwn kym ’nynk kwyrc[]

(2) közüntürmeser :: adınka tayaklı töz

kwyz wntwrn’s’r:: ’dyn q’ t’y’qlyq twyz

(3) bir kşan üdün togmış köngüllü ikigü

pyr kş’n ’wydwn ’ twqmys kwynkwllı ’ykykw

(4) birle bolur ezügün igidin yoriguluk ...

pyrl’ pwlwr ’zwkyn ’ykydyn ywryqwlwq ...

(1-4) Onun şeklini göstermediği hiçbir yer yoktur. Hem ötekine güvenme ilkesi, hem de ortaya çıkan tavır, yanlış ve yalanla birlikte gider. İşte bu akıl tam da altmış iki (yanlış) akla bürünmüştür.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 152-178.

¹⁵⁶ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 175.

U 2991

Ön

- (1) ugrayu çın kértü tıltığı b(e)lgülertin öngi
'wqr'yw çyn kyrtw tylt'ky plkw'l'rtyn
- (2) üdrülmek erür .. **nomlaguluk nomi bar tēp**
'wydrwlm'k 'rwr ,, nwml'ywlvwq n'my p'r typ
- (3) **sözlegeli bultukmaz** .. nomlagulug nom yana
swyzl'k'ly pwltwrm'z ,, nwml'qwlwq nwm y'n'
- (4) ertingü alp tüpgergülük erür .. nomlagulukı
'rtynk'w 'lp twypk'rkwlwk 'rwr ,, nwml'qwlwqy
- (5) bar tēmek bolar barça ayıglamak tētir
p'r tym'k pwl'r p'rç' 'yql'm'q tytyr

(1-5) Kimse “Onun vaaz edilmesi gereken bir dharması var” diyemez. Vaaz edilecek dharmanın köklerine inmek son derece zordur. Vaaz edilecek(bir dharma) vardemek, bunların hepsi (Rulay’a) saygısızlıktır. Zihni orta yola yükselmeli ve yerleştirmeli.

Arka

Üç kırk

'wyç qyrq

- (1) yok bolur tukmakı yana yok bolur başlakı üzlünçü[si]
ywq pwlwr twqm'qy y'n' ywq pwlwr p'sl'qy 'wyzlwnçw[]
- (2) **alku burhanlar tuvmakıg öz bilge bilig**
''lqw pwrq'n l'r twym'qyq 'wyz pylk' pylyk
- (3) **üze ök tuvarlar** .. burhan tözi ilki-
'wyz' 'wyk twy'rl'r ,, pwrq'n twzy 'ylky-
- (4) -sinte ök ulsuz tüpsüz nom titir ...
-synt' 'wk 'wwlswz twypswz nwm tytyr ...

(1-4) Onun doğuşu olmayacak, başlangıcı ve sonu da olmayacaktır. Tüm budalar aydınlanmaya yalnızca kendi bilgelikleri aracılığıyla ulaşırlar. Budanın ilkesi başlangıçta yalnızca temelsiz bir dharmadır.¹⁵⁷

U 2374

¹⁵⁷ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 150-176.

Arka

(1) []y ukuşlı üçegü ..

[]y 'wqwşly 'wyç'kw ,,

(2) []tözi öngi ermez ..

[] twyz y 'wynky 'rm'z ,,

(3) []kömen[] okşayur..

[] kwym'n[] 'wqş'ywr ,,

(1-2) Her üçü anlayışlı kaide esassından başka olmaz.¹⁵⁸

Mz. 823d

Ön

(1) yanturu yana evrilür b(e)lgüte tilikte :

y'ntwrw y'n' 'vrylwr plkw't tylykt' :

(2) []yalanguk [] başı []

[] y'l'nqwq [] p'şy []

(3) [] [] ll'r barça vorımıš

[] p'rç' ywrymyš

(4) altı p(a)ramitlarıg birkits'er tözi üç

"lty pr'mytl'ryk pyrkyts'r twyzy 'wyç

(5) busı erür : kaltı t(a)var buşı nom buşı korkınçsız köngül

pwşy 'rwr : q'lty tv'r pwşy nwm pwşy qwrqynçsyz kwyngwl

(6) buşı nom buşı yme

pwşy nwm pwşy ym'

(7) öngke ünke ilinmemiş k(e)rgek

'wynkr' 'wynk' 'ylynm'myš krk'k

(1-7) Yine (aynı) işarete ve arzuya dönerler. İnsan [] başı [] açıkla[]

hepsi içeri girdi. Eğer biri altı paramitayı(şat paramita) birleştirirse, bunların kökeni üçtür sadaka türleri(servet sadakaları, dharma sadakaları, korkusuz zihin sadakaları). Kişi iki uçta kalmamalıdır.¹⁵⁹

Mz. 823a

Ön

¹⁵⁸ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 172.

¹⁵⁹ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs* s. 124.

(2) adırtlasar ilkiteberü yeleyü atın

”dyrtl’s’r : ’ylky t’[]

(3) atalmış erür .. birök adınlar tayakınga

[t[]lmys ’rwr : b[]rwk []

(4) turmış tözüg uksar ongarsar tolun

twrmys []wyz wk ’wqs’r []

(5) бүтmiş kértü töz yme adın öngi ermez

pwytmış kyrtw twyz ym’ [lyn y[]

(6) **bilge biliglig yula kün t(e)ngri teg ylaruk erserl**

pylk’ pylyklyk ywl’ kwyn tnkry t’k y[]

(7) [yükmeklerning uguşlar]ning [igidi ezügi ukulur]

[] I[] nynk []

(1-7) Eğer kişi her şeye bağlanmanın batıllığının farkında ise onlara kökenlerinden itibaren yanlış isimler verilmiştir. Eğer kişi ötekine güvenmekten doğan ilkeyi anlar ve kavarsa mükemmel bir şekilde tamamlanmış hakikat ilkesi de öteki değildir. Hikmetin lambası güneş gibi [parlaksa] elementlerin ve temel maddelerin yalanı anlaşılacaktır.¹⁶⁰

U 3347

Ön

(1) tèmek üze .. [] lakşa]n b(e)lgü tètir tēp y[örügü]g ukıt[ur(?)]

tym’k ’wyz’ ,, [] rtync[]n plkw tytyr typ y[]k ’wqyt[]

(2) **(è)ki kırkınc b(e)lgürtme¹⁶¹ yme ol cın ker[t]ü ermez atl(ı)g bölük** ,, ,,

[]ky qyrqynç plkwrtm’ ym’ (?) ’wl çyn kyr[]w ’rm’z ’’tlq pwyIwk

(3) [su]buti kim kayu kiş[i] [ül]g[ü]süz sansız asanke kolusının yértinçü-

[]pwdy kym q’yw kyş[] []k[]swz s’nsyz ’s’nky qwlwsynyn yyrtynçw-

(4) [ler]de tolu yėti erdiniler urup buşı bërser èkinti

[]d’ twIw yyty ’rdyny l’r ’wrwp pwşy pyrs’r ’ykynty

(5) [yan]a kim kayu tözünler oğlu tözünler kızı bodıs(a)t(a)v

[]’ kym q’yw twyz wn l’r ’wqlly twyz wn l’r qyz y pdwystv

(6) [köngülü]n öritip .. bo nom erdinig tutup angmıntın bir

¹⁶⁰ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs* s. 128-129.

¹⁶¹ Belgürme Chin’i canlandırıyor. Yinhua duyarlı varlıkların ilgili ihtiyaçlarına ve kapasitelerine yanıt olarak onları kurtarmak için bir buda ve bodhisattva tarafından bir bedenine tezahürü.

[lyn 'wrytyp ,, pw nwm 'rdynykw twtwp ''nkmyndyn pyr

(7) [t]ört p(a)dağ tenginçe yörügin savın okısar sözle-

[]wyrtd p'd'k t'nkynç' ywrrwkyñ s'vyn 'wqys'r swyz l'-

(1-7) [] diyerek []nin lakşana işareyi olduğunu açıklar. Otuz ikinci (bölüm) tezahürde gerçek ve doğru değildir. Subhiti, sayısız asamkhyeya dönemi boyunca herhangi bir kişi dünyayı doldurur ve bunları sadaka olarak verirse ve yine bir soylunun oğlu veya soyluların kız bir bodi zihni yükseltirse bu mücevher öğretisini desteklerse ve okuyan, ilahi söyleyen [ibadet eden] ve dört satırlık ayeti dahi olsa ...¹⁶²

U 3324¹⁶³

Arka

(1) [] togsar bilgürser

[] twqs'r plkwrs'r

(2) [] ıg yeri anta

[] yq yyry ''nt'

(3) [] :

[]y¹⁶⁴

U 2318

Ön

(1) -la[r] tēp: a[n]ın bo sav ulaltı apamu-

-l'[] typ a[]yn pw s'v 'wl'lty ''p'mw

(2) -lug uzun üd nomlug etöznüng ilki-

-lwq 'wzwn 'wyd nwmlwq 't'wznwnk 'ylky

(3) teberü incip neng vèmek aşamakı [bul]tukmaz

t'p'rw 'ynçyp n'nk yym'k ''ş'm'qy []twqqm'z

(4) tüş etözli b(e)lgürtme etöz-

twyş 't'wzly plkwrtm' 't'wz-

(5) -li yme antag nom erür: ürüg uzatı

-ly ym' 'nt'q nwm 'rwr 'wyrwk 'wz'ty

(6) asıg [a]lgu üçün yalnguklı t(e)ngrili

¹⁶² Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 199-227.

¹⁶³ U 3365 ile paralel.

¹⁶⁴ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 162.

- ”syq []qw ’wyçwn y’lnqwqly tnkryly
 (7) kuvragka edgü ögli köngülin buyan-
 qwvr’qq’ ’dkw ’wykly kwnkwlyn pwy’n
 (8) -līg tarıglag bulmışın ukıtur : ton-
 -lyq t’ryql’q pwlmyşyn ’wqytwr tw-

(1-8) Böylece bu sözler sonsuza kadar nesilden nesle aktarılmıştır. Başlangıçtan beri dharma bedeni hiçbir zaman böyle bir yiyeceğe ve beslenmeye sahip olmamıştı. Ödül bedeni(sambhogakaya) ve dönüşüm bedeni (nirmanakaya) da bu tür dharmalardır. Uzun vadeli faydalar (Buda), insanoğlu ve tanrılar topluluğuna iyi şans alanını bulduğunu iyi niyetle açıklar.

Arka

- (5) ugramış üçün üç kurungung yör[ügin]
 ’wqr’mış ’wyçwn qwrwqnwnq ywyr[]
 (6) köni bagdaşını olurup dyanka kirmakig
 kwyny p’qd’synw ’wlwrwp dy’nq’ kym’kyg
 (7) körkitür:
 kwyrkytwr
 (8) [] q’dw t’qylyp
 (9) sukançığ körkle yörüglüg nirvan üzlünçü-
 swq’nçyq kwyrkl’ ywyrwklwk nyrv’n ’wyzlwnçw
 (10) -lüg nominga
 -lwk nwminq

(5-10) Üç boşluğun (üç ssünyata) açıklamasını vaaz etmeyi amaçladığından, doğrudan bacak bacak üstüne atarak dharani’ye girişi gösterir. [] Yok olmak yok oluş nirvanasının (ki bu) harika, güzel açıklamasına dair onun öğretisine bağlı kalmak ...¹⁶⁵

U 3152

Arka

- (1) [birök belgüsüz busıg] [no]mlasar sö[z]l[leser]
 []ml’s’r sw[]ı[]

¹⁶⁵ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 122.

(2) bu[ya]n [edgü kılınçın][er]tingü alp tengleg-

pw[]n [] ı[]k[] []tynkw 'lp t'nk[]

(3) -lük ol ...

-lwk 'wl ...

(1-9) Eğer kişi işaretsiz sadakaları vaaz ediyor ve tartışıyorsa onun iyiliğini ve faziletini ölçmek çok zordur.¹⁶⁶

U 2997

Ön

(6) bultukmaz .. nom b(e)lgüsi tetdeçig [b(e)lgü]

pwltwqm'z ,, nwm plkwsy tyld'çyk[]

(7) ermez birle birgerü .. adırt[lıg ukup]

'rm'z pyrl' pyrk'rw ,, ''dyrt []

(8) yaraginça munçulayu bilgülük ol

y'r'qynç' mwnçwl'yw [,,]

(9) alku étiglig nomlar erser []

''lqw 'ytykly nwml'r 'rs'r []

(7-9) Bu şekilde ayrıntılı olarak bilmelidir. Bütün şartlı öğretilere gelince...

Arka

(3) ...bilge [bilig]

... pylk'[]

(4) üze munçulayu bilmiş k(e)rgek ..

'wyz' mwnçwl'yw pylmyş krk'k ,,

(5) k(a)ltı vultuz kök vula yilvi kömen

qlty ywltwz kwyk ywl' yylvy kwym'n

(6) bolar barça ürlü[gsüz itiglig nomlarning]

pwl'r p'rç' 'wrlwkswz 'ytykly n'ml'rnyng

(7) okşatıgı ol ...

'wqş'tyqy 'wl ...

¹⁶⁶ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 165.

(3-7) Bilgelik sayesinde kişi bunu bilmelidir. Tıpkı bir yıldız, gökyüzü, bir lamba ve bir yanılsama gibi bunların hepsi geçici, koşullandırılmış dharmalara benzer.¹⁶⁷

U 2995

Ön

- (1) neçede birök yokadtursar m(e)nli kişil[i sakınçığ]
n'ç'd' pyrwk ywq'dtwrs'r mnly kyşyl[]
- (2) ançada têmîn bilgülük ol çıkong şenşi açarı e[rür tēp ..]
"nç'd' tymyn pylkwlwk 'wl çyqwnq ş'nşy "ç'ry '[..]
- (3) **buşı bērmek erser étiglig b(e)lgülüg [erür]**
pwşy pyrm'k 'rs'r 'tyklyk plkwlwkw []
- (4) üç ajunta yanturu anın []
'wyç "zwnt' y'ntwrw "nynk []
- (5) aşayur ...
"ş'ywr ...

(1-5) Kişi benlik [düşüncesini] ve kişi düşüncesini yok ettiği ölçüde kişi onun Chan ustası Zhigong olduğunu hemen anlayacaktır. Sadaka vermek ise şarttır. Üç varoluşta yine [] kendi[]'sini yer.

Arka

yedi kırk

yyty qyrq

- (4) teggeli nom hanıning uguşın[ga]
t'kk'y nwm q'nnynynq 'wqwşyn[]
- (5) **kértüdin kelmişlerning negü** []
kyrtwdyn k'lmyşl'rnykn n'kw []
- (6) kayudın erser kelmeki ...
q'ywdyn 'rs'r k'lm'ky ...

(4-6) Dharma'nın alanına ulaşmak için hakikatten gelenlerinneden [] nerden gelirse gelsin [] davada pratik yapmak...¹⁶⁸

U 3601

¹⁶⁷ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 156-157.

¹⁶⁸ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 154-179.

Ön

(4) birgerü adırtlıg ukup yaraginça

pyrk'rw ''dyrtlyq 'wqwp y'r'qynç'

(5) munçulayu bilgülük ol

mwnçwl'yw pylkülwk 'wl ,, ,,

(6) **alku itiglig nomlar erser**

''lqw 'ytyklyk nwml'r 'rs'r

(7) k(a)ltı tül teg yilvi teg kömen teg

qlty twyl t'k yylvy t'k kwym'n t'k

(6-7) Bütün şartlı öğretilere gelince, onlar bir rüya gibidir, bir yanılsama gibidir.

Arka

sekiz elig

s'kyz 'lyk

(1) kölige teg : salkım teg yaşın y(a)ruk

kwylyk' t'k ,, s'lqym t'k y'şyn yrwk

(2) -ı yme erür tēp.. ..

-y ym' 'rwr typ ,, ,,

(3) bilge bilig üze munçulayu bilmiş k(e)rgek..

pylk' pylyk 'wyz' mwnçwl'yw pylmyş krk'k ,,

(4) **k(a)ltı vultuz kök yula yilvi kömen ..**

qlty ywltwz kwyk ywl' yylvy kwym'n ,,

(5) bolar barça ürlügsüz itiglig nomlar

pwl'r p'rç' 'wyrwkszwz 'ytyklyk nwml'r

(1-5) Bir gölge gibidir, bir çiğ damlası gibidir veya bir şimşek gibidir. Bilgelik sayesinde kişi bunu bilmelidir. Tıpkı bir yıldız, gökyüzü, bir lamba ve bir yanılsama gibi. Bunlar tüm geçici, koşullandırılmış dharmalara benzer.¹⁶⁹

U 2998

Arka

bir elig:

¹⁶⁹ Hazai György and Peter Zieme, *Fragmente der uigurischen Version des Jin'gangjing mit den Giithis des Meister fu*, BT I, Akademie verlag, Berlin 1971, s. 48-49.

pyr 'lyk

(1) bo şlok adınning ta[yaklıgı ol..]

pw şlwq ''dynnyq t[]

(2) **b(e)lgüg tarkargu ol [atıg yme maru ketergü ol ..]**

plkwk t'rq'rqw 'wl []

(3) köngülüg bısıngu ol adga[ngug yme]

kwynkwlwk pyşrynqw 'wl ''dq'[]

(4) kemişgü ol ...

k'myškw 'wl ...

(1-4) Bu gathadır (buna başkalarına güvenmek denir) Tabeleyı kaldırmalı (ve ismi ortadan kaldırmalı) kişi zihni özümsemeli ve [nesneyi artha] atmalı.¹⁷⁰

U 2999

Ön

(1) tanuklap [çın kærtüg]

t'nwql'p []

(2) igit[]

'ykyt []

(3) kökitür kn[bo şlok]

kwykytwr k'[]

(4) tolun bütmiş [ol]

twlwn pwytmış []

(5) **nirvan tégli nom nung** []

nyrv'n tykly nwm nwnk []

(6) atı erür .. anta yana[]

''ty 'rwr ,, ''nt' y'n' []

(7) tatıglıg ünüş nom .. []

t'tyqlyq 'wynwş nwm,, []

(1-7) [] doğası [] [gerçekliğe ve gerçeğe...] yanlış olduğunu kanıtlamak [] gösterir. Bu gatha (denilen) mükemmel tamamlanmadır. [] Nirvana adı verilen dharma'nın adıdır. Sonra tekrar yükselişin muhteşem dharması [] doğdukları zamanki [] bugünkü görünüş []

¹⁷⁰ Abdurışid Yakup, Prajnāpāramitā Literature In Old Uyghur, s. 158-180.

Arka

iki elig ..

'yky 'ıyk ,,

(1) barlı yoklı nom []

p'r ly ywq ly nwm []

(2) kalangurmakta []

q'l'nqwrn'qt' []

(3) köngülüg yavalturgalı []

kwynkwllwk y'v'ltwrq'ly[]

(4) tégme tuyunmak yo[l]

tykm' twywnm'q yw[]

(5) bir kşanta yme p[]

pyr kş'nt' ym' p[]

(6) tursarlar .. m[]

twts'rl'r ,, m[]

(7) abamukategi[]

'p'mw q'd'ky []

(8) kurug y[ok]

qwrwq y[]

(9) **bilge billic**]

pylk' py[]

(1-9) varlık ve yokluk [] dharma [] havaya yükselmede [] zihni kontrol etmek için [] aydınlanma yolu olarak adlandırılan [] bir ksanada da [] eğer kalırlarsa [] sonsuzluğa kadar [] boş (hiçlik) Bilgelik¹⁷¹

U 2982

Arka

üç otuz

'wyç 'wtwz

(6) burhanlar ok erür kiçig [kutka tegmişler neng bilü umaz] []

pwrq'nl'r 'wq 'rwr kyçyk []

(7) **subudi eşidip bo muntag tüz köni vörüg[üg]**

¹⁷¹ Abdurishld Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 160-181.

swpwdy 'yşydyp pw[]

(6-7) Budalardır. Küçük bir nimete kavuşanlar onu anlayamazlar. Subhidi bu [doğru açıklamayı] duydu.

U 3144 + U 3337

Arka

tört otuz

twyt 'wtwz

(1) subuti eşidip bo muntag tüz köni yöriğin

swpwty 'yştıyp pw mwnt'q twz kwynty ywrykyn

(2) antag boltı k(a)ltı kamgak këntir içinte inmiş teg

'nt'q pwlty qlty q'mq'q kynty 'yçynt' 'ynçyp t'k

(3) kimler birök kirtgünserler bo nom erdinig

kymł'r pyrwk kyrtkwns'rl'r pw nwm 'rdynyk

(4) yme antag bolur k(a)ltı oot içinte linhua ünmiş teg

ym' 'nt'q pwlwr qlty 'wwt 'yçynt' lynhw' 'wynmyş t'k

(1-4) Subhidi bu gerçek açıklamayı duydu. Kenevir bitkilerinin arasına düşen tuz otu gibi oldu. Kim (başka) bu sutra-mücevhere güvenirse, o da ateşten doğan bir nilüfer gibidir.¹⁷²

U 2987

Ön

(7) kértü töz bütgüsinge

kyrtw twyz pwytkwsynk' ,, ,,

(8) subudi yana êkilevü ôtinti ayıtdı

s'pwdy y'n' 'ykyl'yw 'wytynty 'yytdy

(9) öz etözüm kılty tęp köngülüg yok

'wyz 'twyzwm qylty typ kwyntkwłwk ywä

(7-9) Mükemmel tamamlanmaya ulaşma konusunda gerçek prensip var mıdır? Subhuti tekrar alçakgönüllülükle zihni yok etmeyi sordu ve şunu söyledi. Bunu bedenim yaptı.¹⁷³

¹⁷² Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 138-169.

¹⁷³ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 144-147.

Mz. 823d

Arka

(1) edgü edgü subuti s(e)n amtı tetrü tınglagıl

'dkw 'dkw swpyty sn 'mtı t'trw tynql'qyl

(2) altı kılınçığ ogrınlarnıng abıgın

'lty qylynçyq 'wqrynı'rnynq 'pyqyn

(3) tıdıgın keterip:

tytyqyn k't'ryp :

(4) subudi engbaşlayı ötünti ayıtdı []

swpwdy "nkp'sl'ıw 'wytwnty ''yytd []

(5) edgün barm[ış] tözinçe yant[udın y(a)rılıkadı]

'dkwn p'rm [] twyz ynç' y'nt []

(6) [] asnuca [keginc berti netegin turmakın]

[r[]yq'dy: : ''şnw c' []

(1-6) Harika! Müthiş! Subhiti, şimdi dikkatle dinle, hırsız olan altı duyu organının (sad indriyani) tıkanmasını uzaklaştır. Subhudi saygılı bir şekilde konuştu ve ilk önce sordu [] iyi geçti nezaketle kendi ilkesine göre cevap verdi.¹⁷⁴

U 1883

Seite 1

(1) lokadatu vërtinçü vër []

lwq'd'tw y'rtynçw yyr []

(2) bitigi bolmış kutl []

pytyky pwlmyş qwtl []

(3) kutlug bo çambudivip []

qwtlwq pw ç'pwdyvyp []

U 2675 +U 3591

Seite 1

(1) alku etiglig nomlar erserler k(a)ltı [yula teg (?)]

'lqw 'tykl [] nwml'r 'rs'rl'r qlty []

(2) yelvi kömen teg köpik teg kö[ige]

y'lvy kwym'n t'k kwypyk t'k kw []

¹⁷⁴ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 122-123.

(3) teg salkım t[e]g yaş[ın] y(a)rukı [teg]

t'k s'lqym t[]k y's[] yrwqı []

(4) yme erür tēp:

ym' 'rwr t'p:

(1-4) Hepsi şartlanmış dharmalarsa, onlar [bir lamba] gibidirler. Bir yanılsama gibi, sanki bir baloncuk, gölge gibi, çiy gibi, şimşek gibi” onu bu şekilde görmeli.

Arka

(1) İNÇE K(a)LTı YULTUZ KÖ[k] yula yelvi kömen]

'ynç' qłty ywltwz kwy[]

(2) bolar barça etig[i]g ürlügsiz nomlarning ohşa-]

pwl'r p'rç' 'tyk[]

(3) -tıgı ol : a[kıg]l[ı]g bil[i]gin k[ı]l[ınmı]ş [avant-]

-tyqy 'wl: ''[]

(4) -larıg tüşle[ri]g : kim sözleg(e)y ol[arnı]

-l'ryq 'wl twykl'k[]

(5) mengülüg er[ür tēp :]

m'nkwłwk 'r[]

(1-5) Tıpkı bir yıldız, bir engel, bir lamba ve bir yanılsama gibi, tüm koşullanmış [kalıcı olmayan dharmalara] benzer. Kirlenmiş bilginin ürettiği sebep ve sonuçların ebedi olduğunu kim düşünebilir? ¹⁷⁵

Mz. 364

Ön

(1) bo montag t[o]l[ga]gl[ar]tın buşr[ulsar bulgatsar]

pw mwnt'q t[]l[]q l[]tyn pwsr []

(2) ötrü ol tınl(i)glar yunzun-[lar arıtnzunlar]

'wytrw 'wl tynlq l'r ywnzwn []

(3) yangı yürüng arıg ton kedzün [tonanzun]

y'nky ywrwnk 'ryq twn k'dzwn[]

(4) bo sogançıg baştınkı yig nomçını?[]

pw swq'ncyq p'stynqy yyk nwm 'y []

¹⁷⁵ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 92-93.

(1-4) Bu tür acılardan dolayı eziyet çekerlerse ve kafaları karışırsa o zaman bu canlıların yıkanıp arınmaları, yeni beyaz temiz elbiseler giymeleri gerekir. Bu harika, ilk ve en yüksek Dharma Kralı...

Arka

(2) bir uçlug kaçıgsuz süzük kir[tgünç][]

pyr 'wclwq q'çyqqswz swyzwk kyr[]

(3) ukzun tınglazun sözlezün [tutzun]

'wqzwn tynkl'zwn swyzl'zwn []

(4) bo nom erdinining küçinde ç[]

pw nwm 'rdyny nynk kwycynd' c []

(2-4) derin yorumu nedeniyle Budalar tarafından övülen insanlar onu anlamalı, duymalı, ezberden okumalı ve tek fikirli karışık olmayan saf bir inanç duygusuyla ona tutunmalıdır. Bu sutra mücevheri...¹⁷⁶

2.2. Özel İsimlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

2.2.1 Buda'nın Ünvanı'nın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Çalışmamızda mürekkep değişmesine en çok Buda'nın ünvanı olan burhan ve bodıs(a)t(a)v sözcüklerinde rastlanılmıştır. Mz. 927'de de beş rahip "Ajnāt-Kaundinya, Aşvajit, Bhadraka, Kaşyapa, Mahānāma" kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. Uygur Türkçesi metinlerinden sonra da Tanrı, dini eserlerde vurgulanmaya devam etmiştir.

2.2.1.1. "burhan"ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Skr. Buddha, Buddha-ratna Buddha terimi "farkında olmak, düşünmek, dikkat etmek, uyanmak" anlamlarındaki budh kökünden türemiştir. Buddha kelimesinin anlamı "tam bilinç, tam aydınlanma" şeklindedir. Diğer dillerde bu adın yerine farklı kavramlar kullanılmaktadır. Buddha için Uygurlar Budist metinlerde aynıkelimenin Çince telaffuzu olan bur kelimesine "hükümdar" manasına gelen kan (han) kelimesini ekleyerek "Burkan" şeklinde ifade etmişlerdir.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Ayşegül Gözel, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (151-200)*, s. 62.

¹⁷⁷ Şinasi Tekin, *İştikakçının Köşesi, Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler*, s. 33.

2.2.1.1.1.Sadece “burhan” İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı

Fragmanlar

Mz. 20

Arka

(15) köni tüz tuymak burhan kutınga]

kwyny twyz twym'q p[]¹⁷⁸

U 1496+ U 1443

Arka

(3) sizler ötrü ol tınl(ı)glar üzeliksiz

syzl'r 'wytrw 'wl tynlykl'r 'wyz'lyksyz

(4) üstünki yër köni töz tuymak

'wysdynky yyr kwyny twyz twym'q

(5) atl(ı)g burhan kutınga akınçsız evrilinçsız bolgı

'tlyq pwrq'n qwtynq' ''qynçsyz 'vrylynçsyz pwlqy

(6) lar : : ne üçün tęp têsér

l'r : : n' 'wyçwn typ tys'r ¹⁷⁹

U 2095

Ön

(1) [] t(e)ngri burhan

[] tnkry pwrq'n

(2) -lı mu burhan t(e)ngri

-ly pwrq'n tnkry

(3) []

(4) [] abita burhan uluş

[] 'pyt' pwrq'n 'wlwş

(5) burhanka []

pwrq'nq' []

(6) []

(7) []

(8) []

¹⁷⁸ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 211-212

¹⁷⁹ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk (Giriş, Metin ve Dizin)*, s. 373.

- (9) []l'r 'rs'r
 (10) []**burha**n körkeli bolmatı
 []n kwyrk'ly pwlm'ty

U 2348

Seite 1

- (1) ulug edgü ögli y(a)rıkanç[uçı köngüllüg kanglarına]
 'wlwq 'dgw 'wykly yrlyq'nç[]
 (2) kut kolunu: yükünürbiz [hwa çeçeklig kün t(e)ngri]
 qut kwlnw ywkwnwrpyz []
 (3) atl(ı)g t(e)ngri **burh**an kutınga : yükünürbiz küçlüg]
 ''tlyq tngry pwrq[]
 (4) küsünlüg [süülüg atl(ı)g t(e)ngri burhan]
 kwyswnlw []

Seite 2

- (1) **burhan** kutınga : yükünürbi[z ulug çoğlug edgülüg edrem]-
 Pwrq'n qwtynq': ywkwnwrpy[]
 (2) lig atl(ı)g t(e)ngri **burhan** [kutınga : yükünürbiz ezrua]
 lyk ''tlq tnkry pwrq'n []
 (3) t(e)ngriler eli[gi atl(ı)g t(e)ngri burhan kutınga :]
 tnkryl'r yly[]
 (4) yükünürbiz ...
 ywkwnwrpyz ...¹⁸⁰

U 2593

Ön

- (1) [] [kutın]ga .. yükünürbiz v[isvabu] []
 [] []q' ,, ywkwnwrbyz v[] []
 (2) []kikşuntı? atl(ı)g t(e)ngri []
 [] kykşwnty ''tlq tnkry []
 (3) [] atl(ı)g t(e)ngri **bu**[rhan]
 []ty ''tlq tnkry pw[]
 (4) [] [at]l(ı)g t(e)ngri **burhan** ku[tunga]

¹⁸⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 142.

[] [] lq tnkry pwrq'n qw[]
 (5) [] t](e)ngri **burhan** []
 [] nkry pwrq'n[]

U 2707

Seite 1

- (1) lıg küsüşleri .. bizing bahşım(ı)z sakimuni **burhan** yine uzun
 lyq kwsowl'ry ,, pyzynk p'qsymz s'qymwny pwrq'n y'n' 'wz wn
 (2) yaşın körgitü y(a)rıkamadın yaşaguluk yaşın kısırup
 y'syn kwyrkytw yrlyq'm'dyn y's'qwlwq y'syn qyswrwp
 (3) [k]ısga kılıp bo tınl(ı)gların t(e)rk t(a)vrak tegşilmeki
 []ysq' qylyp pw tynlql'rnyq trk tvr'q t'kşylm'ky¹⁸¹

U 2724

Seite 1

- (1) [] teginür erip .. monı neng bilmedin muntag yanglıg sözleyürler ..
 [] t'kynwr 'ryp ,, mwny n'nk pylm'dyn mwnt'q y'nqlyq swyzl'ywr,,
 (2) []av tıltagıta kim-ko-ki atl(ı)g v(a)çraçedak sudurta
 []'v tylt'qynt' kym kw ky ''tlq ver'ç'd'k swdwr't
 (3) [t(e)ngr]i **burhan** y(a)rıkamış bar .. subuți kayu tözünler
 []y pwrq'n yrlyq'myşy p'r ,, swpwtı q'yw twyzwnl'r
 (4) [o]glı tözünler kızı birök bo nom erdinig tutar
 []qlı twyzwnl'r qyzy pyrwk pw nwm 'rdynyk twt'r¹⁸²

U 2730

Arka

- (1) yükünürb[iz er]din[il]ig ay t(e)ngri y(a)ruklug t(e)ngri **burhan** kutınga
 ywkwnwrp[]dyn[]yk 'y tnkry yrwqlwq tnkry pw[] qwtunq'
 (2) yükünürbiz [] yangılmaksız t(e)ngri **burhan** kutınga::y[ükünürbiz]
 ywkwnwrpyz y[]w y'nqylm'qsyz tnkry pwrq'n qwtwnq' y[]
 (3) [erdinilig a]y t(e)ngri atl(ı)g t(e)ngri **burhan**
 []y tnkry ''tlq tnkry pwrq'n
 (4) [kutınga : yükünürbiz kirsı]z arıg atl(ı)g t(e)ngri **burhan**

¹⁸¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 95.

¹⁸² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 101.

- []z 'ryq ''tlyq tnkry pwrq'n
 (5) [kutinga : yükünürbiz kirdin] öngi üdrülmiş atl(1)g t(e)ngri
 [] 'wynky 'wydrwlmys ''tlq tnkry
 (6) [burhan kutinga : yükünürbiz şakimun]i t(e)ngri [b]urhan
 []y tnkry []wrq'n¹⁸³

U 2768

Ön

- (1) [atl(1)g t(e)ngri burhan kutinga]
 []
 (2) [] visvabu t(e)ngri burhan kutinga : []
 [] vysv'pw tnkry pwrq'n qwtynq', []
 (3) [] atl(1)g t(e)ngri burhan kutinga .. []
 [] ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq', []
 (4) [] atl(1)g t(e)ngri burhan kutinga .. []
 [] ''tlyq tnkry pwrq'n qwtynq', []
 (5) [] atl(1)g t(e)ngri burhan kutinga .. yükünürbiz
 [] ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq', ywkwncwpryz
 (6) [] [t](e)ngri burhan kutinga .. [yükünürbiz]
 [] []nkry pwrq'n qwtynq', []

U 2841 + U 3589

Seite 1

- (1) tizigig bilteci atl(1)g t(e)ngri burhan kuting[a : yükünürbiz tülüklüg]
 tytyzyk pylt'çy ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq[]
 (2) çoglug yalınlig edgülüg edremli atl(1)g t(e)ng[ri burhan kutinga :]
 çwqlwq y'lynlyq 'dkwlwk 'dr'mlyk ''tlq tnk[]
 (3) [yükünürbiz] kün [t(e)ngri y](a)ruklu[ug atl(1)g t(e)ngri burhan]
 [] kwyn []rwql[]

Seite 2

sekiz[]
 s'kyz []

- (1) [amrı]lmış [yorıklı]g atl(1)g t(e)ngri burhan kutinga : yükünür]-

¹⁸³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekle*, s. 120-121

- []lmyş []q ''tly[]-
- (2) biz tēprençsiz atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kuting[a : yükünürbiz]
pyz typr'nçsyz ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq[]
- (3) oğgurak sılaguluk ötüngül[ük atl(ı)g t(e)ngri burhan kutinga :]
'wdqwr'q syl'qwlqq 'wytnkw[]¹⁸⁴

U 2952

Ön

- (1) []atl(ı)g t(e)ngri **burhan** k[utinga] []
[]''tlq tnkry pwrq'n q []
- (2) []t(e)ngri **burhan** k[utinga []
[]tnkry pwrq'n q[]
- (3) [] **burhan** kutinga y[ü]künürbiz []
[] pwrq'n qwtynq' y[]

Arka

- (1) []ylyq atl(ı)g t(e)ngri []
[] ''tlq tnkry []
- (2) []myş çoğlug yalınlig []
[] çwqlwq y'lynlyq []
- (3) [] atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kut[inga] []
[] ''tlq tnkry pwrq'n qwt[]¹⁸⁵

U 3025

Ön

- (1) [] y]ükünürm(e)n []
[] wkwnwrmn []
- (2) [] atl(ı)g **burhan**[]
[] ''lq pwrq'n []
- (3) []kutinga :: yükü[nür]m(e)n
[]qwtynq' :: ywkw[]mn¹⁸⁶

¹⁸⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 156-157.

¹⁸⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 208-208.

¹⁸⁶ Jens Wilkens, *Alttürkische Handschriften* Teil 9, s. 246.

U 3055

Arka

- (1) [] **burhan** kutinga[]
[] pwrq'n qwtynq' []
- (2) [ku]tinga yük[ünürbiz][]
[]tynq' ywyk[]
- (3) [kutı]nga yükü[nürbiz][]
[]nq' ywkw[] []
- (4) **[burhan]** kutinga yükünti []
[] qwtynq' ywkwnty []
- (5) **[burh]an** kutinga ..
[]'n qwtynq' ,,
- (6) maytri t(e)ngri **burhan** kutinga []
m'ytry tnkry pwrq'n qwtynq' []

U 3217 +U 3220

Arka

- (1) [][bodıs(a)t(a)v]lar atın atayu sü[zük]
[]l'r ''tyn ''t' yw sw[]
- (2) []dvs upasanç qwsyq[]
[]dvs 'wp's'nç qwsyq []
- (3) [][ö]dki ontun singarnı []
[]dky 'w'twn synk'mny []
- (4) [] ratnaşık[ı]
[] r't'n'syk []
- (5) [] kutinga yükü[nür]
[] qwtynk'' ywkw[]
- (6) []
- (7) []
- (8) []
- (9) []kutinga yükü[nür...]
[] qwtynq' ywkw[]
- (10) [] atl(ı)g **burhan**

[] ’tlq pwrq’n ¹⁸⁷

U 3269

Seite 2/2

otuz

’wtwz

(1) tēp : kezigin tutup yükünürm(e)n

typ „ k’zykyn twtwp ywkwnwrmn

(2) iligi t(e)ngirim k(e)rkesunti **burhan**

’ylyky tnkrym krk’swnty pwrq’n

(3) kutinga kezde ertzün

qwtynq’ k’zd’ ’rtzwn

(4) kılınçım .. kengrenmeyin kin ödte

qylynçym „ k’nk’[]kyn ’wydt’

(5) tēp kerilip tōpün yükünürm(e)n

typ k’rylyp twypwn ywkwnwrmn

(6) iligi .. t(e)ngirim kanakamuni **burhan**

’ylyky „ tnkrym q’n’q’mwny pwrq’n

(7) kutinga .. kemredeki

qwtynq’ „ k’mr’md’ky

(8) kenc-k(i)y-e-ning

k’nçky’nynk

Seite 1/1

(5) iligi t(e)ngirim vişvabu **burhan** kutinga

’ylyky tnkrym vyşv’pw pwrq’n qwtynq’

(6) keze yügürür kılınçımın

k’z’ ywkwrwr qylynçymyn¹⁸⁸

U 3281

Seite 1

(1) tartıp ozgurup ençke mengike tegürgeli küseyü y(a)rlıklarlar

¹⁸⁷ Emel Topçu, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait Belgeler (601-650)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 68-69.

¹⁸⁸ Peter Zime, *Buddhistische Stabreimdichtungen Der Uiguren*, s. 75.

- t'rtyp 'zqwrwp ynčk' m'nkyk' t'kwrk'ly kws'yw yrlyq'rl'r
- (2) tēp :: yene yme kamag **burhan**larning bilge biligleri teng : asıg
 typ :: y'n' ym' q'm'q pwrq'n l'rnyk pylk' pylykl'ry t'nk ''syq
- (3) tusu kilmakları tüz erip :: bahşım(ı)z sakimuni t(e)ngri **burhan**ka
 twsw qylm'ql'ry twyz 'ryp :: p'qşymz s'qymwny tnkry pwrq'nq'
- (4) tegdükte seçe alp sakimuni **burhan** tēp atanu y(a)rlikamış
 t'kdwkt' s'ç' 'lp s'qymwny pwrq'n typ ''t' nw yrlyq'myš
- (5) erür :: ne üçün tēp tēser ::
 'rwr n' 'wyçwn typ tys'r ::

U 3300b

Ön

- (1) []d' köz []
 []d' kwyz []
- (2) iduk **burhan**[]
 'ydwq pwrq'n[]
- (3) [] larıg boşgut amrug
 [] l'ryq pwşqwt 'mrwq

U 3304

Arka

- (1) **burhan** kutinga köngül öritdürtüm []
 pwrq'n qwtynq' kwykwl 'wrytdwrtwm []
- (2) []s(a)blokadatu yertinçü []
 [] splwq'd'tw yyrtynçw 'lt[]
- (3) []kalıg kıvr(a)k1 []
 [] q'lyq qyvrqy
- (4) [] larıg []
 [] l'ryq 'wq[]
- (5) sakınırlar birer []
 [] p s'qynwrl'r pyr'r []
- (6) []ler **maitre**[]
 []k[] l'r m'ytr' []

U 3309

Ön

üç y(i)g(i)rmi

'wyç ykrmy

(4) ... kaçan erd[in]gü ö[ngi birer birer] t[üş] et'öz

... q'ç'n 'rd[]kw 'w[]s 't'wyz

(5) -leri ,, kamagun bir teg tugzun[la]r a[bita te]ngri **burhan**

-l'ry ,, q'm'qwn pyr t'k twqzwn[]r ''[]kry pwrq'n

(6) uluşınta ,, kimler birök küninge onar kata okısarlar

'wlwşynt' ,, kym l'r pyrwk kwynynk' 'wn'r q't' 'wqys'r l'r

(4-6) Bu bedeninin sonuna kadar karşılığını ödeyeceğim. İnşallah Buda Sukhavati'de birlikte doğarız. Bir kimse bu ayeti her gün on defa okursa

bêş y(è)g(i)rmi

pyş ykrmy

(1) **burhan**ıg ming kata atasar [ö]lmiş-te b[ı] bıçgu tag

pwrq'nyq mynk q't' ''t's 'r []lmys t' p[] pyçqw t'q

(2) -līg tamuta tüşmez ,, **amtı şlok takşutın sözle[vü]r ,,**

-lyq t'mw t' twysm'z ,, 'mtı şlw k t'qşwtyn swyz-l'[]r ,,

(3) eşidilür bı bı[ç]gulug tagı idi yarman[maguluk] ol

'şydylwr py py[]qw lwq t'q t' 'ydy[] y'rm'n[]y 'wl

(4) tēp ,,

typ ...

(1-4) Buda Tathagata Dipankara'nın adını bin kez okusa, ölümünden sonra bile asla bıçak dağlarının cehennemine düşmez. Şimdi şloka şu ayette diyor ki: Kimsenin bıçaklar dağına tırmanamayacağını duyunca...¹⁸⁹

U 3310

Seite 2

sekiz [y(i)g(i)rmi]

s'kyz []

(1) buzlug ta[mu]ta artuk ol,, üşüm[e]k to[ngmaklıg em]gekler

pwzlwq t'[] t' 'rtwq 'wl ,, 'wyşwm[]k tw[]k'kl'r

(2) kim bolgay [an]ta tegdükde umug ina[g sizlerk]e

¹⁸⁹ Kōichi Kitsudo and Peter Zieme, *The Jin'gangjing Zuan In Old Uighur With Parallels In Tangut And Chinese*, s. 55-56,65.

kym pwlq'y []t' t'ktwkd' 'w[]q syn' []'

(3) **burhan**larıg ok atayu buyan ed[gü kılınç]ıg k[üsengler otgurak]

pwrq'n l'ryq 'wq ''t' yw p[]n 'd[]yq k[]

(4) yolanıp [t(e)ngrili yalngu]klıda a[nta e]dg[ü] o[run-ta tuggay]

ywl'nyp []q lyd' ''[]dk[]'w[]

(5) sizler [bêş y(i)g(i)rmi] künke bêş y[ol erklig]i b[e]g []

syzl'r [] kwynk' (pys) y[]y p[]k ,, []

(6) kezgülük kün ol ,, ol kü'n üze abit[a tengri **bu|rhan**ıg ming

k'z[]n 'wyz ' ''pyt[]rq'n yq mynk

tokuz y(i)g(i)[rmi]

twqwz yk[]

(7) kata atasar [] ,, ölmüşte bı bıçgulug] söğütlüg tamu[ka] tüşmez

q't' 't's'r[] swykwt lwk t'mw [] twyşm'z

(8) -ler ,, **amti ş|lok| t|aksutın sözlevür** ,, eşi]d[mek] ,, ab[it]a t(e)ngri

-l'r ,, 'mtı s[]k t[]d[] ,, "p[]' t[]kry

(9) **burhan**ıg ,, a[rtukrak artuk küç]lüg ol tēp ,, sıp

pwrq'n yq ,, 'rt[]lwk 'wl typ ,, syp

(10) uşatıp [bı] bıçg[ulug söğütlüg tamu yan]turu özi ök teginür ,,

'wş'typ [] pyçq[]twrw 'wyzy 'wk t'kynwr ,,

(1-10) Cehennemlerin en (acı vereni) buzdağıdır. Bu soğukluğun acısı ile donmaktır. Oraya vardığınızda sığınağınız kim olacak? değerli iyiliği aramak için Budaları zikretmelisiniz. Mutlaka insan ve gök varlıklarına (dünyaya) açılacaksınız, orada hoş bir yerde doğacaksınız (Onbeşinci) gün. (Beş varlığın Generalinin) dünya çapında yürüdüğü gündür. O gün Amituo Buda'yı bin kez zikreden (adını)söyleyen kişi (vefat ettiğinde) Kılıç Ağaçları cehennemine düşme. Şloka şu ayette diyor ki: Amitua Buda (en güçlü)'dür. Kılıcı kırmak (ağaçlarının cehennemi). Geri döner ve [sonuçlarını]kendisi alır.¹⁹⁰

U 3317

Seite 1

(1) -un kedin yıngak abita **burhan** uluş-

¹⁹⁰ Kōichi Kitsudō and Peter Zieme, *The Jin'gangjing Zuan In Old Uighur With Parallels In Tangut And Chinese*, s. 56-72.

- ’wn kydyn yynk’q ’’pyt’ pwrq’n ’wlvş-
- (2) -inta togup kamag edgü mengilerin
-ynt’ twqwp q’m’q ’dkw m’nkyl’ryn
- (3) teginürler bo sav köni kærtü
t’kynwrl’r pw s’v kwyny kyrtw¹⁹¹

U 3318

Ön (I)

altı kırk,,

’lty qyrq,,

- (1) y(a)rlıkadaçı akşobi atl(1)g **burhan** kutinga ,, yükünür-
yrlyq’d’çy ’kşwpy ’’tlq pwrq’n qwtynk’ ,, ywkwnwr
- (2) biz künün yingak y(a)rlıkadaçı erdini tugumlug **burhan**
pyz kwyntyn yynk’q yrlyq’d’çy ’rdyny twqwm lwq pwrq’n
- (3) kutinga yükünürbiz kedin yingak y(a)rlıkadaçı
qwtynk’ ,, ywkwnwrpyz kydyn yynk’q yrlyq’d’çy y
- (4) ülgüsüz yaşlıg abita **burhan** kutinga ..
’wylkwszw y’s lyq ’’pyt’ pwrq’n qwtynk’ ,,
- (5) yükünürbiz tagdın yingak y(a)rlıkadaçı korıgsız edgü-
ywkwnwrpyz t’qdyn yynk’q yrlyq’d’çy qwryqsyz ’dkw

otuz altı (1-5) Merhamet edecek Akşobhya adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Güney(de) merhamet edecek mücevher doğumlu Buda kutsallığına secde ederiz. Batı(da) merhamet edecek sonsuz ömürlü Abita Buda kutsallığına secde ederiz. Kuzey(de) merhamet edecek kısıtlamasız iyiliğe.

Ön (II)

yyty qyrq,,

yeti kırk ,,

- (6) ke tükellig **burhan** kutinga yükünürbiz
k’ twyk’l lyk pwrq’n qwtynk’ ,, ywkwnwrpyz
- (7) otra orunta y(a)rlıkadaçı vairoşanta atl(1)g
’wtr’ ’wrwn t’ yrlyq’d’çy v’yrwş’nt’ ’’tlq q
- (8) **burhan** kutinga yükünürbiz ratnaşiki **burhan**

¹⁹¹ Peter Zieme, *Der-Sloka Des Saddharmzpuṇḍarika-Sūtras*, s. 52- 256.

- pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz r'tn'syky pwrq'n
 (9) kutinga yükünürbiz raça-ratnapr(a)base atl(1)g
 qwtynk' ywkwnwrpyz r'ç' r'tn'prp'sy ''tlq q
 (10) burhan kutinga yükünürbiz ratnadiyaçe atl(1)g
 pwrq'n qwtynq' ywkwnwrpyz r'tn'dyv'çy ''tlq

Otuz yedi (6-10) Buda kutsallığına secde ederiz. Orta dünyada merhamet edecek Vairocana adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Buda Ratnaśikhin kutsallığına secde ederiz. Rājaratnaprabhāsa adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Ratnadhvaja adlı

Ön (III)

s'kyz q[]

sekiz k[ırk]

- (11) burhan kutinga yükünürbiz ratnapuşpe atl(1)g
 pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz r'tn'pwşpy ''tlq
 (12) burhan kutinga yükünürbiz ratnakoşe atl(1)g
 pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz r'tn'kwşy ''tlq
 (13) burhan kutinga yükünürbiz drtipaşvare atl(1)g
 pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz drtyp'sv'ry ''tlq
 (14) burhan kutinga yükünürbiz dipank(a)ra atl(1)g
 pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz dyp'nkr' ''tlq
 (15) burhan kutinga yükünürbiz burhan
 pwrq'n qwtynk' ywkwnwrpyz pwrq'n

O[tuz] sekiz (11-15) Buda kutsallığına secde ederiz. Ratnapuşpa adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Ratnakośa adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Dhṛtibhāsvara (?) adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Dīpaṃkara adlı Buda kutsallığına secde ederiz. Buda...¹⁹²

U 4871

Seite 1

- (1) y(a)ruk y(a)şuk []
 yrwq yşwq []

¹⁹² Uğur Uzunkaya, "Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uygurca Fragmanlar", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 22/2, ss. 387-409, 2022, s. 390, 391.

- (2) [] öng biliglerin []
 []tw 'wynk pylykl'ryn
 (3) []atl(ı)g t(e)ngri y'eri t'etir []
 [] ''tlq tnkry yyry tytyr
 (4) [] atlıg **burhan** []
 [] ''tlq pwrq'n []

U 2718

Seite 1

- (1) y(a)rıkamışın körmemekim(i)z barça ugrayu kılınçlıg tıdığımız ugrınta
 yrlyq'myšynkwyrn'm'kymzp'rç' 'wqr'yw qylynçlytytyqymyz'wqrynt'
 (2) bizing sakınçım(i)z .. t(e)ngri **burhan**ing y(a)rıkançuçı köngülü birle
 pyzynk s'qyncymz ,, tnkry pwrq'nynq yrlyq'nçwçy kwynkwly pyrl'
 (3) [tı]dılışmakı tıtagınta t'etir : anın bökünki künte emgeklig
 []dylysm'qy tylt'qynt' tytyr ,, ''nyn pwykwnky kwynt' 'mk'klyk
 (4) [il]inmeklig köngülin ançulayu kelmiş **burhan** bahşıta
 []ynm'klyk kwynkwlyn ''ncwl'yw k'lmyş pwrq'n p'qsyt'¹⁹³

Mz. 70

Arka

- baş çirning tokuzunç b'ş otuz
 p'ş çyrnynk twqwzwnç pyş 'wtwz
 (1) erdinilig itiglig yaratıklık erü[r]
 'rdynylyk 'ytyklyk y'r'tyqlyq 'rw[r]
 (2) -līg orun atl(ı)g y'ertinçü []
 -līq 'wrwrn ''tlq yyrtynçw []
 (3) erür.. anta oluk luu külmeni []
 'rwr ,, ''nt' 'wlwq lww kwylm'ny
 (4) **burhan** erür .. monta []
 pwrq'n 'rwr ,, mwnt' 'wy[]
 (5) -lar ulusıning p(a)r(a)manu []
 -l'r 'wlwsynynq prm'nw []
 (6) y'ertünçü ukuşları []

¹⁹³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitigde Ekler*, s. 96.

- yyrtyñew 'wqwşl'ry []
- (7) vızırlıg []
vyzyrlyq []
- (8) -daçı belgürtdeçi []
-d'çy b'lkwrtd'çy []
- (9) ukuşı bar .. erür []
'wqwşy p'r ,, 'rwr []
- (10) arslanlık örün []
'rsl'nlyq 'wyrwn 'lynqw []
- (11) sarınkta yıglamış atl(ı)g **bu[rhan]**
s'rynqt' yyql'myš ''tlq pw[]
- (12) monta üstün **burhan**[]
mwnt' 'wystwn pwrq'n []
- (13) -ing p(a)r(a)manu sanınca []
-ynq prm'nwl'ry s'nynç' []
- (14) -ların ertser lnhua çéçek []
-l'ryn 'rts'r lynqw' çyç'k []
- (15) önlüg atl(ı)g y(è)rtinçü ukuşı []
'wynlwkw ''tlq yyrtyñew 'wqwşy p[]
- (16) anta bilge biliglig y(a)rıkı []
'nt' pylk' pylyklyk yryqy 'wy[]
- (17) tözü açınmış tütmiş atl(ı)g **bur[han]**
twyzw ''çynmyş twytmyş ''tlq pwr[]
- (18) [] üstün **burhan**[]
[] 'wystwn pwrq'n []
- (19) [] 'nwl'ry []

Mz. 255

Seite 2 /1

- (1) sakimuni t(e)ngri **burhan**ka tegdükte seçe alp sakimuni **burhan**
s'kymwny tnkry pwrq'n t'kdwkt' s'ç' 'lp s'kymwny pwrq'n
- (2) tęp atanu y(a)rıkamış erür .. ne üçün tęp tèser ...

typ 't'nw yrlyq'myš 'rwr ,, n' 'wyçwn typ tys'r ...¹⁹⁴

Mz. 265

Seite 1

- (1) singa[r] y(a)rutdaçı atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga .. yükünürm(e)n uluğ
synq'[] yrwd'çy ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq' ,, ywkwnwrmn 'wlwq
- (2) küçlüg alp telimligin katıglandaçı atl(ı)g<t(e)ngri>**burhan** kutınga ..
kwyçlwkw ''lp t'lymlykyn q'tyql'nd'çy ''tlq pwrq'n qwtynq' ,,
- (3) yükünürm(e)n uluğ y(a)rlıkançuçı y(a)rukluğ atl(ı)g t(e)ngri
ywkwnwrmn 'wlwq yrlyq'nçwçy yrwqlwq ''tlq tnkry
- (4) **burhan** kutınga : yükünürm(e)n edgü ögli köngüllüg
pwrq'n qwtynq' ,, ywkwnwrmn 'dkw 'wykly kwynkwllwk
- (5) küçler eligi atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga : yükünürm(e)n
kwyçl'r 'ylyky ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq' ,, ywkwnwrmn
- (6) edgü ögli köngüllüg agılık atl(ı)g [t(e)ngri **bulrhan** kutınga
'dkw 'wykly kwynkwllwk ''qylyq ''tlq [] rq'n qwtynq'¹⁹⁵

Mz. 431 +U 2728

Seite 2

- (1) m(e)n edgü edrem[lig atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kut]ınga .. yükünürbiz
mn 'dkw 'dkw 'dr'm[]ynq' ,, ywkwnwrpyz
- (2) busuşsuz edrem[[ig atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutıng]a .. yükünürbiz
pwswwsz 'dr'm[]' ,, ywkwnwrpyz
- (3) çintanka [oğsatı edremliğ atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga
çynt'nk' []q tnkry pwrq'n qwtynq'
- (4) yükünürbiz [erdini berdeçi] atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga
ywkwnwrpyz [] ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq'
- (5) yükünürbiz ü[güsüz y(a)rukluğ t(e)ngri **burhan** kutınga yükünürbiz
ywkwnwrpyz 'wy[]nkry pwrq'n qwtynq' ywkwnwrpyz
- (6) hw[a] çêç[ek edremliğ atl(ı)g t(e)ngri **bulurhan** ku]tınga..
hw c'c[]wrq[]ynq' ,,¹⁹⁶

¹⁹⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 96.

¹⁹⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 128-129.

¹⁹⁶ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 115-116.

Mz. 603

Seite 1

ikinti ülüs y(é)g(i)rmi :

'ykynty 'wylwş ykyrmy

(1) [] [bökünki kün̄te]

(2) maru [ulat]ı **burhan** kutın bulup bod[imantda olurgın]-

'yn'rw []y pwrq'n qwtyn pwlwp pwd[]-

(3) çakat[egi] [yalngo]klar t(e)ngri lerning köng[ülinge yapşınmadın :]

ç'k't[] [ql'r tkryl'mynk kwynt[]

(4) şra[va]klarning köngülin öritmedin ...

şr'[]ql'mynk kwyntkwlyn 'wrytm'dyn ...¹⁹⁷

Mainz 434 + U 2729

Arka

(1) yükünürbiz t(e)ngrikutinga yükünür

ywkwnwrpyz tkry pwrq'n qwtynq' ywkwnwr

(2) -ürbiz üç [kölungüllerte yorida]çı atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga ..

-wrpyz ' wyç []çy ''tlq tkry pwrq'n qwtynq' ,,

(3) yükünürbiz [keng kuvrag] edremlig atl(ı)g t(e)ngri **burhan**

ywkwnwrpyz []'dr'mlyk ''tlyq tkry pwrq'n

(4) kutınga .. [yükünürbiz y(a)ru]k edremlig atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga

qwtynq' ,, []q 'dr'mlyk ''tlyq tkry pwrq'n qwtynq'

(5) kutınga [yükünürbiz sakimuni atl(ı)g t(e)ngri] **burhan** kutınga

qwtynq' []pwrq'n qwtynq'

(6) yükünür[biz maytrı atl(ı)g t(e)ngri **burhan** kutınga] .. yükün[ürbiz]

ywkwnwr[] .. ywk[]¹⁹⁸

U 1532

Seite 1

(1) []burhan kutın[]

[] pwrq'n qwtyn []

(2) []körkisintel[]

¹⁹⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, 175

¹⁹⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 116.

[]ty kwyrkysynt' [

(3) [] **burhan kutin bolgay** []

[] pwqrq'n qwtyn pwlq'y []

U 1252 + 2766

Arka

(1) larıg ozgurmak [kutgarmaklıg küçleri]nge [: tınl(ı)glarka]

l'ryq 'wzqwrn'q []nk' []

(2) umug ınag bolm[ak]l[ı]g küçl[eri]nge tayanıp [: şabi]

'wmwq 'yn'q pwlml[]l[]q kwyçl[]nk' d'y'nyp []

(3) ata tutung boltı birle bökünki künte [yeg]

't' twtwnk pwlty pyrl'pwkynky kwynt'[]

(4) üstünki **burhan** kutınga kūsüş örit[ip]

'wysdwnky pwrwq'n qwtynq' kwyswş 'wyrıt[]

(5) ötünü teginürbiz : amtıta ınaru ulatı bodi[mantda]

'wytwnw t'kynwrpyz 'mtyt' 'yn'rw 'wl'ty pwdy[]

(6) olurup bo kūsüşümüz birtemlik bütgü kan[gu]

'wlwrwp pw kwyswşwmwz pyrt'mlyk pwytkw qan[]¹⁹⁹

Mz. 4

Arka

(4) ol ilig beg tünle küntüz ürüg uzatı

'wl 'ylyk p'k twynl' kwyntwz 'wyrwk 'wz'dy

(5) linhua çeçek yöleşürüglüg ögdi

lynqw 'ç'ç'k ywl'swrwk lwk 'wykdy

(6) üze turkaru üç üdki **burhan-**

'wyz' twrq'rw 'wyç 'wytky pwrq'n

(7) -larıg şlok takşutın öger küleyür

-l'ryq şlwk t'qşwt yn 'wyk'r kwyl'ywr

(8) erti : anıng ögmiş şlok takşut

'rty : ''nyrk 'wyk myş şlwk t'qşwt

(9) üzeki uzatı ögmeki bo erür tip

'wys'ky 'ws'dy 'wykm'ky pw 'rwr typ

¹⁹⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 127.

(10) ötrü şlok sözleyü y(a)rlıkadı ::

'wytrw şlwkw swyzl'yw yrlyq'dy ::

(11) [ertmiş]kelteçi közünür : üç üdki

[] k'lt'çy kwyswnwr : 'wyç 'wytky

(12) kamag **burhan**larka : ontın singar yër-

q'm'q pwrq'n l'rq' : 'wntyn synk' r yyr

(13) tinçüte : erig ornag tutmuşlarka

tynçw t' : 'ryk 'wrn'q twtmyş l'r q'

(14) kirtgünç köngülin yinçürü töpün yükünüp :

kyrtkwnç kwnkwl yn yynçwrrw twypwn ywkwnwp :

(15) bir uçlugin öger m(e)n :

pyr 'wçlwq yn 'wyk'r mn : ²⁰⁰

U 1547

Ön

(1) []yrt[]

(2) []wltyn[]

(3) []y't'[]

(4) []yaratıgık []

[]y'r'tyq lyq []

(5) []sı k(a)ltı **burhan**lar []

[]sy qıty pwrq'nl'r []

(6) []y .. tört öngi ulu[g] []

[]y .. twyrt 'wynky 'wlw[]²⁰¹

U 1595+ U 968

Arka

(7) tokuz[unç] itig[lig nomlar]

twqwz[]'ytyk[]

(8) itgölük [kı]lın[ç...itigsiz]

'ytkwlwk []lyn[]

(9) nomlar erser ülgü [teng...]

²⁰⁰ Erdem Uçar, *Altun Yaruk Sudur V. Kitap*, s. 158-264.

²⁰¹ Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, s. 39.

nwml'r 'rs'r 'wylkw []

(10) tarkarmış t[]

t'rq'rmyş t[]

(11) **burhan**lar []

pwrq'nl'r []

(1-11) [Budalar] açgözlülüğü [tutkuyu] ve huuruzluğu [] tamamen [terk ettiler]. Onlar arzudan yoksundurlarç [bu yüzden ona Nirvana deniyor. Dokuzuncusu Dharmalar söz konusu olduğunda, oluşturulacak eylemlerin [ölçüsü ve sayısı] vardır; [oluşturulmamış] Dharmalara gelince onlardan ölçü [ve sayı]kaldırılmıştır. [Çünkü] Budalar...²⁰²

U 1928

Arka

(1) [anantraş ay]ıg [kılınçığ]

[]yq []

(2) [] **burhan**larn[ıng y(a)rılıgı]

[]pwrq'n l'r n[]

(3) yavalturur bokurur a[zu yme]

y'v'ltwrwr pwqwrwr '[]

(1-3) Ānantarya günah(lar)ı işleyenler varsa Budaların buyruğu (günahlarını) yumuşatır ve de saygıdeğer Arhat'ların iyiliğinin karşılığı olan ne kadar sözü varsa...²⁰³

U 1962

Arka

(8) ... yalnguz nom tözi

... -l'r y'lnkwz nwm twyzy

(9) erser kelmeksiz barmaksız tēpreñç\siz

'rs'r k'lm'ksyz p'rm'qsyzy t'pr'nç

(10) -syzy iye idi tetir böğü

-syzy 'yy ' 'yty tytyr pwykw

²⁰² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 141.

²⁰³ Murat Elmalı ve Hacer Tokyürek, *Altun Yaruklug Ceval Beg Bitigi*, Asos Yay., Elâzığ 2022, s. 118.

(11) biliglig **burhan**lar anı

pylyklyk pwrq'n l'r ''ny

(12) [a]d[ırtlı]g bilmiş ukmiş erür[]

[]d[]q pylmys 'wqmys 'rwr[]

(8-11) Yalnızca Dharma'nın özüne gelince, söz konusu olduğunda, bu O, gelip gitmeden hareket etmeyen Rab'dır. Bilge Budalar bunu açıkça fart etmiş ve anlamışlardır.²⁰⁴

U 1986

Seite 2

(1) kértü din[]

kyrtw dyn[]

(2) yaguk []

y'qwq []

(3) arıg yaruk []

''ryq y'rwq []

(4) azug yana birür []

''zwq y'n' pyrwr []

(5) bir kün bir tün[]

pyr kwyn pyr twyn[]

(6) asıgın pişürdüm []

''syqyn pyşyrdwm []

(7) birer **burhan**larta y []

pyr'r pwrwq'nl'rt' y[]

U 2099

Seite 1

(1) []d'çyl'r []

(2) [tug]mak ölmek []kamag

[]m'q 'wylm'k []q'm'q

(3) [] sansız **burhan**[]

[]s'nsyz pwrq

²⁰⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 105.

- 'n []
- (4) []madık []
[] m'dyq[]
- (5) []lmyş
- (6) []ka nom
[]q' nwm
- (7) []m(e)n kılıp bo
[] mn qylyp pw
- (8) [] pwl[t]
- (9) []
- (10) []

Seite 2

- (1) kamag kuvrak [] tüpi karakı []
q'm'q qwvr'q [] twyoy q'r'qy []
- (2) **burhan** çogı yalını üçün kit[]
pwrq'n çwqy y'lyny 'wyçwn kyt[]
- (3) []diler bo kişiler [] kut
[]dyl'r pw kyşyl'r [] qwt
- (4) l'ry b[] tyt []
- (5) [] bo umug []
[] pw 'wmwq []
- (6) bo [] çıbıksız []
pw [] çybyqsyz []
- (7) []myş []

U 2215

Seite 1

- (1) **burhan** kutılıg []
pwrq'n qwtlyq[]
- (2) erser yme []
'rs'r ym' []

Mz. 591 +U 2731

Arka

- (4) ...yükünürbiz vipaşi atl(ı)g
... ywkwnwrpyz vyp'sy ''tlq
- (5) [t(e)ngri burhan kutınga yü]künürbiz şiki **burhan** kutınga
[]kwnwrpyz şyky pwrq'n qwtwnq'
- (6) [t(e)ngri burhan kutınga yü]künürbiz şiki **burhan** kutınga
[]kwnwrpyz []syky pwrq'n qwtwnq'
- (7) [yükünürbiz vişvabu atl(ı)g t(e)ng]ri **burhan** kutınga
[] ry pwrq'n qwtwnq' ,, ,, ²⁰⁵

U 2333

Ön

- (1) []lerig tarkarıp []
[]l'ryk t'rq'ryp []
- (2) [] **burhan** []
yd[] pwrq'n []
- (3) [] tēp tēdi erti []
[] typ tydy 'rty []
- (4) üze k(a)ltı y(ö)rügüm []
'wyz' qlty yrwkwm []
- (5) éki türlüg adartmak[lar][]
'yky twrlwk ''t'rm'q[]
- (6) yokı [][köni]
ywqy p[][]y t[]
- (7) tüz tuymak **burhan** kutı []
twyz twym'q pwrq'n qwty []
- (8) ukutır ...
'wqwtyr ...

(1-8) []leri uzaklaştırmak Buda [] diye söylemişti ile şöyle ki tefsirim []iki tür engel (Skt. āvaraṇadvaya) [] bulunmayanı [] [gerçek] [] (ve) düz aydınlanma Buda kutsallığı (Skt. samyakṣambodhi) [] öğretir.²⁰⁶

U 2378

²⁰⁵ Şengül Karaarslan, *Kṣanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 108.

²⁰⁶ Uğur Uzunkaya, *Beden, Dharma ve Buddhalık: Budist Felsefeye İlişkin Eski Uyгурca Fragmanlar*, s. 256-257, 262.

Seite 2 /1

(8) el tüzmiş el evirmiş [] k(a)ra toyın [] ağır ayamakın yükünür m(e)n
'yl twyz myş 'yl 'vyrmyş [] qır' twyyn [] ''qyr ''y'm'qyn ywkwnwr mn

(9) körü kolulayu yetinçsiz sanpukik atl(ı)g ıdok et'[öz]ke çın kærtü köngül-
in

kwyrrw qwlwl'yw yytynçsyzs'npwkyk''tlq'ydwq't'[]k'kyrtw kwnkwlyn
(10) töpün yinçürü yüknür m(e)n artukrak kirütöz nomlug etöz **burhan** ku-
tinga

twypwn yynçwrrw ywkwnwr mn 'rtwkt'k kyrtw twyz nwmlwq 't'wyz
pwrq'n qwtynk'

(11) uuşoli atl(ı)ğ b(e)lgüsüz töz üzeki yükünü yörügi tüketi :

wwşwly ''tlq plkswsz twyz 'wyz 'ky ywkwnw ywrwky twk'dy ,,

(12) namo bud: namo d(a)rm: namo sang
n'mw pwd ,, n'mw drm ,, n'mw s'nk

(9-10) Böylesine dürüst, dhara bir bedene ve gerçek bir zihniiyete sahip olan
Buda'nın onurunun önünde eğiliyorum. ²⁰⁷

U 2377 + U 3300a

Ön

(1) turmuşların körüp öngi []
twrmyşl'ryn kwyrwp 'wynky []

(2) ötintiler [] kötrürmiş
'wytyntyl'r [] kwytrwrmyş

(3) siz içsün [] kıdıgsız
syz 'yçswn [] qydyqsyz

(4) -tın kali t(e)nginüz
-tyn k'ly tnkynwz

(5) ol kamag **burhan**
[]dyn 'wl q'm'q pwrq'n

(6) -tapıgçı bodıs(a)t(a)vlarka inçe []
-t'pyqçy pwdystvl'rq' 'ynç' []

U 2393a,b

²⁰⁷ Hasan İsi, *Eski Türkçe Tantrik Bir Metin: Uşnîşa Vijayā Dhāraṇī Sūtra*, s. 140.

Ön

[]y(e)g[ir]minç sek[iz]

[]yk[]myñç s'k[]

(1) []

(2) []

(3) ulatı []

'wl'ty y[]

(4) []k'l []

(5) yagız yèr []

y'qyz yyr []

(6) burhan []

pwrq'n []

U 2422

Seite 1

bèşinç yüz èki y(e)g(i)rmi

p'şynç ywz 'yky ykrmy

(1) ol ödüñ []

'wl 'wydwn []

(2) burhan []

pwrq'n []

(3) k(a)lp []

klp []

(4) 'wy[]

U 2425

Ön

(1) []kamagun

[]p q'm'qwn

(2) []dynk

(3) []

(4) []k[e]rtüdin kelmiş

[][]rtwdyn k'lmyş

(5) [] [t](e)ngri burhan

[]nkry pwrq'n

(6) [] edrem üze
[] 'dr'm 'wyz'

(7) [] hanı teg
[] q'ny t'k

(1-6) [] hepsi [] [] gerçekten gelmiş [] Buda [] fazilet ile
[] hükümdarı gibi.

U 2449

Seite 2

(2) ülgülençsiz [u]ll[ug]

'wylkwł'nçsyž []ll[]

(3) yarlakulançın []

y'rlyqwl'nçyn []

(4) boşrunkalı uluğ []

pwşrwnq'ly 'wlwq []

(5) [] kut kolın []

[] kwt kwlyn []

(6) burhan kutın bul []

pwrq'n qwtyn pwl []

(7) [] [e]diçit köngül öritmekdin []

[] [] dyçyt kwynkwł 'wrytm'kdyn []

U 2460

Arka

(1) turugma arıg sakınçıg nomlug u[guş]

twrwqm' 'ryq s'qynçyq nwmlwq 'w[]

(2) uguş tözl y(a)rıkadaçı ul[u]g y(a)rık[ançuçı köngül] []

'wqwş twyz yrlyq'd'çy 'wlq yrlyq[]

(3) [] t(e)ngri burhan kutınga [yükünürbiz]

[y'v] tnkry pwrq'n qwtynk' / []

(4) [] b(e)k y(a)rp öz tözlüg []

[] vz ty pk yrp 'wyz twyz lwk[]

(5) t(e)ngri bu[rha]n kutınga yük[ünü]rbiz []

tnkry pw[] n qwtynk' ywk[] rpyz[]

(6) [] edrem [kı]lınç etiglig yaratıg[lı]g yükmek []

[]'dr'm []lynç 'ytyklyk y'r'tyq/yq ywkm'k []

(1-6) Duran saf düşüncüyü öğreteli a[lan] [] soy ve kök merhamet edecek büyük merha[metli gönül] [] Tanrı Buda kutsallığına [secde ederiz.] [] sağlam maddeli [] Tanrı Buda kutsallığına sec[de eder]iz. [] fazilet, amel, donanımlı yığın...[]²⁰⁸

U 2463

Ön

- (1) [] burhan kutınga : yükünürbiz adınlar[]
[] pwrq'n qwtynq' : ywkwnürbyz ''dynl'r[]
- (2) [] bilge birle [] amitayuse[]
[] bylk' byrl' [] ''myt'yws' []
- (3) [] [burhan kut]ınga yükünürbiz []
[] [] ynq' ywkwnwrpyz[]
- (4) [] edgüke []
[] wq s[] 'dkwk' []

U 2468

Arka

- (4) bësh yinçürü töpün []
pyş yynçwrw twypwn []
- (5) [] kamag sansar takı []
[] q'm'q s'ns'r t'qy []
- (6) t' odguraks[ız] anaz umu[g]su[z] [t]ınl(ı)g[larning]y
t' 'dqwr'q[] 'n'z 'wmwsw[] [] nlyq[]
- (7) [] olar barça [üz]eliksiz yër üstünki
[] 'wl'r p'rç' [] lyuksyz yyr 'wysdwnky
- (8) burhan kutınga edici[t] köngül öritip []
pwrq'n qwtynq' 'dyçy[] kwynkwł ''wryrytyp
- (9) min köngül []
myn kwynkwł [] tyn
- (10) [] ly bilge bilig

²⁰⁸ Uğur Uzunkaya, *Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uyğurca Fragmanlar* s. 395-396.

[]ly pylk' pylyk

(11) tüplügäd[gülär] engkeninte **burhan**

twyplwk'd[]'enkk'nynt'pwrq'n

(12) [] apamuluk uz-

[]] tyn''p'mwlwq'wz-

U 2520

Seite 2

(1) keçip []ly [] .. mak bodi []

k'çyp [] m'q pwyd []

(2) [] içre []kw olurup töz kerinçsiz

[]lyk'yçr' []'wlwrwp twyz k'rynçsyzy

(3) töz [] ıduk **burhan** kutın

twyz []'ydwq pwrq'n qwtyn

(4) [] tēp muntag [].. [] tözinler []

[] typ mwnt'q [] twyzynl'r []

(5) [] kērtü **burhan** kutın bolmış ty[]sansız

[]ç'kyrtw pwrq'n qwtyn pwlmyş ty[]s'nsyz

(6) içsiz kıdıgsız [] ödler

'yçsyzy qydyqsyzy []'wydl'r

U 2556

Ön

(1) **burhan**[lar y(a)[rlıgı [...]

[]an []rlygy [...]

(2) [tuyu]nup .. ol [tuyun]makları [bozul]-

[]nwp ,,wl []m'kl'ry []

(3) -mak atl(ı)g [yıgın]mak []

-m'q''tlg []m'q []

(4) [e]dgü nomlar [ta]g []

[]dkw nwml'r []

(5) üküş türlüg asıg tus[u] []

'wykwş tyrlwk''syq tws[] []

(6) ç(a)hşap(u)dıg bo üç tü[rlüg][]

çqç'ptyq pw 'wyç twy[][]²⁰⁹

U 2667

Seite 1

- (1) []
(2) []
(3) []
(4) []larka birtem
[]l'rq' pyrt'm
(5) []**burhan**lar isiz []
[]pwrq'nl'r 'ysyz []

U 2674

Seite 2

- (1) []
(2) []l'r
(3) []
(4) []
(5) []
(6) [] **burhan** kutın
[]pwrq'n qwtyn

U 2696

Ön

- (3) üze ök ol öngre ajundakı tsuy ayıg kılınçları
'wyz' 'wyk 'wl 'wynkr' ''zwnt'qy tswy ''yyq qylynçl'ry
(4) [tar]ıkar kèter öçer amrılır : keninge yène kamagta yèg
[]yq'r y kyt'r 'wyç'r 'mrylwr: k'nynk' yyn' q'm'qt' yyk
(5) [t]üzgerinçsiz tüzü köni tuymak **burhan** kutın bulur tēp ..
[]yz k'rynçsyw twyzw kwyny twym'q pwrq'n qwtyn pwlwr typ,,

(3-5) önceki varoluştaki günahları ve kötülükler ortadan kalkacak sonunda bir Buda'nın en yüksek, aşılamaz mükemmel farkındalığına ulaşacaktır.²¹⁰

²⁰⁹ Ümit Özgür Demirci, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (251-300)*, Marmara Üniversitesi Türkîyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004. s. 48.

²¹⁰ Abdurışid Yakup, *Prajnaparamita Literature In Old Uyghur*, s. 36-43.

U 2697

Seite 1

- (3) ... ulug kuvrag amtı bir êkintike sansar
... 'wlvq qwvr'q 'mtı pyr 'ykyntyk' s's'r
- (4) l[1]g uzun yolta yorıp k(e)ntü özleri emgeklig
[]lq'y 'wz wn ywlt' ywryp kntw 'wyzl'ry 'mk'klyk
- (5) yorıkta yoriguta inçip t(e)ngri **burhan**ın y(a)rlıg
ywryqt' ywryqwt' 'ynçyp tnkry pwrq'nyn yrlyq
- (6) inga tayaklının nomtakı y(a)rlıgça bışrunu yoriguluk
'ynq' t'y'qlyqyn nwmt'qy yrlyqç' pyşrwny ywryqwlwq²¹¹

U 2700

Arka

- (1) ayıg kılınç [alk]u ayıg k[1]lınçlarda artok ağır üçün ..
''yyq qylynç []w ''yyq q[]lynçl'rd' ''rtwq ''qyr 'wyçwn ,,
- (2) kértgünçsüz yog[açar]ılarka büğü biliglig **burhan**lang uzatı
kyrtkwnçswz ywq[]yl'rq' pwykw pylyklyk pwrq'nlnq 'wz'ty
- (3) körgilmäz ...
kwyrkylm'z ...²¹²

U 2701

Seite 1

- (1) büğü biliglig **burhan**lar umunguluk manguluk y(a)rlikarlar ..
Pwykw pylyklyk pwrq'nl'r 'wmwnqwlwq m'nqwlwq yrlyq'rl',,
- (2) yéne ymé kamag **burhan**larning .. tınl(1)glarig edgü ögli köngülin
yyn' ym' q'm'q pwrq'nl'mynq ,, tynlql'ryq 'dkw 'wykly kwynkwlyn
- (3) ömeki .. ögnüngte kangningta takı artuk
'wym'ky ,, 'knwnkt' q'nqnynqt' t'qy ''rtwq
- (4) üçün .. (bo) sav tıltagınta sudurta sözlemişi bar .
'wyçwn ,, [] s'v tylt'qynt' swdwrt' swyzl'myšy p'r ,
- (5) ögnüng kangning oglın kızın sakınmaklıg edgü
'wyknwnk q'nqnynq 'wqlyn qyzyn s'qynm'klyq 'dkw
- (6) ögli köngüllü : bo bir ajunta ok tıdılur erip : **burhan**larning

²¹¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 105.

²¹² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 92.

'wykly kwnkwllly pw pyr ''zwnt' 'wq tytylwr pwrq'nl'rnyng²¹³

U 2709

Seite 1

- (1) sergürü y(a)rılıkamadı tēp : yene sam-bai-ki atl(1)g samapaṭi dyan
s'rkwrw yrlyq'm'dy typ : y'n' s'm-b'yky ''tlq s'm'p'ty dy'n
- (2) ıg ukıtdaçı sudurta yme sözleyür .. alku **burhan**larning
yq 'wqyd'cy swdwr't'ym' swyzl'ywr ,, ''lqw pwrq'nl'rnyng
- (3) köngüli .. ulug edgü ögli y(a)rıkançuçı köngül erip ..
kwynkwly ,, 'wlwq 'dkw 'wykly yrlyq'nçwçy kwynkwł 'ryp ,,

Seite 2

- (5) ... yene yme kamag **burhan**larning bilge
... y'n' ym' q'm'q pwrq'nl'rnyng pylk'
- (6) biligleri teng .. asıg tusu kılmakları tüz erip .. bahşım(1)z
pylykl'ry t'nk ,, ''syq twsw qylm'ql'ry twyz 'ryp ,, p'qşymyz²¹⁴

U 2740 + Mz. 391

Ön

bastınkı tokuz sekiz on

p'ştyngy twqwz s'kyz 'wn

- (1) körkümin tuta toy[ınlıg kuvr]agıg : ulatı adın yme
kwyrkwmyn twt' twy[]'qyq : 'wl'ty ''dyn ym'
- (2) t(e)ngri **burhan**ing tet[silerin] ütleüy erigleyü y(a)rılıkazun
tnkry pwrq'nynq t't[] 'wytł'yw 'rykl'yw yrlyq'zwn²¹⁵

U 2746

Arka

- (1) k(e)ntü özlerin arıtgu üçün öz köngüllerin yaragınça üt
kntw 'wyzl'ryn ''rytqw 'wyçwn 'wyz kwynkwłl'ryn y'r'qync' 'wyt
- (2) legülük ol amtı m(e)n bökünki künṭe neüçün kutrulmaklıg edgüg
l'kwłwk 'wl ''mtmn pwykwngy kwynt' n' 'wyçwn qwrtwlm'qlyq 'dkwk

²¹³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 90.

²¹⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 95-96.

²¹⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 111.

- (3) bulmaz m(e)n adruyu barıp **burhan**larta yüz yügerü
 pwl'm'z mn ''drwyw p'ryp pwrq'n'l'rt' ywz ywyk'rw
 (4) vyakrit alkış almadın ...
 vy'kryt 'lqyş 'lm'dyn ...²¹⁶

U 2869+2953

Ön

- (1) [bölük .. tokuz y(è)g(i)rminç ş(i)mnu] hanları [üçün burhan]
 []q'n'l'r []
 (2) [larka yü]künmek [bölük ::] y(e)g(i)rminç yıl []
 []kwnm'k [] ykyrmnç yyl []
 (3) [üçü]n **burhan**la[rka] yükünmek böl[ük..]
 []n pwrq'n[] ywkwnm'k pwy[]
 (4) [bir o]tuzunç élikler hanlar oğlanı tegit[ler üçün]
 []twzwnç 'ylykl'e q'n'l'r 'wql'ny t'kyt []
 (5) [burhan]larka yükünmek bölük .. iki otuzunç kö[zünür üdki]
 []l'rrw' ywkwnm'k pwy[]wkw ,, 'yky 'wtwzwnç kwy[]
 (6) [ög k]ang üçün **burhan**[lark]a yükünmek [bölük ::]
 []'ng 'wyçwn pwrq'n[] ywkwnm'k []²¹⁷

U 2951

Ön

- (1) [üç üd] kamag gangavaluk
 [] q'm'q q'nq'v'lwq
 (2) [kum sanınca bü]gü biliglig **burhan**lar
 []kw pylyklyk pwrq'n l'r
 (3) []q töpülerin yerke
 []q twypwl'ryn yyrk'
 (4) []y(a)rlıkam[ı]ş ...aviş
 [] yrlyq'm[ı]ş ''vyş...

U 2954+ Mz. 533

Ön

²¹⁶ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 143.

²¹⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 152.

(1) [yükünmek bölük:] [yèti y(e)g(i)r]mi[nç] a[gır]

[] [[]my[] '[]]

(2) [ayagın asure] yol intakı alku kut w(a)hşıklar üçün **burh[a]n**lar

[] ywl 'tnt'ky ''lqw qwt vqşyql'r 'wyçwn pwrhnl'r

(3) [k]a [yükünmek] bölük bo erür ..

[] '[] pwyłwk pw 'rwr ,,

Arka

(1) üç otuzunç ertmiş üdki ög kang üçün **[burha]n**larka

'wyç 'wtwzwnç 'rmyş 'wydky 'wyk q'nq 'wyçwn []nl'rq'

(2) yükünmek bölük .. tört otuzunç bahşılar uluglar üçün

ywkwnm'k pwlwk ,, twyrt 'wtwzwnç p'qşyl'r 'wlwql'r 'wyçwn

(3) burhanlarka yükünmek bölük .. bësh otuzunç ontun

pwrq'nl'rq' ywkwnm'k pwylyk ,, pyş 'wtwzwnç 'wntwn

(4) [s]ı[ngar]k[ı] közünür üdki toyınlar ş(a)mnançlar üçün

[]ı[]q[] kwyzwnwr 'wydky twyynl'r ş[]mn'nçl'r 'wyçwn

(5) [burhanlarka yü]künmek bölük .. altı otuzunç ontun

[] kwnm'k pwyłwk ,, ''lty 'wtwzwnç 'wntwn

(6) [sıngarkı ertmiş) üdk[i toyınlar ş(a)mnançlar üç]ün **[bu]rh[an]**lark]a

[] 'wydk[]wn []rq[]' ²¹⁸

U 2959

Arka

(1) []y[]

(2) [] tezit []

[] t'zyt []

(3) [] [t]utuşu enip []

[] twtwşw 'nyp []

(4) [] bilişü **bu[rhan]l**

[] l'şw pylyşw pw[] ²¹⁹

U 2972

Arka

²¹⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 153.

²¹⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 268-269.

(1) artukrak terk tavrak

”rtwqrq t’rk t’vr’q

(2) artuyu turur tınlıgla[r]

”rt[]’yw twrwr tynlq l’[]

(3) köngülinde **burhan**la[r]

kwnkwlynt’ pwrq’n l’[]

(4) işin bütürdünğ okramış

’ysyn pwytwrdwnk ’wqr’mys

(5) işlikke sankı yükünçüm

’yslyk k’ s’nk’ ywkwnwmm

(6) bolzun aya ança

pwlzwn ,, ,, ’y’ ”nç’

(7) []me ulug küçünk .. ança

[]m’ ’wlwq kwycwnk ,, ”nç’

(8) yme yarpadmakıng .. ança

ym’ y’rp’dm’qynk ,, ”nç’

U 3139

Ön

(1) kerilipt[öpönyükünürmenkanakamuni]

[] wydt’ typ k’rylyp t[]

(2) [keçipbarmış töz]ün[ler]ning keligin barıg[ın bileyin tēp kentü özüm]

[]wn[]nynq k’lykyn p’ryq[]

(3) [yükünürmen] keşip **burhan** kuting[a şastr nomug ötgürmiş şap]

[] k’syp pwrq’n qwtynq[]

(4) [alkışlıg tözün]ler sazınlıg otrug içinte şad [tug yumzug tikzün]

[]l’r s’zyn lyq ’wtrwq ’yçynt’ ş’d []

(5) [tēp şaşmaksı]z köngülin yükünür[men ...] şak[yamuni burhan]

[]kwnkwlyn ywkwnwr [...] ş’q[]

Arka

(1) [örtüglerig tarkarıp] üç aguları[g öçürü]p ürüg [uzatı yükünür]

[]’wyç ”qwl’ry []p ’yrwk []

(2) [men bodist]v kutinga .. buşug turur nizvanılar[ning buusı siksilin keterip]

[]v qwtynk’,, pwşwq twrwr nyzv’nyl’r []

(3) [bulungdın] yıngakdın tezgürüp **burhan**[lıg bilig]

[] yynk'qdyn t'zkwrrp pwrq'n []

(4) [örit]ip bodi köngülin yükünür m(e)n...

[]yp pwdy kwynkwlyn ywkwnwrm ...²²⁰

U 3150 + U 3157

Ön

(1) []nomluglarıg köntürüp köni kirtgünç köngülte []

[][n]wmlwql'ryq kwyntwrwp kwyny kyrtkwnc kwynkwlt'[]

(2) []yn [] yal(a)nguklı t(e)ngrili kuvragıg []

[] y'lnqwqlı t'nkryly qwvr'qyq []

(3) [] **burhan**lar [ulu]şın k(e)ntü k(e)ntü köngüllerinte []

[]pwrq'nl'r []şyn kntw kntw kwynkwll'rynt'[]

(4) []ler öz edgülerin tegürteçi []

[]l'r []'wyz 'dkwl'ryn t'kwrt'çy

(5) [] [tü]kellig ulug edgü ögli []

[]k'llyk 'wlwq 'dkw 'wykly[]

(6) [][sünte yaratınmış []

[]swnt' y'r'tynmys []

(7) [] kirmedeçi sansar tüping[e]

[]kyrm'd'çy s'ns'r twypynk[]

(8) [] **burhan**lar []

[]pwrq'nl'r[]

(9) [][nom]larıg yanala []

[]l'ryq y'n'l'[]

U 3159

Seite 1

(1) üzeki [bilg]e biligke tıdıgsız[]

'wyz 'ky []' pylykk' tytyqsyz pl[]

(2) sögü[t] [] **burhan** kutın bulup [teginel]-

swykw/ [] kwtyñ pwrq'n qwtyn pwlwp []

(3) -im t(e)ngri[m] kamag tört tugum beş az[un]-

²²⁰ Peter Zieme, *Buddhistische Stabreimdichtungen Der Uiguren*, s. 76-77.

-ym tnkry []q'm'q twyrt twqwm pyş ''ž []

(4) arıg ülgüsüz kolusuz tegürelim t[(e)ngrim]

'ryq 'wylkswz qwlswz t'kwr'lym t[]

(1-3) Üzerine bilgeliğe engelsiz [] söğüt [] Buda kutsallığını elde edip
(saygıyla) [yerine getirel]im tanrı[m!]²²¹

U 3173

Ön

(1) bo yörüglerte alk[u][]

pw ywyrwkl'rt' 'lq[]

(2) y[] yme []

[] ym' []

(3) burhan []

pwrq'n []

(4) yörüning []

ywyrwknyrk []

(5) []

[]lmyş[]

(6) bulmaz uyur []

pwlm'z 'wywr []

U 3204

Ön

(6) ayagka tegimlerke ontun s[ı]ngark[ı]

'y'q q' t'kymlyk l'rk' 'wntwn s[]nk'rq[]

(7) ülgüsüz sansız burhanlar kutınga [yükünür-]

'wylkswz s'nsyz pwrq'n l'rqwtynk' []

(8) m(e)n buitso şilavanti öritip [tuyun-]

mn pwytsw syl'v'nty 'wrytyp []

(9) -maklıg küşüşüg tutar m(e)n bo kimko[ke sudur-]

-m'klıq kwyswswq twt'r mn pw kimkw[]

²²¹ Uğur Uzunkaya, *Buddha Śākyamuni, Śāriputra Ve Avalokiteśvara: Muhtelif Meselelere İlişkin Eski Uyğurca Fragmanlar*, s. 1550-1551.

(6-9) Paha biçilemez, ölçülemez, derecede sayılamayacak Budaların önünde heybetleri önünde eğilir. Buitso Silavant [aydınlanma] arzusunun yükselmesine izin veriyor. Vajracchedika Sutra'nın yorumu olan bu sutra mücevherini destekliyor.²²²

U 3213

Arka

(2) ... ol y[me]

... 'wl y[]

(3) [] yaltrık üze kopdın sı[ngar]

[] y'ltryg 'wyz qwpdy'n sy[]

(4) [sak]ıssız ontun sığarkı bu[rhan]lar]

[] yşsyz 'wntw' synk'rqy pw[]

(5) [ü]zeki örgünler üz[esinte]

[] z'ky 'wyrkwnl'r 'wyz []

(6) [kuvragları]g tegriglep olarka nom nom[layu]

[] q t'krykl'p 'wl'rq' nwm nwm []

(7) []²²³

U 3228

Ön

(9) []yme üçünç ugrın bo ok köz[ünür]

[]ym' 'wyçnç 'wgry' pw 'wq kwyz[]

(10) [k]ayu neçe köni tüz tuyuglı burhanlar

[]'yw ''ç' kwy'y twyz twywgly pwrg'nl'r

Arka

üçünç ülüş tw[]

'wyçw'ç 'wylws tw[]

(6) todurup .. k(a)ltı bodıs(a)t(a)vlarning []

twtwrwp .. qlty pwdystv[...] 'y'k []

(7) edgülüg yıldızlaringa tükellig kıl[u][]

'dkwlwk yyltyzl'ry'k twyk'l lyk qyl[]

(8) ol kamag burhanlarning ol antag ıduk []

²²² Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 160-181.

²²³ Ümit Özgür Demirci, *Uygurca Altun Yaruka Ait Belgeler* (251-300), s. 25.

- 'wl q'm'g pwrq'nl'rnyrk 'wl ''nt'g 'ydwq []
 (9) iyin [ö]gi[rür] m(e)n sevinür öge alkayu[]
 'yyy' [...] ky[...] m' s'vynwr 'wyk' ''lq'yw []
 (10) ontın singarkı kamag **burhan**larning kıl[u][]
 'wnty'n synk'rqy q'm'g pwrq'nl'rnyrk qyl[]²²⁴

U 3236

Arka

- (4) ... ötrü ol üzütler ..
 ...'wytrw 'wl 'wyzwtl'r ,,
 (5) tamutakı emgektin ozup
 t'mw d[] 'mk'k dyn 'wzwp
 (6) kutrulup ertingü mengilig
 qwtrwlwp 'rtyrkw m'nkylyk
 (7) yértünçüte abita
 yyrtynçwd' ''pyt'
 (8) **burhan** uluşınta tugar ..
 pwrq'n 'wlwş ynt' twq'r ,,²²⁵

U 3283

Seite 1

- (3) ... bilge biliglig köz ugrayu
 ... pylk' pylyklyk kwyz 'wqr'yw
 (4) adkantaçı ol kurugug : :
 ''dq'nt'çy 'wl qwrwqwg: :
 (5) **burhan**līg köz antag ol k(a)ltı ming
 pwrq'n lyq kwyz "nt'q 'wl qlty mynk
 (6) kün t(e)ngri y(a)rukı t(e)g..
 kwyn tnkry yrwqy tk,,

(3-6) Bilgeli gözü boşluğu tam olarak algılayan şeydir. Buda gözü tıpkı bir güneşin parlaklığı gibidir.²²⁶

²²⁴ Gökhan Kütükçü, *Uygurca Altun Yaru'ka Ait Belgeler (351-400)*, s. 21-22.

²²⁵ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 120, 140.

²²⁶ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 146-149.

U 3393

Seite 2

- (1) [] küsemis []
[] kwys'myš []
- (2) []
- (3) [] alku kam[ag][]
[] s'r ''lq̄w q'm'q
- (4) [] **burhan** []
[] nt' pwrq'n []
- (5) [] kanmakı bolz[un][]
[] y q'nm'qy pwlz[][]

U 3314

Seite 2

- (4) [] ersig kılıp bo kamag tınl(ı)glarka
[] kyn 'rsyk kylyp pw q'm'q tynlyql'q'
- (5) [] kikürgeli üzeliksiz bilge bilikke
[] kykyrk'ly 'wyz'lyksyz pylk' pylykk'
- (6) [] tükellig bolzunlar **burhan**lar []
[] twyk'llyk pwlzwnl'r pwrq'nl'r []

U 3455

Ön

- (1) [] sakınsarlar aşnuça yėti kün []
[] s'q̄yns'r l'r ''şnwç' yyty kwn[]
- (2) [] alı]p arıg baçap .. tangda irt[e][]
[] p ''ryq p'ç'p .. t'nk'd' 'yrd[]
- (3) [] arıtı]p .. ag[ı]zın [yu]nsun .. antad[a]
[] p .. ''qzy'n [] nsw'n .. ''ntnd[]
- (4) [] **burhan**larka tapıg u[dug][]
[] pwrq'n l'r'q' t'pyq 'w[]
- (5) [] kş]antı kılıp ...
[] 'nty q̄ylyp ...²²⁷

²²⁷ Muammer Yücal, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (651-700)*, s. 18.

U 3468

Seite 2

(1) **[burh]an** kutinga

[]'n qwtynq' []

(2) [] öngi []

[] ty[] 'wynky ky[]

(3) [] bahşılar []

[] p'qşyl'r []

U 3525

Sete 2

(1) edgüler başın ulsuz tüpsüz edgülerke tükel

'dkwl'r p'syn 'wlswz twypswz 'dkwl'rk' twyk'l

(2) -ligi üze uçsuz kıdıgsız mengülüg edgü[ler]ke

-lyky 'wyz' 'wçswz m'nkwlwk 'dkw[]k'

(3) tükellig tēp [] **burhan** kutı nirvan

twyk'llyk typ [] pwrq'n qwty nyrv'n

(1-3) Özelliklerin başlangıcını sonsuz özelliklere sahipliği ile sonsuz özellikli[er]e sahip olan diyerek [] Buddhalık, nirvāṇa...²²⁸

U 3550

Arka

(1) **[burha]n** kutinga yükünür[biz]

[]n qwtynq' ywkwnwr[]

(2) [kutinga] .. yükünürbiz

[] ,, ywkwnwrpyz

(3) [] t(e)ngri **burhan** kutı[nga]

[] tnkry pwrq'n qwty[]

(4) [] **burhan** kutinga []

[] pwrq'n qwtynq' []

(5) [] kutinga yükünürbiz []

[] qwtynq' ywkwnwrpyz []

²²⁸ Uğur Uzunkaya, *Budist Kişilikler Üzerine Eski Uyğurca Fragmanlar*, Turcology Research, 80, s. 177-176.

(6) [] yü]k[ünür]biz [a]rslan []
[]k[]pyz []rsl'n []

U 3855

Seite 2

- (1) []ınlık adrug amrakın
[]ynlyq ''drwq 'mr'qyn
- (2) []lug yime ig tege[] tēp
[]lwq yym' yk t'k'[] typ
- (3) []köngülin yükürnürm(e)n
[]syz kwyinkwlyn ywkwnwrmn
- (4) -kın umuru sakınçlı **burhan** koṭı
-qyn 'wmwrw s'qynçly pwrq'n qwdy
- (5) ēki yoru
'yky ywrw

U 3893a+d

Seite 1

- (12) kılğulug [t(e)ngri] t(e)gmegülüg agsar ötrü ol kişi
qylqlwlwq [] t'km'kwlwk ''qs'r 'wytrw 'wl kyşy
- (13) **burhan**ıg bir toya birle ıda ötünüp **burhan** kö[]
pwrq'nyq pyr twy' pyrl' 'yd' pwrq'n kwy
- (14) yıparııku yavızkun teginip bo nom []kig okıtıp
yyp'rynkw y'vyzqwn t'kynyp pw nwm []kyk 'wkytyp

U 4835

Ön

- (1) [] özk(i)yem l[]
[] 'wyzy'm
- (2) [] bēş t(ö)rlüg erklig[ler]
[] yş twyrlwk 'rklyk
- (3) [] tētip
[]tytyp
- (4) [] yükünürm(e)n
[] ywkwnwr mn
- (5) [] **[burhan]** kutinga

[]n qwtynq'

U 4905

Seite 1

(1) []

[] lyq []

(2) [] közünür []

[] kwyzwnwr []

(3) []

[] ym' []

(4) [] burhan []

[] pwrq'n []

(5) []tw qw[]

U 4835

Ön

(1) [] özk(i)yem l[]

[] 'wyzy'm

(2) [] bês t(ö)rlüg erklig[ler]

[] byş twyrlwk 'rklyk

(3) [] têtip

[] tytyp

(4) [] yükünürm(e)n

[] ywkwnwr mn

(5) [] burhaln kutinga

[]n qwtynq'

U 5119

Seite 1

(1) -lar kü[]

-l'r kwl []

(2) kılмыш erser []

qylмыш 'rs'r []

(3) -larka burhan []

-l'rq' pwrq'n []

(4) birök []

- pyrwk []
 (5) 'yk[]
 (6) []²²⁹

U 6503

Seite 1

- (1) **burhan** []
 pwrq'n []

U 7123

Ön

- (1) []
 (2) adıra tuyuglı bilig[]
 ''dyr' twywqly pylyk []
 (3) belgürer koimso agılıg []
 p'kwr'r kwymsw ''qylyq []
 (4) bitig yoga atl(ı)g bi[tig] []
 pylyk ywq' ''tlq py[] []
 (5) [belgürer]rer bo erür sekiz bi[tig][]
 []r'r pw 'rwr s'kyz py[][]
 (6) **burhan** tètir nom []
 pwrq'n tytyr nwm []
 (7) **burhan** y(è)me olug [erür]
 pwrq'n ym' 'wlwq []
 (8) bilge bilig yıgad []
 pylk' pylyk yyq'd []
 (9) [t(e)ngri]si²³⁰ **burhan** bu []
 []-sy pwrq'n pw []
 (10) ulug yèr t(e)ngri altı t[]
 'wlwq yr tnkry ''lty t[]
 (11) yarukı ontun singar []

²²⁹ Uğur Uzunkaya, *Budist Uygur Edebiyatından Muhtevası Belirlenemeyen Metin Parçaları Üzerine Bir İnceleme*, s. 960.

²³⁰ Metinde Burhan kelimesinden önce Buda resmi vardır.

(6) tetrü törüge []
t'trw twyrwk' []

U 7176

Ön

(1) [] bur|han []
[] pwrq'n []

(2) f] t d l h i f e n]

Ön

(2) []

pwrq'n qwtynn []

'ynç' pylyk []

-lyq 'ryp []

t'trw twyrwk' []

Ön

[] pwrq'n []

[] typ y'rlyq'dy vyp'sy []

[] 'rtyl'r []

$$[\quad]^{y' y w}{}^{q y}[\quad]^{231}$$

Seite 1

'nty pw qylmys []

”syqsyz pydyty q[]

nenmarie von Gabain and G. R. Rachmati, *Türkische Turfan Texte VI: Das buddhistische Sūtra*
kiz Yükmek, s. 114.

- 'yln pyşyrmış mwny []
- (4) okramış aş y(i)min aş []
- 'wqr'myš ''ş ymyn ''ş []
- (5) []küçlür **burhan** []
- [] kwyçlwr pwrq'n []
- (6) otgurak tıtag bol []
- 'wtqwr'q tylt'q pwl []
- (7) asangilerimni tışgurup
- 's'nkyl'rymny tyşqwrwp
- (8) alkunı bildeçi bolmışta
- 'lqwny pylt'çy pwlmyşt'
- (9) []lık [] tadıg
- [] lyq []mlwq t'dyq
- (10) akruça birgey m(e)n sizlerge
- 'qrwç' pyrk'y mn syzl'rk'
- (11) **burhan** [] min sakınıp
- pwrq'n []w myn s'qynyp
- (12) [] köngül
- []m'q syz kwynkwł
- (13) []pişürmiş etlerin
- [] pyşwrmyş 'tl'ryn

U 2727

Seite 1

- (1) [yalnguklar e]ngkeninte artadaçı yokağdaçı erürler : birök
- []nk'nynt' ''rt'd'çy ywq'dd'çy 'rwrl'r : pyrwk
- (2) [yolka] teggeli küseser : t(e)ngri **burhan**ing y(a)rlığınga
- [] t'kk'ly kwys's'r : tnkry pwrq'nynq yrlyqynq'
- (3) [tayangulu]k ol : nomka karışıp teggeli küseser bo arı
- []q 'wl : nwmq' q'ryşyp t'kk'ly kwys's'r pw ''ry
- (4) [tı bolmag]uluk sav tetir : alku kamag tınl(ı)glar : **burhan**[ing]
- []wlwq s'v : ''lqw q'm'q tynlql'r : pwrq'n []
- (5) y(a)rlığınga karımşak üze anın üç y(a)vlak
- yrlyqynq' q'rymş'q 'wyz' 'nyn 'wyç yvl'q

- (6) [yolt]a tilinip tezginip tümen törlüg emgekler üze
[]' tylynyp t'zkynyp twym'n twyrlwk 'mk'kl'r 'wyz'

Mz. 420 + U 2732

Arka

- (1) yène netegin üzeliksiz[yeg] üstünki **burhan** kutınga
yyn' n't'kyn 'wyz'lyksyz [] 'wysdwnky pwrq'n qwtynq'
(2) teggeli bulgay ..
t'kk'ly pwlq'y ,, ²³²

Mz. 249

Seite 1 / 1

- (1) alkinzun kılmaduk ay[ı]g kılınçlarıg êkileyü kılğalı
''lqyzswn qylm'zwn ''yyq qylynçl'ryq 'ykyl'yw qylq'ly
(2) tetinü teginme[z] biz ..amtıta ınaru üzeliksiz yeg üstünki
t'tynw t'kynm'e pyz ,, 'mtyt' 'yn'rw 'wyz'lyksyz y'k 'wysdwnky
(3) **burhan** kutınga tegginçe ketegi b(e)k katıg kértgünç
pwrq'n qwtynq' t'kkynç' k't'ky p()k q'tyq kyrtkwnç
(4) k[ö]ngülüg öritip êkileyü agmalım tegşilmelim ..
knkwlwk 'wryrtyt' 'ykyl'yw ''qm'lym t'kşylm'lym ,, ²³³

Mz. 250

Seite 1 / 2

- (1) [t(e)ngr]i yalngokta ulatılarnıg üzeliksiz bahsısı kanı
[]y y'lngwkt' 'wl'tyl'rnyng 'wyz'lyksyz p'qşysy q'ny
(2) [ü]çün .. anı üçün m(e)n amtı ınanu yükünü teginürbiz .. **burhan**
'wyçwn 'ny 'wyçwn mn 'mtı 'yn'rw ywkwnw t'kynwrpyz ,, pwrq'n
(3) [er]dini kutıga uzatı mengün turdaçı alku kamag nom-
[]diny qwtynq' 'wz'ty m'nkwn twrd'çy ''lqw q'm'q nwm-
(4) -larda arıg süzük tözi üze ..
-l'rd' ''ryq swyzwk twyzy 'wyz',,

Mz. 251

Seite 2 / 1

²³² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 110

²³³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 93.

(4) ... ontun singarkı tol p kök kalık uguşın

... 'wntwn synq'qy twlp kwyk q'lyq 'wqwşyn

(5) [ta]kı alku kamag **burhan**lar kutinga .. inanu yükünü teginürbiz

[]qy ''lqw q'm'q pwrq'nl'r qwtynq' ,, 'yn'rw ywkwnw t'kynwrpyz

(6) [ontu]n singarkı tol p kök kalık uguşıntakı alku

[]n synq'rqy twlp kwyk 'qwşynt'q ''lqw²³⁴

Mz. 253

Arka

b[astınkı bir altmış]

p[]

(3) ... ontun singarkı tol p

... 'wntwn synq'rqy twlp

(4) kök kalık uguşıntakı alku kamag **burhan**lar kutinga

kwyk q'lyq 'wqwşynt'qy ''lqw q'm'q pwrq'nl'r qwtynq'

(5) inanu yükünü teginürbiz ..

'yn'rw ywkwnw t'kynwrpyz ,, ²³⁵

Mz. 256

Seite 2/1

(3) ... ontun

... 'wntwn

(4) singarkı tol p kök kalık uguşıntakı alku kamag

synq'rqy twlp kwyk q'lyq 'wqwşynt'qy ''lqw q'm'q

(5) **burhan**lar kutinga .. inanu yükünü teginürbiz .. ontun

pwrq'nl'r qwtynq' ,, 'yn'rw ywkwnw t'kynwrpyz ,, 'wntwn

(6) singarkı tol p kök kalık uguşıntakı alku kamag ayaguluk

synq'rqy twlp kwyk q'lyq 'wqwşynt'qy ''lqw q'm'q ''y'qwlwq ²³⁶

Mz. 266

Seite 2/ 1

(3) [tıla]ngurmaklıg bilge bilig üze sav sözledeçi bolup kamag

[]nqwrn'qlyq pylk' pylyk 'wyz' s'v swyzl'd'çy pwlwp q'm'q

²³⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 94.

²³⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 97.

²³⁶ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 90.

(4) [e]dgülerig öritip turgurup ilinmeksiz yapşınmaksız

[]dkwl'ryk 'wrytyp twrqwrwp 'ylynm'ksyz y'pşynm'qsyz

(5) köngülin teringde tering nomka kirip alkunı içgerip tutup .. kamag

kwynkwllyn t'rynd' t'rynk nwmq'kyryp 'lqwny 'yçk'ryp twtwp ,, q'm'q

(6) **burhan**larning turguluki birle bir teg ilinçsiz orunta turup .. kayu neçe

pwrq'nl'mynq twrqwlwqy pyrl' pyr t'k 'ylynçsyz 'wrwnt' twrwp ,, q'yw

n'ç²³⁷

Mz. 267

Ön

(1) ürkeç bolup tēmin **burhan**ıg kördeçilärk[e]

'wyrk'ç pwlwp tymyn pwrq'nyq kwyrđ'çyl'rk[]

(2) olarka nomlayur m(e)n **burhan**ıg tuşgulug ol

'wl'rq' nwml'ywr mn pwrq'nnyq twşqwlwq 'wl

(3) mening bilge biliglig küçüm muntag erür ..

m'nynk pylk' pylyklyk kwyçwm mwnt'q 'rwr ,,

(1-3)Uzun zaman olup derhâl Buda'yı görecek olanlar[a], onlara Buda'yı vaaz ederim, [bu] güç tesadüf edilendir. Benim bilgelikli gücüm bunun gibidir.

Arka

bēşinç yüz on

byşynç ywz 'wn

(3) tarkarıp ikirçgü sēzik köngülüg

t'rq'ryp 'ykyrçkw syzyk kwynkwllwk

(4) **burhan** y(a)rlıgı çın kērtü ol neng idi []

pwrq'n yrlyqy çyn kyrtw 'wl n'nk 'ydy []

(5) -inçe k(a)ltı [] uz alın altagın ..

-'ynç' qlty [] 'wz ''lyn ''lt'qyn ,,

(6) emlegelir önged türkelir üçün kal bolup kodurmuş []

'ml'k'lyr 'wynk'd twrk'lyr 'wyçwn q'l pwlwp qwdwrmyş []

²³⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler* s. 226.

beşinci [bölüm], yüz on[uncu yaprak (3-6) Şüphe düşüncesini ortadan kaldırıp
[] Buddha öğretisi hakikidir. Katiyen[] Tıpkı bunun gibi mahir yöntem
[] iyileştirmek için yanılıp kaleme almış []²³⁸

Mz. 275

Arka

- (4) ... tosin erenlerig turulturdaçı t(e)n grilärning
... twsyn 'r'nl'ryk twrwltwrđ'çy tnkryl'rnyrk
(5) yalnguklarning bahşısı burhan atı kötrülmiş tēp atanu
y'lnqwql'rnyrq p'qşyşy pwrq'n ''ty kwytrwlmış typ ''t'nw
(6) y(a)rlikamakı üze ülgüsüz üküş yalngoklarıg
yrlyq'm'qy 'wyz' 'wlkwswz 'wkwş y'lnqwql'ryq²³⁹

Mz. 281

Ön

- (4) yalnguz tigusiz aglak orunug sevdeçiler
y'lnkwz tykysyz ''ql'q 'wrwn wq s'vd'çy l'r ,, ,,
(5) barça birle kelip tegmişler ol burhanka
p'rç' pyrl' k'lyp t'kmyş l'r 'wl pwrq'n q' ,, ,,

(4-6) yalnız kendisi de cemaatsiz topluluksuz, yalnız sessiz ve ıssız yeri sevecekler. Bütün hepsi birlikte gelip o Buda'ya ulaşmışlar.

Mz. 304

Ön

(1) [atl(ı)g] t(e)ngri burhan kutinga .. yükünürm(e)n tuyunmakl[ıg edgüg sev]

[] tnkry pwrq'n qwtynq' ,, ywkwnwrmn twywnm'q[]

(2)[-deçi atl](ı)g t(e)ngri burhan kutinga : yükünürm(e)n şakimuni atl(ı)g [t(e)ngri burhan]

-[]yq tnkry pwrq'n qwtynq' ,, ywkwnwrmn s'kymwny ''tlq []

(3) [kutıng]a .. yükünürm(e)n maytrı atl(ı)g t(e)ngri burhan [kutinga :] []' ..

[]' ywkwnwrmn[]n m'ytry ''tlq tnkry pwrq'n [] ,,

(4) [yükünürm(e)n] arslan ilinçüsin ilinçüledeçi atl(ı)g [bodıs(a)t(a)v]

²³⁸ Uğur Uzunkaya, *Budist Kişilikler Üzerine Eski Uyğurca Fragmanlar*, s. 1 71- 176.

²³⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 130-131.

- [] 'rsl'n 'ylynčwsyn 'ylynčwl'd'čy ''tlq []
- (5) [kutınga : yü]künürm(e)n arslan silkinigin silkin[deçi atl(ı)g]
[]kwnwrnm 'rsl'n sylkynykyn sylkyn[]
- (6) [bodıs(a)t(a)v kutıng]a yükünürm(e)n alkınçsız etöz [atl(ı)g bodıs(a)t(a)v]
[]' ywkwnwrnm ''lqynčsyzyz 't'wyz []²⁴⁰

Mz. 508

Arka

tokuz on

- (1) ontun singarkı **burhan**larka barça ögitmişler ol
'wntwn synq'rqy pwrq'nl'r q' p'rç' 'wykytmyş 'wl
- (2) öz öngler bola adınlayu amraklı
'wyz 'wnkl'r pwl' ''dynl' yw 'mr'qlı
- (3) sevmeylere kuvrag birle []
s'vm'zl'r qwvr'q pyrl' []
- (4) turkaru savaglar []
twrq'rw s'v'ql'r []
- (5) **[bulrhan]** kutın tilemiş []
[]rq'n qwtyn tyl'myş []
- (6) []kök kalıg kovuk []
[]kwyk q'lyq qvwvq []mys[]

2.2.1.1.2. “**Tengri Tengrisi Burhan**” İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Budist Uygur metinlerinde Buddha'nın sıfatı olarak geçen ve Sanskritçe deva-ta dev-a buda birleşiminden oluşan ²⁴¹ t(e)ngri t(e)ngrisi ‘Tanrılar Tanrısı’ nitelemesi Budizm’deki Tanrıları ifade eder. Bazı fragmanlarda sadece Buda kırmızı mürekkeple yazılırken bazı fragmanlarda hem burhan hem de Buda'nın sıfatı kırmızıyla yazılır.

U 2615 + U 2557 + U 3516

Ön

²⁴⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig’de Ekler*, s. 251.

²⁴¹ A. A. Macdonell, *Sanskritçe-English Dictionary*, Printed At The Clarendon Press, Oxford 1893, s. 164.

- (1) bo kamag [] ünmiş bo[disatav] : :
pw q'm'q [] 'wynmyş pw[]
- (2) tözgi amtıkı []
twyzky 'mtyqy []
- (3) ülgüsü [] edgülüg
'wlksw [] 'dkwlwk
- (4) [] mn [] kamag
[] mn [] q'm'q
- (5) üdün sakimuni tengril t(e)ngrişi burhan[]
'wydwn s'kymwny tnry tnrysy pwrq'n []
- (6) burhanlar ülgüsüzsansız ming tümen adın yértinçütün
pwrq'nl'r 'wylkswz s'nsyz mynk twym'n ''dyn yyrtynçwtyn

U 2640

Seite 1

- (1) []
- (2) [] açılurlar []
[] ''çylwrl'r []
- (3) [] mn ulug ilig []
[] mn 'wkwq 'ylyk []
- (4) [] t(e)ngri t(e)ngrişi burhan[]
[] tnkry tnkrysy pwrq'n []
- (5) []
- (6) yokunguz?

U 5134

Seite 1

- (1) y(a)rıkaguluk savı m(e)n kılıtı[]
yrlyq'qkwq s'vy mn qyltyt[]
- (2) [] kaltım tıp ötrü t[]
[] q'ltym typ 'wytrw []
- (3) kötürüp bérıp t(e)ngri t(e)ngrişi burhan
kwytwrwp p'ryp tnkry tnkrysy pwr[]
- (4) ıdık [] y(i)rge kün çokı []
'ydyq [] yrk' kwyn çwqy []

- (5) tēp ol [] kentdeki []
typ 'wl [] k'nt'ky []

U 1814

Ön

- (1) yorıdı []
ywrydy []
(2) tükel bil[ge]
twyk'l pyl[]
(3) eşidip yme ög []
'yşydyp ym' 'wyk []
(4) ödün èki ming []
'wydwn 'yky mynk []
(5) sakınıp tegi []
s'qynyp t'ky []
(6) t(e)ngri burh[an]
tnkrysy pwrq[]

2.2.1.1.3. Tengri Tengri Burhan İfadesinde Sadece “Burhan”ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 3269

Seite 1/2

altı otuz

''lty 'wtwz

- (1) ötrü t(e)ngri t(e)ngri burhan inçe
'wytrw tnkry tnkrysy pwrq'n 'ynç'
(2) tēp y(a)rıkadı ananta ...
typ yrlyq'dy ''n'nt' kym ...²⁴²

U 327

Arka

- (6) [] [t(e)]ngri altın []
[] kry ''ltyn []
(7) [] k tē rin kuvrag []

²⁴² Peter Zieme, *Buddhistische Stabreimdichtungen Der Uiguren*, s. 73.

- []k tyry' qwvr'q []
- (8) []t(e)ngri t(e)ngrişi **burhan** y[ar]l[ıgın]
- []tnkry t'krysy pwrq'n y[]
- (9) [èşi]dip alkugun barça tir[in][]
- []dyp 'lqww' p'rç' tyr[]²⁴³

U 721

Arka

sekizinç []

- (11) ötrü ol ödün tükel bilge
'wytrw 'wl 'wydn' twyk'l pylk'
- (12) t(e)ngri t(e)ngrişi **burhan** sarasvatı
tkry tkrysy pwrq'n s'r'sv'ty
- (13) t(e)ngri kızına inçe t[ip]
tkry qyz y'k' 'ynç t[]
- (14) [] [e]dgü ed[gü][]
[]dkw 'd[] []²⁴⁴

U 1063

Ön

- (1) yér : kim t(e)rs körümlüg tınl(ı)gıg
yyr kym trs kkwyrrwmlwk tynlqyq
- (2) akruklanmadın ötürü tutar tükel
'qrwql'nm'dyn 'wytrw twt'r twyk'l
- (3) [] bilge t(e)ngri t(e)ngrişi **burhan**
[] pylk' tnkry tnkrysy pwrq'n
- (4) [] körümlüg []
[] kwyrrwmlwk []

U 1541

Ön

- (1) [ög]miş[i]mke utlı sevinç
[]myşmk' 'wtly s'vynç

²⁴³Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 656.

²⁴⁴Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 483-484.

- (2) [] bolgay []lug tēp
[]ş pwlq'y [] lwq typ
- (3) []kadı kılmaq [] yme
[] q'dy qylm'q [] ym'
- (4) [teng]ri tengrisi **burhan** yarlıkın
[] ry tnkrysy pwrq'n y'rlyqyn
- (5) []
- (6) [n]om nomlayu []
[]wm nwml'yw []

U 1904

Seite2

- (1) anta ötrü tükel bilge b[i]l[i]g
''nt' 'wytrw twyk'l pylk' p[]l[]
- (2) -lig nom takı t(e)ngri t(e)ngrisi
- lyk nwm t'qy tnkry tnkrysy
- (3) **burhan** .. ol kamag üstün
pwrq'n ,, 'wl q'm'q 'wystwn

U 2066

Ön

- (1) []ol baya[dın]
[]wl p'y' []
- (2) [] **burhan** []
[] pwrq'n []
- (3) alkış birü y(a)rılıkadaçı [ra]ça-
''lqys pyrw yrlyq'd'çy []ç'-
- (4) -[ratna]pra[bas]ı at(ı)g t(e)ngri t(e)ngrisi
[]pr ' []y ''tlg tnkry tnkrysy
- (5) []k(e)ntü özi y(a)rılıkar kim ol
[]kntw 'wyzy yrlq'r kym 'wl
- (6) []tengri] t(e)ngrisi **blurhan** montagı ku[trultaçı]
[]y t'krysy p[]mnt'qy qw[]
- (7) []tınl(ı)glarığ [k]utgaru tüketip
[]tynlq l'ryg []wtq'rw twyk'dyp

- (8) [] [sab]lokadatu a[t]l(ı)g yèr[tinçün]ng
[] []l'k'd'tw '[]lg yyr[]'k
- (9) [ö]ngdün yingakınta [] m[i]ng
[]'kdw' yynk'qynt' [...]m[...]k
- (10) []ögüzdeki kum sanınca **[burh]an-**
[]wykwzd'ky qwm s'nynç' [...]n-
- (11) -[lar] uluşınta []ratnaalangkarı
[]'wlwşynt' []r'tn' ''l'nkk'ry
- (12) at(ı)g erdinin itiglig yèrtin[çü]de
''tlg 'rdyny 'ytyklyk yyrtyn[...]d'
- (13) oluru ornanu y(a)rılıkap ..
'wlwrw 'wr'n'w yrlyq'p,,

Arka

- (7) [y(a)r]uklug tilgen içinte bir a[ngsız]
[] wqlwg tylk'' 'yçy't pyr'[]
- (8) ulug t[engri **bulr[h]an** nom nomlay[u]
'wlwg t[]r[]'n nwm nwml'y []
- (9) y(a)rılıka[mış]ın körtiler .. a[nı]
yrlyq'[]yn kwyrdy l'r ,, '' []
- (10) körüp ötrü ol kamag tirin []
kwyrwp 'wytrw 'wl q'm'g tyryn []
- (11) kuvrag arkası [] tangla[dılar]
qwvr'q ''rq'sy []t'nql'[]
- (12) m[unga]dtılar .. ötr[ü] t(e)ng[r]i kanı h[or]m[uz]ta
m[]tdy l'r ,, 'wytr[]t'k[]y q'ny q[]m[]d'
- (13) [] t(e)ng[r]i tengrisi **b[urhan]ka**
[]t'[]y t'krysy p[]q'
- (14) [köt]rül[m[iş]] ...
[]rwlm[] ...²⁴⁵

²⁴⁵ Murat Elmalı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (151-200)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004, s. 34-35.

U 2285

Ön

- (1) []
(2) [n]omlar ayıg kıl[ınçlıg][]
[]wml'r ''yyg qyl[]
(3) [t](e)ngrişi **burhan** []
[]'krysy pwrq'n []
(4) []tép y(a)rl[ıkadı][]
[]typ yrl[]
(5) []üç[]
[]'wyç []

U 2362

Seite 1

- (1) []yükünürmn []
[]ywknwrmn []
(2) []**burhan** kutinga yükünürm(e)n []
[]pwrq'n qwtynq' ywknwrmn []
(3) []kutinga yükünürmn []
[]qwtynq' ywknwrmn []
(4) []t(e)ngrişi **burhan** kutinga []
[]d []tnkrysy pwrq'n qwtynq' []
(5) []t(e)ngrişi **burhan** kutinga y[ükünürm(e)n]
[]tnkrysy pwrq'n qwtynq' y[]
(6) []**burhan** kutinga y [ükünürm(e)n]
[]pwrq'n qwtynq' y[]

Seite 2

- (1) []yükünürmn maytri []
[]ywknwrmn m'ytry ''y []
(2) []t(e)ngri yükünürmn maytri []
[]tnkrysy ywknwrmn m'ytry v'sy[]
(3) []**burhan** kutinga yükünürm(e)n []
[]ry pwrq'n qwtynq' ywknwrmn []
(4) []ngrişi **burhan** kutinga []

[]nkrysy pwrq'n qwtynq' []

U 2786 +U 2787

Arka

(1) []twq[]

(2) []k netegi[n] []

[]k n't'ky[]

(3) []atı kötrül]m[i]ş [t(e)ngri t(e)ngri]si **burhan**[]

[]mş[]sy pwrq'n []

(4) []ince te]p y(a)rılıkadı [sadu sa]du k(a)ltı su[buti)

[]p yrlyq'dy []qlty sn[]

(5) []s(e)n sö]zlemiş ...

[]zl'myš ...

(1-5) []nasıl [] Adı Yüce olan, tanrılar tanrısı Buda nezaketle [şunu söyledi: sadhu sadhu Su[bhiti], (senin) yağtığın gibi dedi.²⁴⁶

U 3300b

Arka

(1) -ler oğlu-y-aançak(ı)y-a

-l'r 'wqly y 'nç'qy '

(2) ajun maytri atl(ı)ğ

'zwn m'ytry 'tlq

(3) t(e)ngrişi **burhan**

tnkrysy pwrq'n

(4) alkış birü y(a)rılıkap

'lqyş byrw yrlyq'p

U 2957

Arka

(1) []t(e)nri]t(e)ngrişi **burhan**[]

[]tnkrysy pwrq'n []

(2) []tengleyü .. tugmak []

²⁴⁶ Gürşat Polat, *Altun Yaruk'a Ait Belgeler (301-350)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004, s. 16.

[] t'nkl'yw ,, twym'q []

U 3040+ U 2713

Ön

- (1) erür .. netegin tēp tēser .. k(a) ltı kayu üdün tükel bilge
'rwr ,, n't'kyn typ tys'r ,, qlty q'yw 'wydwn twyk'l pylk'
(2) t(e)ngri t(e)ngri **burhan**.. bo yértinçü yēr suvda [tu]ga b(e)lgüre
tnkry tnkrysy pwrq'n ,, pw yyrtynçw yyr swvd' []q' plkwr'
(3) y(a)rlikap ...
yrlyq'p ...²⁴⁷

U 3242

Ön

- (4) [] ükletü tutup üzülgei kesilgel[i]
[]'wykl'dw twtwp 'wyz wlk'ly k'sylkel[y]
(5) [kiçe]lig ödte t(e)ngri t(e)ngri **bur[han]**
[]lyk 'wydt' t'kry t'krysy pwr[]
(6) [][ü]ze t(e)ngri t(e)ngri **burhan** adakınta
[]z' t'kry t'krysy pwrq'n ''d'qynt'
(7) [][teg]zinip kitip birtin singar [ol]ur[tılar]
[]zy'yp kydyp pyrtı' sy'k'r[]wr[]

(4-7) [Her biri, toplanmış olarak] öğle vaktinde tanrılar tanrısı Buda'nın yanına gittiler. (Başları) tanrılar tanrısı Buda'nın ayaklarının dibinde [saygıyla eğildiler] ve onu üç kez sağa [çevirdiler] gidip bir kenara oturdu.

Arka

- (4) [][ki]çelig ödte t(e)ngri t(e)ngri **burhan**
[]ç'lyk 'wydt' t'kry t'krysy pwrq'n
(5) []**burhan** adakınta yinçürü yükünüp
[]pwrq'n ''d'qynt' yy'çwrw ywkwnwp
(6) [] kitip birtin ...
[]kydyp pyrdyn ...²⁴⁸

U 3251 + Mz. 416/b

²⁴⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 79.

²⁴⁸ Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, s. 24-25.

Arka

- (5) [] [vasunda]rı yër katunı èkileyü yene []
[]ry yyr q'twny yykyl'yw y'n' []
- (6) [t(e)]ngri burhan adakıta y[inçürü]
[]'krysy pwrq'n ''d'qynt' y[]
- (7) [] ayamakın t(e)ngri t(e)ngri burhan[ka]
[] 'y'm'qy' t'kry t'krysy pwrq'n ''d'qynt' y[]²⁴⁹

U 3442

Seite 1

- (1) [] tanglap m[ungadıp][]
[] t'nql'p m[]
- (2) []men t(e)ngri []
[] mn tnkrym []
- (3) [] bögü biligli[]
[]ty pwykw ppylyk[]
- (4) t(e)ngri burhan []
tnkrysi pwrq'n[]

Seite 2

- (1) []
- (2) [] [t(e)ngri]si burhan ada[kıta]
[]sy pwrq'n ''d'[]
- (3) [] töpün []
[]nçwrw twypwn yw[]
- (4) []p öz ergüsinge []
[] 'wyz 'rkwsynk' []

Mz. 20

Ön

- (14) yene yeme kayu mening kutrulmak
y'n' y'm' q'yw m'nynk qwtrwlm'q
- (15) [bölük]lög edgü yıltızda

²⁴⁹ Muammer Yücal, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (651-700)*, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ardahan 2014, s. 43.

- []lwk 'dkw yylytzyd'
 (16) [tutulmuş k(a)]ltı tükel bilge
 []ty twyk'l pylk'
 (17) biliglig t(e)ngri t(e)ngri**burhan**nning
 []nnynq

Mz. 425

Seite 1

- (5) atı kötrülmüş ayagka [tegimlig t(e)ngri]
 ''ty kwytrwlmış ''y'qq'[]
 (6) t(e)ngri**burhan** raçgr(a)h []
 tnkrysy pwrq'n r'çqr[]²⁵⁰

2.2.1.2. Bodis(a)t(a)v'ın Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Eski Uygurca Bodis(a)t(a)v “bodhisattva, Buddha adayı”, Soğdcada pwtystft, Partçada pwsdf “bodisadf” şeklindedir. Köken olarak Sanskritçe bodhisattva “mükemmel bilginin özüne sahip olan, mükemmel bilgiyi elde etme yolunda olan” anlamlarına gelir.” Aydınlanmak için çabalayan kişi” anlamında kullanılan Badhisattva terimi, bodhi “aydınlanma” ile sattva “yaşayan bir varlık” kelimelerinden oluşur. Bu terim, Hinayana Budizminde Sakyamuni Buddha'nın önceki hayatında ya da Buda olmadan önceki Prens Siddhartha iken bir Bodhisattva olduğunu ifade eder.

Bodhisattva, Budizm'e göre aydınlanmış bir varlık statüsüne ulaşma yolunda olan bir kişidir. Bodhisattvalar nirvana hedeflerini erteleyerek Budalığa erişmek isteyen tüm canlıların aydınlanmasına yardımcı olmak isterler.

U 2406

- yüz üç
 ywz 'wyç
 (1) []ötrü []
 []k[]myş 'wytrw[]
 (2) []körgeli erklig kuanşı im **bodis(a)t(a)v** ol tnl(1)glarka
 [] kwyrk'ly 'rklyk kw'nşy 'ym pwdystv 'wl tynlql'rq'

²⁵⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 139.

(3) [] pratikabutlar körkin körkitip nom nomla[]
[] pr'tyk'pwtl'r kwyrkyn kwyrkytyp nwm nwml'[]

U 2460

Ön

ëki altmış

'yky ''ltmys

(1) [yükünür]biz ulug y(a)rlıkançuçı [köngül]

[] pyz 'wlwq yrlyq'neçy []

(2) yükünür[biz] asanke **bodıs(a)t(a)v**[k]a [yükünürbiz]

ywkwnwr[]'s'nky pwdystv '[]

(3) [] **bodıs(a)t(a)v**ka yük[ünürbiz]

y's [] pwdystv q' ywk[]

(4) **bodı[s(a)t(a)v**]ka yükünürbiz [bodıs(a)t(a)v]-

pwdy[]q' ywkwnwrpyz s'[]

(5) ka ,, yükünürbiz otaçı elig[i bodıs(a)t(a)vka]

q' ,, ywkwnwrpyz 'wt'çy 'ylyk[]

elli iki (1-5) [secde eder]iz. Büyük merhametli [gönül] [] secde eder[iz].
Asamkhyeya çağı Bodhisattva'ya [secde ederiz]. [] Bodhisattva'ya sec[de ederiz]
[] Bodhi[sattva]'ya secde ederiz. [] [Bodhisattva]'ya secde ederiz. Hekimler
kralı (Skt. Bhaişajyarāja) [Bodhisattva'ya]...²⁵¹

U 3159

Seite 2

yüz tokuz y(e)g(i)rmi

ywz twqwz ykrmy

(3) ...ötrü körgeli erklig kuanşı-[im]

...'wytrw kwyrk'ly 'rklyk qw'nşy []

(4) **bodıs[(a)t(a)v** o]l tın[l(1)glar]rka antag yanglıg [toyın]

pwdys[]l tyn[r q' ''nt'q y'nklyq t[]

(5) ş(a)mnanç [upase] upasanc körkin körgit[ip nom]

şmn'nç wp's'nç kwyrkyn kwyrkyt[]

²⁵¹ Uğur Uzunkaya, *Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uygurca Fragmanlar*, s. 395-396

(3-5) Sonra görmesi güçlü Bodhis[attva] Avalokiteśvara o can[lılar]a bu şekilde [rahip (Skt. bhikṣu)] rahibe (Skt. śramaṇī), [mümin (Skt. upāsaka)], mümine (Skt. upāsikā) görünüşünü göster[erek öğreti (Skt. dharma)..]²⁵²

U 3313

Ön (I)

yeti elig

yyty 'lyk

(1) aryavalokdeṣvar **bodis(a)t(a)v**ka yükünürbiz maitre

'ry'v'lwkdysv'r pwdystv q' ywkwnwrpyz m'ytry

(2) **bodis(a)t(a)v**ka yükünürbiz kök kalık hömsölük

pwdystv q' ywkwnwrpyz kwyk q'lyq kwymswlw

(3) **bodis(a)t(a)v**ka yükünürbiz v(a)žir eliglig

pwdystv q' ywkwnwrpyz vzyr 'ylyk lyk

(4) **bodis(a)t(a)v**ka yükünürbiz at mangallıg **bodis(a)t(a)v**

pwdystv q' ywkwnwrpyz 'd m'nk'l lyq pwdystv

(5) ka yükünürbiz tıdıgıg köşikig tarkardaçı

q' ywkwnwrpyz tytyqyq kwyşykyk t'rq'rd'çy

kırk yedi (1-5) Bodhisattva Āryāvalokiteśvara'ya secde ederiz. Bodhisattva Maitreya'ya secde ederiz. Gökyüzü ambarı (Skt. Ākāśagarbha) Bodhisattva'ya secde ederiz. Vajra elli (Skt. Vajrapāṇi) Bodhisattva'ya secde ederiz. Şanslı (Skt. Mangjuśrī) Bodhisattva'ya secde ederiz. Engeli ve örtüyü kaldıracak...

U 3311

Ön (II)

[sekiz elig]

[]

(1) **bodis(a)t(a)v**ka „, yükünürbiz yer hömsösi **bodis(a)t(a)v**

pwdystv q' „, ywkwnwrpyz yyr kwymswsy pwdystv

(2) ka „, yükünürbiz ülgüsüz küçlög **bodis(a)t(a)v**

q' „, ywkwnwrpyz 'wylkswz kwyçlwkw pwdystv

(3) ka „, yükünürbiz ulug küçlög **bodis(a)t(a)v**ka ..

²⁵² Uğur Uzunkaya, *Buddha Śākyamuni, Śāriputra ve Avalokiteśvara: Muhtelif Meselelere İlişkin Eski Uyurca Fragmanlar*, s. 1550-1551

q' ,, ywkwnwrpyz 'wlwq kwyçlwkw pdwystv q' ,,

(4) [yükünürb]iz luu dıdimlig **bodıs(a)t(a)v**ka ,, yükünür-

[]yz lww tydymlyk pdwystv q' ,, ywkwnwr

(5) [biz] []lig luu **bodıs(a)t(a)v**ka ,, yükünür

[]k lyk lww pdwystv q' ,, ywkwnwr

[kırk sekiz] (1-5) Bodhisattva'ya secde ederiz. Yeryüzü ambarı Bodhisattva'ya secde ederiz. Sonsuz güçlü Bodhisattva'yasecde ederiz. Büyük güçlü Bodhisattva'ya secde ederiz. Ejderha taçlı Bodhisattva'ya secde ederiz. [] ejderha Bodhisattva'ya secde eder[iz].²⁵³

U 3314

Seite 1

(5) [] ülgüleçsiz tenglençsiz [] tınl(ı)g lar uluğ asıgı

[]dyp 'wykwł'nçsyz t'nkl'nçsyz [] tynql'r 'wlwq ''syqynk

(6) [] -lar ol ödün [] **maytrı bodıs(a)t(a)v**

[] -l'r 'wl 'wydwn [] m'ytry bodystv

(7) []

U 1440

Arka

üçünç tört otuz..

'wyçwnç twyrt 'wtwz...

(1) kılmaklıg **bodıs(a)t(a)v**lar []

qylm'qlyg pdwstv l'r []

(2) adruk edgülüg töz yıltı[zların üklit-

''drwq 'dkw lwk twyz y'ltı[]-

(3) -mek asmaklıg []

-m'k 'sm'q lyg[...][]²⁵⁴

U 2232

Seite 1

(1) [] **bodıs(a)t(a)vlar köngülin**[]

²⁵³ Uğur Uzunkaya, *Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uyгурca Fragmanlar*, s. 394-395

²⁵⁴ Gürşat Polat, *Uyğurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (301-350)*, s. 29.

[]pwydystvl'r kwynkwlyn []

U 2384

Seite 1

(1) baştynk[] []

p'ştynq[]

(2) boşk[] []

pwşqy[]

(3) **bodıs(a)t(a)v**[] []

podystv []

(4) [] []

(5) **bodıs(a)t(a)v**[] []

pwdystv []

(6) [] []

(7) **bodıs(a)t(a)v**[] []

pwdystv []

U 2399

Seite1

(1) []yq körkle kız kelürgey

[]yq kwyrkl' qyz k'lwyr'y

(2) **bodıs(a)t(a)v**bo körgeli erklig

pwdystv pw kwyrk'ly 'rklyk

(3) [] körlüg []

[]kwyrlywk wq

(4) umug []tutup

'wmwq [] twtwp

(5) [] inçip

[]'nyrk 'ynçyp

U 2400

Seite 2

(1) **bodı[s(a)]t(a)v**da [ulatı tol]p kök kalık

[]stvd' []p kwyk q'lyq

(2) tolp nomlug []

twlp nwmlwq []

(3) köngüllüg yiriglig ukuş da[]

kwynkwlwk yyryklyk 'wqwş d' []

(4) alku kamag **bodıs(a)t(a)v**lar kutın[] alku

''lq̄w q'm'q pwdystvl'r q̄wtyn [] ''lq̄w

(5) ançulayu []

''nçwl'yw [] myşsynq [] yn

(6) **l irlig l l v l l q bo[dıs(a)t(a)v]**da [ulatı tol]p kök

[] yrlyk [] pw[] d' [] lp kwyk

U 2408

Seite1 /1

èki y[etmiş]

'yky y[]

(1) kelteçi alk[u]

k'lt'çy ''lq[]

(2) yükünürbiz []

ywkwnwrbyz []

(3) kamag **bodıs(a)t(a)v**

q'm'q []

(4) yingakda kelteçi []

yynk'qd' k'lt'çy []

(5) -inga yükünürbiz []

-'ynky ywkwnwrpyz []

(6) kamag **bodıs(a)t(a)v**lar k[uvragınga]

q'm'q pwdystl'r q[]

(7) yynkqd'yn k'lteçi

yingaktın kelt'çy []

(8) inga yükünürbiz []

'ynk' ywkwnwrpyz []

U 2412

Seite 1

(1)[]

(2) [] **bodısata**vlar

[] d [] vl'r

(3) []

(4) [] ertmiş []

[] 'rtmış k'lm'dyn?

(5) **bodıs(a)t(a)v**larka

[]vl'rq'

(6) []barçanı tolu tükel

[]kl'ql'ryq p'rç'ny twlw twyk'l

U 2449

Seite 1

(1) kelteçi alku kamag **bodı[s(a)t(a)v**[]

k'lt'çy ''lqw q'm'q pwdystv []

(2) [] yükün[] kedin yingakda []

[] ywykwn []kydyn kydyn yynk'qd' []

(3) **bodıs(a)t(a)v**lar [kuvra]ginga []

pwdystvl'r []gynk' []

(4) tagdan []

t'qd'n []

(5) []

l'r []

U 2451

Seite 2

(1)[] **bodıs(a)t(a)v**ka

[]v q'

(2) [] hanı **bodıs(a)t(a)v**

[] q'ny Pwdystv

(3) []l'r nynq []

[]larning

(4) [] yükünürbiz tıdın

[]ywkwwnwrbyz tytyn

(5) **bodıs(a)t(a)v**ka yükünürbiz

[]v q'a ywkwnwrpyz

U 2463

Arka

- (1) [**bodıs(a)t(a)v**][]
- (2) [] berteçi **bodıs(a)t(a)v**ka []
[] p'rt'çy pwdystv q'[]
- (3) [] **bodıs(a)t(a)v**[]
[] pwdystv []
- (4) [] **bodıs(a)t(a)v**ka []
[] mtry pwdystv q'[]

U 2615 + U 2557 + U 3516

Arka

- (1) [] y(a)rıkadaçılar sekiz yıngakdın kamag erdini söğütler
[] ky yrlyq' d'çyl'r s'kyz yynk'qdyn q'm'q 'rdyny swykwtl'r
- (2) arslanlık örgünler üze [] bakdaşını
'rsl'n 'wyrkwnl'r 'wyz' [] p'qd'synw
- (3) [] in bo y(a)rıkamış [] **bodıs(a)t(a)v**ları
[] yn pw yrlyq'myš [] pwdystvl'ry
- (4) öngin y(a)rılı [] [] bo üç
'wynkyn yrly [] pw 'wyç
- (5) ming atlıg ming ko [] yértünçü [] y(a)rılık
mynk ''tlq mynk qw [] yyrtynçw [] yrlyq

U 2674

Seite 1

- (1) []
- (2) [] **bodıs(a)t(a)v**lar
[] pwdystvl'r
- (3) []
- (4) [] lı adaçı
- (5) [] ly ''d'çy
- (6) [] kamag tınl(ı)glar
[] q'm'q tynlql'r
- (7) []

U 2703

Seite 1

- (1) köngülüg : **bodıs(a)t(a)v**lar birle birikdeçi köngülüg .. kærtüdin

(8) [] [] erkligi **bodis(a)t(a)v**

[] [] 'rklyky pwdystv

(9) [] [] tagla]r iligi **bodis(a)t(a)v**

[] [] 'r 'ylyky pwdystv ²⁵⁶

U 3169

Ön

(1) ongay t(e)ginürler mü erki .. inçe [atı] kötrülmüş t(e)ngirim []

'wnq'y tkynwrl'r mw 'rky ,, 'ynç' [] kwytrwlmış tnkrym []

(2) erü emgenü y(a)rılıkakuluk tēp tēdiler []

'rw 'mk'nw yrlyq'qwlwq typ tydyl'r []

(3) **bodis(a)t(a)v**lar salur üze inçe tēp ötintiler ..

pwdystvl'r s'lwr 'wyz' 'ynç' typ 'wytyntyl'r ,,

(4) [] kötrülmüş [] mengiler yarlıkayur mu erki ..

[] kwytrwlmış [] m'nkyl'r yrlyq'ywr mw 'rky ,,

Arka

bēşinç altı altmış

byşynç 'ltı 'ltmyş

(5) aru emgenü y(a)rılıkakılıg tēp tēdi []

'rw 'mk'nw yrlyq'q'lyq typ tydy []

(6) ol üdün atı kötrülmüş ol **bodis[ataw]**y: y/k..

'wl 'wydwn 'ty kwytrwlmış 'wl pwdys[] ,,

U 3300b

Arka

(1) bo kamag **bodis(a)t(a)v**lar barça

pw q'm'q podystvl'r p'rç'

(2) [] bo yērtinçü []

[] pw yyrtynçw []

(3) [] tururlar k[]

[] twrwrl'r k[]

(4) [] sözleyür

²⁵⁶ Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, s. 21-22.

[] swyzl'ywr

U 3303

Ön

elig

- (1) -tın ertmiş **bodis(a)t(a)v**ka yükünürbi[z]
-tyn 'rtmyş pwdystvq' ywkwnwrpy
- (2) ay t(e)ngri **bodis(a)t(a)v**ka yükünür[biz] []
"y tnkry pwdystv q' ywkwnwr[]
- (3) t(e)ngri **bodis(a)t(a)v**ka yükün[ürbiz]
tnkry pwdystvq' ywkwn[]
- (4) yaltrıklıg **bodis(a)t(a)v**ka [yükünürbiz]
y'ltryqlyq pwdystv q' []
- (5) yaltrıklıg [bodis(a)t(a)v]qa [yükünürbiz]
y'ltryqlyq []q' []

elli (1-5) -dan geçmiş Bodhisattva'ya secde ederi[z]. Ay Tanrı Bodhisattva'ya secde ederiz. [] Tanrı Bodhisattva'ya secde ede[riz]. [] parılıtlı Bodhisattva'ya [secde ederiz.] [] parılıtlı [Bodhisattva']ya [secde ederiz.] ...

Arka

- (1) -tın ünmiş törümiş []
-tyn 'wynmyş twyrwmyş p[]
- (2) tolp nomlug uguşdakı p(a)ramanu[]
twlp nwmlwq 'wqwş d'qy pr'm'nw[]
- (3) sayu y(a)rıkadaçı p(a)ramit temek[de] []
s'yw yrlyq'd'çy pr'myt tym'k[]
- (4) **bodis(a)t(a)v**lar kutinga yükünürbiz []
p[]l'r qwtynk' ywkwnwrpyz []

(1-4) -dan yükselmiş [] Bütün öqretili alandaki zerrecik (Skt. paramāṇu) [] her biri merhamet edecek mükemmellik (Skt. pāramitā) demek[te] [] B[odhisattva]lar kutsallığına secde ederiz.²⁵⁷

U 3304

²⁵⁷ Uğur Uzunkaya, *Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uyğurca Fragmanlar*, s. 394-398

Ön

- (1) [] yër yarılıp []
[] wy yyr y'rylyp []
- (2) [] körgisinginler []
[] kwyrkysynkynl'r y[]q[]
- (3) [] atl(ı)g []
[] d'tw ''tlq []
- (4) [] tuymak []
[] twym'q []
- (5) [] kedmiştekin bo kamag **bodı[s(a)t(a)v]**
[] K'dmyşt'kyn pw q'm'q pwdy[]
- (6) [] üt erig üze ütlep eriglep []
[] 'wyt 'ryk 'wyz' 'wyt'l'p 'rykl'p []

U 3305

Seite 1

- (1) [] ers[r] ötrü körg[e]li [erklig]
[] lmyş 'rs'[] 'wytrw kwyrk[]yl []
- (2) [] m **bodıs(a)t(a)v** tınl(ı)glarka ulug []
[] m pwdystv tynlql'rq' wlvq
- (3) [] t(e)ngri körgil körgitip om []
[] ry tnkry kwyrkyl kwyrkytyp wm[]

U 3311

Seite 1

- (1) **bodıs(a)t(a)v** mundatı ulatı **bodıs(a)t(a)v**lar m[]
pwdystv mwnd'ty 'wl'ty pwdystvl'r m[]
- (2) -lar sekiz tümen kişileri bilge asıg
-l'r s'kyz twym'n kyşyl'ry pylk' ''syq
- (3) [] üçün ülgüsü üküş
[] twyş[]qw 'wyçwn 'wylkwsw 'wykwş

Arka (I)

- (1) [] [u]latı alku kamag **bodıs(a)t(a)v**
[] l'ty ''lqw q'm'q pwdystv
- (2) [] yükünürbiz ...

[]' ywkwnwrpyz ...

(1-2)[]ve bütün Bodhisattva [] secde ederiz.

Arka (II)

(1) kamag bodis(a)t(a)vlar kutınga ,, yükünürbiz alku ançulayu

q'm'q pwdystv l'r qwtynk' ywkwnwrpyz ''lqw ''nçwl'yw

(2) kelmişlerning bodi tegme tuyunmak köngüli bulmış

k'lmyş l'r nynk pwdy tykm' twywnm'qkwnkwly pwlmyş

(3) v(a)ç(i)ras(a)tve bodis(a)t(a)va ulatı tolپ kök kalık uguş-

vçr'stvy pwdystv' 'wl'ty twlp kwyk q'lyq 'wqwş

(4) -ındakı tolپ nomlug uguşdakı bir teg etözlüg

-ynd'qy twlp nwmlwq 'wqwş d'qy pyr t'k 't'wyz lwk

(5) köngüllüg v(a)zirlıg uguşdakı tugmış etözlüg

kwnkwly lwk vžyr lyq 'wqwş d'qy twqmyş 't'wyz lwk

(6) alku kamag bodis(a)t(a)vlar kutınga yükünürbiz alku

''lqw q'm'q pwdystv l'r qwtynk' ywkwnwrpyz ''lqw

(1-6) Budalar kutsallıgına secde ederiz. Bütün böylesi gelmişlerin (Skt. tathāgata) bodhi denen aydınlanma zihniyeti (Skt. bodhicitta) elde etmiş. Bodhisattva Vajrasattva'da ve bütün gök elementindeki (Skt. ākāśadhātu), bütün öqretili alandaki aynı biçimde bedenli, gönüllü, vajralı alanda doğmuş bedenli bütün Bodhisattvalar kutsallıgına secde ederiz. Bütün...²⁵⁸

U 3318

Arka (I)

(1) etözlüg alku kamag bodis(a)t(a)v[ar] kutınga ,, yükünür

't'wyz lwk ''lqw q'm'q pwdystv l[]qwtynk' ,, ywkwnwr

(2) biz alku kamag ançulayu kelmişlerning bilge bilig-

pyz ''lqw q'm'q ''nçwl'yw k'lmyş l'r nynk pylk' pylyk

(3) -lig kapıgı bolmış v(a)zirlıg tıtag atl(ı)g bodis(a)t(a)v

-lyk q'pyqy pwlmyş vžyr lyq tylt'q ''tlq pwdystv

(4) -ta ulatı tolپ kök kalık uguşındakı tolپ nomlug

-t' 'wl'ty twlp kwyk q'lyq 'wqwş ynd'qy twlp nwmlwq

²⁵⁸ Uğur Uzunkaya, *Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uyğurca Fragmanlar*, s. 394-395.

(5) uguşdaki tugmış etözlüg alku kamag **bodis(a)t(a)v**lar

'wqwş d'qy twqmyş 't'wyz lwk ''lqw q'm'q pwdystv l'r

(1-5) Bedenli bütün Bodhisattvalar kutsallığına secde ederiz. Bütün böylesi gelmişlerin (Skt. tathāgata) bilgelik kapısı olan vajralı sebep adlı Bodhisattva'da ve bütün gök elementindeki (Skt. ākāśadhātu), bütün öğretili alandaki aynı biçimde bedenli, gönüllü, vajralı alanda doğmuş bedenli bütün Bodhisattvalar

Arka (II)

(1) kutinga [yü]künürbiz alku ançulayu kelmişlerning

qwtynq' []kwnwrpyz ''lqw ''nçwl'yw k'lmyş l'r nynk

(2) bilge biliglig kapığı bolmış v(a)zirlig sav atl(ı)g

pylk' pylyklyk q'pyqy pwlmyş vzyr lyq s'v ''tlq

(3) **bodis(a)t(a)v**da ulatı tolپ kök kalık uguşındaki tolپ

pwdystv d' 'wl'ty twlp kwyk q'lyq 'wqwş ynd'qy twlp

(4) nomlug uguşdaki bir teg etözlüg köngüllüg v(a)z

nwmlwq 'wqwş d'qy pyr t'k 't'wyz lwk kwnkwl lwk vz

(5) -irlig uguşdaki tugmış etözlüg alku kamag **bodi-**

-yrlyq 'wqwş d'qy twqmyş 't'wyz lwk ''lqw q'm'q pwdy

(6) **-s(a)t(a)v**lar kutinga yükünürbiz alku ançulayu kelmiş

-stv l'r qwtynk' ywkwnwrpyz ''lqw ''nçwl'yw k'lmyş

(1-6) ... kutsallığına secde ederiz. Bütün böylesi gelmişlerin (Skt. tathāgata) bilgelikkapısı olmuş vajralı söz adlı Bodhisattva'da ve bütün gök elementindeki (Skt. ākāśadhātu), bütün öğretili alandaki aynı bedenli, gönüllü, vajralı alanda doğmuş bedenli bütün Bodhisattvalar kutsallığına secde ederiz. Bütün böylesi gelmişlerin (Skt. tathāgata) biçimde.

Arka (III)

(1) -lerning ulug katıglanmakı bolmış v(a)zirlig iş

-l'r nynk 'wlwq q'tyql'nm'qy pwlmyş ,, vžyr lyq 'yş

(2) küdüg atl(ı)g **bodis(a)t(a)v**da ulatı tolپ kök kalık uguş

kwydwk ''tlq pwdystv d' 'wl'ty twlp kwyk q'lyq 'wqwş

(3) -ındakı tolپ nomlug uguşdaki bir teg etözlüg köngül

-ynd'qy twlp nwmlwq 'wqwş d'qy pyr t'k 't'wyz lwk kwnk

(4) -lüg ,, v(a)zirlig uguştakı tugmış etözlüg alku

- lwkw ,, vzyr lyq 'wqwş t'qy twqmyş 't'wyz lwkw ''lqw
 (5) kamag **bodis(a)t(a)v**lar kutinga yükünürbiz alku ançulayu
 q'm'q pwdystv l'r qwtynk' ywkwnwrpyz ''lqw ''nçwl'yw
 (6) [kel]mişlern[ing] ulug katıgılanmakı bolmış v(a)zirlıg
 []myş l'r ny[] 'wlwq q'tyql'nm'qy pwlmyş vzyr lyq

(1-6) Büyük çabası olmuş vajralı iş adlı Bodisattva'da ve bütün ve bütün gök elementindeki (Skt. ākāśadhātu), bütün öğretili alandaki aynı biçimde bedenli, gönüllü, vajralı alanda doqmuş bedenli bütün Bodhisatvalar kutsallığına secde ederiz. Bütün böylesi gelmişlerin (Skt. tathāgata) büyük çabası olmuş vajralı...²⁵⁹

U 3341

Arka

- (1) []
 (2) algunurl[ar] ötrü [ol] []
 ''lqwnwr[] 'wytrw []
 (3) kuanşı im **bodis(a)t(a)v** bir yürü[ng ton]
 qw'nşy ym pwdystv pyr ywrw[]
 (4) -lug bayagut körkin b(e)lgürtüp [ulu]g
 -lwq p'y'qwt kwyrkyn p[]lkwrtwp []q

(1-4) [Eski zamanlarda Keşmir'de bir salgın baş göstermişti tüm ülkeyi kap-sıyordu. Enfekte olan herkes bir veya iki gün sonra] öldü. Sonra [o zaman] Bodhi-sattvaAvalokitesvara beyaz cüppeli zengin bir adamın şeklini gösterdi.²⁶⁰

U 3345

Seite 1

- (1) ötünürm(e)n ağır ayamakın v(e)zir yutruk
 'wytwrmn 'qyr 'y'm'qyn vzyr ywtrwq
 (2) atl(ı)g **bodis(a)t(a)vıg:** :
 'tlyq pwdystvyq
 (3) ötünürm(e)n ağır ayamak v(e)zir yutruk
 'wytwnwrmn 'qyr 'y'm'q v'zyr ywtrwq

²⁵⁹ Uqur Uzunkaya, *Buddhalar Ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uyгурca Fragmanlar*, s. 390-392.

²⁶⁰ Georg Kara and Peter Zieme, *Die Uigurische Übersetzung Des Apakryphen Sutrās*, s. 330-140.

(4) atl(1)g **bodis(a)t(a)vıg:** :

”tlq pwdystvyq: :

(5) ötünürm(e)n ağır ayama v(e)zir yutruk

’wytwrmn ’qyr ’y’m’ v’zyr ywrtq

(6) amrak atl(1)g **bodis(a)t(a)vıg:** :

’mr’q ”tlyq pwdystvyq :

(7) ötünürm(e)n ağır ayamakın v(e)zir yutruk

’wytnwrmn ’qyr ’y’m’qyn vzyr ywtrwq

(8) sav atl(1)g **bodis(a)t(a)vıg:** :

s’v ”tlq pwdystvyq: :

(1-8) büyük bir saygıyla vajra-yumruk(vajramusti-vajrasandhi) adı verilen Bodhisattva’yı rica ediyorum; Büyük bir saygıyla vajra-ip (vajrapasa) adı verilen Bodhisattva’yı rica ediyorum; Büyük bir saygıyla vajra-sevgi (vajraraga) adı verilen Bodhisattva’yı rica ediyorum; Büyük bir saygıyla, vajra-konuşması (vajrabhaşa) adı verilen Bodhisattva’yı rica ediyorum.²⁶¹

U 3495

Seite 1

(1) []

(2) [] **bodı[s(a)t(a)v]** []
[] pwdy[] []

(3) [] yügü[nür] []
[] ykw[]

Seite 2

(1) []

(2) [] **bodı[s(a)t(a)v]** []
[] pwdy[] []

(3) [] [y]ügünür []
[] []wkwnwr []

²⁶¹ Christiane Raschmann Simone (eds.), *Fragmenta Buddhica Uigurica*, Ausgewählte Schriften von Peter Zieme, Klaus Schwarz Verlag, Berlin 2009, p. 30.

U 3570

Arka

(1) -sıZ **bodıs(a)t(a)v**

-syZ pwdys[]

(2) yükünürbiz []

ywkwnwrpyz []

(3) nizvanisiz[]

nyzv'nysyz []

(4) [k]utinga .. []

[]wtynq' „ []

(5) **lsumel**r[]

[] r []²⁶²

U 3525

Seite 1

(1) [er]klig kuanşı im **bodıs(a)t(a)v** ol [tı]nl(ı)gl[ar]k[a]

[]klyk qw'nşyym pwdystv 'wl []nlql[] k[]

(2) m(a)habr(a)hmi ulug ezrua t(e)ngri []

mq'prqmy 'wlwq 'zrw' tnkry []

(3) nom nomlayu ...

nwm nwml'yw ...

U 3526

Seite 1

(1) []

(2) [] **bodıs(a)t(a)v** kutinga

[] pwdystv qwtynq'

(3) [] atl(ı)g**nizvani**siz **bodıs(a)t(a)v** kutinga

[] 'tlq nyzv'nysyz pwdytv qwtynq'

U 3533

Seite 1

yüz tört

²⁶² Willy Bang, vd., *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek, Türkische Turfan Texte VI*, s. 134.

ywz twyrt

(1) ül[üp][]

'wyl[]

(2) tyk[]

(3) nom []

nwm []

(4) kılмыш []

qylмыш []

(6) -'im **bodı[s(a)t(a)v]**

-'ym pw[]

U 3538

Seite 1

(1) körgeli erklig kuaşı'i]m **bodıs(a)t(a)v** ol tınl(ı)glarqk[a]

kwyrk'ly 'rklyk qw'nşı i]m pwdystv 'wl tynql'rql[]

(2) [] körkın []nom nomlayu

kwyrkyn [] nwm nwml'yw

U 3550

Ön

(1) [alkınçsız etöz **bodıs(a)t(a)v** ku]tınga]

[] 'tw'yz pwdystv qw[]

(2) [] erklig []

[] 'rklyk q

(3) monçulayu []

mwnçwl'yw []

(4) teginürbiz : edgü ög[li] []

t'kynwrpyz : 'dkw 'wyk[]

U 3610 (o.f)

Seite 2

[altınç] bir y[etmis]

[] pyr y[]

(1) erdinitin alku ayıg kılınçlıg tıdıglarıg öritdim erser :

'rdynytn ''lqw 'yyq qylynçlyq tytyql'ryq 'wrytdym 'rs'r :

(2) [al]ku **bodıs(a)t(a)v**lardin adın tözünlerdin ıdoklartın alku ayıg

[] qw pwdystvl'rdyn 'dyn twyzwnl'rdyn 'ydwql'rtyn ''lqw 'yyq
 (3) kılınçlıg tıdıglang öritdim [er]ser ...
 qylynçlyq tytyql'nq 'wrytydym []s'r ...²⁶³

U 4859

Ön

- (1) [] ulug ç[]kde
 [] 'wlwq ç[]kd'
 (2) [] **bodıs(a)t(a)v** edgüsin
 [] pwdystv 'dkwsyn
 (3) [] saçılurlar
 [] s'çylwrl'r
 (4) [] **bodıs(a)t(a)v**
 [] pwdystv

U 4884

Ön

- (1) [] yavl]aksız tetir : üdl[i] []
 [] l'qsyz t'tyr 'wydl[]
 (2) []s'r []
 (3) []ym bo yért[]
 []ym pw yyrt[]
 (4) **bodıs(a)t(a)v**lar ti[]
 pwdystvl'r ty[]
 (5) [] iligler []
 [] 'ylykl'r
 (6) [] kamag bodunug []
 [] q'm'q pwdwnwq []

U 4914

Seite 1

- (1) []pyz[]
 (2) [] **bodıs(a)t(a)v**[]
 [] pwdystv []

²⁶³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 149.

(3) [] []

(4) [] []

U 4859

Ön

(1) [] ulug ç[]kde

[] 'wlwq ç[]kd'

(2) [] **bodis(a)t(a)v** edgüsin

[] pwdystv 'dkwsyn

(3) [] saçılurlar

[] s'çylwrl'r

(4) [] **bodis(a)t(a)v**

[] pwdystv

U 5072

Seite 1

(1) alk]u kamag **bodis(a)t(a)v** []

[]w q'm'q pwdystv []

(2) m(e)n kéd(i)n tagdan []

mn kydn t'qd'n[]

(3) alku kamag **bod[is(a)t(a)v]**

''lqw q'm'q pwd []

(4) tagdın []

t'qdyn []

(5) **bod[is(a)t(a)v]**[]

pwd[]

U 5074

Ön

(2) -ta yığılmış alku kamag **bodis(a)t(a)v**larka

-t' yyqylmyş ''lqw q'm'q pwdystvl'rq'

(3) yükünürm(e)n tözin ada takı alku kamag

ywkwnwrmn twyzyn ''d' t'qy ''lqw q'm'q

(4) **bodis(a)t(a)v**larka yükünürm(e)n ada yértinçüdin

pwdystvl'rq' ywkwnwrmn ''d' yyrtynçwdyn

(5) kelteçi alku kamag **bodis(a)t(a)v**lar kuvraginga

k'lt'çy ''lq̄w q'm'q p̄wdystvl'r qwvr'qynq'

(6) yükünürm(e)n öngdin yingaktın kelteçi

ywkwnwr̄mn 'wynkdyn yynk'qtyn k'lt'çy

(7) [alku] kamag **bodis(a)t(a)v**lar kuvraginga

[] q'm'q p̄wdystvl'r qwvr'qynq'

(1-7) [] birikmiş bütün Bodhisattvalara secde ederim. Tuşita sarayındaki bütün Bodhisattvalara secde ederim. Öteki dünyadan gelecek bütün Bodhisattvalar topluluğuna [se]cde ederim. Doğudan gelecek [büt]ün Bodhisattvalar topluluğuna []²⁶⁴

U 5124

Seite 1

(1) []

[]

(2) [] ögrete[g][]

[] l'rd' 'wykr'ty[]

(3) [] [kuanşi-i]m **bodis(a)t(a)v** ol tnl(1)g[larka] []

[]m p̄wdystv 'wl tynlq []

(4) [] körkin körgit[ip] []

[] k kwyrkyn kwyrkyt []

(5) [] kayu tnl(1)glar t(e)ngri t(e)ng[rısı][]

[] q'yw tynlq l'r tnkry tn[]

(6) []

[] p ''rwv' [] wty[]

(1-6) [] talim [] Bodhisattva Avalokiteśvara o canlı[lara] []
görünüşünü göstererek [] hangi canlılar tanrılar tan[rısı] []²⁶⁵

U 7119

Ön

(1) [yükünür]biz **bodis(a)v(a)t**

[] pyz []

(2) yükünürbiz **bodis(a)v(a)t**[]

ywkwnwr̄pyz p̄wdystv []

²⁶⁴ Uğur Uzunkaya, *Budist Kişilikler Üzerine Eski Uygurca Fragmanlar*, s. 174- 177.

²⁶⁵ Uğur Uzunkaya, *Eski Uygurca Saddharmapundarīka-Sūtra'ya İlişkin Fragmanlar*, s. 382

(3) sekiz **bodıs(a)v(a)t**[]

s'kyz pwdystv []

(4) ötüg ötüntiler[]

'wytwk 'wytwntyl'r []

U 7124

Ön

(6) ...alku]nom közl[eri][arıtı açıldı]

... 'lqw nwm kwyzl[]

(7) [koni] **bodıs(a)t(a)v**lar yolunga kişi kirti[ler takı yme]

[] pwdystvl'r ywlwnq' kyşy kyrty[]

(8) []yolug atka yolka[teginser atanmış künte]

[] ywlwq ''tq' ywlq' []

(9) [azu yine] evke barkka kirmiş künte bu [bitigig üç kata]

[] 'vk' p'rqq' kyrmyş kwynt' pw[]

(9) [akısarlar kamag]kutında kamag kutlar [wakşikler küyü küzetü]

[] qwtynd' q'm'q qwtl'r []

(10) [] adasız boltı azı yangı[]

[] ''d'syz pwlty ''zy y'nqy []

(11) [] bitiser []

[] t' pytys'r []

(12) [] okıtsar üç a[yıgılıg kamag nom bitimiş]

[] 'wqyts'r 'wyç ''[]

(13) [tag bolur edgü kılınçı kolusuz] erür üküş bol[titirtakı yme]

[] 'rwr 'wykwş pwl[]

(14) [ülgüsüz etöz] **bodıs(a)t(a)v** kayu tınlıg köni[nomga kirtgünçi]

[]v q'yw tynlyq kwyny[]

(15) [tok erip] [te]rs tetrü kılınçlıg [eripetöz bu nom]

[]rs t'trw kwy[]

(16) [nom bitigig (è)şit]ip kirtgünmedin agıg[lasar burhan]

[]yp kyrtkwnm'dyn ''qyq

(17) [yarlıg]ı ermez t(è)p t(è)ser : [ol tınlıg]

[]y 'rm'z tp tys'r []

(6-17) Öğretinin tüm gözleri berraklaştı ve açıldı ve düz değişime girdiler. Bodhisattvaların yolu ayrıca benim asil evladım kim şöhrete ve servete kavuşursa ve bu kitabı atandığı gün veya yeni eve taşındığında üç kez okursa iyi ruhlar korur. Hayatı uzun ve mutluluğu büyük olacaktır. Eğer kişi bu kitabı bir kez okursa Tri-pataka'nın tamamını bir kez okumuş gibi olur. Eğer kişi bu kitabı biri yerini kopyalarsa tamamını kopyalamış gibi olacaktır. Onun değerli eserleri sayısızdır. Yine Bodhisattva özgür bedeni gerçek yasaya inanmayan sapkın ve kötü işler yapan bu sUtrayı duyan ancak yine de inanmayan onu küçümseyen ve bunun da Buda'nın olmadığını iddia eden kişi ...

U 7140

Arka

yedi otuz

yydy 'wtwz

(1) tegşilmeki idi yok tözünlerim bo yêrtinçüdeki êligler

t'kşylm'ky 'ydy ywq twyzwnl'rym pw yyrtynçwd'ky 'ylykl'r

(2) kanlar tigma öküşi barça **bodis(a)t(a)yl**lar titir tınlıklar için []

q'nl'r tykm' 'wykwşw p'rç' pwydystvl'r tytyr tynlyqq'l'r 'wyçwn []

(3) tusu kılğalı özin tegşürüp kelimeler ...

twsw qylq'ly 'wyzyn t'kşwrwp k'lyrl'r ...²⁶⁶

(1-3) Değişik onlar için tamamen imkansızdır. Asıl oğlum, bu dünyadaki Kral ve Kuan unvanını taşıyanların çoğu Bodhisattva'lardır. Canlılara fayda sağlamak için başka bir bedene bürünürler.

U 7142

Arka

[] elig :

[] 'lyk

(2) ...kamag yalanguklarta

... q'm'q y'l'nkwl'rt'

(3) adruksuz etözin ertiler adları bu

''drwqswz 't'wyzyn ''tl'ry pw

(4) yükünürmen bad[]

²⁶⁶ Annemarie von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 124.

ywkwnwrm'n p'd[]

(5) [] **bodis(a)t(a)v**

[] pwdystv

(6) atl(1)g nizvani[sız kutı]nga[]

”tlyq nyzv’ny[]nq’ []²⁶⁷

(2-6) Tüm insanlardan farklı bir görünümü ve vücutları yoktu. İsimleri şunlardır: [] adlı Bodhisattva önünde eğiliyorum.

U 7211

Ön

(1) [] ertiler atları bo erür anın am[tı]

[]z ’rtyl’r ’’tl’ry pw ’rwr ’nyn ’m[]

(2) [] ly []’yltmyş’ birle

[] pyrl’

(3) [] **bodis(a)t(a)v** kutinga

[] pwdystv qwtynq’ ,, ..

(4) [] **bodis(a)t(a)v** kutinga

[] pwdystv qwtynq’ ,, ..

Mz. 266

Seite1/2

(3) [o]rnatıp .. (erinç) çıgay bolmakdın birtem ketip yėti törlüg

[]rn’typ ,, çyq’y pwlm’kdyn pyrt’m k’lyp yyty twyrlwk

(4) [no]mlug ed t(a)varlarka tükellig bolup alku **bodis(a)t(a)v**larning

[]mlwq ’d tv’rl’rq’twyk’llyk pwlwp ’’lqw pwdystvl’rynk

(5) [ögr]etiglerinte bışrunup öğretinip kamag edgü yıldızlary bulup

[]’tykl’rynt’ pyşrwrwp ’wyr’tynyp q’m’q ’dkw yylytyzl’ryq pwlwp²⁶⁸

Mz. 281

Arka

bêşinç üç yétmiş

pyşynç ’wyç yytmyş

(4) olarning sanın sanap tüketgeli umagay ,, ..

²⁶⁷ Annemarie von Gabain and R. Rahmeti Arat, *W. Das buddhistische Sûtra Sekiz Yükmek*, s. 134

²⁶⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig’de Ekler*, s. 226.

- 'wl'r nynk s'nyn s'n'p twyk'dk'ly 'wm'q'y ,, ,,
- (5) bo kamag ulug çoglug ya[lın]lıg edgülüg ,, ,,
- pw q'm'q 'wlwq çwqlwq y'[] lyq 'dkwlwk ,, ,,
- (6) y(è)ti katıgl[anm]aklıg **bodıs(a)t(a)v**lar kuvraginga ,, ,,
- yty q'tyql[]'qlyq pwdystv l'r qwvr'q ynk' ,, ,,

Beşinci (bölüm) altmış üç(üncü yaprak) (5-6) Bütün bu büyük parıltılı hayırlı, yoğun çabalamaya sahip Bodhisattvalar topluluğuna...²⁶⁹

Mz. 366

Arka

bêşinç bêş tokuz on

pyşynç pyş twqwz 'wn

- (1) inçip ötrü olar üç y(a)vlak yolta tüşgey[ler].. ..
- 'ynçyp 'wytrw 'wl'r 'wyç yvl'q ywlt' twyşk'y[] ,, ,,
- (2) küşişüm t(e)nginür amtı ıktu nomlayu y(a)rıkazun
- kwysyşwm tkynwr 'mtı 'yqytw nwml'yw yrlyq'zwn' ,, ,,
- (3) kim bo kamag ülgüsüz sansız **bodıs(a)t(a)v**larıg
- kym pw q'm'q 'wylkswz s'nsyz pwdystvl'ryq ,, ,,
- (4) neçükin az k(ı)ya üd kolu üze
- n'çwkyn ''zqy' 'wydqwlw 'wyz' ,, ,,

beşinci [bölüm], seksen beşinci [yaparak] (1-4) Tabi sonra onlar üç kötü yolda düşecek[ler]. Arzum şudur ki şimdi öğretme ve vaaz verme lütfunda bulunsun. Nitekim bütün bu sayısız Bodhisattvaları niçin ... çok az zaman ile öğüt vermelütfunda bulunarak bir zihniyet yaratma lütfunda bulunarak döndürülemez biçimde belki uzunluğunca buyurdu.²⁷⁰

Mz. 508

Ön

- (1) sansız kalb ödtin berü []
- s'nsyz k'lp 'wydtyñ p'rw []
- (2) yorımışlar ol **bodıs(a)t(a)v**lar

²⁶⁹ Uğur Uzunkaya, *İstikrak, Saṃsāra ve Tövbe: Türlü Meselelere İlişkin Eski Uyğurca Metin Parçaları*, s. 561.

²⁷⁰ Uğur Uzunkaya, *Budist Kişilikler Üzerine Eski Uyğurca Fragmanlar*, s. 171-176.

ywrymyşl'r 'wl pwdystvl'r

(3) [] ol sizin []

[] ryql'r 'wl syzyn []

(4) köngüllerinte yok ürkmek []

kwynkwll'rynt' ywq 'wyrkm'k [] qwrq[]

Mz. 539

Seite 2

(2) öritip .. küseyü kul kolunu teginürm(e)n [.. yalnguz ontun sığarkı)

'wryrtyt'p ,, kwys'yw qwl qwlwny t'kynwrmn []

(3) tol'p kök kalık uğuştakı a[lku kamag burhanlar]

twlp kwyk q'lyq 'wqwşynt'qy '' []

(4) ulug orundakı **bodıs(a)t(a)v**lar .. [alku tözünler]

'wlvq 'wrwnd'qy pwdystvl'r ,, []

(5) öngreki kut kolunmaklıg küçle[ri üze yügerü manga]

'wynkr'ky qwt qwlynm'qlyq kwyçl'[]

(6) tanuk bolu y(a)rıkap ...

t'nwq pwlw yrlyq'p ...²⁷¹

Mz. 434 + U 2729

Ön

bastınkı yëti tokuz on :

p'ştynkı yyty tktwz 'wn

(2) arslan [silkinmekin silkindeçi bodıs(a)t(a)v kutı]nga : yükün[ür]b[i]z

'rsl'n []lynq' ,, ywk[]pz

(3) kolusuz [etöz] **bodıs(a)t(a)v** kutınga .. yükünürbiz

qwlwswz [] pwdystv qwtynq' ,, ywkwnwrpyz

(4) körgeli [erklig kuans]i im **bodıs(a)t(a)v** kutınga ..

kwrk'ly []y 'ym pwdystv qwtynq' ,,

(5) yene y[me munçulayu ontun sı]ngarkı tol'p kök kalık

y'n' y[]nq'rqy twlp kwyk q'lyq²⁷²

²⁷¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 131-132.

²⁷² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 116.

2.2.1.3. Aynı Fragmanda Geçen “Burhan” ve “Bodis(a)t(a)v” Ünvanının Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 1252 + U 2766

Ön

baştınkı yüz s[eki]z otuz

p'ştı[]qy ywz s[]z 'wtwz

(1) tegginçeketegi êkileyü agmaksız teg[şilmeksiz bolalım]

t'kkynç'k't'ky 'ykyl'yw ''qm'qsyw t'g[]

(2) kayu kut kolunmak küsüş küsemekim **bodis(a)t(a)v**lar

q'yw qwt qwlwnm'q kwyswş kwys'm'kym pwdystvl'r

(3) yorikıntakı kutk[o 'wyk ' lunmak küsüş [] **bodis(a)t(a)v**lar

ywryqynt'qy qwtq[]m'kym pwdystvl'r

(4) birle alku ugr[ın] birikzün ya[kzun : kut kolunu]

pyrl' ''lqw 'wqr[] pyrykzwn y'[]

(5) küsüş öritü [teginü]rbiz : o[ntu]n [singa)rkı alk[u bilge]

kwsws 'wrytw []

(6) biliglig **burh[an]**lar ulug oruntakı **bodis(a)t(a)v**lar edgü ögli]

pwlyklyk pwrq[] t []²⁷³

U 2739 + U 2738

Ön

bastınkı bēş tokuz on

p'ştyngy pyş twqww 'wn

(1) ayıg kılınçımın k[şanti ötün]ü teginürm(e)n .. küsüşüm teginür

''yyq qylyncymyn k[]w t'kynwrmn ,, kwyswswm t'kynwr

(2) alku **burhan**lar .. kamag u[lug **blodis(a)t(a)v**lar edgü ögli y(a)rlıkançuçı

''lqw pwrq'n ,, q'm'q 'w[] wdystvl'r 'dkw 'wykly yrlyq'newcy

(3) köngülleri üze [..artokrak] b[i]r teg küü kelig edremlig

kwynkwll'ry 'wyz' ,, [] pr t'k kwyw k'lyk 'dr'mlyk

(4) küçleri üze [kim m](e)n şabi ata tutung<nung> kşanti

kwyçl'ry 'wyz' []n s'py ''t' twtwnq qs'nty

(5) kılmış ...

²⁷³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 127.

U 2468

Ön

- (1) []
- (2) []m[]q **bodis(a)t(a)y**lar kuvr[ag]
[] pwydystvl'r qwvr[]
- (3) []tyn tüzülüp []
[] twyzwlwp []
- (4) [] .. yükünürbiz []
[] ywkwnwrbyz
- (5) [kuvra]ginga .. yükünürbiz
[]qynq' .. ywkwnwrpyz
- (6) alku kam[ag kuv]raginga : yükünürbiz
''lqw q'm[]'qynq' .. ywkwnwrvyz
- (7) [] atlıg bilge bilig
[] ''tlq pylk' pylyk
- (8) []
- (9) [] kirtgünç köngülin
- (10) k[im] kayu bo nom [är]dinig bir kata okıtsar söz
k[] q'yw pw nwm []dynyk pyr q't' 'wqyts'r swyz
- (11) -l's'r t[]ky 'wlwş[]zw
- (12) []
- (13) []
- (14) []t' []uluştə togup abita t(e)ngri **[bu]rhanıg**
[] 'wlwşt' twqwp ''pyt' tnkry []q'nyq
- (15) yügerü körgeli uyur
ywk'rw kwyrk'ly 'wywr

U 2203

Seite 2

- (1) [ül]g[ü]süz ü[küş etözüg] tit[d]ükte etöz
[]k[]swz w[] tyt[]wkt' 't'wyz

²⁷⁴ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 115.

- (2) [üg teginip] turkaru buyanlığı orunlarta ok tugup üç
[] twrq 'rw pwy'nlyq 'wrwnl'rt' 'q twqwp 'wyç
- (3) [yavlak yoltakı] açıg emgeklerig sakınıp **burhan** kutinga
[] ''çyq 'mk'kl'ryk s'qynyp pwrq'n qwtynq'
- (4) [köngülüg öritip tın]maksız sönmeksizin **bodıs(a)t(a)y**lar yorıkın
[]m'qsyw swynm'ksyzyn pwdystvl'r ywryqyn
- (5) [ta yorıp altı törlüg] p(a)ramitlarıg tört törlüg ülgüsü
[]pr'mytl'ryq twyrt twyrlwk 'wylkwsw²⁷⁵

U 2691

Ön

- (1) birtemelik üzeliksiz üstünki tuyunmakka tükellig
pyrt'm'lyk 'wyz'lyksyz 'wysdwnky twywnm'qq' twyk'llyk
- (2) bolup : kamag **bodıs(a)t(a)y**lar birle bir teg yumkı köni tuyunmak
pwlwp: q'm'q pwdystvl'r pyrl' pyr t'k ywmky kwyny twywnm'q
- (3) **blurhan** kutın buzlunlar .. bo eng kenki savlar kut
[]wrq'n qwtyn pwzlwyl'r ,, pw 'nk k'nky s'vl'r qwt
- (4) [ko]lunmakta yorımak üze etözüg etmek yaratmak
[]lwnm'kt' ywrym'q 'wyz' 't'wyzwk 'tm'k y'r'tm'q
- (5) [erü]r ...²⁷⁶
[]r ...

U 2273

Seite 1

- (1) [] yükünür
[] ywkwnür
- (2) [] t(e)ngri
[] y tnkry
- (3) [] **burhan**
[] pwrq'n
- (4) [] **bodıs(a)t(a)y**
[] pwdystv
- (5) [] bolmadaçı

²⁷⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 137.

²⁷⁶ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 99-100.

[] pwl'm'cy

(6) [] [**burhan**]

U 2706

Seite 2

(3) ... ne üçün tēp teser .. bo sav

.... n' 'wyçwn typ tys'r ,, pw s'v

(4) tıtagınta bi-hu-aki atlı(1)g karuna puşpe sudurta

tylt'qynt' by-hw-'ky ''tlq q'rwn' pwşp' swdwrt'

(5) sözleyür .. **bodıs(a)t(a)v**larning **burhan** kutın bultukların

swyzl'ywr ,, pwdystvl'rnynq pwrq'n qwtyn pwlwkl'ryn

(6) ta öngin bir erip öngreki kul kolunmak

t' 'wynkyn pyr 'ryp 'wynkr'ky qwl qwlwnm'q²⁷⁷

U 2708

Seite 1

(2) ... bilge biligleri

... pylk' pylykl'ry

(3) ürtülüp nizvanıları üze köngülleri köşitilip

'wyrwlwp nyzv'nyl'ry 'wyz' kwynkwll'ry kwysytylyp

(4) **burhan**larka **bodıs(a)t(a)v**l[ar]k[a] umungalı ınangalı

pwrq'nl'rq' pwdystvlq 'wmwnq'ly 'yn'nq'ly

(5) bilmedin ...

pylm'dyn ...²⁷⁸

Seite 2

(5) ... anın alku **burhan**lar[nın] kamag ulug

... ''nyn ''lqw pwrq'nl'r q'm'q 'wlwq

(6) **b[oldıs(a)t(a)v]**larning tınl(ı)glarığ amramakı sakınmakı ögnüng

pwdystv l'rnynq tynlql'ryq 'mr'm'qy s'qynm'qy 'wyknwnk²⁷⁹

U 2710

Seite 1

²⁷⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 94-95.

²⁷⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 91.

²⁷⁹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 90-91.

- (1) [um]unup sèzikig sakınçığ y[o]kağdurmasar biz neteg bolgay ..
 []wnwp syzykyk s'qyncyq yq'ddwrn's'r pyz n't'k pwlq'y ,,
- (2) [yen]e biz şabi ata tutung boltı t(e)ngirim birle bökünki kün
 []' pyz s'py ''t' twtnq pwlty tnkrym pyrl' pwykwnty kwn
- (3) üze kamag **burhan**larning **bodıs(a)t(a)y**larning edgü ögli
 'wyz' q'm'q pwrq'nl'rnyng pwdystvl'rnyng 'dkw 'wykly
- (4) y(a)rlıkançuçı ...
 yrlyq'newcy ... ²⁸⁰

U 2711

Seite 2

- (1) [öri]tü teginürbiz .. kamag **burhan**lar : ulug oruntakı **bodıs(a)t(a)y**
 []tw t'kynwrpyz ,, q'm'q pwrq'n l'r : 'wlwq 'wrwnt'ky pwdystv
- (2) [lar] artokrak birteg umug inag bolu y(a)rlıkazunlar .. artokrak
 [] ''rtwqr'q pyrt'k 'wmwq 'yn'q pwlw yrlyq'zwnl'r ,, ''rtwqr'q
- (3) b[i]r teg tuta içgerü y(a)rlıkazunlar .. biz şabi ata t
 pr t'k twtw ick'rw yrlyq'zwnl'r ,, pyz ş'py ''t' tw
- (4) nung boltı t(e)ngirimning bo b(e)k katıg kertgünç köngülümüz
 nwnq pwlty tnkrymyn pw pk q'tyq k'rtkwnç kwykwlwmwz
- (5) alku burhanlarning köngüli birle tengikip .. kamag **burhan**larning
 ''lqw pwrq'nl'rnyng kwnkwly pyrl' t'nkylyp ,, q'm'q pwrq'nl'rnyng
- (6) küsüşi birle birikip ...
 kwyswşy pyrl' pyrykyp ... ²⁸¹

U 2730

Ön

- (1) [kutınga : yükünürbiz maytrı t(e)ngri **burhan** kutınga
 []q'n qwtwnq' ,, ,,
- (2) [yükünürbiz arslan atl](ı)g **bo|d|ıs(a)t(a)y** kutınga
 []stv qwtwnq' ,, ,,
- (3) [yükünürbiz arslan uguşlug atl](ı)g **b|o|d|ıs(a)t(a)y** kutınga
 []bdystv qwtynq' ,, ,,
- (4) [yükünürbiz alkınçsız etö]z atl(ı)g **bodıs(a)t(a)y** kutınga

²⁸⁰ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 92-93.

²⁸¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 93-94.

- []z 'tlq k pwdystv qwtwnq' ,, ,,
- (5) [yükünürbiz körgeli erklig kuan]şi im **bodis(a)t(a)v** kutinga
- []sy ym pwdystv qwtwnq' ,, ,,
- (6) [yene yme munçulayu ontun singarki] tol p kökk[alı]k ug[uş]-
- [] twlp kwykk 'wq[]-²⁸²

U2746

Ön

bêşinç yêti altmış

pysynç yyty 'ltmys

- (1) öç kek köngülnüng ugrıta muntag bolu y(a)rıkayurlar: amtı
'wyc k'k kwynkwlnwnk 'wqrynt' mwnt'q pwlw yrlyq'ywrl'r : 'mtı
- (2) yalnguz öngdüki **burhan**larig kenki **burhan**larig **bodis(a)t(a)v**
y'lnq wz 'wynkdwnky pwrq'nl'ryq k'nky pwrq'nl'ryq pwdystv
- (3) -larig : tözünlerig ıdoklarig barça körmedim(i)z tēp
-l'ryq : twyzwnl'ryk 'ydwql'ryq p'rç' kwym'dymz typ
- (4) ög öküngü ermez ...
'wyk 'wykwkw 'rm'z ...²⁸³

U 3240

Arka

başdınkı ülüş sekiz y(i)g(i)rmi p(a)tr ..

p'sty'qy 'wylws s'kyz ykrmy ptr ,,

- (6) öngin [toylaş]ıp kiçelig ödte t(e)ngri []
'wy'kyn[]yp kyç'lyk 'wydt' tnkry[]
- (7) töpüleri ü[z]e t(e)ngri t(e)ngri **burhan** adakın[ta]
twypw l'ry 'wy[]' tnkry tnkrysy pwrq'n 'd'qyn[]
- (8) ongarula üç [] tegzinip bodun singlar []
'wnk'rwł' 'wyç ywly t'kzynyp pwdwn synk'r []
- (9) **arhantlar bodis(a)t(a)v**lar kişiler t(e)ngriler luu[lar]
'rq'nt l'r pwdystv l'r kyşy l'r tnkry l'r lww[]
- (10) kuvrag yıgılı ti[rilü]y'd' kezig []

²⁸² Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 120-121.

²⁸³ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 143-144.

qwwr'q yyqylw ty[]y'd' k'zyk []

(6-10) [Her biri] toplanıp öğlenden sonra tanrılar tanrısı Buda'nın yanına [git-tiler] başları tanrı Buda'nın ayakları önünde [saygı içinde eğildiler] Onu üç defa sağa çevirdim ve bir tarafa yerleştim. Arhantlar, Bodhisattvalar, insanlar, tanrılar, nagalar, kalabalıklar halinde toplandılar. ²⁸⁴

Mz. 261

Ön

(1) bod[is(a)t(a)v]larm(a)has(a)t(a)vlar udaçı boldılar .. evrilinçsiz nom tilg[eni]

pwd[]l'r mq'svl'r 'wd'çy pwltyl'r ,, 'vrylynçsyz nwm tylk[]

(2) [] erti orton ming yèrtinçü p(a)r(a)manuları

[] 'rty 'wrtwn mynk yyrtynçw prm'nwl'ry

(3) sanınça **bodis(a)t(a)vlar m(a)has(a)t(a)vlar** ıdaçı boltılar ..

s'nynç' pwdystvl'r mq'stvl'r 'yd'çy pwltyl'r ,,

(4) arıg sözi nom tilgeni yme bar

"ryq swyzy nwm tylk'ny ym' p'r

(5) erdiler kiçi yèrtin[] p(a)r(a)manuları sanınça **bodis(a)t(a)v**

'rdyl'r kyçy yyrtyn[] prm'nwl'ry s'nynç' pwdystv

(6) **-lar m(a)has(a)t(a)v-lar**[] tüz ilinçsiz yeg tüzü kön[i]

-l'r mq'stvl'r [] t[] t' twyz 'ylynçsyz y'k twyzw kwyn[]

(1-6) Bod[hisattva]lar, Mahāsattvalar muktedir oldular. Döndürülemez öğreti teker[leğini] çevirmek için yine birlik oldular. Orta binlik dünya zerrel[e]ri sayı-sınca Bodhisattvalar, Mahāsattvalar muktedir oldular. Saf öğreti tekerleğini çevirmek için sonra tekrar mevcut oldular. Küçük dün[yanı]n zerreleri sayısınca Bod[hi-sattva]lar, Mahāsattvalar d[ört] d[oğ]umda) eşit, bağımsız, en iyi, düz ve gerçek

Arka

(1) tuymak atl(1)g ıdok **burhan** kutın bolgalı teg[in]mek birl[e]

twym'q "tlq 'ydwq pwrq'n qwtyn pwlq'ly t'k[]m'k pyrl[]

(2) yene ym' bar [erdi]ler .. tört kata []

y'n' ym' p'r []l'r ,, twyrt q't' []

²⁸⁴ Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, s. 26-27.

(3) yértinçüning bamaguları sanınça **bodis(a)t(a)vlar m(a)has(a)t(a)v**

yyrtinçwnynk p'm'qwl'ry s'nynç' pwdystvl'r mq'stv

(4) lar tört tugumta **burhan** kutın bilteçiler []

l'r twrt twqwmt' pwrq'n qwtyn pylt'çyl'r []²⁸⁵

(5) yme bar erdiler .. üç kata tört divip yért[inçü]

ym' p'r 'rdyl'r ,, 'wyç q't' twyrt dyvyp yyrt[]

(6) p(a)r(a)m[an]uları sanınça **bodis(a)t(a)vlar m(a)has(a)t(a)vlar**[] üç[]

prmw'l'ry s'nynç' pwdystvl'r mq'stvl'r []l'r 'wyç []

(1-6) Aydınlanma adlı kutsal Buddhalığı elde etmek için duygu ile sonra teküar mevcut [ol]dular. Dört defa, d[ört] [] dünyanın zerreleri sayısın[ca] hisattvalar, Mahāsattvalar dört doğumda (Buddhalığı elde edecekler. Sonra [tekrar] mevcut oldular. Üç defa, dört kıta dün[yanın] zer[re]leri sayısınca Bodhisattvalar, Mahāsattvalar[] üç []...²⁸⁶

U 3549

Ön

(1) [] **burhan**larka

[]kynwr pwrq'nl'rq'

(2) [] ülençsiz tengler

[] 'wl'nçsyz t'nkl'r

(3) **bodis(a)t(a)vlar** kayu

pwdystvl'r q'yw

(4) [] özge

[] 'wyzk'

(5) []lar .. tözün

[]l'r ,, twyzwn

Mz. 70

Ön

(1) []başa vizir erdini Yüggün

[] 'vynt' p's' vyzyr 'rdyny ywkkwn

(3) [] suvlug t(1)nluyta nom

²⁸⁵ Mahasattva budizm'i uzun süre uygulayan ve uyanış yoluyla çok yüksek bir seviyeye ulaşan bir Bodhisattva'dır.

²⁸⁶ Uğur Uzunkaya, *Budist Kişilikler Üzerine Eski Uyğurca Fragmanlar*, ss. 170-176.

- [] dlyq swvlwq tnlwyt' nwm
- (4) [] yoriklig atl(1)g yèrtünçü ukuşı
- [] ywryqlyq 'tlq yyrtynçw 'wqwşy
- (5) [] bar erür .. alku **bodis(a)t(a)v**lar
- [] p'r 'rwr ,, 'lqw pdystvl'r
- (6) [] [] al altaglıg nom
- [] t'qy 'l 'lt'qlyq nwm
- (7) [] tözlür erür ..
- []yk twyzlwkw 'rwr ,,
- (14) []-tiziklik taluyka
- []Tyzyklyk t'lwyq'
- (15) [] turur **bodis(a)t(a)v**larning
- [] twtwr pdystvl'rnyng
- (16) [] çın y(è)rteki y(a)ruk yaltruklıg
- []lwq çyn yrt'ky yrwq y'ltwqlyq
- (17) [] bulıtlar aning üz
- []lyq pwlytl'r 'nynq 'wyz
- (18) [] örtüklüg erür **burhan**lar ..
- [] 'wyrtwklwk 'rwr pwrq'nl'r
- (19) [] amruları s(a)kınça yèrtinçü
- []'mrwl'ry sqynç' yrtynçw
- (20) []kavışa []
- [] q'nyş' []

Mz. 256

Seite1/1

- (2) ... yene bögünki künte bon nom-
...y'n' pwkwnky kwynt' pwn nwm-
- (3) -lug oruntakı bir işdes kamag ulug kuvrag köngüllerin-
-luq 'wrwnt' pyr 'yşd's q'm'q 'wlwq qwvr'q kwynkwll'ryn-
- (4) -te bo üç erdiniler ne üçün umunguluk
-t' pw 'wyç 'rdynyl'r n' 'wyçwn 'wmwnqwlwq
- (5) inanguluk erürler tēp sakınsarlar monı inçe ukmiş k(e)rgek ..
'yn'nqwlwq 'rwr'r typ s'qyns'rl'r mwny 'ynç' 'wqmys krk'k ,,

(6) kamag **burhanlar bodis(a)t(a)vlar**.. ülgülençsiz tenglençsiz ulug
q'm'q pwrq'nl'r pwdystvl'r ,, 'wylkw'l'nçsyzt' nkl'nçsyzt' wlvq ²⁸⁷

Mz. 265

Seite 2

ékinti ülüs otuz

'ykynty 'wylwş 'wtwz

(1) yükünürm(e)n sakimuni atl(1)g t(e)ngri **burhan** k[utın]a : yükünürm(e)n
ywkwñwrñmn s'kymwny ''tlq tn kry pwrq'n q[]' ,, ywkwñwrñmn

(2) maytrı atl(1)g t(e)ngri **burhan** kutinga ,, yükünürm(e)n bilge bili[g]
m'ytry ''tlq tnkry pwrq'n qwtynq' ,, ywkwñwrñmn pylk' pyly[]

(3) baştingı atl(1)g **bodis(a)t(a)v** kutinga .. yük[ü]nürm(e)n uz
p'ştyñqy ''tlq pwdystv qwtynq' ,, ywkwñwrñmn 'wz

(4) atı yértinçütün öngi bolmadaçı atl(1)g **bodis(a)t(a)v**
'ty yyrtynçwtyn 'wynky pwlm'd'çy ''tlq pwdystv

(5) kutinga .. yükünürm(e)n alkinçsız etöz at(l(1)g **bodis(a)t(a)v** kutinga ..
qwtynq' ,, ywkwñwrñmn ''lqynçsyzt' t'wyz ''tlq pwdystv qwtynq'

(6) yükünü[rm](e)n körgeli erklig kuanşı im **bodis(a)t(a)v** kutinga ..
ykwnw[]n kwyrk'ly 'rklyk qw'nşym pwdystv qwtynq' ,, ²⁸⁸

2.2.1.4 Buda'nın Diğer Adlarının Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 7065

Arka

bêş otuz

pyş 'wtwz

(1) yükünürbiz **badra** atl(1)g **nizvani**siz **bodis(a)t(a)v** kutinga ::
ywkwñwrpyzt p'dr' ''tlyq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'

(2) yükünürbiz **ratnakar** atl(1)g **nizvani**siz **bodis(a)t(a)v** kutinga ::
ywkwñwrpyzt r'tn'q'r ''tlyq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'

(3) yükünürbiz **kumut** atl(1)g **nizvani**siz **bodis(a)t(a)v** kutinga ::
ywkwñwrpyzt qwmwt ''tlq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'

²⁸⁷ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 89.

²⁸⁸ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 133.

(4) yükünürbiz narayan atl(1)g nizvanisiz bodis(a)t(a)v kutınga ::

ywkwnwrpyz n'r'y'n ''tlyq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'

(5) yükünürbiz sumir atl(1)g nizvanisiz bodis(a)t(a)v kutınga ::

ywkwnwrpyz swmyr ''tlq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'

(6) yükünürbiz intradati atl(1)g nizvanisiz bodis(a)t(a)v kutınga ::

ywkwnwrpyz 'ntr'd'ty ''tlyq nyzv'nysyz pwdystv qwtynq'²⁸⁹

(1-6) Badra adlı tarafsız Bodhisattva'nın önünde eğiliyorum. Ratnakar adındaki tarafsız Bodhisattva'nın önünde eğiliyorum. Kumudaadındaki tarafsızBodhisattva'nın önünde eğiliyorum. Narayan'aadı verilen tarafsızBodhisattva'nın önünde eğiliyorum. Sumir adındaki tarafsız Bodhisattva'nın önünde eğiliyorum. Indradatta adındaki tarafsız Bodhisattva'nın önünde eğiliyorum.²⁹⁰

U 3570

Ön

(1)yükünür-bi[z][]

ywkwnwrpy[]

(2)nizvanisiz[]

nyzv'nysyz []

(3) kutınga y[ükünürbiz]

qwtynq' y[]

(4) kumut[]

qwmwt []

U 2638

Ön

(1) yükünürbiz badira atl(1)g niz[]

ywkwnwrpyz p'dyr' ''tlq nyz[]

(2) yükünürbiz ratnakar atl(1)g niz[]

ywkwnwrpyz r'tn'q'r ''tlq nyz

(3) [y]ükünürbiz [] atl(1)g niz[]

²⁸⁹ W. Bang and G.R Gabain, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 134.

²⁹⁰ Fragmanın öncesi: "Sekiz büyük güçlü, değerli, Bodhisattva vardır. Büyük dharani adı verilen gücün ortaklarıydı. Güçlerini gizleyerek bu dünyada tüm canlılar arasında dolaşır canlılara fayda sağlarlar. Tüm insanlardan farklı bir görünümüleri ve vücutları yoktu isimleri şunlardır" diye başlıyor. Kırmızı mürekkeple vurgulanan ifadelerin Buda'nın isimleri olduğunu anlıyoruz.

[]wykwnwrpyz ’’tlq nyz[]

U 2425

Arka

(4) []bolgay siz

[]pwlq’y syz

(5) [] **[t(e)ng]ri burhan**

[]ry pwrq’n

(6) [] **açite**²⁹¹

[]mytr’ ’çytyw

(4-6) [] olacaksınız. []tanrı Buda[]ey Ajita²⁹²

U 3570

Arka

(1) -sıZ **bodıs[(a)t(a)v]**

-syZ pwyds[]

(2) yükünürbiz []

ywkwnwrpyz []

(3) nizvanısız[]

nyzv’nysyz []

(4) [k]utınga .. []

[]wtynq’ ,, []

(5) **[sumıl]r**[]

[] r []²⁹³

Mz. 261

Ön

(1) bod[is(a)t(a)v]lar m(a)has(a)t(a)vlar udaçı boldılar .. evrılınçsız nom
tilg[eni]

pwyd[]l’r mq’svl’r ’wd’çy pwltyl’r ,, ’vrylynçsyZ nwm tylk[]

²⁹¹ Açite Toh. B. Ajita < Skr. Ajita Bir Gandharva yani bir rahibin Adıdır.” Hindu,Zm, Budizm Ve Jainizm gibi Hint dillerinde devaların müzisyenleri olarak hizmet eden göksel yarı tanrılar olarak kabul edilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Jens Wilkens Handwörterbuch des Altuigurischen Altuigurisch - Deutsch – Türkisch, Universitätsverlag Göttingen, Berlin 2021, s. 5.

²⁹² Uğur Uzunkaya, *Günah ve Tövbe: Budist Edebiyata İlişkin Eski Uyğurca Fragmanlar*, Gazi Türkiyat, 2023, s. 32-33.

²⁹³ Annemarie von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 134.

- (4) sınılı 'wlwşl'rd'n 'wrdwl'rd'n byş
synly uluşlardan ordulardan bəş
- (5) yüz ming tümen t(e)ngri kırıgınların
ywz mynk twym'n tnkry qyrqynl'ryn
- (6) t(e)ngri ogulanların alkamış törütmiş
tnkry 'wqwl'nl'ryn ''lq'myš twyrwtmyş
- (7) ol kim ol örgin-ning özinteg
'wl kym 'wl 'wyrkynnyk 'wyzynt'k
- (8) orşusıntag orunıtag olurgusın
'wrtwsynt'k 'wrwnynt'k 'wlwrqwsyn
- (9) -teg bolup tururlar: ol kim ulug
-t'k pwlwp twrwr'l'r : 'wl kym 'wlwq
- (10) İlig t(e)ngri kanı ezrua t(e)ngri t(e)ngri
'ylyk tnkry q'ny ''zrw'tnkry tnkrysy
- (11) [] içre ornanıp erür: t(e)ngri
[] 'yçr' 'wrq'nyp 'rwr : tnkry
- (12) [] orşusun içre
[] 'wrtwsyn 'yçr'
- (13) [] m(e)n yanga erin []
[] mn y'nq' 'ryn []
- (14) [] **ezrua²⁹⁵ t(e)ngri türedi**
[] 'zrw' tnkry twyr'dy
- (15) [] **i körtle nom []**
[] y kwyr'tl' nwm []
- (16) [] y(a)rıkayur .. uluğ []
[] yrlyq'ywr ,, 'wwlwq []
- (17) [] körtle []
[] kwyr'tl' []

(1-17) Ve beşinci uzuvun topraklarında ve ordularında her şeyden daha içsel ve her şeyden daha yüksek olan, 'den 500.000'e kadar sayısız kız tanrıdır. Ve geç tanrılar övdü ve yarattı. Tahtın merkezi ve yeri neresidir. Yanında olmak büyük olan

²⁹⁵ Lotus Sutra Uygur Türkçesi tercümesinde geçen Avalokiteşvara, dönüşüm bedenlerinde Brahma Ezrua Tengri'ye dönüşmüştür.

odur. Tanrılar perisi Tanrı Zurvan yerleşti... Tanrı ortada Ben Yanga[]Tanrı
Zurvan. Güzel yasa dinleniyor büyük güzel...

U 3549

Arka

(1) [] bodis(a)t(a)v m(a)has(a)t(a)v

[] pwdystv m[]q's[]t[]v

(2) [] sakimuni t(e)ngri²⁹⁶

[] s'kymwny tnkry

(3) [] yingayın

[] yynq'yyn

(4) [] kalmış tört

[] q'lmyş twyrt

U 2375+ U 2479

Ön

(1) [] urubilbakaşa|pı arh|ant²⁹⁷ []

[] py 'rq[]

(2) [] ga]yadık(a)şı[pı arhant a]yag

[] y'dykşy[] y'q

(3) -[ka tegi]mliḡ m(a)hamodgul[yanı arhan|nt

[] mlyk mq' mwtkwł'[] nt

(4) [] bulmaduk ...

[] pwlm'dwq ...²⁹⁸

U 3366

Ön

caitya tört kırk

c'yty twyrt qyırq:

(1) törtünç tözgerinçsiz arıılar

twyrtwnc twyzk'ryncsyzy 'rzy l'r

(2) eligi: tükel bilge burhan bahşı

²⁹⁶ Skr. Sākyamuni Buda adı, Śākyahükümdarı.

²⁹⁷ Sakyamuni Buda'nın ilk din değiştirenlerindendir. Buda tarafından dönüştürülen Urubilvā'dan (veya Uruvilvā) bir Jaṭila'nın adıdır.

²⁹⁸ Yusuf Savaşçı, Uyğurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450), s. 18.

- 'ylyky: twyk'l pylk' pwrq'n p'qşy
- (3) **vatsi** ilte sangkaş balıkda
v'tsy 'yl t' s'nkk's p'lyq d'
- (4) pipilavakş yazıta: apantar
pypyl'v'kş y'zy t': ''p'nt'r r
- (5) ölemlig yürüng çıntanlıkta
'wyl'nklyk ywrwnk cynt'n lyq t':
- (6) udumbar söğütlüg arıg s(e)mekde
'wdwmp'r swykw t'lw' ''ryq sm'kd'
- (7) sekizinç ay sekiz y(a)ngıka üstün
s'kyzync ''y s'kyz ynky q' 'wyst(wn)

(1-7) Dördüncü eşsiz Rsi Kralı, tamamen bilgeBuda, Vatsa diyarında, Samkasya şehrinde, Pipilavakş ovasında Apantar çayının bulunduğu Beyaz Sandal Bahçesinde, bhaktachinnaka eylemini tamamlama cesaretini gösterdi. Udambara ağaçlarıyla dolu saf ormanda sekizinci ayda sekizinci (günde)...²⁹⁹

U 3367

Ön

caitya yedi otuz

c'yty yyty 'wtwz:

- (1) **ékinti arjılar éliki** ıduk adı
'ykynty 'rzy l'r 'ylyky 'ydwq ''dy
- (2) kötrülmüş ayıgka tegimlig
kwytrwlmys: ''y'q q' t'kymlyk
- (3) **burhan** bahşı ang magar ilte
pwrq'n p'qşy: ''nk m'k't 'yl t'
- (4) urbilvay suzakta nairancan ögüz
'wrpylv'y swz'q t'n'yr'nc'n 'wykwz

(1-6) İkinci Rsi kralı kutsal olan, adı yüceltilmiş, saygıya layık Buda Uruvilva köyündeki Angamagadha diyarındaki vajrasana tahtına oturma cesareti gösterdi.

²⁹⁹ Peter Zieme (Berlin Brandenburg Academy Of Sciences And Humanities, Berlin, Germany) Caitya Veneration – An Uigur Manuscript With Portraits Of Donors , s. 166

(12) barmışüzüt kiçikkeke okşagu amrak
p'rmyş'wyzwt kyçykky''wqş'qw ''mr'q

(13) ogulu yurçuk inal atinga m(e)n

'wqwly ywrçwq 'yn'l ''tynk' mn

(14) agtuk bet[keçi] []

''qdwq pyt []

(1-14) (bir zamanda) Psikoposlar Wahman'ın [içeride] hüküm sürdüğü ve [bizim] ilahi [Uygur Han], ilahi mahübarek ve talihli [Kün] ay tanrıda kut bulmuş Alpın Artemin El tu[tmuş Alp Arslan] Ulug Bilge (dışarıda hüküm sürüyor). [ve sevgili oğulları] Tözlüg Bek, El Ögesi Bars ve [Yultu]z B[ay], (onlar) bu kitabı kendileri istediler ve talep ettiler. Vefat eden ruhu adına, çok küçük görünen sevgili oğlu Yurçuk İnal, ben katip....

Mz. 344

Ön

(1) [] tunga

[] twnq'

(2) [] qanyu kişi

[] q'nyw kyşy

(3) [] üni tagsar

[] wyny t'qs'r

(4) [] d b[] uluga

[] 'wlwq'

(5) [] azlar a[] y(a)rl(ı)gançu

[] 'zl'r [] yrlyq'nçw

U 32³⁰⁰

Ön

(1) [] aprınçor

[] ''pry nçwr

(2) [tegin kügi t]aksutları bititd(i)m

[] 'qşwtl'ry pytytdm

(3) [bel]güsi r(e)dni teyür..

³⁰⁰ Aprınçor Tegin tarafından Mani için yazılmış bir ilahidir.

- []kwsy rdny tyywr,,
 (4) [] kwsy rdny tyywr ..
 [] [bel]güsi r(e)dni teyür ,,
 (17) körtle tüzün
 ... kwyrıl' twyz wn
 (18) t(e)ngrim burhan(ı)m bulunçsuzum ..
 tnkrym pwrq'nm pwlwnçswz wm ,,
 (19) [t]üketi [a]prınçor tegin kügi
 []wyk'ty /prynçwr tykyn kwyky

Arka

- (20) küçlög friştiler küç berzünün
 kwyçlwk vryştıl'r kwyç pyr zwnyn
 (21) közi k(a)ram birle
 kwyz y qır'm pyrl'
 (22) külüşügin oluralım ..
 kwylwşwkyn 'wlwr'lym ,,
 (23) [t]ükel[t]i aprın|çor tegin
 []d []çwr t'kyn³⁰¹

U 78

Arka

- (1) [] pwlzwn vryştıl'r
 [] bolzun friştiler
 (2) [] erzün eki öng
 []wn 'rzwn 'yky 'wynk
 (3) []do[ş]ist[lar] am[tı]
 []tw[]yst [] 'm[]
 (4) [tüketi tonga] kül tarkan küğü
 []kwyl trk'n kwyky
 (5) []
 (6) [başlantı] [to]nga kül tarkanküsi
 [] []k' kwyl trk'n kwsy()

³⁰¹ Betül Özbay, *Manihaist Uygur Metinlerinin Envanterinin Hazırlanması*, İstanbul 2010, s. 95.

- (7) []pyt [ywd]' l[r]lavur ol
 []pyt[]' 'yl'ywr 'ol
 (8) []buy[ruk][]süz tükel
 []pwy[] [swz twyk'l] ³⁰²

U 2301

Seite 1

- (1) ulug tavgac elinte []
 'wlvq t'vq'ç 'ylynt' []yp []
 (2) minglig alpaut³⁰³[] ol []
 mynlyk ''lp'qwt []'wl []
 (3) tavgac han yme [] alpaut
 t'vq'ç q'n ym' [] ''lp'qwt
 (4) bolmışta []
 pwlmyş t' wnwnk []

(1-4) Büyük Çin ülkesinde [] Alpaut []

U 3244

Seite 2

- öttüg(m)e)n
 'wttwkmn
 (1) atl(ı)g vçrabez
 ''tlq vçr'b'z
 (2) ayamakınızın
 ''y'm'qynyzy
 (3) -ıg öttür
 -yq 'wyttwr

U 3364

Seite 2

üç yègirmi
 'wyç yykyrmy

³⁰² Larry Clark. *Uygur Manichaeon Texts: Volume II. Liturgical Texts, Texts, Translations, Commentary, Corpus Fontium Manichaeorum, Series Turcica II.* Turnhout Brepols 2013, s. 78

³⁰³ Alpaut :Yiğit, kahraman, cesur savaşçı anlamlarına gelmektedir.

- (1) tona s(a)manç []
 tw'n sm'nç []
- (2) ögsüz ol yér []
 'wykswz 'wl yyr []
- (3) lar körüp yügünüp []
 -l'r kwyrwp ywkwnwp []
- (4) ulug tavgac []
 'wlwq t'vq'ç []
- (5) y(a)rbtsun atl(1)g []
 yrptsw'n ''tlq []
- (6) -ka yakın çüüsi atl(1)g
 -q' y'qyn çwwsy ''tlq
- (7) [] agılık umug
 []lwq 'qylyq 'wmwq
- (8) []

U 4976

Ön

- (1) [] bölük bölük pw[]
 []'k l'r pwyllwk pwyllwk []
- (2) [] bo d[]
 [] pw d[]
- (3) [] raca m[] y atl(1)g []
 [] r'c' m[] y ''tlq []
- (4) -lar kızı bo kizleglig []
 -l'r qyzy ow kyzl'klyk³⁰⁴

U 5232

Seite 2

- (1) vikçi alpyegen sangun ogli
 yykçy 'lpy'k'n s'nqwn 'wqly³⁰⁵

³⁰⁴ https://vmkohd2.rz.uni-leipzig.de/receive/KOHDOldUygurMSBook_manuscript_00000227
 (Erişim: 20.04.2024)

³⁰⁵ Berker Keskin, *Eski Uygur Türkçesi Hukuk Belgeleri ve Söz Varlığı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 2020 s. 471.

U 2112+ U 2113+U 2114+U 2115

Seite 2

- (1) [yn 'wy[] tēp teyü
[]typ tyyw
- (2) : :
- (3) [] **nom çeceki atl(i)g**
[]nwm ç'ç'ky ''tlq
- (4) [] **bêşinç []**
[] byşynç []
- (5) **[]kelür boşlugunı... ..**
[]k'lwr pwşlwqyny ,, ,,
- (6) [] **tü|kel bilge t(e)ngri**
[]k'l pylk' tnkry
- (7) [] **mah(a)kaşıp arhant**³⁰⁶
[]m'q'syp ''rq'nt
- (8) [] **mahan mah(a)kaşıp**
[]m'q'n m'qq'syp
- (9) [] **n tēp**
[] typ
- (10) [] **[edg]ü edgü mah(a)kaşıpı**
[]w 'dkw m'q'sypy
- (11) [] **adın**
[] ''dyn []
- (12) [] **dlerig**
[]dl'tyk³⁰⁷

U 4833

Fragment c

- (1) uygu[r][]
'wyqw[]

³⁰⁶ M(a)hakaşipe Arhant: Skt. Mahākāśyapa'ya "Buddha'nın bir öğrencisinin adı". Ayrıntılı bilgi için bkz. Franklin Edgerton, Buddhist hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary. Vol. II: Dictionary. Yale University, 1953, s. 422a.

³⁰⁷ Zekine Özertural, *Mahāyāna-sūtras und Kommentartexte*, Alttürkische Handschriften Teil 16, Stuttgart Steiner, 2012. s. 83-85.

(2) [t]ükedi **mani b[urhan]**³⁰⁸

[]wyk'dy m'ny p[]

2.3. Başlıkların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 4

Ön

körtle tat(a)gl(a)g nomi

kwrtyl' t'tqlq nwmy

(1) []lar vahşigler kim angar kédilmiş

[]l'r w'qşykl'r kym ''nk'r kydylmyş

(2) erti küçlüg friştilerke aydı bang

'rty kwyçlwk vryştyl'rk' ''ydy p'nk

(3) tēp ...

typ...

Güzel bir öğreti metni

Arka

z(a)ruşç burhan vekler

*z rwşç pwrq'n y'k l'r *

(1) olrı uçınta olurdı köngülinte

'wlıny 'wcynt' 'wlwrđy kwynkwlynt'

(2) inçe sakıntı özümün kotı ıday(ı)n

ynç' s'qynty 'wyz wmy n qwdy 'yd'yn

(3) z(a)ruşç burhan töpüsin üze

zrwşç pwrq'n twypwsyn 'wyz'

(4) tüşeyin z(a)ruşç burhanag ölüreyin

wys'yn z rwşç pwrq'n'q 'wylwr'yyn

(5) tēp sakıntı ...

typ s'qynty...³⁰⁹

Ruhlar, buda, zerdüş

³⁰⁸ Mani 24 yaşlarında Mani dinini yaymaya çalıştığı için hapsedilir ve öldürülür. Hz. İsa'nın çarmıha gerilme olayı ile bağdaştırılır. Bu fragmanda "Mani Burhan" Peygamber Mani anlamına geldiği için "Mani" unvan olarak kullanılmıştır.

³⁰⁹ Betül Özbay, *Manihaist Uygur Metinlerinin Envanterinin Hazırlanması*, s. 27-29.

U 29

Ön

yosıpasning³¹⁰

ywsyp'st nyny

(1) k(e)rgek bo savka kam(a)gan külmış

krk'k pw s'vq' ym' q'mq'n kwylmyş

(2) ler yosıpas(a)g ögmişler inçe temişler

l'r ywsyp'sq 'wykmyş l'r 'ynç' tymyşl'r :

(3) ögrünçülüg ergil s(e)n yosıpas ne üçün

'wykrwnçwlwk 'rkyl sn ywsyp' n' 'wyçwn

(4) têsêr biz barça anıg ögrünçülüğün erür

tys'r pyz p'rç' 'nyğ 'wykrwnçwlwkyn 'rwr

(5) biz ..

pyz ,,

Arka

edgü körtle n[omı]

'dkw kwyrıl' n[]

(1) ölürgeli êletserler mangray[ur] ünteyür

'wylwrk'ly 'yl'ts'r l'r m'nkr'y[] 'wynt'ywr

(2) yosıpas inçe temiş koyn üçün

ywsyp's 'ynç' tymyş qoyn 'wyçwn

(3) üntemez ...

'wynt'm'z ...³¹¹

İyi güzel öğreti metni

U 57 + U 259

Ön

[]tükedı bo yultuzçı bram(a)n []

[] twyk'dy pw ywltwzçy pr'mn

(1) edgü kılınç üküşrek kılmad(ı)m

'dkw qylynç 'wykwşr'k qylm'dm

³¹⁰ Yosıpasning: MÖ altıncı yy. da yazılan Ezop masallarının yazarının adıdır.

³¹¹ Betül Özbay, *Manihaist Uygur Metinlerinin Envanterinin Hazırlanması*, s. 70- 72.

- (2) tēp []üçün []ol
 typ [] 'wyçwn [] 'wl
 (3) [] eşit kılmış edgü
 [] 'yşyt qylmyş 'dkw
 (4) []

Bu müneccim brahman tamamladı

Arka

bram(a)n azant

pr'mn ''z'nt

- (1) ötrü antag nomkutı t(e)ngri
 'wytrw ''nt'q nwmqwtı tñkry
 (2) üç t(e)ngrilerlügün kim []
 'wyç tñkryl'rlwkwn kym []
 (3) erür kerti türlü y(a)rılıkamak
 'rwr kyrtı twyrlwk y(a)rlyq'm'q
 (4) ol ün türlü kılır []
 'wl 'wyn twyrlw qylyr 'wy[]

Brahmana hikayesi

Ön

[] arsa |yan ot-

[]y'n 'wt

- (1) tegirmek bo erür üçünç baçık
 t'kyrm'k pw 'rwr 'wycwn p'c'yk
 (2) yme bir bakır agrı serinmek
 ym'pyr p'qr ''qry srynm'k
 (3) eki bakır agrı sakın ermek
 'yky p'qr ''qry s'qyn 'rm'k

rasayana ilacı(1-2)bu üçüncü çare ayrıca bir bakır ağırlığında

Ön II

[ning] nomi

nynk nwmy

- (1) yetinçsiz bilga ıgaç kadızı

yytynçsz pylk' 'yq'ç q'dyz_

(2) odugun ermek ög bilig

'wdwqwn 'rm'k 'wyk pylyk

(3) [bêş teng]ri.. küçün kur(u)garu

pyş tnkry,, kwyçwn qwrwq'rw

(4) sakınç...

s'qynç ...³¹²

[] kitap (1-2) her bir parça için [] ölçüsünde (aşağıdakilerden) eşit parçaları böyle bir ilaç haline getirin, sınırsız ...

U 58

Arka

hatun neng nomi

q'twn n'nk nwmy

(1) apar[u] katagı nomka b[asu[tçı

'p'r[] q't'qy nwmk' p[]çy

(2) [] kömüşteçiler[]

[] k kwymwşt'çyl'r []

(3) yme [] ol ödün mn[]

ym' [] 'wl 'wydwn mn []

(4) êkileyü ol p(a)rikan hat[un]

'ykyl'yw 'wl pryq'n q't[]

(5) ordusingaru bard[ı]m .. kamag

'wrdsynk'rw p'rd[]m .. q'm'q

Kraliçenin kitabı (1-5) din açısından Gandhara'ya (?) kadar birbirlerini gizleyenler (gömenler) [] ve o zaman ben [] kaleye bir çift olarak giden peri kraliçesine gittim. Bunun hakkında konuştum.

Arka

bilge savlar

pylk' s'vl'r

³¹² Larry Clark, *Uygur Manichaeon Texts: Volume III. Ecclesiastical Texts: Texts, Translations Commentary, Corpus Fontium Manichaeorum: Series Turcica II* Turnhout : Brepols Publishers 2017, s. 454-456.

(1) yolu .. burhan yolu .. bu ü[ç bo]lurdu[k]l

ywly .. pwrq'n ywly .. pw 'w[]lwrdw[]

(2) []ta []zik yme üç ö[]

[]t' []zyk ym' 'wyç 'wy[]

(3) t(e)ngriDEM öz kim k(e)ntü örür [] bu

tnkryd'm 'wyz kym kntw 'wyrwr [] pw

(4) bilge öz êkinti közünür k[]

pylk' 'wyz 'ykynty kwyznwr k[]

Bilge sözler (1-4) Yol, Buda yolu [] bu üç ilahi kendisi, bu bilge benliğin kendisidir. İkincisi görünen []

Ön

parikan bambost

p'ryk'n p'mpwst

(1) ö[zütü]m []yn suvda yazugda

'wyzwtwkwm []yn swvd' y'zwqd'

(2) [] birdim boşunmak []

[] pyrdym pwşwnm' q̇ []

(3) [] öt[]rü [y]azu[g]

[]s[]mşym 'ytrw []'zw[]

Peri parlıyor (1-4) suçluluk ve günah içinde [] Kendime özgürlük verdim sonra günahlardan arındım

Ön

üçünç bu kõngül neng

'wyçwnç pw kwynkwł n'nk

(1) inçe [sav] erser kim k(a)ltı sözlemiş

'ynç' [] 'rs'r kym q̇'lty swzl'myš

(2) [] birtem ök ka[] ol

[]w []rw pyrt'm 'wk q'[] 'wl

Üçüncüsü bu akıl (1-2) Eğer söylendiği gibiyse? Ayrıca tüm ay(?) işkence ve karmaşa içindeydi.³¹³

³¹³ A. Von Le Coq, *Türkische Manichaica Aus Chotsho III*, Verlag der Akademie der Wissenschaften, Berlin 1921, s. 32.

U 168 II

Ön

burhan kelmeki nom

pwrq'n klm'ky nwm

(1) kamag yıdıng bultumuz .. ada

q'm'q yydynk pwl twmwz ,, 'd'

(2) töz bizni ara yok ...

twyz pyzny 'r' ywq ...

Buda'nın gelişi (yani buda) kitap (1-3) hepimiz senin (kutsallık) kokunu aldık.
Aramızda hiçbir tehlike yok. Şimdi, şefkatli babamız, iyi işler kralımız....

Arka

bitilti şakyamun

pytylty ş'ky'mwn

(1) bolalım .. t(a)kı üküş türlüğ

pwl'lym ,, tqy 'wykws twyrlw

(2) montag ötügler ötüngey

mwnt'g 'ytwkl'r 'wytwnk'y

Şakyamuni yazıyor (1-2) olsun ve bunun gibi sayısız dualar edecekler.
Ruhun yabancılaşmasına dair bir vaazıdır.³¹⁴

U 169 I

Ön

kamagn(in) kutı k(e)ntü

q'm'qn[] qwty kntw

(1) ıdtı yme ög t(e)ngri wad-

ydtı ym' 'wyk tnkry v'a-

(2) ziwantag t(e)ngri olar bês

zyw'nt'q tnkry 'wl'r pyş

(3) t(e)ngrilerig horm(u)zta t(e)ngride

tnkryl'ryk qwrnzrt' tnkryd'

³¹⁴ Albert Von Le Coq, *Türkische Manichaica aus Chotscho I*, Berlin 1912, s. 400-402.

Majesteleri [neşeli olsun] gönderdiler onu (1-2) Ana tanrı ve Tanrı wadzinwantag (yani Yaşayan ruh) beş tanrıyı Hürmüzta'dan ayırdılar.

Arka

ögrünçü bolzun

'wykrwnçw pwlzwn

(1) taşı yme k(a)mag t(e)ngri

t'şty tm' qm'q tnkry

(2) yèrning eşengüsin bèrti

yyrnyrk 'ş'nkwsyn pyrty

(3) üçünç edgü umug bèrti

'wyçwnç 'dkw 'wmwq pyrty

(Seçkinler) Hazreti [Sevinç bulsun!] (1-2) birbirleriyle konuştular. İkinci olarak [Hroşttag Tanrı Hormuzta' Tanrı'ya] bütün tanrı ülkesinin selamını verdi. Üçüncü olarak iyi ümit verdi.³¹⁵

U 246a,b

Seite 1

[|y z t' n ''brvd'n töz b|wn]

(1) üç [] yèri []

'wyç ''sv [] yyry []wq

(2) []

Seite 2

[eki] yltız körtle nom

[] yltyz kwyrtil' nwm

(1) kötürdi : han tütün[]

kwytwrddy q'n twtwn []

(2) yèl []

yyıl []

İki iyi kök kitabı

U 269

Ön

³¹⁵ Albert Von Le Coq, *Türkische Manichaica aus Chotscho I*, Berlin 1912, s. 402-405

n(i)goşak[lar]

nqwş'q[]

(1) boltacılar []

pwlt'çyl'r []

(2) -ların 'wy[]

-l'ryn []

(3) neng edgü[]

n'nk 'edkw

(4) []lir []

[]lyr³¹⁶

U 299

Ön

[]tük[edi]*

[]twy[]

(1) []yme takı y(a)rıkadı

[]ym' t'qy yrlyq'dy

(2) []inçe tip ne yme bar

[]'ynç' typ n' ym' b'r

(3) []tüşti buşgungu[]yme

[]twyşty pwşqwnqw[]ym'

(4) []y q'[]biligden []

[]pylykd'n []³¹⁷

Arka

***v(a)ru[k][]**

[]

(1) inçip bo s(a)vı []

'ynçyp pw svy 'y[]

(2) têmış uluğ agar []

tymyş 'wlwq ''q'r []

(3) ukuşlu []lar ürkit[]

'wqwşlw []'wyrkyt[]

³¹⁶ Jens Wilkens, *Manichäisch-türkische Texte der Berliner Turfansammlung*, s. 227.

³¹⁷ Jens Wilkens, *Manichäisch-türkische Texte der Berliner Turfansammlung*, s. 215.

(4) [] közü[nür] []..
[] kwyz[] wr [],,

U 1819

Seite 1

[] **bo erür**

[] pw 'rwr

(1) [] tigeý sınça []
[] ty

(2) [] gili birli
[] kyly pyrly

(3) [] tın []
[] tyn []

(4) [] yatvı sınça
[] y'tvy synç'

2.4. Dhāraṇī Adı Verilen Duaların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Doğaüstü canlılardan, şeytanlardan, hastalıklardan ve zamansız ölümlerden kurtulma amacıyla büyü formüllerine yönelen Uygurlar, Tantrizm'e dayalı edebiyatın en verimli ürünlerini 13-14. yüzyıllar arasında vermiştir. Çoğu Berlin Turfan-sammlung'da yer alan bu Tantrik eserler, Budist Uygur Edebiyatı içerisinde sahip oldukları dilsel ve dinsel değerlerle önem arz etmektedir.

Tantrik eserlere özgü kavramlardan olan Mantra, dua anlamına gelir ve genellikle bir cümleden, bazen de bir heceden oluşur. Sanskritçedeki man(düşünmek) eyleminden türeyen kelime, tekrarlar yaparak akli bir noktaya odaklamayı belirtir.³¹⁸ Matralar zihni huzurlu ve sakin tutmaya, algıyı arttırmaya, olumsuzlukları ortadan kaldırmaya, zihni arındırmaya katkı sunar. Dhāraṇī sözcüğü ise genellikle birinin Buda öğretisini duyduğunda onları koruması ve tutması anlamına gelmektedir. Sanskritçeden ezberlense de onların bazılarının belli bir anlamı yoktur.³¹⁹ “Büyü ve sihir” anlamındaki bu terim, 3. yüzyıldan itibaren

³¹⁸ Korhan Kaya, *Buddhizm Sözlüğü*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2017, s. 131

³¹⁹ Soka Gakkai, Dictionary of Buddhism, dhāraṇī maddesi <https://www.nichirenlibrary.org/en/>, (Erişim: 10.05.2024).

sūtralarda görülmektedir. Dharani'lerin tıpkı mantralar gibi kişiyi kötü tehlikelerden korur; mutluluk, refah gibi olumlu duygulara sevkeder.

Tantrik büyü metinleri genellikle iki yönde gelişim izlemektedir. Bunlardan ilki, Budist öyküler ve sutralar içinde (Altun Yaruk, İnsadi Sutra gibi) yer alan kısa büyü duaları olup diğerleri ise Tantrik Türk Budizmine doğrudan Tantracılık ile ilişkili Tibetçe çevirilerden ileri gelmektedir.³²⁰ Erdal, *The Chronological Classification of Old Turkic Texts* (1979) adlı çalışmasında Türk runik harfli yazıtlar da dâhil olmak üzere Eski Türkçe metinleri, tespit ettiği dillik ölçütlere göre kronolojik olarak dört gruba ayırmıştır.

Marcel Erdal bu çalışmasında metinleri tarihlendirmemiş, ilk gruba yerleştirdiği metinleri erken tarihli, son gruba yerleştirdiği metinleri ise geç tarihli metinler olarak değerlendirmiştir.³²¹ Fragmanın hangi döneme ait olduğunu kâğıdın boyutu ve malzemesi, eserin cilt türü, yazıda kamış kalem ya da fırça kullanma tercihi, pothi deliği gibi unsurlar belirler. Erken tarihli metinlerde kâğıdın kalın ve damarlı olması sebebiyle kamış kalemkullanılmıştır. Geç dönem metinlerinde ise ipek ya da pirinçten yapılan ince ve şeffaf kâğıtların üretilmesiyle birlikte kamış kalem yanında Çinlilerden alınan fırçayla da eserler meydana getirilmiştir. Aşağıdaki fragmanlardan da anlaşılacağı üzere erken dönem metinlerinde yer alan Dharaniler metinlerinde farklı mürekkeple vurgulanmıştır.³²²

Mz. 142 + U 3316

Ön

(1) []'ry' sty'[]

(2) bu d(a)r[ni]...öngr]e ertmiş öd[ki] []

[]pw d'[]' rtmys 'wyd[]

(3) içinde[ki]kum sanınça []

'yçynd'[] qwm s'nynç'[]

(4) [] [bodı]s(a)t(a)vlarıg kö[yü]

[]stv l'ryq kwy[]

³²⁰ Nurettin Demir ve Emine Yılmaz, *Uygur Edebiyatı: Nesir*, Türk Edebiyatı Tarihi 1, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2007, s. 168.

³²¹ Ferruh Ağça, *Eski Uygurca Metinlerin Tarihlendirilişi ile İlgili Tespitler*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi 21/01/2014 1-14, s. 5-6.

³²² Tekin, Şinasi, *Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları*, Eren Yayıncılık ve Ka Ltd., İstanbul 1993.

- (5) [] [y(a)rlika]dılar .. []
[]dy l'r ,, []

Arka

- (1) [] [ad]alartın []
[]' l'rty' []
(2) [] bolur .. []
[]pwlwr ,, []
(3) [] [tag]ıg sıdaçı a[tlıg] []
[]yq syd'çy []
(4) t[a]dv[ata] sydv swsvty []
(5) amali m'nkk'ly k []
(6) []s'd''y m'n []³²³

Mz. 231

Ön

- (1) aryavlokidişvr bodıs(a)t(a)vıg ötüngü
'ry'vlwkydyşvr pwdstvyq 'wytwnkw
(2) [] erür : : oom avalu []
[] 'rwr : : 'wwm 'y'lw []
(3) [] i şatru .. bramada kalaya kua bin []
[]y ş'trw ,, pr'm'd' q'ly' qw' pyn []
(4) [] yme kutlug ulug tavgaç ilinte []
[]ym' qwtlwq 'wlwq t'vq'ç 'ylynt' []
(1-9) Bodhisattva Aryavalokiteşvara'ya sunmak [] dir. oon ayalu [] []
i şatru .. bramada kalaya .. kua bin [] yine kutsal, büyük Çin ülkesinde [] adlı
manastırdaki³²⁴

Mz. 376+ U 2542

Arka

- (1) nisbutdi ara[si []
[]'yspwtıy .. 'r'[]mty y .. pw't'y 'yçyty ''[]
(2) [] mn s' [] [] ly pwrc'' vçw'y []

³²³ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 360.

³²⁴ Şinasi Tekin, *Uygur Bilgini Singku Seli Tutung'un Bilinmeyen Yeni Bir Çevirisi Üzerine*, s. 29-33.

- (3) bu dar(a)nı nom [erse]r abıjık kılmaqlıg at manggal
pw d'r[ny nwm []r ''pyzyg qyilm'q lyg ''t m''nkk'l
- (4) atl(ı)g padak [tit]ir ...
''tlq p'd'q []yr []pw ...³²⁵

Mz. 596

Ön

- (1) [] [a]dalartın ozup kutrulup []
[] [d'l'rtyn 'wzwp qwtrwlwp []
- (2) [] Yitinç orunta []
[] yytynç 'wrwnt' []
- (3) [nomlart]a yorumak atl(ı)g dar(a)nı nom bo
[] 'ywrym'q ''tlq d'rny nwm pw
- (4) t'ty'd' c'gyç'g' c'g'c'g'rw y'vrwky y'vrwky ''myrt'
- (5) 'wv''y .. p'ry s'ry vvrwd'ky m'rwnv'dy myrt'ky m'gwçwyw sv'g
- (6) [] mrt'ky m'hwcwyw m'h[wcwyw sv'q]³²⁶

Mz. 614

Seite 2

- (1) s[] e]z[rua etin]
- (2) bolayın tēp tegl[iler üçün çang tutar elig]
pwl'yyn typ tyk[]
- (3) belgürdügüz t(e)ngrim [darnısı bo erür namo padma-panay]
p'lkwrtdwnkwz tñkrym[]
- (4) -e abıta kimbi [şriye şrihamrini svaha ..]
-ı ''pyt' kympy []
- (5) [] kamag sekiz bölük [t(e)ngri lu kuvragları küyü küzedü]
[] q'm'q s'kyz pwylwk []
- (6) tutgalır üçün er[dinilig igdü tutar elig belgürtdün]
twtq'lyr 'wyçwn 'r[]
- (7) -gün t(e)ngrim darnısı [bo erür .. oom akroda-kara-vişay]

³²⁵ Mithat Usta, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451-500)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s. 43.

³²⁶ Hacer Tokyürek, *Altun Yaruk Sudur IV. Tezginç*, TDK Yay., Ankara 2018, s. 291-292.

-kwyn tnkrym d'mnysy []

(8) n(a)mo svaha.. [tɪnɫ(ɪ)glarɪg erinçkeyü yarlıkayur]

nmw sv'q' []

(9) üçün çingartgu [tutar elig belgürtdüngüz t(e)ngirim darnısı]

'wçwn çynq'rtqw []

(2-9) ... arzulayanlar için [zili tutan eli] gösterdiniz [daharani şudur namo padmapanaye om] -e abita kimbi [şriye şriathamrini svaha sekiz grubun da [ruhlaa ve ejder kralları sürekli gelip (onlar tarafından) korunması için, demir kanca tutan eli gösterdin.] Allah'ım! Dharani bu om akroda-kara-vişay] N(a)mo svaha tüm canlılara şevkatle bakmak için elinde çingıraklı bir sopa tutan eli gösterdin. Tanrım! Dharani şudur.³²⁷

U 720

Ön

(1) [] [] d(a)r(a)[n]ı s[öz][edi][]

[] dry s[]l[]

(2) [] mwry çyry ..'v'çv 'vvc'v'd []

[] mwry çyry ..'ınçı 'yyç'v'd[y...] []

(3) [] kwly my'kkwly .. my'kkwl' []

[] kwly my'kkwly.. my'kkwl'[v'dy][]

(4) [] r''k kwsty .. s/m'd []

[] r''k kwsty s[']m'd[y] [] ³²⁸

U 2933 +U 921 + U 2918

Ön

(1) [] bur]han [üskin]te azu ş[arırılıg]

[] T' ''zw ş[]

(2) [] çeçek saçıp []

[] ç'ç'k s'çyp []

(3) [kɪlsu]nlar .. yürüng []

[] l'r .. ywrw'k

(4) [dar(a)]nıg []

³²⁷ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 200.

³²⁸ Engin Çetin, *Altun Yaruk, VII. Kitap*, s. 116-117.

[]nyg []

(5) []

(6) [çw] rw çw[rw]

[] rw çw []

Arka

(1) [] vvyş'y []

[] vvyş'y []

(2) [] kötrülmiş b] ıduk [] yüz seki[z]

[] ydww []

(3) [] m(e)n ö[trü]

[] m'n 'w[]

(4) [te]g [inge]y m(e)n kö[rüp]

[]k []y m'n kwy[]³²⁹

U 1187

Ön

(1) [] la mengelen sadani

[] ' m'nkk'l'n s'd'ny

(2) [] adbudi açi

[] 'tpwdy ''cy

(3) [] manase mka manase

[] m'n'sy mq' m'n'sy

(4) [] brahmanu savare püreni

[] pyrqm' nw s'vry pwr'ny

(5) [] manurati emrte

[] m'nwr'ty 'm'r't'

(6) [] mocani moksani

[] mwc'ny mwks'ny

(7) [] mukdi

[] mwkdyy

(8) [] i

[] y prpy

³²⁹ Yahya Küçük, *Uygurca Altun Yaruka Ait 50 Belge*, s. 36.

- (9) [] v kwey mwey
 (10) [] ' pwd'n'n styr
 (11) [] q' n'ty 't[]
 (12) [] py s[]

Arka

baştınkı bēş y(i)g(i)rmi
 p'ştyngy pyş ykrmy

- (1) sutumba tumpa
 swtwmp' twmp' []
 (2) i kişive binte []
 y kyşy' pynt' []
 (3) mamo buda nem çilik[]
 'mw pwd''ççylyk
 (4) muli iti karalu
 mwly 'ytv q'r' lw []
 (5) tumba adumba []
 twmp' ''dwmp' []
 (7) künedi kükünedi t[]
 kwn'dy kwkwn'dy t []
 (8) künçdi []
 kwnçdy []
 (9) sunrni []
 swnrny' p[] []
 (10) [] 'z' cwn []
 (11) [] 'nwp'dv q'twn []
 (12) [] k'y' mwr []
 (13) [] myr []
 (14) [] v []
 (15) [] p[]³³⁰

U 1868a

Arka

³³⁰ Peter Zieme, *Uigurische Fragmente Aus Der Pancarakşa*, Arrassowitz Verlag, Wiesbaden 2005, s. 152.

- (1) 'wɸd[]n-y[]
 (2) pvr y : [cl'tv'n y c'tv'[n y][]
 (3) m'r'-n y : c'r'm'r'ny : c'r'm'r'ny : sv'q'..
 (4) [ant]a ötrü ulus [u]lug[ı] tükel bilge
 [] 'wytrw 'wlws []lwq[] twyk'l pylk'
 (5) [bilig] t(e)ngri burhan ol [ka]mag ulug
 [] tnkrysy pwrq'n 'wl []m'q 'wlwq³³¹

U 1887

Seite 1

- (1) [] lmy[k][tv k[]s[]
 (2) [] "tly [] çvy
 (3) boşı boşı kögüminti .. kisirnmet
 pwsy pwsy kwykwmynty kysyrm't
 (4) ananti mugi anube murup
 "n'nty mwky mwky mwrwp
 (5) kuta muru [] dy: duru d[ur]u vine
 qwt' mwrw [] dy dwrw d[]w vyn'

U 2331

Ön

- (1) [mala hulu] hare ptma naba sara sa[ra siri siri suru suru bodiya bo-
 diva]
 []q'r' ptm' n'p' s'r' s'[]
 (2) ya bodaya] maytre-y-a :tava n/ilakantaya darsanena prahladaya
 mana svaha]
 []m'ytr'y' : t'v' n[]
 (3) [sidaya svaha] mahasiday-a svaha : [sida yoga işvaraya]
 [] m'q'syd'y' sv'q' []
 (4) [svaha] nilakantay-a sva[ha varahamuka sinhamukaya]
 [] nyl'k'nt'y' sv'[]
 (5) [svahal p(a)tma hastay[a svaha cakra hastaya svahal]

³³¹ Simone Christiane Raschmann *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras Teil 3* *Altürkische Handschriften Teil 7*, s. 159.

[] ptm' q'st'y[]

(6) [ṣanka] ṣabtani pra[bodanaya mahalakuta daraya]

[] ṣ'pt'ny pr'[]

(7) [svaha ..va]ma skinta deṣa[stita kṛṣṇ aṇinaya svaha vyagra]

[] m' skynt' s's' []

(8) [ṣarma niv]asaya svah[a namo ratnatrayaya nama arya avalokiteṣva-
raya]

[] 's'y' sv'q[]

(9) [svaha] .. oon sida[va]

[] ,, 'wnn syd'[]

Arka

(1) [] ny smapta []

[] ny sm'pt'[]

(2) [] namoa[ratna trayaya nama arya]

[] ,, ,, n'mw '[]

(3) [avalokiteṣ]varay-ayükün[ürmen üç erdini aryavlokiteṣvaraya]

[] v'r'y' ywkwn[]

(4) [bodistvaya bodis(a)t(a)v] -ka : m(a)hast[vaya mahasatav]

[] q' :mq'st'[]

(5) [mahakarunikaya]y(a)rlıkançuçı köng[üllüg]

[] yrlyq' nçwçy kwynk[]

(6) [om] alku yek içgek []

[] 'lqw y'k 'yçk'k []

(7) [sarva bayeṣu]alk[u korkınçlardı[n] [tranakaraya tasya ozgurdacı]

[] w qwrqynçl'rdy[] []

(8) [kutruldaçıka ..] nama skrtva.. 'nk[]

[] n'm' sqrtv' [] 'nk[]

(9) [yinçürü töp]ön yükünü teginip .. im[an]³³²

[] wn ywkwnw t'kynyp ,, 'ym[]

U 2560

Arka

³³² György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s . 241-242

(4) [] bulguluk ulug asıg tusu atl(i)g d(a)r(a)nı []
[] pwlqlwlwq 'wlwq ''syq twsw ''tlq dr'y []

(5) [] syry syry d'm''y d'm''y d'ry d''ry []

(6) [] p'sry p'swry y''t'myty sw'q' []³³³

U 2574

Arka

(1) tw prqm'sy y sv'q'

(2) y: mq' d[y]vy'y y

(3) ''twmy m''try p'ty sv'q':

(4) [] mqy y tw

(5) []

(6) [] [monula]yu suvka -.³³⁴

[] [] yw swvq'

U 2656

Ön

(1) [] [ad]ruk e[d]g[ü] []

[] rwq '[] k[] []

(2) [dharani]

(3) [dharani]

(4) [dharani]

(5) [] ödki bês gang []

[] 'wydky pyş q'nq []

(6) [bêşin]ç oruntakı bodıs(a)t(a)v[larrıg]

[] ç 'wrwnt'qy pwdystv[]³³⁵

U 2602

Arka

törtünç bir sekiz on yüz

twyrtw'ç pyr s'kyz 'w' ywz

(1) türlüg adalart[ın] []

twyrl wg ''d' l'rt[] []

³³³ Mithat Usta, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451-500)*, s. 38.

³³⁴ Engin Çetin, *Altun Yaruk VII, Kitap*, s. 79.

³³⁵ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 358.

- (2) başd[inkı] []
 p'şt[] []
- (3) ékinti orun[ta] []
 'yky'ty 'wrw'[] []
- (4) [a]tl(ı)g d(a)r(a)nı nom bo erü[r] []
 []tlq drny nwm pw 'rw[] []
- (5) [lörüşür]
 çyly 'wrwswr'[]³³⁶

U 7119

Ön

- (1) [yükünür]biz [bodıs(a)v(a)t]
 [] pyz []
- (2) yükünürbiz [bodıs(a)v(a)t][]
 ywkwnwrpyz pwdystv []
- (3) sekiz [bodıs(a)v(a)t][]
 s'kyz pwdystv []
- (4) ötüg ötüntiler[]
 'wytwk 'wytwntyl'r []
- (5) küçlüg darnı bultı[]
 kwyçlwkw d'rny pwlty []
- (6) []
- (7) []tınıglarıg küyü küzetü tut[]
 [] tynlyql'ryq kwyıw kwyz'tw twt[]
- (8) []ançulayu y(è)me bo nom []
 [] "nçwl'ıw ım' pw nwm []
- (9) []tınıglarıg küyü küzetü tu[]m []
 [] tynlyql'ryq kwyıw kwyz'tw tw []m []
- (10) [] [ada]sızın tudasızın erzünler []
 [] []syzyn twd'syzyn 'rzwnl'r []
- (11) [] inçe tęp tédiler .. [nom akani] []
 [] yl'r 'ynç' typ tydyl'r ,, nwm 'ak'ny []

³³⁶ Mithat Usta, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451-500)*, s. 35.

- (12) [] [swaxa]t(e)ngirim bu darni[]
 [] [] tnkrym pw d'rny 'dr'myk '
 (13) [] [a]y1g k[ılınç]l1g tınl(ı)glar[]
 [] []yyq q[]lyq tynlql'r []

Mz. 410

Arka

törtünç yüz

twyrtwnç ywz

- (1) tözünler ogliya başdınkı orunta bulguluk edgü edrem-
 twyzwnl'r 'wqlyy' p'şdynqy 'wrwnt' pwlqwlwq 'dkw 'dr'm-
 (2) -ler tayakı atl(ı)g d(a)r(a)nı nom bu erür.. [dharani]
 -l'r t'y'qy ''tlq drny nwm pw 'rwr..
 (3) [dharani]
 (4) [dharani]
 (5) [dharani]bu d(a)r(a)nı
 []pw drny
 (6) nomug öngre ertmiş ödki bir gang ügüz içinteki
 nwmwq 'wynkr' 'rtmyş 'wydky 'wykwz 'yçynt'ky³³⁷

U 2926

Ön

- (1) ç'ry .. s['m''d'] []
 (2) vydymp'ry []
 (3) swdynv .. []
 (4) vykwp[vyty] []³³⁸

U 2955

Ön

- (1) [] q v q v []
 (2) [] v k'rw't'my .. ç'[]
 (3) [] .. ç't'sy '[]
 (4) [] ç''ç'v v v '[]

³³⁷ Ceval Kaya, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, s. 355.

³³⁸ Muammer Yücal, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (651-700)*, s. 17.

(5) [] d'r'y []

(6) [] dar(a)nı []
[] d'rny []³³⁹

U 2958

Arka

(1) drm'y ' n'mw s'

(2) c'twr'q'n m'q'r''

(3) ry k'nt'ry³⁴⁰

Mz. 164+ U 3315

Ön

(1) se[kizinç bulg]ul[uk] alkı[nçsız]
[]wl ''lqy[]

(2) nom b[u] y svrv[]

(3) [] wrw rw v'[]

(4) [] nomug öng[re ...]
[]'wmwq 'wy'k[...]

Arka

(1) [] tınl(ı)gl[ar] []
[]ty'lq l[]

(2) [] türlüğ a[dalartın] []
[]twyrlwk '[]

(3) [] sekizinç o[runug] []
[]s'kyz y'ç '[]

(4) [] orunta bulgul[uk] []
[]'wrw't' pwlqwl[]

(5) [] t'tv'd' q'[]

(6) [] y s'rv[]³⁴¹

U 3464

Ön

³³⁹ Muammer Yücal, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (651-700), s. 40.

³⁴⁰ Muammer Yücal, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (651-700), s. 39.

³⁴¹ Mithat Usta, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (451-500), s. 42.

(1) yinçürü töpün yükünü teginip .. iman bo a[rva avaloki]

yynçwrw twypwn ywkwnw t'kynyp ,, 'ym'n pw '[]

(2) deşvara tena .. ıdo[k] körgeli erklig bodis[ataw]

d'sv'r' t'n' ,, 'ydw[] kwyrk'ly 'rklyk pwdys[]

(3) [] nilakanta nama .. ulug y(a)r[lıkanuçı]

[] nyl'k'nt' n'm' ,, 'wlwq yr[]

(4) [] ıdok özen [darnısı]

[] 'ydwq 'wyz'n []

(5) [] teginürm(e)n

[] t'kynwrmn³⁴²

(1-6) ... ibadet etmek ve bağ eğmek iman bo a[rva avaloki] deşvara tena görme gücü olan kutsal Bodhisattva nilakanta nama [] büyük merhametli [] yolu arındıran...

U 3833

Ön

(1) bodı budanu sidi

pwdy pwd'qw sydy

(2) sidi pak[irami]

sydy p'k[]

(3) mama []

m'm' y'[]

(4) asya s[vaha]

'sy' s[]

Arka

(1) -si bo erür o[m]

-sy pw 'rwr o[]

(2) amirta baya a[]

''myrt' b'y' []

(3) bt mn[]

bt mana ya[]³⁴³

³⁴² György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras* , s. 243

³⁴³ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 181.

U 3853

Seite 1

(2) [] b(e)lgürtdüngüz t(e)ngirim d(a)r[nisi bo ärür]
[] plkwrtwdwnkwz tnkrym dr[]

(3) oom visara visara hun p(a)t []

'wwm vys'r' vys'r' qwn pt[]

(4) ajun ajunta burhan-lar-nı[ng]

''zwn ''zwnt' pwrq'nl'rny[]

(5) [tép] tegliler üçün b[urhan körkin tutar]

[] t'klyl'r 'wyçwn p[]

(6) [] elig bälgürtd[üngüz t(e)ngirim darnısı bo erür oom]

[] 'lyk p'lkwrtd[]

(7) canra pamam çari []

n'nr' p'm'm ç'ry []

(1-7) [Tüm varoluşlarda kişinin Budaların sarayında doğduğu, ancak anne rahminde doğmadığı için], sihirli bir şekilde yaratılmış bir sarayı tutan [eli] ortaya çıkardınız.Dhara[ani] şudur: Oom visara visara hun p(a)t. [Tüm] varoluşlarda [Budaların yanından ayrılmayın] diyenlere Buda imgesini tutan [eli gösterdiniz. Dharani şudur: om]çanra pamam çari³⁴⁴

U 3896 +4919 + 4918

Seite 1

(1)[]

(2) burhan kutınt[a] tē[p bo] ıdok [darni]örüğün ad[ı]rtlıg bilip ..

pwrq'n çwtynt[] ty[] 'ydwq[] ywrwkyn ''d[]rtlyq pylyp ,,

(3) ağızta tut[up e]dg[ü]ti bışrunup bışı[g k]ılu tükedmi[i]şte

''qyz t' twt[]dk[]ty pyşrwnwp pyşy[]ylw twyk'dm[]s t' kyn

(4) ö[t]rü b[o] yörüglerig köngülinde [sakı]nu monçul[a]yu yangın ..

'w[]rw p[] ywrwk l'ryk kwnkwlynt' []nw mwnçwl[]yw y'nkyn ,,

(5) [kezigç]e sözlemiş k(e)rgek .. [namo] sam[an]ta budanan apradi ..

[] t' swyzl'myš krk'k ,, [] s' []t' pwd'n'n ''pr 'dy ,,

(6) []n sata[]y hun hun çivala çivala

³⁴⁴ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 202.

[]n s't' []y qwn qwn cyv'l' cyv'l'

(7) para çivala para [çivala tişt]a tiştə suçiri suçiri sarputa

p'r' cyv'l' p'r' [] ' tyşt'swçyry swçyry s'rpwt'

(8) sa[rputa] santiki [] s[u]v[h]a.. t[engri] t(e)ngrişi burhan y(a)rlıka

s' [] s'ntyk' [] s[]v[]' ,, t[] tnkrysy pwrq'n yrlyq'

(9) -dı ...

-dy ...

(1-8) Kişi bu kutsal Dharani'nin Budalık yoluyla yorumunu doğru bir şekilde tanıyıp, ezberledikten (üzerinde) iyice meditasyon yaptıktan ve tam olarak farkına vardıktan sonra, bu yorumlara sahip olmalıdır. [namo] sam[an]ta budanan apradi ..
[]n sata[]y hun hun çivala çivala para çivala para [çivala tişt]a tiştə suçiri suçiri sarputa sa[rputa] santiki [] s[u]v[h]a...³⁴⁵

U 4862

Ön

(1) [] tutar elig b(e)lgürtdüngüz d(a)rnısı [bo erür]

[] twt'r 'lyk plkwrtwdwnkwz drnysy []

(2) [oom] pana mina bagavate mohav-a

[] p'n' myn' b'q'v't' m'q'y'

(3) [çagal] mohini s[vaha] ak karşı tınl(ı)glar

[] mwkyny s[] ''qq'rşy tynlql'r

(4) birle t[üz] baz bolgu üçün erdini-lig suv

[] pyrl' t[] p'z pwlqw 'rdynylyk swv

(5) -luk tutar elig b(e)lgürtd[ün]gü[z] d[arnısı bo erür]

-lwq twt'r 'lyk plkwrd[]kw[] d[]

(6) [oom] hliri samayim svaha []

[]jry s'm'yym sv'q' []

(7) []

(1-7) Tüm kötü engel zorluklarını ortadan kaldırmak için beyaz sinek çırpma teli tutan eli gösterdiniz. Dharani şudur: Om]pana minabagavate mohaya [jiga]mohani svahanefret edilen ve düşman varlıklarla barış içinde ve uyumlu

³⁴⁵ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 86

olabilmek için, mücevherlerle süslü bir su kabın tutan eli gösterdiniz. Dharani [bu dur]om hiri samayim svaha.³⁴⁶

U 7066

Arka

altı otuz

”lty ’wtwz

(1) [] erzünlert(e)ngirim tēp ötrü darni arvışın nomla[dı]

[] ’rzwnl’r tnkrym typ ’wytrw d’rny ’’rvyşyn nwml’[]

(2) [inçe] tēp tētiler .. **om akani nikani abila mangi mantali**

[]typ tytyl’r ,, ’wm ’k’ny nyq’ny ’’pyl’ m’nt’ly

(3) **[swaxa]**t(e)ngirim bo darni ervişning küçi edremi ertingü

[] tnkrym pw d’rny ’rvyşynk kwyçy ’dr’my ’rtynkw

(4) [ulu]g titir ...

[]q tytyr ...

(1-4) Allah’ım! Sonra bu sihirli Dharani’yi vaaz ettiler ve şöyle dedi. Om akani nikani abila mangi mantali swaha Allah’ım bu sihirli formülün gücü son derece büyüktür.³⁴⁷

U 7215

Seite 1

(2) []b ötrü[]

[]p ’wytrw []

(3) []**akani swaxa**[]

[]’k’ny sv’q’ []

(4) []küçü ad[ramı][]

[]kwçy ‘d[] []

U 8000

Ön

(4) ... ötrü dar(a)nı

... ’wytrw d’rny

(5) nomın in[çe] tēp ötünti

³⁴⁶ György Kara, vd., *Avalokite’Svara-Sutras*, s. 200.

³⁴⁷ Annemarie von Gabain and G. R. Rachmati, *Das buddhistische SûtraSekiz Yükmek*, s. 136.

nwmyn 'yn[] typ 'wytwnty

(6) t'ty'd' mw'y mw'y mwqry .. v't y v't y

Arka

yitiñ bēş yēg(i)rmi

yytynç pys y'krmy

(1) swv'ty .. mg'y'ty .. q y ..q y ..q y .. m'y y

(2) "v y svdy[...]pr"p" vç"rp"y .. "g" [...]r'vyd'

(3) sv'q' ..

(4) atı kötrülmüş [ayag]ka tegimlig t(e)ngirim

'ty kwytrwlmys []q' t'kymlyk tnkrym³⁴⁸

U 4831

Seite 1

(4) [burhan]lar arvişı bo erür .. namo saptanan

[]l'r 'rvyşy pw 'rwr ,, n'mw s'pd'n'n

(5) [] k[] d[] d[]

[] k[] d[] d[]

(3-5) Yedinin sihirli formülü [] şudur: namah saptanam [samyak- sambuddha]

k[o]t[inam] t[adyatha]...³⁴⁹

U 3571

Arka

(1) [bodisatvaya mahasatvaya]

[]

(2) [maha-karuni-kay-a tadyata]

[]

(3) [om cakravarti cintamani raçlam(a)hap(a)tma

[]'mq'ptm'

(4) [uru uru dišta çivala ...] hun p(a)t svaha ..

[]qwn pt sv'q' ,,

(5) [et'öz darnısı bo erür] on p(a)tma cintamani

[]'wnptm'çynt'm'ny

³⁴⁸ Emel Topçu, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (601-650), s. 14.

³⁴⁹ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 68 - 77.

(6) [maha çivala hun] yürek darni tēp

[] ywyr'k d'rny typ

(7) [on varata padma]i-ning []g

[]ynynk []k³⁵⁰

U 5101

Seite 1

(2) siri bodıs(a)t(a)v başın bir tümen bodıs(a)t(a)v

syry pwdystv p'syn pyr twym'n pwdystv

(3) -lar kutinga .. kaki kaki tolpi tözün

-l'r qwtynk' ,, k'ky k'ky twlpy twyzwn

(4) samantabadri (puukin) bodıs(a)t(a)v başın sekiz ming

s'm'nt'p'dry (pwwkyn) pwdystv p'syn s'kyz mynk

(5) bodıs(a)t(a)vlar kutinga .. hun hun bogzun

pwdystvl'rqwtynk' ,, qwn qwn pwqzwn

(6) amrılzun .. sekiz otuz yultuzlartınkı

'mrylzwın ,, s'kyz 'wtwz ywltwzl'rtynqy

(7) tokuz gr(a)h(lar)dınkı kamag erklig küçlügler

twqwez krq (l'r) dynqy q'm'q 'rklyk kwyçlwk l'r

(8) -tinki ada tuda .. yükü[nü]rbiz çivala

-tynky ''d ' twd' ,, ywkw[]rpyz çyv'l'

(9) çivala yalınamakın yalınadaçı kamag

çyv'lv y'lyn'm'qyn y'lyn'd'çy q'm'q

(10) -da yég ötmış topulmış bilge bilig

-d' yyk 'wytmys twpwlmys pylk' pylyk

(11) atl(ı)g burhan kutinga ,, yükünürbiz

'tlq pwrq'n qwtynk' ,, ywkwnwrpy

(12) pra çivala pra çivala artokrak yalına

pr'çyv'l' pr'cyv'l' 'rtwqr 'qy y'lyn'

(13) -makın yalınadaçı yıd yıpar eligi at

-m'qyn y'lyn'd'çy yyd yyp'r 'ylyky ''t

(14) -l(ı)g erklig küçlüg burhan kutinga

³⁵⁰ György Kara, vd., *Avalokite'Svara-Sutras*, s. 180.

- lq 'rklyk kwyçlwkw pwrq'n qwtynk
 (15) yükünürbiz **tišta tišta** se[kiz tümen]
 ywkwnwrpyz tyšt' tysšt' s'[]
 (16) tört ming vizir alkın[çsız agılık]
 twyrt mynk vyzyr "lqyn[]
 (17) atl(ı)g bodıs(a)t(a)vlar kutı[nga yükünürbiz şitili]
 "tlq pwdystvl'r qwty[]
 (18) **şitili** yükün[]
 şytyly ywkwn[]

(1-18) Başlarında Bodhisattva bulunan on bin Bodhisattva'nın heybeti önünde [khaka khaha'yı selamlıyoruz] **khahi khahi**, başında bodhisattva samanta bhadra ile sekiz bin Bodhisattva'nın heybeti önünde. **Hum hum** 28 yıldızdan, 9 gezegenden, güçlü ve kudretli olanlardan yayılan belalar ve tehlikeler boğulsun, yok edilsin! "İhtişamla parlayan, tüm varlıklardan üstün, (her şeye) nüfus eden bilgelik olarak adlandırılan Buda'nın heykeli önünde **jvala jvala** eğiliriz. Son derece ihtişamla göz kamaştıran olarak adlandırılan kudretli ve güçlü Budanın haşmeti önünde **prajvalaprajvala** eğiliyoruz. "Vrajra tükenmez [hazinede]" olarak adlandırılan 84.000 Bodhisattva'nın majesteleri önünde tistha tistha önünde eğiliyoruz. [Ştri'ye] **ştriye** ...³⁵¹

2.5. Kalıp İfadelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

Eski Türk şiirinde kullanılan edebi şekillerden, başlıca takşut (=giya, Skr. geya) ve şloka (=gata, Skr. gatha) Budist muhitte rastlanan ve Sanskirtçe'de yer alan şiir türünün Türkçe'ye uyarlanmış halleridir.

2.5.1. "**bo şlok kşanti paramitning**" Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 1759 + 1711+ 1779

Ön

- (1) [**bo şlok kşanti para**lmitning
 []mytnynk
 (2) **[şloki erür]** :: katıgılanmak

³⁵¹ Peter Zieme, *Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus*, s. 82-84.

[] ,, q'tyql'nm'q

(3) [erser atı yalınlig ye]r érür : tavrannmak

[]r 'rwr t'vr'nm'q

(4) [erser bilge bili]glig y(a)ruk

[]klyk yrwq

(5) [erür .. iki bilig]g[i]g köngül-

[]kk kwnkw1-

(6) [tin ınaru ketersar]...

[]...

(1-7) Bu [kşanti -para]mita'nın gatha'sıdır. Çabanın [adı], [alevli] yerdir. Çabalamak bilginin yüceliğidir(viryā). [Eğer kişi bu iki] bilgeliği zihinden [çıkarırsa]³⁵²

2.5.2. “pramitning şlokı ol bo şlok” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 1768

Arka

(1) [yangırtı ögrünçü atl(l)g orun]ta (?) ornansar: :

[]t' 'wrn'ns'r: :

(2) [ötrü busuş köngül] tarıkıp ögrünçü

[]t'ryqyp 'wykrwnçw

(3) [köngül üstelür :] : bo şlok

[] : pw şlwq

(4) [pramitning şlo]kı ol : :

[]q1 'wl : :

(5) [t(e)ngri t(e)ngri] burhan subudı ka

[] pwrq'n swpwydy q'

(6) [inçe tēp y(a)rlı]kadı [s]ubudı ya

[] q'dy []wpwydy y'

³⁵²<https://www.yumpu.com/en/document/view/21676088/The-Vajracchedika-Sutra-With-Gathas-Compiled-By-Master-Fu-Everytype> (Erişim: 24.02.2023)

(1-6) Eğer [kişi] sevinç yerine (pramudita) [yeniden] yerleşirse [o zaman ke-
der] kaybolur ve mutluluk [artar]. Bu [kşanti paramita'nın[gatha]sı'dır [] Buda
[tanrıların tanrısı] nezaketle Subhiti ile konuştu ve şöyle dedi. "Ey Subhuti []"³⁵³

2.5.3. "bo şlok dyan pramitning şlokı erür" Kalıp İfadesinin Farklı Mü- rekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 3111

Seite 2

otuz yeti

'wtwz yyty

(1) talu tegirmiçin kærtü töz y(è)me adın ö[ngi ermez..]

t'lw t'kyrmynçyn kyrtw twyz ym' ''dyn 'wy[,,]

(2) bo [şlok d]yan pramitning şlokı erür,, ,,]

,, ,, pw []y'n p'r'mytnynq şlw[,, ,,]

(3) bilge b[i]l[i]g yula kün t(e)ngri t[eg y(a)ruk erür]

pylk' p[]l[]k ywl' kwyn tnkry t[]

(1-3) Her yönüyle hakikat ilkesi de 'öteki' değildir. Bu dhyana-paramita'nın
[gatha'sıdır]. Hikmetin lambası güneş gibi [parlaksa] elementlerintemel maddelerin
yalanı anlaşılacaktır.³⁵⁴

2.5.4. "amti şlokın sözlevür" Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 2248

Seite 1

(5) üdün tınl(ı)g[]

'wydwn tynlq []

(6) -dın örletür [(?)]

-dyn 'wyr[]twr []

(7) tedi [amti munung şlokın]

tydy []

(8) sözlevür []

³⁵³ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 72.

³⁵⁴ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 70-107.

swzl'ywr []

(5-8) zamanda [] Canlı [] rahatsız ediyor [] dedi ki [] [şimdi bunun gathası] hakkında diyor.³⁵⁵

U 2499

Seite 1

(4) [burhan]larning bilge biliglig []
[]l'rnyq pylk' pylyklyk[]

(5) [n]eçük ol subuti kértüdi[n kelmiş]
[]'çwk 'wl swpwdy kyrtwdy[]

(6) [y(a)rıkag]uluk öngi n[o]mı : subu[di ötünti]
[]wlwq 'wynky [wmy: swpw[]

(7) []öngi nomı .. amti mu[nung şlokın sözleyür]
[] 'wynky nwmy 'mtı ,, mw[]

(4-7) [] Buda'nın [] bilgeliği [] bu nedir Subhiti? Gerçekten farklı bir dharma [vaaz etmeli mi?] subhiti dedi: (7) Şimdi bunun [Gathası] hakkındadır.³⁵⁶

U 3214 + U 3352

Arka

Tokuz yitmiş p(a)t(a)r

twqwz yytmys ptr

(1) ötrü nizvanılıg tı[dıg?][erti] sumati atı³⁵⁷
'wytrw nyz v'ny lyq ty[] swm'ty ''ty

(2) subuti ya k(a)ltı birök kim kayu ki[şi sumer taglar eliği teg] atı sakımuni tetir

swpwdy y' qłty pyrwk kym q'yw []

(3) etözi erser net(e)g ol bo [ulug mü subudi adkak] tözi igid
't'wyz y 'rs'r : n'tk 'wl pw [] twyzy 'ykyt

(4) ötünti ertingü ulug tet[ir t(e)ngirim ne üçün tēp]
'wtwnty 'rtynk'w 'wlwq tyt[]

(5) tēser t(e)ngirim siz y(a)rl[ı]k[am]ı ş s[i]z e[töz] :

³⁵⁵ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 187.

³⁵⁶ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 82.

³⁵⁷ "Sumati" bir brahman oğlu olan Maitreya'nın keskin zekalı bir akrabasıdır.

tys'r tnkrym syz yrl[]q[]yş s[]z '[] :

(6) ermez erser ol tēmin [ulug etöz atanur (?) tēp:] bulmış :

'rm'z 'rs'r 'wl tymyn [] :

(7) : **amtı munung [şlokin sözleyür:]** burhanta :

: 'mtı mwnwnk [] pwrq'nd' :

(1-7) [Subhiti şunu bilmeli ki] [o yerde] [nerede olursa olsun sutra] mücevher var olduğunda][tanrılar tanrısı Buda'nın] bir müridi vardır. Şimdi bunun [gathası] bunun hakkındadır. Ganj Nehri'ndeki kumlara gelince []...³⁵⁸

U 2785

Ön

(1) **amtı munung şlokin [sözleyür]**

„ , 'mtı mwnwnq şlwqyn []

(2) bodi tözi savdın [öngi üdrül]

„ „ pwdy twyzy s'vdyn []

(3) söde berü anı t[eg yok]üze bu[lmış kişi]

„ „ swyd' p'rw 'ny t[] 'wyz' pw[]

(4) tayanmış k(e)rgek ...

„ „ t'y'nmyş krk'k ...

(1-7) Şimdi bunun gathası şunu söylüyor: Bodhi'nindoğası [] uzun bir süre boyunca bastırılmaz kelimesinden ayrılmıştır. [] Bu şekilde [iki tür] hiçlik ilkesine dayanmalıdır.

Arka

ēki altmış

'yky 'ltmyş

(1) bi[rök uk]sar ermez [nomug] ermez tēp e[rmezin]

„ „ py[]s'r 'rm'z [] 'rm'z typ

(2) ıraktan ok üner atl(1)g türlüg kir[ler]

„ „ 'yr'qt'n 'wq 'wn'r 'tlq twyrlwk kyr[]

(3) ne üçün tēp tēser alk[u] tözünler [kamagun]

„ „ n' 'wyçwn typ tys'r 'lq[] twyzwnl'r []

(4) etigsi[z] nom üze [adırt]ları [bar erür üçün]

³⁵⁸ Abdurishid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 78-111.

„ „ ‚tyksy nwm ‚wyz‘[]l‘ry []

(5) **amtı munung [şloki]n [sözleyür:]**

„ „ ‚mtı mwnwnq []n []

(6) kişili nomlı i[kigü]

„ „ kyşyly nwmlı y[]

(7) adırtlasar uksar [iki etigsiz nomlarıg]

„ „ ‚dyrtl‘s‘r ‚wks‘r []

(1-7) Eğer kişi bunun dharma olmadığını anlarsa, altı tür kirlilikten tamamen kurtulacaktır. Neden diye sorarsanız? [Çünkü] tüm soylu kişiler yaratılmamıştır. Dharma‘ları aracılığıyla [ayırt edilmesidir]. Şimdi bunun [gathası] şunu söylüyor. Kişiler ve dharma [] Eğer kişi [iki tür yaratılmamış dharmayı] ayırt edilip anlarsa...³⁵⁹

U 2981

Ön

(3) atl(ı)g kent uluşka pinvat buşı kalgalı kent uluş içinte

‚tlq k‘nt ‚wlwşt‘ pynv‘nt pwşy qwlq‘ly k‘nt ‚wlwş ‚yçynd‘

(4) kezikçe pinvat kolu tükedip ikileyü evrilip öz orun-

k‘zykç‘ pynv‘t qwlw twk‘typ ‘ykyl‘yw ‘vrylyp ‘wyz ‘wrwn-

(5) -inga bardı .. aş işin ertürü y(a)rılıkap tonın badırın

-‘ynq‘ p‘rdy „ ‚ş ‘yşyn ‘rtwrw yrlyq‘p twynyn p‘dyryn

(6) yığıp adakın yup tölteglig orunta oluru y(a)rılıkadı .. **amtı..**

yyqyp ‚d‘qyn ywp twylt‘kly ‘wrwnt‘ ‘wlwrw yrlyq‘dy „ ‚mtı „

(7) **munung şlokin sözleyür..** ançulayu kelmiş bahşımız nirvan-

mwnwnq şlkyn swyzl‘ywr „ ‚nçwl‘yw k‘lmyş p‘qşymyz nyrv‘n-

(8) -ka kirür künte

-q‘ kyrwr kwnt‘ „ „

(5-8) Yemeğini nezaketle yedikten sonra giysilerini ve çanağını bir kenara koydu. Ayaklarını yıkadı ve şilteye oturmaya tenezzül etti. Şimdi bunun gathası şöyle diyor. Böyle gelen efendimiz nirvanaya girdiğinde ...³⁶⁰

U 3342

³⁵⁹ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 74-75.

³⁶⁰ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 66.

Seite 2

- (1) [burha]n y(a)rılıkayur []
[]n yrlyq'yr []
- (2) []m[a]dın buuşı bėrm[]
[]mdyn pwwşy p'rm[]
- (3) [amti munung| şlokin söz|levür:]
[] şlwqyn swyz[]
- (4) [] törüsüz 'w[]
[] twyrswz 'w[]
- (5) []r:
- (6) []ugu]singa: []
[]synq' : []

U 3559 (o. F)

Arka

- (1) [] inçip çın kėrtü mensiz mening [siz bolup]
[] 'ynçyp çyn kyrtw m'nsyz m'nynk[]
- (2) [yana amranmak] kelmez anın [anagam tetir]
[]k'lm'z ''nyn []
- (3) [amti] munun [şlokin sözlevür : _ :]
[] mwnwn []

(1-3) Dolayısıyla, gerçekten benliksiz ve [bencil olmayan biri olduğundan arzununötesine gitti] geri dönmedi. Bu yüzden ona [anagamin denir.] [Şimdi] bunun [gathası hakkında diyor].³⁶¹

2.5.5. “amti bo savning şlokin sözlevür” Kalp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 2464

Seite 1

- (1) [subudi bil]miş [k(e)rgek]
[]myş []
- (2) [y]erd[e orunt]a bar [erür kayuta bon om]
[]'rd[]' p'r []

³⁶¹ Abdurışhid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 78-111.

(3) [e]rdini bar ers[er ol yerte yma t(e)ngri t(e)ngrişi burhan-]
[]rdyny p'r 'rs[]

(4) [n]ıng tıtsısı [b]ar t[etir]
[]ynq tytsysy []'r t[]

(5) ..**amti bo savning [şlokin sözleyür:]**
,, 'mtı pw s'vnynq []

(6) gang ögüz kumı erser: []
k'nq 'wykwz qwmy 'rs'r :[]

(1-6) Subhiti şunu bilmeli ki [o yerde] [Nerede olursa sutra] mücevher var olduğunda [tanrıların tanrısı Buda'nın] bir müridi vardır. Şimdi bu meselenin (Gat-hası) şunu söylüyor. Ganj nehrindeki kumlara gelince...³⁶²

2.5.6. “**amti şlok takşutın sözleyür**” Kalıp İfadesinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 3308

Ön

[altı y(i)g(i)rmi]

(1) [sekiz kün] m(a)haraç t(e)ngrilerning oganları yertinçü
[]mq'r'ç tnkry l'rnyrk 'wq'n l'ry yyrtynçw

(2) [kezgülük kün ol ,, ol kün üz]e otaçılar eligi vaiduri erdini
[]'wt'çy l[]r 'ylyky v'ydwry 'rdyny

(3) [] **burhan**ıg ming [kata atasa]r ,, ölmüş
[]pwr[]n yq mynk []r,, 'wylmys

(4) [-te sançı]v tam[uk]a t[üşmez]ler ,, **amti**
[]v t'm[]'tw[] l'r,, ,, 'mtı

(5) **[şlok takşutın sözleyür]**,, ögeli] s[ak]ıngalı katıgılarınlar ,,
[]s[]ynq'ly q'tyql'nynkl'r ,,

(6) []yülugin ozgaysızlar ,,
[]ywlwkyn wzq'y syzl'r ,,

[yeti y(i)g(i)rmi]

(7) []q ç[omur]sar ,, kaçan
[]q ç[]s'r ,, q'ç'n

³⁶² Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghurs*, s. 80-83.

- (8) [] çomguluk batgu
[] çwmq̄włwq p'dqw
- (9) [tört y(è)g(i)rmi kün ö]züg sınaguçı beg
[] yzwk syn'q̄wçy p'k
- (10) [yértinçüde kezgülük kün ol ,, ol k]ün üze bo b(a)drak(a)lp
[] yn 'wyz' pw pdr'klp
- (11) [-dakı ming burhanlarka ming kata atasar ölmış]te buz
[] t' pwz
- (12) [-lug tamuda tüşmezler amti şlok takşutın [s]özlevür,,
[] yn [] yz l'ywr ,,

(1-12) [Sekizinci gün] maharaja Deva'nın oğlunun [dünyayı dolaştığı gündür]. O gün bin kez Buda'nın adını söyleyen kişi, ölümünden sonra cehennem [Samijvaya düşmez]. Şimdi [şloka ayette şöyle diyor]. [Düşünmek için] pratik yapın ve üzerinde düşünün! [sıcak su cehennemindeki azabın zorluğundan] kurtulursun. Eğer batarsan... ne zaman. Batmayacaksın. On dördüncü gün, hayata başkanlık eden şefin [dünyayı dolaştığı] gündür. O gün Bhadrakalpa zamanında bin Buda'nın adını zikredenler, o vefat etse bile asla buzdağı cehennemine düşmezler. Şimdi şloka bir mısradaki diyor ki:³⁶³

U 3309

Ön

bêş y(i)g(i)rmi

pyş ykyrmy

- (1) burhanıg ming kata atasar [ö]lmişte b[1] bıçgu tag
pwrq'n yq mynk q't' 't 's 'r [] lmys t' p[] pyçqw t'q
- (2) -līg tamuta tüşmez ,, amti şlok takşutın sözle[vü]r,,
-lyq t'mwt' twyşm'z ,, 'mty şlw̄k t'q̄swtyn swyz-l' [] r ,,
- (3) eşidilür bı bı[ç]gulug tagı idi yarman[maguluk] ol
'yşydyłwr py py[] qwłwq t'q t' 'ydy[] y'rm'n[] y 'wl
- (4) tēp ...
typ ...

³⁶³ Kōichi Kitsudō And Peter Zieme The Jin'gangjing Zuan 金剛經纂 In Old Uighur With Parallels In Tangut And Chinese, s. 56- 69.

On beş (1-4) O gün, kişi Buda Tathagata Dipankara'nın adını bin kez okusa, ölümünden sonra bile asla bıçak dağlarının cehennemine düşmez. Şimdi şloka şu ayette diyor ki: Kimsenin bıçaklar dağına tırmanamayacağını duyunca ...³⁶⁴

2.6. Unutulan Ekin Kırmızı Mürekkeple Vurgulanması

Yazarken unutulduğumuzu düşündüğümüz “larda” eki + işaretiyle beraber yazıcı tarafından kırmızı mürekkep kullanılarak ekin geldiği kelimenin hemen üzerine eklenmiştir. Eklenen kısmın yazı tarzına bakıldığında müstensihle aynı yazıyı yansıttığı görülür.

U 2721

Seite 2

- (1) munmış ı[na]nmış buyan edgü kılınçım küçinte kim kamag tınl(ı)glar
mwnmys 'ynmys pwy'n 'dkw qylynçym kwyçynt' kym q'm'q tynlql'r
- (2) -ning küsüşleri sakınçları köngülleri éyin bützün kanzun
-nynq kwyswşl'ry s'qyncl'ry kwynkwll'ry 'yyn pwytwzn q'nzwn
- (3) ançulayu t(e)ngrilerde arzılarda: arzı{(larda)} erteçiler .. alku
"ncwl'yw tñkryl'rd' "rzyl'rd': [] 'rt'cyl'r ,, "lqw
- (4) [ak]ıglarığ alkzunlar .. ançulayu ok yme asurilarde
[]yql'ryq "lqzwnl'r ,, "nçwl'yw 'wq ym' "swr'l'rd'
- (5) [ertelç]iler küvenç yokay köngüllüg öğretiglerin titzün[ler]
[]yl'r kwyv'nc ywq'y kwynkwllwk 'wykr'tykl'ryn tytwzn[]
- (6) ançulayu yalnguk yolıta erdeçiler .. ekileyü takı
"nçwl'yw y'lnqwq ywlwnt' 'rd'çyl'r ,, 'ykyl'yw t'qy³⁶⁵

2.7. Önemli Tarihin Farklı Mürekkeple Vurgulanması

U 495b

Ön

- (1) [ko]lu ertmişte
[]lw 'rtmyşt'
- (2) üçünç oot k[utlug]
'wyçwnç 'wwt q[]

³⁶⁴ Kōichi Kitsudō And Peter Zieme The Jin'gangjing Zuan 金剛經纂 In Old Uighur With Parallels In Tangut And Chinese, s. 55- 65.

³⁶⁵ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 99

(3) pww küskü yılki³⁶⁶

pww kwysky yylqy

(4) yazdıgırd ellig sanı

yztykyrd 'llyk s'ny

(5) üç yüz takı sekiz

'wyç ywz t'qy s'kyz

(6) altmış : kün

'ltmyş : kwn

(7) t(e)ngri bun sanı : bir

tnkry pwn s'ny pyr

(8) takı üç tsw : :

t'qy 'wç ysw : :

(9) baştankı ngrn' rwç

p'st'nqy nqrn' rwç

(10) ellenür : ay t(e)ngri

'll'nwr : ''y tnkry³⁶⁷

(2-12) (Bu takvim) ateş [elementi] (artı) faresi olan üçüncü Puu yılına aittir. Ben Kral Yezdigird'in [hükümdarlık yıllarının] sayısı 358'dir. Güneş Tanrısının temel sayısı 1 ve 3 çeyrektir. Başlangıçtaki 30. güneş günü onu yönetir.

2.8. Arşivde Mürekkep Değişmesi Barındırdığı Gözlemlense de Yıpranmadan Ötörü İçeriği Belirlenemeyen Metinlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 250, U 320, U 770, U 971+ U 2105, U 1183, U 1350, U 1409, U 1452, U 1503, U 1635, U 1857, U 1991, U 2332, U 2593 Seite 1, U 2671, U 2776, U 3011, U 3033, U 3143, U 3312, U 3402, U 3456, U 3470, U 3485, U 3518, U 3594, U 3595, U 4867, U 4879, U 4931, U 4934, U 4944, U 4954, U 4949, U 4948, U 5046, U 6568, U 6651, U 6669, U 7240, Mainz 108, Mainz 240, Mainz 461, Mainz 847 numaralı fragmanlarda mürekkep değişmesi tespit edilmesine rağmen çok fazla

³⁶⁶ Güneş yılının başlangıcını Kral Yezdigird'in hükümdarlık yıllarının sayısı 358'dir.

³⁶⁷ Larry Clark. *Uygur Manichaeon Texts: Volume II. Liturgical Texts, Texts, Translations, Commentary, Corpus Fontium Manichaeorum, Series Turcica II.* Turnhout Brepols 2013, s. 409-410.

hasar gördükleri için içerikleri saptanamamıştır. Bu durumda olan fragmanların bazıları metin tamiri yöntemiyle okunmaya çalışılmıştır.

U 2154

Seite 2

- (1) []wz syvr []
(2) []ynk c[]³⁶⁸

U 2155

Seite 1

- (1) [] ol üd|ün []
[]'wl 'wyd [ün][]³⁶⁹

U 190

Arka

- (1) [] kelür .. []
[] y[]m [] nty k'lwyr ,, []
(2) []
(3) []
(4) []
(5) [] dıntar
[] dynt'r
(6) [] nomı
[] nwmy
(7) [] alkıs
[] ''lqyş

U 271

Seite 1

- (1) başlantı[]
p'şl'nty []
(2) kılınçl(a)glarning 'w[]
qylynçlql'mynq []

³⁶⁸ Yalnızca sözcük korunmuştur önü ve arkası belirsizdir. Kalan satırların kırmızı yazılı olması başlıktan veya ayetin satırlarından geriye kalan parçalar olduğunu akla getirir. Ayrıca U 2155 fragmanının bir parçasıdır.

³⁶⁹ U 2154 fragmanının bir parçasıdır.

- (3) yme inçip ol kişi []
 ym' 'ynçyp 'w1 kyşy []³⁷⁰

U 894

Seite 2

- (1) [] ny övke biligsiz
 [] 'wyvk' pylyksyz
- (2) []-lq ajun []
 []-lyq ''zwn []
- (3) [] kılkakın
 [] kylq'qyn
- (4) [] -kın almış
 [] -qyn ''lmyş
- (5) [] tamu emgekleri
 [] t'mw 'mk'kl'ry

U 895

Ön

- (1) []edgü []
 []'dkw []
- (2) kamag tınl(ı)gla[rka][]
 q'm'q tynlql'[][]
- (3) []ıd[uk][]
 []'yd[]
- (4) bo nom []
 pw nwm []
- (5) buyanlq a[sıgl] []
 pwy''lyq[] []
- (6) altun önglü[g]
 ''ltwn 'wynklw[] []

Arka

s'kyz atl(ı)g lty yytmyş
 sekiz[inç] [a]ltı yitmiş

³⁷⁰ Jens Wilkens, *Manichäisch-türkische Texte*, s. 194.
 281

(1) ilki atl(ı)g bo []

'ylky ''tlq pw []

(2) ötüg ötünme[k] []

'wytwk 'wytwnm'[] []

(3)

” ”

(4) [o]l ödün []

[]l 'wydwn []³⁷¹

U 1633

Seite 1

(1) bo nom eyin []

pw nwm 'yyyn

(2) []başlayu

[] p'sl'yw

(3) []

(4) []makın kolulam[ış]

[]m'qyn qwlw'myš

U 1994

Arka

(1) [] vm'ky []

(2) [] amtı []

[] mty syz []

(3) [] kuvragınça []wv'qynç'

[] qwvr'qynç'

(4) []tép v(a)rlıkadı tēp tēdi

[]typ yrlyq'dy typ tydy []

(5) []tēmek üze []

[] tym'k 'wz' 'yks []

U 1995

Seite 1

(1) [] bir [] tör[t] ulatı []

³⁷¹ Yahya Küçük, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait 50 Belge*, s. 38

[] pyr q'y twr[] 'wl'ty []

(2) kamag terin kuvrag tugmak

q'm'q tyryn qwvr'q twqm'q

(3) []

(4) yèrinte tugmak öl|meklig|

yyrynt' twqm'q 'wyl[]

(5) sansar []

s'ns'r []

(6) kutin bolmak []

qwtyn pwlm'q []

(7) []

(8) bodis(a)t(a)vka []

pwdystvq' []

(9) []tèp

[] typ

(10) []

(11) [] vangça sakın|tılar|

[] y'nqç' s'qyn[]

U 2031

Seite 1

(1) [] edgü kılınçı []

[] 'dkw qylynçy

(2) -lıgı tètir tèp tédi []

-lyqy tytyr typ tydy

(3) tèmek üze tokuz eli[g]

tym'k 'wyz' twqwz 'ly[]

Seite 2

(1) []kön|gül adkangusuzın []

[]kwynkwł ''dq'nswzwzyn []

U 2233

Ön

(1) y(a)nqluk sakınc|]

yl'nqlwq s'qynç []

- (2) töz []
twyz []
- (3) adınka[]
”dynq’ []
- (4) bolmuş ermez
pwlmys ’rm’z ,, ..

Ön (a)

- U 2285

(1) [] avı[glamaksız]
[] ''yy []

(2) [][biligli[g]
[]ylykly[]

(3) [] sakınsa[r]

[] s'qyns' []

(4) [y(i)m]e kavşıkıya []

[] 'k'vsky y' []

U 2316

Seite 1

(1) [] eng[i]lk[i] []

(2) []

(3) [] erdi sarav(a)st kentde

[] 'rdy s'r'vst k'ntd'

(4) [] bayagut [] tmiş ıduk ka[]

[] p'y'qwt y[] tmyş 'ydwqq'[]

(5) [] y[] éki []

[] y [] 'yky []

Seite 2

(1) []

(2) []

[] wklwk []

(3) [] tegi

[] t'ky

(4) []

(5) [] bilge biliglig [] lt []

[] pylk' pylyklyk []

U 2378

Seite 1 /2

(1) []

(2) [] kerü adırtl(ı)g[]

[] k'rw ''dyrtlq []

(3) [] nomlar erser[ler] []

[] nwml'r 'rs'r[]

(4) [] s(a)nıgım teg []

[] snlyqyn t'k []

U 2386

Seite 1

(1)

(2) []y arıyur bodis(a)v(a)t

[] y ’’ryywr pwdystv

(3) [] nom şolok yörügi

[] nwm şwlwq ywyrywky

(4) [] törlüg edgü []

[] twyrlwk ’dkw

Mz. 126 I

Arka

(10) bo bo bilge kişi []

pw pw pylk’ kyşy []

(11) belgüsi roçvarmh[]

p’lkwsy rwçv’rmq []

(12) t(a)kı yme kop []

t’qy ym’ qwp tws[]

(13) etözlüg tınlıgl[]

’t’wyzlwkw tynlyql[]

U 2393a,b

Arka

(1) [] kim q[]

[] kym q[]

(2) p’l[]

(3) têp têdi []

typ tydy []

(4) şlok []

şlwq []

(5) y[]my y []

(5) edremliq []

’dr’mlyk []

U 2567

Arka

- (1) []l'rq' ym' 'wykytmys 'rs'r[]
 []l'rq' yme ögitmiş erser []
- (2) [eşi]dgeli bolur bo nom erdi[ni]
 []dk'ly pwlwr pw 'wm 'rdy[]
- (3) [] kılmaklıg kutlug bo []
 []qylm'q'lyq qwtlwq pw[]
- (4) [t(e)ngri]si burhan[]
 []sy pwrq''[]
- (5)
- (6) [bitigide []]
 []d'[]³⁷²

U 2612

Seite 2

- (1) []tutsarlar []
 [] twts'rl'r []
- (2) []mış bolur birür []
 [] myş pwlwr pyrwr []
- (3) []mn: kişi:
 [] mn : kyşy:
- (4) [] bolur :
 [] pwlwr :
- (5) [] sözle[]
 [] swyzl'[]
- (6) []mn kuru[]
 n[] mn kwrw []

U 2632

Ön

- (1)
- (2) [][atl(ı)]g kentde[]
 []g k'ntd'[]
- (3) [] bodıs(a)t(a)v []

³⁷² Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (401-450), s. 36,

[]pwdystv[]
(4) [] sanınça burhanl[ar]
[]s'nynç' pwrq'nl[]

(1-4) [O zamanlar Rajagrha] denilen şehirde [Ruciraketu adında bir] Bodhisattva [yaşıyordu]. Budallların geçmişteki sayısı [muazzam sayıda kotinayuta] sayısı, [bunlara Budalar hepsine hürmet teklif etti ve birçok iyilik yaptı].³⁷³

U 2636

Arka

otuz

'wtwz

- (1) tag erü[r] []
t'q 'rw[]
(2)[]
(3) atı kötrülmüş[]
''ty kwytrwlmış []
(4) kırk t[] erür []
qyrq t[] 'rwr []

U 2755

Ön

- (1) [] ö[tü]nmiş []
[]''w[...] ''myş []
(2) [kir]tgü[nç] köngülin []
[]tkw[] kwynwlyn []
(3) [] berüki []
[] p'rwky []
(4) [] tēp []
[] typ []
(5) L] v(a)ruk []

³⁷³ Yusuf Savaşçı, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (401-450), s. 37

[]yrwq []

(6)

Arka

(1)

(2)

(3) [saras]vat[1]

[]v'd[]

(4) [e]rt[i]

[]rd[]

(5) [] [olur]mış oruntın []

[]mys 'wrwnyntyn[]

(6) [][a]d[a]kınta yinç[ürü]

[]d[]qynt' yynç[]³⁷⁴

U 2760

Seite 1

(1) mn []

(2) []

(3) pw

(4) bilge []

pylk' []

(5) bolu yarl(ı)kamış []

pwlw y'rlq'myş []

(6) tışında []

tyşynd' []

U 2793

Seite 1

(1) : sıvabiz

[] : syv'pyz []

(2) ka m

[]q' m[]

(3) lönizdi ted

³⁷⁴ Emel Topçu. *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (601-650)*, s. 16.

[] 'wynyzdy t'd []

U 2818a³⁷⁵

Arka

tört altmış

twyrt "ltmyş

(1) tnlgllar tltakınta []

tyntyql'r tylt'qynt' []

(2) tüsi bıçtu []

twysy pystwq []

(3) nomlug kimi []

nwmllwq kymy []

(4) negülük ol []

n'kwllwk 'wı []

(5) köngül yıkmakı []

kwnkwll yyqm'qy []³⁷⁶

U 2871

Ön

(1) [] [tutsarla]r sözleserler .. bês türlüğ [...]

[]r swyz l's'r l'r .. pys twyrlwk[...]

(2) [] [al]tınç orunug unitmaksız [...]

[]tynç 'wrwnwq 'wnytm'qsyz[...]

(3) [... bul]guluk yig [...]

[]qwlwq yyk[]

(4) l³⁷⁷

U 2895

Seite 1

(1) []ym

(2) []Y

(3) [] nlomlug

[]wmlwq

³⁷⁵ U 2993 ile hem içeriği hem de kırmızı mürekkep kullanımı paraleldir.

³⁷⁶ Abdurışid Yakup, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, s. 177-178.

³⁷⁷ Mithat Usta, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (451-500), s. 40.

(4) [] [kön]gülte
[]kwlt'

U 2898

Seite 1

(1) ıdık oom adat bitidü tengritü
'ydyq 'wwm ''d't pytydw t'nkrytw

Seite 2

(1) [] t(i)nglı nomlaring tözlesin okı[]
[] tynqly nwml'ryq twyzl'syn 'wqy[]
(2) [] nom bitig []
[] nwm pytyk

U 2965f-1

Seite 1

(1) [] güler
[]kw l'r
(2) [] stapıg :
m[]st'pyq :
(3) [] [sa]v söz[]
[] v swyz[]
(4) []üde
[]wyd'

U 3221

Seite 1

(1) []tmez
[]tm'z
(2) []çın
[]çyn
(3) []
(4) [] üküş têtir
[]'wykwş tytyr

U 3232

Ön

(1) [] singar ul[uşlarığ]

[] synk'r 'wl[]

(2) [] [kama]g karangu k[ararığıg]

[] [] q q'r'nqw q[]

(3) [] [y(a)r]ukunguz ertingü m[engi]

[] wqwnkwz 'rtynkw m[]

(4) [] tag birle []

[] t'q pyrl' []

(5) [] sayu ya[rukunguz]

[] s'yw y'[]

Arka

(1) [] [t]üzüni bir te[g] []

[] yzwny pyr t'[]

(2) [] [ül]g(ü)lençsiz ul[ug][]

[] kl'nçsywz 'wl[]

(3) [] bütmiş []

[] lyk pwytnyş []

(4) [] [ava]gka tegimlig []

[] qq' t'kymlyk[]

(5) [] [ba]rçata kutlu[g][]

[] rç't' qwtlw[]

(6) [] [ü]d[ki][]

[] d[]³⁷⁸

U3254a-b

Ön

(1) [] [erür]ler

[] l'r

(2) [] [turur]lar

[] l'r :

(3) [] [tétir]ler

[] l'r

³⁷⁸ Erdem Uçar, *Altun Yaruk Sudur*, V. Kitap, s. 42-267.

- (4) [] [y(a)ruk]ı
[]y
- (5) [] [suv]ug
[]wq
- (6) [] [emge]klerin
[]k l'ryn
- (7) []w[]q „
[]
- (8) [] [tugmışları]g ..
[]q „
- (9) [] d []
- (10) [] üküş []
[]'wykwş []

Arka

- (1) [] [aşay]urlar
[]wr l'r
- (2) [] [ko]p
[]p
- (3) [] [al]tun
[]twın
- (4) []
- (5) []teg ..
[]t'k „
- (6) [] [vorık]ıngız ol ..
[]ynk[]l „
- (7) [] ol ..
[]'wl „
- (8) [] [kolla]rıngız ol ..
[]ry[]kyz 'wl „
- (9) [] [te]g ..
[]k „
- (10) [] [o]l..

[]l,,³⁷⁹

U 2951

Arka

(1) []drültürüp üzeliksiz

[]drwltwrwp 'wyz'lyksyz

(2) []erür tēp []y

[]'rwr typ []y

(3) []guluk **nom**lar[1]n eşidü

[]qwlqk nwml'r[1]n 'yšydw

(4) []t(e)ngrim adın

[]tnkrym ''dyn

U 3488+ U 3212

Ön

(1) []..nom[ug] []

[],, nwm[][]

(2) [] [k]açıglar .. öz i[şlerin] []

[]'çyq l'r ,, 'wyz 'y[]

(3) []öz[ke a]d[ınag]uda .. ö[ngin] []

[]yz[]d[]wd' ,, 'wy[]

(4) [] [bi]l[ig] erser yilvi teg . çın[sız] []

[]l[]rs'r yylvy t'k ,, çyn[]

(5) [] [kaç]ıglarka t[aya]nıp : igid[ig][]

[]yq l'rq' t[]nyp : 'ykyd[]

(6) **[] [kuru]g suzakta .. k[ışi][]**

[]q swz' q t' ,, k[]

(7) **[] [tava]nur .. altı []**

[]nwr ,, '' lty []

Arka

(1) [] [ka]m[a]gta

[]mq t'

(2) [] [erklig]lerke atkaklarıg

³⁷⁹ Erdem Uçar, *Altun Yaruk Sudur*, s. 38-40.

[] l'rk' '' dq'q l'ryq

(3) [] üzüksüz

[] ' wyzwk swz

(4) [] [nom]ug törüg sakınu[r]

[] wq twyrwk s'qynw[]

(5) [] [il]vin vü[gürü]r

[] yyn yw[]r

(6) [] kuş kuzgun

[] qwş qwzqwn

(7) [] ³⁸⁰

U 3592

Seite 1

(1) -ka katıgılanm[]

-q' q'tyql'nm []

(2) töznüng[]

twyznwnk []

(3) [a]tl(i)g tēp []

[]tlq typ []

(4) [] barça []

[] p'rç' []

Seite 2

(1) t'k []

(2) [] kynt'[]

(3) [s]akınc tıltagı[]

[]'qynç tylt'qy[]

(4) agulug yēl []

''qwlwq yyl []

U 3610

Seite 1

(1) b[ökünki] künke tegi etözdeki kılınçı[g] ayıg kılıp

p[] kwynk' t'ky 't'wyzd'ky qylqnçy ''yyq qylp

³⁸⁰ Erdem Uçar, *Altun Yaruk Sudur*, s. 81-83.

(2) tilteki kılınçığ ayıg k[ɪ]p : köngüldeki k[ɪ]l[ɪ]nçığ ayıg

tylt'ky qylqnçyq 'yyq qy[]p : kwynkwld'ky q[ɪ]l[ɪ]nçyq 'yyq

(3) k[ɪ]l[ɪ]p: **bo muntag** ayıg kılınçlar üze bögü biliglig burhan

q[ɪ]l[ɪ]p : pw mwnt'q 'yyq qylynçl'r 'wyz' pwykw pylyklyk pwrq'n

(4) -lardin alku ayıg kılınçlıg tıdıglarig öritdim erser nom

-l'rdyn 'lqw 'yyq qylynçlyq tydyql'ryq 'wrytdym 'rs'r nwm ³⁸¹

U 3837

Seite 1

(1) -nim []

-nym []

(2) yüzeni []

ywz'ny[]

(3) **nom** []

nwm []

(4) **kêterü** []

kyt'rw []

U 3197

Seite 1

(1) **[tengri] burhan** []

[] pwrq'n []

(2) []

kwçy twqyw[]

(3) []

[] tyn qwn []

(4) **amru** []

"mrw []

(5) **ançulayu** []

"nçwl'yw []

U 4563

Seite 1

(1) **erür m[e]ning** []

³⁸¹ Şengül Karaarslan, *Kşanti Kılğuluk Nom Bitig'de Ekler*, s. 149.

'rwr m[]nynk []

U 4833a,b,d

Seite 1

(1) [] bo erür

[]y pw 'rwr

(2) [] **synt'**[]

(3) [] balak'ning közünür tegi

[] nynk p'l'qnynq kwyzwnwr t'ky

(4) [] kutın bulmakları bolzun ..

[] qwtyn pwlm'ql'rnyynq pwlzwn „

Fragment e

(1)

(2) varlıkamış

[] y'rlyq'myš []

(3) öltrü

[] trw y[]

U 5121

Seite 1

(1) [] tēp ötrü

[] kyçy [] typ 'wytrw

(2) **y**

(3) [] darni []

[] d'rny []

(4) [] tınlıg

[] nçlyk tynlyq

(5) [] darni

[] d'rny

U 5129

Arka

(1) **esidip bu**

'şydyp pw[] q [] qwp []

(2) üd yêl bêşinç ay []

'wd yyl pyşynç ''y []

U 7133

Ön

- (1) [] [no]m y(a)rlıgıg
[] []m yrlyqyq
- (2) [] èşidmiş
[] 'yşytmys
- (3) [] sevinçlig
[] s'vynçlyq
- (4) [] tı alku
[] ty ''lqw
- (5) [] bilip burhan
[] pylyp pwrq'n
- (6) 1 z belgüsüz
[] z p'lkswz
- (7) 1 ol tēmin
[] 'wl tymyn
- (8) [] tıdı
[] ıq tyty
- (9) [] larınta tuta
[] l'rynt' twt'
- (10) [] [te]ngri tengrisi
[] []nkry tnkrysy
- (11) [] yarlıkamış
[] yrlyq'myš
- (12) [] [bit]ig bir tegz-
[] []yk pyr t'kz-
- (13) [] namo sang :
[] n'mw s'nk :
- (14) [] suvakun
[] swv'qwn
- (15) [] edgü darni ol :
[] 'dkw d'mny 'wl :

U 7224a,b

Ön

- (1) [] ekin[t]i []
[] 'ykyn[]y []
(2) [] azu yme []
[] lql'r''zw ym'
(3) []
(4) [] ayıg èki []
[] ''yyq 'yky []
(5) [] emgenip []
[] 'mk'nyp yyr[]

Mz. 20b

Ön

- (1) tèt y(a)rl[ıkadı][]
typ yrl[]
(2) odgurak[]
'wdqwr'q []

Mz. 228

Ön

- (1) [] .. kut []
[] .. qwt []
(2) [] [te]g .. ongaru []
[]k .. 'w'k'rw[]
(3) [] [körkl]e y(a)rukın .. alp []
[]'yrwqy' .. 'lp[]
(4) [] tog]dukda []
[]twqd' []

Arka

- (1) [] y[a]l[t]r[ıyur] bım[ba][]
[] y[]l[]r[] pym[]
(2) [] mengi teg .. sılıg kö[rkle]
[]m'nky t'k .. sylyq kw[]
(3) [] t(e)ngri teg .. valın[lıg][]

[]t'kry t'k .. y'lyn[]

(4) [] bü|rtdeçi uzun .. körkl|e| []

[]rtd'çy 'wzwn .. kwyrkl[]

(5) [] sal|ıngay sala sögüt³⁸² []

[]ynq'y s'l'swykwt[]

(6) []ky .. kün t[(e)ngri]

[]ky .. kwyn t[]³⁸³

Mz. 344

Arka

(1) ökünmek []

'wykwnm'k []

(2) alp sagm[]

''lp s'qm []

(3) tizin söke []

tyzyn swyk' []

(4) y(a)ruk kün t(e)ngrike []

yrwq kwyn tnkryk' []³⁸⁴

Mz. 363

Arka

(1) [se]kiz têmek []s'n []k adırt[]

[] kyz tym'k [] ''dyrt []

(2) vtq'ly []

(3) têtir sekiz

tytyr s'kyz []

(4) []

(5) []mys []

Mz. 465

Seite A (a)

(1) tükedi []

twyk'dy wşr[]

³⁸² Sala sögüt: Sala ağacı Buda'nın Nirvana'ya girdiği ağacın altı olarak kabul edilir.

³⁸³ Abdurrahman Seymen, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler* (551-600), s. 11-12.

³⁸⁴ Peter Zieme, *Manichaishtürkisch Texte*, s. 20-22.

- (2) kün t(e)ngri-ke []
kwyn tñkryk' []

Mz. 573

Seite 1

- (1) [] v(a)vlak []
[] yvl'q []
- (2) []
- (3) []
- (4) tép tılmak []
typ tylm'q []
- (5) [tug]mak ölmeklig tezinc
[]m'q 'wlm'klyk t'zynç
- (6) [] adırtıda
[]lyw ''dyrtıd'
- (7) []kılınç(ı)g vekler : ç []
[] qylynçlq y'kl'r : ç []

Seite II

- (1) []
- (2) [] bavak [] p []
[] p'y'qly []

Seite III

- (1) []l's'r q'm' []
- (2) [] tıdısız []
[] tytyqsyz []
- (3) []k'zl'q'q : üz[e]

Seite 2

- (1) [] kadir v(a)vlak []
[]mlwk q'dyr yvl'q
- (2) bolmakın bolta []
pwl'm'qyn pwl't' []
- (3) -nıng körümlüging
-nynq kwyrwmlwkynk

(4) [] kadgulug []
[]ny q'dkwlwq []

(5) [] kwy []

(6) [] yp tw []

(7) [] wlm'dyn []

Seite III

(1) [niz]vani-lig oot []
[] v'nylyk 'wwt []

(2) []

(3) [] örtävü []
[] 'wyrtyw

U 1531

Seite 1

(1) []t' basa ne p[]
[] p's' n' p[]

(2) [] ög ötrü yaruk []
[] 'wyk 'wytrw yrwq []

(3) [] atavatikondini hanın []
[] 't'y'tykwndyny q'nyn

Mz. 596

Arka

(1) [] [öd]ki yëti gang ü[güz için]teki[]
[] []ky yyty q'nq 'wy[]t'ky []

(2) [] [yë]tinç oruntakı bodıs(a)t(a)vlarığ kö[yü]
[] []tynç 'wrwnt'qy pwdystvl'ryq kwy[]

(3) [] [tutgal]ı nomlay y(a)rlıkadılar .. anın ki[m]
[] []y nwml'y yrlyq'dyl'r ,, 'nyn ky[]

(4) [] [n]omug tutsarlar sözleserler []
[] []wmlwq twts'rl'r swyzl's'rl'r []³⁸⁵

Mz. 610

³⁸⁵ Ceval Kaya, *Uygurca Alun Yaruk Belgeler*, s. 359.

Seite 1

(1) ötgürüg dankı ?[]

'wytkwrwnk d'nqy []

(2) [] tilleri []

nynk tyll'ry []

(3) şasdı .. küng []

ş'şdy ,, kwynk t[]

(4) -lar [] sanlıg san[]

-l'r [] s'nlyq s'n[]

(5) tillerde ö[]

tyll'rd' 'wy[]

(6) t'[]

Mz. 614

Seite 2

(1) []

(2) bolayır tēp ting[]

pwl'yır typ tynk[]

(3) belgürdügüz t(e)ngirim []

p'lkwrtdwnkwz tñkrym[]

(4) -ı abıtakim[]

-ı ''pyt'kym p[]

(5) [] kamag sekiz []

[] q'm'q s'kyz pwy[]

(6) tutkalır üçün []

tw tq'lyr 'wyçwn []

(7) kün t(e)ngirim []

kwyn tñkrym d[]

(8) n(a)mo sanga[]

nmw s'nk' []

(9) üçün çingartgu []

'wçwn çynk'rtqw []

U 2289

Seite 1

(1) [] lat mangal bolmış : sansar []

wyd' 't m'nq'l pwlmyş s'ns'r

(2) laksanas bahşısı ukuşı []

l'qs'n's p'qşysy 'wkwşy []

(3) [] eki kırk laksan

[]'yky qyrq l'qs'n

(4) []

(5) bilge t(e)ngri t(e)ngri burhan []

pylk' tnkry tnkrysy pwrq'n [] tynk'³⁸⁶

U 3886

Ön

(1) [] atl(1)g begke :

[] 'tlq p'kk' :

(2) [] sözlevür:

[] swyzl'ywr :

(3) [] tusu uştalunur :

[] twşw 'wşt'lwnwr :

(4) [] kılur tēp sakınur :

[] qylwr typ s'qynwr :

U 262

Arka

(1) t(e)ngri yérinteki alkatmış yig[]

tnkry yyrynt'ky 'lq'tmyş yyk[]

(2) yme takı ol y(a)rug yaşuk v(e)zir

ym' t'qy 'wl yrwq y'swq vzyr

(3) önglög alqatmış yēr .. kim kamag

'wynlwk 'lq'tmyş yyr ,, kym q'm'q

(4) t(e)ngrilerning bk katıg tepremez

tnkryl'rnyrk bk q'tyq t'pr'm'z ,,

(5) kamşamaz ornagları orunları ol ..

³⁸⁶ Bir metnin başlangıcı olabileceğini düşünmekteyiz ancak metinde yıpranmalar olduğundan içeriği belirlenememektedir.

- q'mş'm'z 'wrn'ql'ry 'wrwnl'r 'wl ,,
- (6) yme beş bölükün bölmiş .. ol kut
ym' byş pwyłwkwn pwyłmyş ,, 'wl qwt
- (7) -sını kamag t(e)ngri yerining ortusın
-syny q'm'q tnkry yyrynyk 'wrtwsyn
- (8) içreög sını birdin singar köngül
'yçr' 'wyk syny pyrdyn synq'r kwynkwł
- (9) -sını kün tugsokdan singar []
-syny kwyn twqswkd'n synq'r []
- (10) -sını kün batsıkdın singar tuymak
-syny kwyn p'tsynkdyk synq'r twym'k
- (11) -sını birdin singar []
-syny pyrdyn synq'r []
- (12) [] **tengri ö**[]
[] tnkry 'wy[]
- (13) [] **ögdir**[]
[] 'wykdyr []
- (14) [] uluğ ilig []
[] 'wlwq 'ylyk []

(1-14 Övülen iyi tanrılar diyarında üstelik tüm dünyaların parlak, ışıltılı, elmas renginde övülen diyarıdır. Tanrılar sabit ve sarsılmaz yerler ve yerlerdir. Aynı zamanda beş bölüme ayrılmıştır: (6-10) “kut” üyesi tüm tanrılar diyarının ortasındadır. “akıl” kolu güneyde, “kalp” yolu doğuda, “düşünme” yolu batıda, “anlama” yolu kuzeydedir. [] Tanrı [] övmek [] harika []³⁸⁷

Mz. 785

Seite 2

- üçünç ülüş tokuz y(e)g(i)rmi
'wyçwnç 'wylwş twqwz ykrmy
- (21) anı üçün olarnı t(e)rk üdün
''ny 'wyçwn 'wl'r ny trk 'wydwn
- (22) [burh]an kutın bulır tēp tēmiş

³⁸⁷ Peter Zieme, *Manichäisch-türkische Texte*, s. 31-32.

[]'n qwtyn pwlyr typ tymyš

(23) [] yme tıdıgsız

[] qy ym' tytyqsyz z

(24) [] kayu

[] yrwk q'yw

(25) []

[] yp

Arka

[üçüncü bölüm, on dokuzuncu (yaprak)] (15-25)yine yanlış görüşe bağlanma-
dan doğru Bodhisattvalar gidişatına rastlayıp hakiki esas umudu bularak daima onun
içinde çabalayarak ikisinin arasında tehlikesizce Buda kutsallığına erişirler. Onun
için onlar hemen Buda kutsallığına erişir diye denmiştir. [] yine engelsiz []
hangi []...

U 3230 I, II

Arka

(1) []

(2) yükünürbiz turug süzük atl(ı)g [nizvani-sız bodıs(a)t(a)v kutınga ::]

ywykwnwrpyz twrwq swyzwk ''tlyq []

(3) yükünürbiz adkaksız dvan bulmış [atl(ı)g nizvani-sız bodıs(a)t(a)v ku-
tınga ::]

ywykwnwrpyz ''dq'qsyz dy'n pwlmyş []

3. SONUÇ

Eski Uygur Türkçesi metinleri büyük oranda Çince, Toharca, Sanskritçe, Tibetçe ve Soğdca'dan yapılmış çevirilerden oluşmaktadır. Uygurlar bu dillerden yaptıkları çevirilerde kendi dil yapılarına ve yazım özelliklerine dair bir yol izlemişlerdir. Özellikle dinî terminolojiye ait bazı ibareleri siyah dışında farklı bir renkle vurgulayarak Türkçe için yeni bir yazım geleneğinin de başlatıcısı olmuşlardır.

Berlin Bilimler Akademisi Dijital Turfan Arşivi'ndeki mürekkep değişmesine rastlanılan fragmanların genel özellikleri şu şekildedir;

1. İslami kültürdeki besmeleye benzetebilen ve Budist cemaatin selamlaması olan “Namo bud! Namo darm! Namo sang!” ifadesi Buda'ya, öğretiyeye, cemaate saygı anlamına gelip sadece bölüm başlarında dikkat çekmek amacıyla farklı mürekkeple vurgulanmıştır. Ancak aynı ifade bölüm sonlarında geçtiğinde siyah mürekkeple yazılmıştır. Manihaist Uygur metinleri ise “tükedî...” şeklinde kırmızı mürekkeple vurgulanarak sona ermektedir.
2. Aynı fragmanda siyah dışında iki farklı renk kullanımı genellikle Maitrisimit'e ait olan fragmanlarda görülmektedir. İlk başta mürekkep azaldığı için selamlamanın turuncuyla, olayın geçtiği yerin ise bordo ya da kahverengi ile yazıldığı düşünülse de bu geleneğin eserin diğer bölüm başlarında da yer yer sürdürüldüğünden dolayı eserde yeni bir yazım geleneğinin denenmiş olduğunu saptamıştır. Yine aynı eserde burhan ve bodis(a)t(a)v ibarelerinde kırmızı ve siyah renk birlikte kullanılmıştır.
3. Budist eserlerin bölüm başlarında selamlama yanında eserin adı, kaçınıcı bölüm olduğu ve olayın geçtiği yer farklı mürekkeple vurgulanmıştır. Manihaist çevreye ait Uygurca metinlerde giriş farklılaşsa da Manihaistler, Uygurca yazmaların başlıklarını özenli ve güzel bir şekilde farklı mürekkep kullanarak yazmaya çalışmışlardır. Başlığın kenarındaki süslemelerde de mavi, yeşil, kırmızı, kahverengi mürekkep kullanmışlardır.
4. Manihaist Uygur metinleri incelendiğinde yoğun bir süsleme ve resim sanatı dikkat çekmektedir. Mani, Erjeng adlı kutsal kitabının bir bölümünü kâinatı tasvir eden çizimlerle süslediğinden “Nakkaş Mani” olarak bilinmektedir. Mani'nin başlattığı süsleme sanatı Manihaist yazmalardan sonra, Budist yazı

kültürünü de etkilemiştir. Budist çevrede Uygur harfleriyle yazılan U 7123 numaralı fragmanda “burhan” kelimesinden önce buda resminin yer alması ve U 376 numaralı fragmanın ilk sayfasında sol tarafta iki keşiş ile birlikte vaaz veren Buda, sağda ise Tanrıça Sitātapatrā’nın resmedilmesi Uygurların resim sanatına verdiği önemi gösterir.

5. Fragmanlarda özellikle “Burhan”, “Bodıs(a)t(a)v” ve Budayı niteleyen “Tengri” sözcüklerinin farklı renkle yazılarak metinde öne çıkarılmaya çalışıldığı görülmüştür. Ancak bu durum “Budist çevrede yazılmış bütün dinî metinlerde bu iki ad, yani ‘Burhan’ ve ‘Bodıs(a)t(a)v’ sözcükleri hep farklı mürekkeple yazılmıştır” genellemesini yapmak için yeterli değildir. Çünkü aynı fragmanda geçen “Burhan” sözcüğünün bir satırda kırmızı renkle vurgulanırken diğer satırlarda siyah olarak yazıldığı fragmanlar da az değildir. Bu tespit, metinlerde farklı mürekkep kullanımının mütercim ya da müstensihin tasavvurunda olduğu sonucuna götürmektedir.
6. Tanrı adlarından Sumir, Kumut, Badra, Ratnakar, Narayan, İntradi, Sakimuni T(e)ngri, M(a)has(a)t(a)v ve Buda’nın lakabı olan Arjılar Eligi bazı fragmanlarda kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ancak Buda unvanının önündeki özel ad her fragmanda farklı mürekkeple vurgulanmamıştır.
7. Eski Uygurcada Aprinçor, Kül Tarkan, Alpagut, Vçrabez, Atayatikondini Hanın, Yarbtsun, Mahakaşıp gibi kişi adları ve unvanlar farklı mürekkeple vurgulanarak metinde öne çıkartılmaya çalışılmıştır.
8. Fragmanlarda bir konuyu daha iyi açıklamak ya da manzumeye geçileğini belirtmek için kullanılan “bo şlok kşanti paramitning, bo şlok dyan pramitning şlokı erür, amtı şlokın sözleyür, amtı munung şlokın sözleyür, amtı şlok takşutın sözleyür” kalıp ifadeleri dikkat çekmek amacıyla farklı mürekkeple vurgulanmıştır.
9. Parajnaparamita adlı sutrada, yeni konuya geçilirken kullanılan kutsal ifadelerin farklı mürekkeple vurgulandığı görülmüştür.
10. Yazarken unutulduğunu düşünülen U 2721 numaralı fragmanda geçen “larda”* eki + işaretiyle beraber yazıcı tarafından kırmızı mürekkep kullanılarak bu ekin geldiği kelimenin hemen üzerine eklenmiştir. Eklenen

kısmın yazı tarzına bakıldığında müstensihle aynı yazıyı yansıttığı görülür. Bu örnek dışındaki bazı fragmanlarda çevirmen ya da üçüncü biri tarafından metne dâhil edildiğini gözlemlenen kelimeler siyah renkte ilgili yerlere yazılmıştır. Ancak bu eklemeler daha ince uçlu kalemle ve ufak yazı karakteriyle metne dâhil edilmiştir.

11. Daha çok Köktürk ve Mani harfliyle yazılmış Uygurca metinlerde, noktalama başlık ya da önemli bir ibareyi vurgulamak amacıyla kullanılan mavi mürekkep, çalışmada sadece din dışı alanda ortaya konmuş U 5232 numaralı fragmanda “Yıkçi Alp Yegen Sangun”^{*} kişi adını vurgulamak için kullanıldı tespit edilmiştir.
12. Buda tarafından söylendiğine inanılan, okunduğunda da doğaüstü canlılardan, şeytanlardan, hastalıklardan zamansız ölümlerden kurtulunacağı düşünülen Dharani denilen dualar, kısa Sanskritçe ifadelerden meydana gelir ve orijinalindeki şekliyle kırmızı mürekkeple yazılarak Uygurca yazmalara dâhil edilir. Bu gelenek başta Altun Yaruk olmak üzere farklı mürekkeple vurgulanarak Drahani içeren metinlerde kendini gösterir. Ancak geç dönemde daha çok basma tekniğiyle yazılan ve Tantrik büyü metinlerinin içinde yer alan Dharaniler siyah mürekkeple yazılmıştır.
13. Berlin Bilimler Akademisindeki fragmanlar incelediğinde kâğıdın boyutu ve malzemesi, yazıda kamış kalem ya da fırça kullanma tercihi, pothi deliği gibi unsurlar metnin erken ya da geç dönem olduğu konusunda bizlere fikir sunmaktadır. Mürekkep değişmesine rastlanılan fragmanlar incelendiğinde bu parçaların büyük çoğunluğunun Erken Dönem (11. yy öncesi) metinleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde metinler, cilalı ve kalın damarlı kâğıtlara kamış kalemle yazılırken sonraki dönemde daha pürüzsüz ve şeffaf kâğıtlara özellikle fırça kullanılarak yazıldığı görülmektedir. “Geç dönemde” dinî metinleri hızlı bir şekilde çoğaltma ihtiyacı, Uygurları baskı yöntemine yöneltmiştir. Baskı yönteminin artışıyla birlikte farklı mürekkep kullanımında sınırlandırılmaya gidilmiş ve genellikle sadece eserin giriş kısmıyla sınırlı bir alanda kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Tantrik bir eser olan

Sitātapatradhāraṇī'nin ilk sayfasına denk gelen U 376 numaralı fragmandaki selamlama kısmı blok baskı şeklinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yine Pancaraksa hem elyazması bir eserdir hem de U 1187 numaralı fragmanın ön ve arka kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Diğer bir Tantrik eser olan Uṣṇīṣa vijayā-nāma-dhāraṇi blok baskı tekniğiyle yazılmasına rağmen ilk sayfası U 2378a numaralı fragmanın girişindeki selamlama ve eserin adının geçtiği kısım kırmızı mürekkeple belirtilmiştir.

14. Manihaist el yazmalarının başlıklarında ve metnin içerisinde geçen özel adlarda farklı mürekkep kullanma geleneği Budist eserlerde de devam etmiştir. Uygurcaya Budizm'in kazandırdığı burhan, bodis(a)t(a)v gibi tanrı adları ile metinlerin girişlerinde yer alan selamlama gibi özel formlar kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır. 10. yüzyıla gelinceye kadar Arap yazım geleneğinde mürekkep değişmesinin var olduğunu kanıtlayacak bir veriye ulaşamadığımız için bu geleneğin Türklerin Müslüman olmasıyla beraber İslami metinlere uyarlanmış olabileceği kanısını doğurmuştur. Karahanlı Türkçesi döneminde Arap harfleriyle yazılan ve İlk Kuran tercümelerinden olan Ryland nüshasında, "Allah" lafzı sarı mürekkeple vurgulanmıştır. Yine TİEM'de ayetlerin Türkçe karşılıklarının, başlıkların büyük çoğunluğunun ve sure adlarının yeşil ve kırmızı mürekkeple vurgulanmış olması bu düşüncemizi kuvvetlendirmektedir. Din dışı bir eser olan Dîvānu Lugātî't-Türk'te de başlıkların büyük bir kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yine eserde şiir örneğinden önce kullanılan "qale" ve atasözünden önce gelen "el-mesel" kelimeleri kırmızı renktedir. Atabetü'l-Hakâyık'ta da başlıklar, besmele, kaçınıcı bölüm olduğu geleneğin bir yansıması olarak farklı mürekkeple vurgulanmaya devam etmiştir.
15. Eski Uygurca metinlerin çoğu dış etkenler sebebiyle çok fazla yıpranmıştır. Bu nedenle çalışmamızda mürekkep değişmesi barındırdığı gözlemlense de içeriği tespit edilemeyen birçok fragman söz konusudur.
16. Çalışmada sadece U 495b numaralı fragmanda önemli bir tarih olan "üçüncü Puu yılı" kırmızı mürekkeple vurgulanmıştır.
17. Erken döneme karşılık geldiğini anlaşılan Manihaist metinlerde, önemli ibareleri öne çıkarmak amacıyla kullanılan farklı mürekkep kullanımı, Budist çevrede yazılmış Uygur harfli Türkçe fragmanlara da geçmiştir. İslamiyetle birlikte de Arap harfli Türkçe metinlerde ve Anadolu'da yazılan Kuran

Tercümeleri'nde sürdürülmeye devam etmiştir. Osmanlı devletinde de resmî evraklarda kullanılan kırmızı mürekkep, padişahın otoritesini ortaya koymuştur. Günümüzde ise bu gelenek Kur'an-ı Kerim'de besmele, Allah, Rahm, Rab, sure adlarında devam etmektedir. Din dışı eserlerde bu gelenek mürekkep değişmesi olarak çok fazla devam etmese bile özel isimlerin ilk harfinin büyük yazılması, başlıkların büyük yazılması, önemli görülen yerlerin altının farklı renkle çizilmesi ve farklı yazı karakterine(italik) geçilmesi gibi uygulamalarla sürdürüldüğü kanısındayım.

İncelememiz sonucunda fragmanlarda farklı mürekkep kullanılmasının temel nedeninin metin açısından önemli olan kavramı, muhatabına daha etkin bildirmek olduğu görülmüştür. Ayrıca mürekkep kullanımında bir standartlaşma bulunmadığı ve uygulamanın istinsah edenin tasarrufuna bırakıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. DİZİN

adartmak engel olmak

20, 21, 47, 48, 49, 71, 72,
156

adın başka, diğer, yabancı

108, 116, 117, 121, 284

adırt- ayırmak, bölmek

19, 48, 71

ajun dünya

116, 264, 281

akuru yavaş, alçak ses

33, 101

alku bütün, hepsi, herkes

25, 26, 28, 35, 36, 41, 42,
56, 58, 59, 63, 64, 65, 79,
80, 86, 122, 127, 128,
133, 164, 166, 172, 180,
181, 198, 199, 205, 206,
207, 211, 213, 214, 217,
218, 219, 220, 223, 224,
227, 258, 278, 296, 298

alpagut kişi adının bir bölümü

70, 238

amti şimdi, şimdiki

21, 25, 30, 31, 37, 38, 39,
41, 45, 49, 51, 52, 61, 66,
72, 82, 89, 91, 92, 93, 94,
95, 96, 98, 99, 100, 102,
107, 109, 113, 132, 143,
144, 163, 165, 178, 180,
218, 224, 271, 272, 273,
274, 275, 276, 277, 282

anıg fena, kötü

23, 54, 76, 242

anın onun için, bundan dolayı

86, 99, 109, 113, 127,
216, 223, 275, 303

anta hemen orada, o sırada,

22, 25, 29, 30, 38, 45, 49,
50, 74, 75, 93, 94, 95, 96,
97, 102, 103, 113, 125,
130, 148, 149, 187

aprinçor kişi adı

237

arhant skr. saygıdeğer, veli,

rahip, seçkin, peygamber
53, 84, 100, 225, 233,
234, 240

aryavlokitesv(a)r Bodhisattva

adı

32, 36, 62, 65, 78, 80

asanke uzun bir devir, sayısız

27, 57, 77, 124, 194

atavatikondini hanın kişi adı

303

atl(i)g ...adlı, denen, denlen,

diye, adlandırılan, ünvanlı

19, 21, 22, 24, 27, 28, 31,
33, 35, 42, 44, 46, 47, 48,
49, 50, 51, 53, 55, 57, 59,
60, 61, 63, 65, 67, 68, 69,
70, 71, 72, 73, 74, 76, 77,
79, 82, 83, 84, 85, 87, 88,
90, 101, 104, 111, 115,
124, 135, 136, 137, 138,

139, 140, 141, 145, 146,
147, 148, 149, 150, 151,
156, 162, 164, 177, 183,
204, 206, 207, 208, 210,
216, 222, 224, 226, 227,
228, 229, 230, 231, 239,
240, 252, 253, 258, 261,
268, 269, 273, 274, 281,
282, 305, 308

atnakaudani buda

Sakyamuni'ni

öğrencilerinden birinin adı

97

badarı bir brahman adı

45, 102

barnas bir şehrin adı

96

bay zengin varlıklı

30, 95, 97

b(e)lgü işaret, belirti, alamet

104, 124, 125

bêş otuz üç üç yirmi beş

60, 73

bilge alim, bilge

22, 24, 25, 28, 37, 50, 53,
55, 59, 62, 65, 74, 80, 81,
84, 88, 94, 98, 103, 105,
107, 109, 116, 122, 123,
127, 129, 131, 142, 149,
160, 161, 164, 172, 177,
181, 182, 186, 187, 191,
193, 205, 206, 219, 220,
222, 228, 234, 240, 257,

268, 270, 271, 272, 285,

286, 289, 305

bodis(a)t(a)v skr. gelecekteki buda,
aydınlanmanın son aşamasındaki bu-
dist, buda olacak kimse

26, 36, 109, 124, 183,

194, 195, 196, 197, 198,

200, 201, 202, 203, 205,

210, 214, 219, 258, 259,

260, 268, 308

bölük bölüm

20, 21, 22, 32, 37, 19, 47,

48, 49, 50, 63, 68, 70, 71,

75, 78, 79, 80, 85, 87, 88,

90, 97, 124, 165, 166,

193, 239, 253

bud buda

19, 24, 25, 27, 28, 29, 30,

31, 32, 33, 35, 37, 39, 40,

41, 43, 45, 47, 55, 56, 57,

59, 62, 64, 66, 67, 71, 77,

78, 80, 81, 91, 92, 94, 95,

100, 101, 102

bultukmaz mümkün olmak

106, 108, 121, 126

burhan buda

22, 24, 32, 35, 37, 38, 40,

42, 43, 44, 45, 50, 51, 55,

59, 62, 63, 64, 65, 66, 67,

68, 69, 74, 75, 78, 79, 80,

81, 82, 83, 84, 86, 87, 93,

96, 98, 107, 115, 122,

135, 136, 137, 138, 139,

140, 141, 142, 143, 145,

146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 163, 165, 168, 169, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 215, 221, 222, 225, 226, 228, 230, 231, 234, 235, 237, 241, 242, 246, 257, 264, 265, 267, 268, 269, 270, 272, 276, 287, 296, 297, 298, 305	99, 100, 280
<u>buşı</u> sadaka verme, cömertlik, bağış, hediye 89, 111, 123, 124, 127	<u>edgüler</u> iyi üstün 86, 115, 173
<u>bügü</u> büyü, güçlü, hükümdar adının bir bölümü 28, 52, 58, 163, 164, 296	<u>eligi</u> kral, hükümdar 19, 21, 47, 70, 149
<u>cın</u> gerçek, doğru 86, 88, 109, 118, 120, 121, 124, 130, 157, 182, 227, 275, 292, 295	<u>emgek</u> ıstırap, acı, eziyet, sıkıntı 36, 37, 66, 83
<u>dar(a)nı</u> büyü ibaresi, sihirli söz 22, 43, 44, 45, 50, 67, 68, 69, 74, 83, 84, 252, 253, 260, 261, 266	<u>eng</u> ilk 19, 48, 73
<u>d(a)rm</u> öğreti, din 19, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 33, 41, 47, 54, 55, 57, 71, 77, 92, 94, 95, 100, 101, 157	<u>erdini</u> skr.ratna değerli taş mücevher 92, 128, 230, 233, 236
<u>dıntar</u> rahip, dindar kişi	<u>erklig</u> güçlü, kuvvetli, kudretli 41, 68, 84, 149, 180, 181, 199, 200, 203, 210, 215, 216, 224, 229, 234, 267, 273, 300
	<u>etöz</u> beden, vücut 20, 49, 74, 89, 107, 129, 162, 216, 220, 224, 226, 233, 278
	<u>ezrua</u> sgd.brahman 100, 141, 215, 237, 238
	<u>fuu taysı</u> chin. Üstat Fu 63
	<u>gang</u> Ganj Nehri'nin adı 28, 43, 60, 98, 264, 265, 281, 308
	<u>hartayı</u> kalp, yürek, öz 36, 66, 82
	<u>hymavati</u> bir şeytan adı 99
	<u>ırla-</u> şarkı, türkü söylemek 243

iduk gönderilmiş, kutlu, aziz,

35, 64, 80

maru ileriye, öteye

53, 129, 151, 179, 270

ig hastalık

20, 24, 48, 50, 55, 72, 75,

133, 138, 150, 174, 187,

295, 299

iki kırkınıç otuz iki

88

ilinmek yapışmak, bağlanmak

22, 50, 74

incip lakin, fakat, rağmen, sonr

68, 86, 90, 104, 112, 116,

120, 125, 163, 198, 217,

249, 281

intradati Bodisattva adı

229

isimek ısıtmak, ısınmak

27, 57, 78

k(a)ntik bir kulamanın adı, bir

bayramın adı

40, 45, 66, 69, 81

kali bir kralın adı

113, 158

kamagun hep birlikte, hepsi,

bütün

143, 159, 273

kaşpi şahıs adı

97

kédin geri, arka, batı, kuzey

24, 55, 145, 199

kelikme gelecek olan, gelen

37, 91

kergek ihtiyaç, gerek, lüzum

25, 30, 38, 39, 45, 92, 93,

94, 95, 102

kértü gerçek doğru, hakikat

86, 88, 110, 113, 123,

145, 154, 157, 161, 182,

271

kılınç amel, iş, var olma

20, 21, 33, 47, 48, 49, 62,

71, 72, 79, 116, 144, 163,

243, 305

kimkoke vajracchedika

Sutra'nın başlığı

61, 62

kitumati yer adı

30, 37, 38, 91, 93, 95

kopda hep, bütün

19, 20, 21, 22, 46, 48, 49,

50, 51, 71, 72, 74, 75, 76

kömen yanılma, aldatma, büyü, sihir

114, 122, 127, 128, 129,

133

köni doğru

42, 86, 112, 126, 131,

135, 145, 157, 163, 168,

171, 215, 221

körtle güzel

233, 237, 241, 242, 248

kötrülmis götürülmüş

19, 20, 21, 22, 26, 48, 49,

50, 56, 60, 71, 72, 73, 74,

182, 202, 203, 235, 267,

288

kukutapat bir dağ ad

30, 39, 92, 100

kumut Bodisatva'nın adı

229, 230

kunçuy prenses

34, 102

kuvrak cemaat,dini topluluk

42, 64, 150, 163, 183,

186, 189, 225, 228, 283

kül tarkan erkek adı

238

lokadatu kral adı

133, 188

m(a)haraa Tanrı beyi ve dünya
bekçisi

21, 49, 73

m(a)has(a)t(a)v budanın lakabı

226, 231, 233

mah(a)kaşıpı bir rahibin adı

54, 84, 241

mani b[urhan] peygamber buda

241

mengilig kutlu, mesut, neşeli

24, 55, 171

muntag bunun gibi, böyle, bu
türden

117, 131, 134, 137, 161,

182, 224, 296 134,

namo saygı

19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33,

34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,

41, 43, 44, 45, 47, 48, 49,

54, 55, 56, 57, 58, 59, 61,

62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,

69, 70, 71, 72, 73, 76, 77,

78, 79, 80, 81, 83, 84, 91,

92, 93, 94, 95, 100, 101,

102,157, 253, 254, 258,

264, 265, 267, 299

nirvan Skr. nirvāṇa sonsuz

huzur, kurtuluş

104, 111, 120, 126, 130,

274

nom kanun, din, akide inanç,

18, 19, 20, 21, 22, 23, 24,

27, 28, 29, 30, 31, 32, 33,

35, 37, 40, 42, 44, 46, 47,

48, 49, 50, 51, 53, 54, 55,

57, 58, 59, 60, 62, 63, 64,

65, 66, 67, 68, 69, 70, 71,

72, 73, 74, 76, 77, 78, 79,

80, 81, 82, 83, 85, 90, 91,

93, 96, 100, 101, 110,

111, 112, 114, 117, 120,

121, 122, 123, 124, 125,

126, 128, 130, 131, 134,

138, 154, 155, 169, 170,

175, 177, 180, 187, 188,

194, 195, 202, 210, 214,

215, 221, 225, 227, 228,

231, 233, 246, 248, 252,

253, 260, 261, 262, 273,

281, 282, 284, 286, 287,

291, 294, 295, 296

odgurak kesin, şüphesiz

27, 57, 78, 299

okıtmak ezbere söyletmek

22, 50, 74
oronta yerde, kaynakda
23, 33, 51, 52, 54, 62, 77,
79, 146, 181
ögli akıllı, düşünceli
23, 52, 54, 55, 76, 77,
125, 136, 149, 164, 169,
220, 223, 294
ögüz nehir, deniz, su
235, 276
ötrü sonra, daha sonra, bunun
üzerine, den dolayı
22, 25, 29, 30, 38, 39, 45,
50, 74, 75, 88, 92, 93, 94,
95, 96, 98, 99, 102, 105,
115, 134, 135, 152, 171,
175, 185, 186, 187, 189,
194, 195, 204, 207, 217,
243, 257, 266, 270, 272,
298, 303
ötüg dilek, istek
23, 54, 76, 93, 214, 260,
282
p(a)rtağcan sade bir insan
105
pançaki beş rahibin grubunu
eğiten
97
purni Buda'nın öğrencisinin bir
adı
98
ratnakar kişi adı
229, 230
sadagari bir Yakşa'nın adı

95, 97, 98
samntapuşp manastır adı
38, 93
sang cemaat
19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 28,
29, 31, 32, 33, 37, 40, 41, 44,
45, 47, 49, 54, 55, 56, 57, 58,
59, 61, 62, 65, 66, 69, 71, 72,
76, 77, 78, 81, 84, 91, 92, 94,
100, 101, 102, 157, 299
sansar acılarla dolu bu
dünyamız
161, 163, 169, 283, 304
savag söz, haber
25, 30, 31, 37, 38, 39, 45,
91, 92, 93, 94, 95, 100,
102
sengrem manastır
38, 93
sezig şüphe
33, 101
sudur skr. sutra, dini, kitap
(Burkan tarafından vaaz
ettidiğine inanıla vaazları için
alan kitap)
35, 42, 44, 46, 53, 59, 63,
64, 67, 68, 69, 79, 80, 82,
83, 85, 104, 170, 265
sumati bir mağaranın adı
272
suvda suda
98, 115, 191
süzük temiz, duru
52, 180, 308

sastr bodist öğreti metni
27, 57, 77, 168

sastrapirye bir öğretmen adı
33, 101

saştamaburni altıncı aşama,
altıncı yer
29

şlok skr. şola nazım şiir, vezin,
gatha
129, 130, 143, 152, 269,
270, 271, 276, 277, 287

tavgac hanka Çin İmparatoru
61

takşut budist edebiyatın on iki
türünden biri, şiir, nazım,
dörtlük
41, 46, 66, 76, 82, 143,
152, 276, 269, 277

tegzinc kitap, bölüm, tomar,
başlık
19, 20, 21, 22, 23, 27, 35,
40, 44, 46, 47, 49, 50, 55,
57, 63, 64, 66, 68, 69, 70,
71, 72, 74, 77, 78, 79, 80,
81, 83, 85, 89

tek wip sekiz yüklemek
43, 44, 67, 68, 83

tıltagi neden, sebep, vesile
77, 119, 121, 138, 164,
202, 222, 296

tnl(i)glar canlı, canlı varlık
46, 51, 75, 86, 119, 134,
135, 201, 214, 261, 265,
278

tokuz üç yirmi dokuz
46, 51, 76

toyın rahip topluluğu
94, 99, 100, 157, 195

töpüsi başı, tepesi
28, 80

tüz düz, doğru, kusursuz
42, 111, 112, 131, 135,
142, 157, 164, 171, 226,
231

ukmuş anlamak, idrak etmek
25, 39, 92, 94, 95

ulus memleket, ülke, şehir
24, 30, 55, 95, 221

umug umut, sığınak, ümit
34, 35, 63, 64, 80, 144,
151, 155, 198, 223, 239,
247

urubılbaşaşı buda'nın bir
öğrencisinin adı
233

uşnişa bir dini formül
28

üç v(e)girmine on üç
85

ülgülençsiz zamanki, ...
zamanına ait
24, 55, 159, 228

vainikilg kurtulmaya muhtaç
varlık çocukları hakkında
89

vapk[ua]ki
35, 63, 79

vatsi Şastra adı

234
vişiklün bir metnin başlığı
27, 57, 77
vivançane ses, hece, karakter
28
v(a)rılık emir, buyruk
97, 132, 152, 186, 190,
249, 274, 282
valavaçın elçi, peygamber
40, 66, 81
valtrı ışıldamak, parlamak
40, 44, 45, 66, 68, 69, 81,
83, 84
yangırtı yeniden
61, 105, 113, 270
varu- ışık saçmak, sevinmek,
parlama
40, 44, 45, 66, 68, 69, 81,
83, 84
yazukda kusur, suç, günah
28, 58
vértinçüde dünya, yeryüzü

96, 277
vèti v(è)girmine
69, 87
yıgıl- toplanmak, yığılmak
26, 56
vikçi Alp vegen Sangun erkek
adı
240
yintem ancak, sadece, yalnızca
107, 111, 113, 120
voru yürümek, dolaşmak
27, 57, 78, 154, 294
vosipas bir yazarın adı
242
yükün- eğilmek, hürmet etmek
25, 26, 32, 41, 42, 52, 56,
61, 141, 149, 175, 176,
183, 189, 190, 213, 228
z(a)ruşç Maniheizm'de bir
havarinin adı
241, 242

KAYNAKÇA

- Ağça, Ferruh, “Eski Uygurca Metinlerin Tarihlendirilişi ile İlgili Tespitler”, Ankara Üniversitesi Dili ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, *Türkoloji Dergisi*, 2014, 21/1, ss. 1-14.
- Anderl, Christoph (eds.), *Chán Buddhism in Dūnhuáng and Beyond: A Study of Manuscripts*, Texts and Contexts in Memory of John R. McRae, Vol. 165, Brill, Leiden 2021.
- Ayazlı, Özlem, *Altun Yaruk Sudur VI. Kitap, Karşılaştırmalı Metin Yayını*, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2012.
- Bang, Willi (eds.), *Türkische Turfan Texte VI: Das Buddhistische Sūtra Säkiz Yükmäk*, Verlag der Akademie der Wissenschaften, Berlin 1934.
- Biçer Özcan, Şehnaz, *Uygur Yazmalarında Sayfa Düzeni*, T.C. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 2010, s.37
- Budu, Mariana, “Kısasü’l-Enbiyâ Tercümeleri ve Ebû İshâk İbrâhîm B. El-Mansûr B. Halefi’l-Müzekkir, Nisâbü’rî’nin Kısasü’l-Enbiyâ’sının Türkçe Tercümesi”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt 60, Sayı 1, 2020, ss. 71-95.
- Buswell, Robert E. *Madhyamaka School*, Encyclopedia of Buddhism, Volume Two: MZ. Appendix, Index, Macmillan Reference USA, Thomson Gale: 479a-485b, New York 2004.
- Chutiwongs, Nandana, “Visual Expressions of Tantric Buddhism”, *Journal of the Siam Society*, Vol. 70, 1982, pp. 76-85.
- Clark, Larry, *Uygur Manichaeon Texts*, Volume II: Liturgical Texts, Texts, Translations Commentary, Corpus Fontium Manichaeorum: Series Turcica II, Brepols Publishers, Turnhout 2013.
- Clark, Larry, *Uygur Manichaeon Texts*, Volume III: Ecclesiastical Texts, Texts, Translations Commentary, Corpus Fontium Manichaeorum: Series Turcica II, Brepols Publishers, Turnhout 2017.
- Coşkun, Hatice, *Atebetü’l-Hakâyık (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)*, haz. Serkan Çakmak, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları: 115, İstanbul 2019.
- Çetin, Engin, *Altun Yaruk: VIII Kitap: Berlin Bilimler Akademisindeki Metin Parçaları (Karşılaştırmalı Metin, Çeviri, Açıklamalar, Dizin)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2020.
- Dankoff, Robert, and James Kelly, *Compendium Of The Turkic Dialects*, Harward 1982.
- Demir, Nurettin ve Emine Yılmaz, *Uygur Edebiyatı: Nesir*, Türk Edebiyatı Tarihi I, ed. T. S. Halman, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2007, ss. 154-177.
- Demirci, Ümit Özgür, *Uygurca Altun Yaruka Ait Belgeler (251-300)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.

- Edgerton, Franklin, *Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary*, Vol. 2, Motilal Banarsidass, Delhi 1953.
- Elmalı, Murat ve Hacer Tokyürek, *Altun Yaruklug Ceval Beg Bitigi*, Asos Yay., Elâzığ 2022.
- Elmalı, Murat, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (151-200)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Elverskog, Johan, *Uygur Buddhist Literature*, Brepols Publishers, Turnhout 1997.
- Ercilasun, Ahmet Bican ve Ziyat Akkoyunlu, *Kâşgarlı Mahmud: Dîvânü Lugâti't-Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*, TDK Yay., Ankara 2014.
- Gabain, Annemarie Von, "Eski Türkçe'nin Yazı Dili", çev. Sabit S. Paylı, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, 1959, ss. 311-329.
- Gabain, Annemarie Von (ed), *Türkische Turfan Texte VI: Das buddhistische Sûtra Sekiz Yükmek*, Verlag der Akademie der Wissenschaften, Berlin 1934.
- Gözel, Ayşegül, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait 50 Belge (751-800)*, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ardahan 2018.
- Harvey, Peter, *An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices*, Cambridge University Press, Cambridge 2013.
- Hazai, Georg and Peter Zieme, *Fragmente der Uigurischen Version des Jin'gangjing Mit den Gāthās des Meister Fu, Nebst Einem Anhang von T. Inokuchi*, Akademie Verlag (BT I), Berlin 1971.
- İsi, Hasan, *Eski Türkçe Tantrik Bir Metin: Uṣṇīṣa Vijayā Dhāraṇī Sūtra*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2019.
- Kara, Georg, and Peter Zieme, "Die Uigurische Übersetzung Des Apakryphen Sutra, Fo Ding Xin DaTua Luo Ni", *Altorientalische Forshunger* 13, 1986, pp. 318-376.
- Kara, György, Peter Zieme and Lilia Tugusheva, *Avalokiteśvara-Sūtras: Edition Altuigurischer Übersetzungen nach Fragmenten aus Turfan und Dunhuang*, Turnhout (Belgium) 2022.
- Karaarslan, Şengül, *Kṣanti Kūlguluk Nom Bitig'de Ekler (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, Cilt I, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya 2011.
- Kaya, Ceval, *Uygurca Altun Yaruk Belgeler*, TDK Yay., Ankara 2023.
- Kaya, Ceval, *Uygurca Altun Yaruk, Giriş, Metin ve Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2021.
- Kaya, Korhan, *Buddhizm Sözlüğü*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2017.
- Kekuyon, Aşavan Sıraç ve M. Bilgin, *Zarathustra- Gathala*, J & J Yayınevi, İstanbul 1996.

- Keskin, Berker, *Eski Uyğur Türkçesi Hukuk Belgeleri ve Söz Varlığı*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul 2020.
- Kılıç Cengiz, Ayşe, *Eski Uyğur Türkçesi Dönemine Ait Tantrik Bir Metin: Sitātapatrādhāraṇī*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara 2018.
- Kōichi, Kitsudō, “The Jin’gangjing zuan 金剛經纂 in Old Uighur with Parallels in Tangut and Chinese”, *Written Monuments of the Orient* 3/2, 2017, pp. 43-87.
- Küçük, Yahya, *Uygurca Altun Yaruk’a Ait 50 Belge*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.
- Kütükçü, Gökhan, *Uygurca Altun Yaruka Ait Belgeler (351-400)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Le Coq, Albert von, “Türkische Manichaica aus Chotscho III”, *APAW, Phil.-hist.*, K1 2, Berlin 1922, pp. 465-511.
- Macdonell, Arthur Anthony, *Sanskritçe-English Dictionary*, Printed At the Clarendon Press, Oxford 1893.
- Müller, Friedrich Wilhelm Karl, *Uigurica II*, Berlin Abhandlungen der Königlich Preußischen Akademie der Wissenschaften, Two Old Uyghur Sitātapatrādhāraṇī Fragments from the Berlin Turfan Collection 83, 1911.
- Müller, Friedrich Wilhelm Karl, *Uigurica II*, Abhandlungen der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Classe, Berlin 2011.
- Özbay, Betül, *Huatuanift Manihaist Uygurların Tövbe Duası*, TDK, Ankara, 2019.
- Özbay, Betül, *Manihaist Uygur Metinlerinin Envanterinin Hazırlanması*, İstanbul 2010.
- Özertural, Zekine, *Alttürkische Handschriften Teil 16: Mahāyāna-sūtras und Kommentartexte*, Stuttgart: Franz Steiner, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, XIII 24, 2012.
- Peter Zieme, *Uigurische Fragmente Aus Der Pancarakṣa*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2005.
- Polat, Gürşat, *Altun Yaruk’a Ait Belgeler (301-350)*, Marmara üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstütüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Raschmann, Simone Christiane, *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras*, Teil Alttürkische Handschriften Teil 6, Viertes und Fünftes Buch, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/14, Stuttgart 2002.
- Raschmann, Simone Christiane, *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras Teil 3*, Alttürkische Handschriften Teil 7, Sechstes bis zehntes Buch. Kolophone, Kommentare und Versifizierungen Gesamtkonkordanzen, Stuttgart 2005.

- Savaşçı, Yusuf, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (401-450)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- Semet, Ablet, *Geschichte Geschichte des Uigurischen Maitreya-Glaubens*, Silk Road Studies Meisterernst, Brepols Publishers, Turnhout (Belgium) 2013, pp. 349-373.
- Seymen, Abdurrahman, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (551-600)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2011.
- Shimin, Geng, vd., *Fragmente der uigurischen Dasakarmapathavadanamala aus hami* (Teil 1), Berlin 2005.
- Simone, Christiane Raschmann (eds.), *Fragmenta Buddhica Uigurica*, Ausgewählte Schriften von Peter Zieme, Klaus Schwarz Verlag, Berlin 2009.
- Simone, Christiane Raschmann, *Berliner Fragmente des Goldglanz-Sūtras* Teil 1, Alttürkische Handschriften Teil 5, Vorworte und Erstes bis Drittes Buch, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland, Band XIII/13, Stuttgart 2000.
- Soothill, William Edward and Lewis Hodous, *A Dictionary Of Chinese Buddhist Terms*, with Sanskrit and English Equivalents and a Sanskrit-Pali Index, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., London 1937.
- Soydan, Yıldız, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (201-250)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Şen, Serkan, *Körüm Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*, Kesit Yay., İstanbul 2017.
- Tekin, Şinasi, “İştikakçının Köşesi, Türk Dilinde Kelimelerin ve Eklerin Hayatı Üzerine Denemeler”, Simurg Yayınları, *Dil ve Edebiyat Dergisi* 8, 1. Baskı, İstanbul, 2001.
- Tekin, Şinasi, *Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları*, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd., İstanbul 1993.
- Tekin, Şinasi, *Maitrisimit Nom Bitig Die Uigurische Übersetzung eines Werkes der buddhistischen Vaibhāṣika-Schule*, 1. Teil: Transliteration, Übersetzung, Anmerkungen, 2. Teil: Analytischer und Rückläufiger Index, (Berliner Turfantexte 9, 1-2.), Berlin 1980, pp. 1-187
- Tekin, Şinasi, *Maytrisimit Burkancıların Mehdîsi Maitreya ile Buluşma: Uygurca İptidai Bir Dram*, Uygurca Metinler II, TDK Yayınları, Ankara 2019.
- Tekin, Şinasi. “Uygur Bilgini Singku Seli Tutung’un Bilinmeyen Yeni Bir Çevirisi Üzerine”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten* 13, 1965, ss. 29-33.
- Tokyürek, Hacer, *Altun Yaruk Sudur IV. Tezginç (Karşılaştırmalı Metin Yayını)*, TDK Yayınları, Ankara 2018.
- Topçu, Emel, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (601-650)*, Marmara üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.

- Usta, Mithat, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (451-500)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005.
- Uzunkaya, Uğur, “Beden, Dharma ve Budhizm: Budist Felsefeye İlişkin Eski Uygurca Fragmanlar”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 63/1, 2023, ss. 249-276.
- Uzunkaya, Uğur, “Buddha Śākyamuni, Śāriputra ve Avalokiteśvara: Muhtelif Meselelere İlişkin Eski Uygurca Fragmanlar”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 6/4, 2022, 1541-1570.
- Uzunkaya, Uğur, “*Buddhalar ve Bodhisattvalara Yakarışı Konu Alan Eski Uygurca Fragmanlar*”, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 22/2 Kış-Winter 2022, ss. 387-409
- Uzunkaya, Uğur, “Budist Kişilikler Üzerine Eski Uygurca Fragmanlar”, *Turcology Research* 80, ss. 168-187
- Uzunkaya, Uğur, “Budist Sūtralara İlişkin Eski Uygurca Muhtelif Metin Parçaları”, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 10/2, 2022, ss.720-744.
- Uzunkaya, Uğur, “Budist Uygur Edebiyatından Muhtevası Belirlenemeyen Metin Parçaları Üzerine Bir İnceleme”, *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23/2, 2023, ss. 954-968,
- Uzunkaya, Uğur, “Eski Uygurca Saddharmapundarīka-Sūtra’ya İlişkin Fragmanlar”, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 57, Nisan/April 2023, ss. 371-401.
- Uzunkaya, Uğur, “Günah ve Tövbe: Budist Edebiyata İlişkin Eski Uygurca Fragmanlar”, *Gazi Türkiyat* 32, 2023, ss. 25-50.
- Weeraratne, W.G. ed., *Encyclopaedia of Buddhism*, Volume VII, Government of Sri Lanka, 2005.
- Wilkens, Jens, *Handwörterbuch des Altuigurischen*, (*Altuigurisch-Deutsch-Türkisch*), Eski Uygurcanın El Sözlüğü, (Eski Uygurca-Almanca-Türkçe), Akademie der Wissenschaften zu Göttingen, 2021.
- Wilkens, Jens, “*Manichäisch-türkische Texte der Berliner Turfansammlung*”, *Alttürkische Handschriften Teil 8*, Verzeichnis der Orientalischen Handschriften XIII, 16, Stuttgart 2000.
- Yakup, Abdurışid, *Prajñāpāramitā Literature In Old Uyghur*, Berlin Brandenburgische Akademie der Wissenschaften Akademienvorhaben, BT XXVIII, Brepols 2010.
- Yıldırım, Fikret, *Irak Bitig ve Orhon Yazılı Metinlerin Dili*, TDK Yay., Ankara 2017.
- Yücel, Muammer, *Uygurca Altun Yaruk'a Ait Belgeler (651-700)*, Yüksek Lisans Tezi. Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ardahan 2014.
- Yükneki, Edib Ahmet B. Mahmud, *Atebetü'l-Hakâyık (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)*, haz. Serkan Çakmak, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları: 115, İstanbul 2019.

- Zieme Peter, *Manichäisch-Türkische Texte: Texte, Übers., Erschienen* (BT V), Akademie Verlag, Berlin 1975.
- Zieme, Peter, "Magische Texte Des Uigurischen Buddhismus", Berlin Brandenburgische Akademie der Wissenschaften Akademienvorhaben, (2005).
- Zieme, Peter, "Ein altuigurisches Dharmasāraśāstra Nach Einer Chinesischen Version", *B International Journal of Old Uyghur Studies*, 3/1, Berlin 2021, pp. 5-18.
- Zieme, Peter, "Local Literatures: Uighur Brill's Encyclopedia of Buddhism I" Consulting Editors: Oskar von Hinüber, Albert-Ludwigs University of Freiburg and Vincent Eltschinger, *Austrian Academy of Sciences*, 2015, pp. 871-882.
- Zieme, Peter, *Altun Yaruk Sudur, Vorworte Und Das Erste Buch, Edition und Übersetzung der Alttürkischen Version Des Goldglanzsutra (Savar-naprabhasottama-sutra)*, Berliner Turfantexte XVIII, Brepols (Turnhout) 1996.
- Zieme, Peter, *Bruchstücke Von Kapitel IV (Erkenntnis Durch Den Glauben) Und Von Kapitel V (Das Gleichnis Von Den Kräutern)*, Kay. Zieme, P. 2., Alttürkische Handschriften Teil 16 Mahāyāna-Sūtras Und Kommentartexte, 2012.
- Zieme, Peter, *Caitya Veneration – an Uigur Manuscript with Portraits of Donors*, (Berlin Brandenburg Academy of Sciences and Humanities, Berlin 2007).
- Zieme, Peter, *Der Essenz-Śloka des Saddharmapundarīka-Sūtras*, In: *Varia Eurasiatica*, Festschrift für Professor András Róna-Tas. Szeged, Berlin 1991, pp. 249-269.
- Zieme, Peter, *Fragmenta Buddhica Uigurica*, Ausgewählte Schriften mit Addenda und Corrigenda I. Sūtras und Aussprüche. Alttürkischen Faragmente aus dem Devatasutra, Alttürkischen Faragmente aus dem Devatasutra, Berlin 2008.
- Zieme, Peter, *Buddhistische Stabreimdichtungen der Uiguren*, BT XIII Akademie Verlag, Berlin 1985.
- Elektronik kaynaklar
- Digitales Turfan Archiv/Uigurische Texte. (-). Turfanforschung: http://turfan.bbaw.de/dta/u/dta_u_index.htm
- Gakkai, Soka, Dictionary of Buddhism, <https://www.nichirenlibrary.org/en/>, (05.10. 2023).
- <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/sekiz-yukmek-yaruk-fo-shuo-tian-di-ba-yang-shen-zhou-jing-tees-1454> (11.10. 2023).
- <https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/tengri-tengrisi-burhan-yarlikamis-yitikan-uze-oz-yas-uzun-kilmak-atlig-sudur-nom-bitig-fo-shuo> (11.10. 2023).
- <https://turfan.bbaw.de/dta> (10.02.2022)
- <https://www.Yumpu.Com/En/Document/View/21676088/The-Vajracchedika-Sutra-WithGathas-Compiled-By-Master-Fu-Evertime> (24.02.2023).
- <https://www.Yumpu.Com/En/Document/View/21676088/TheVajracchedika-Sutra-With-Gathas-Compiled-By-Master-Fu-Evertime>(19.06.2024).

VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (06.03. 2024).

Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (06.03. 2024).

Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (25.02.2024).

Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Berliner_Texte_13.14-21.Htm (09.11.2023).

Willkommen bei VATEC (Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Altun_Yarok_B21-B58.Htm (06.03. 2024).

Willkommen bei VATEC Vorislamische Alttürkische Texte: Elektronisches Corpus https://Vatec2.Fkidg1.Uni-Frankfurt.De/Vatecasp/Berliner_Texte_13.14-21.Htm (08. 02.2024).

SEÇME FRAGMANLAR

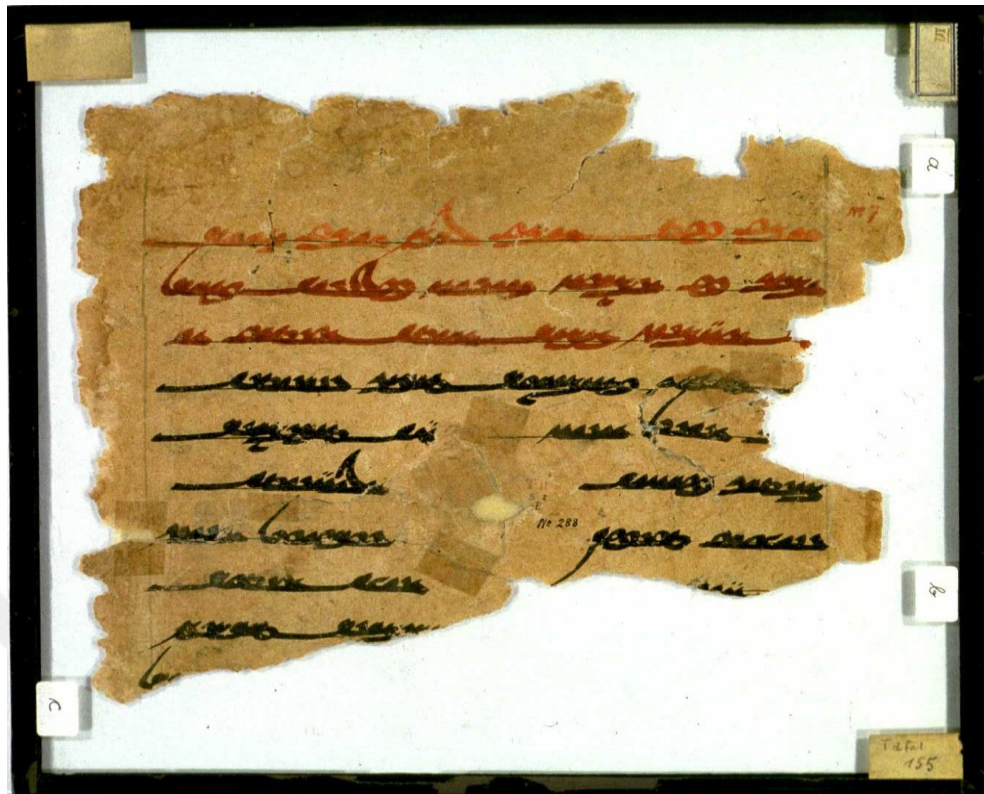
Giriş Bölümünün Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 2378a seite 1

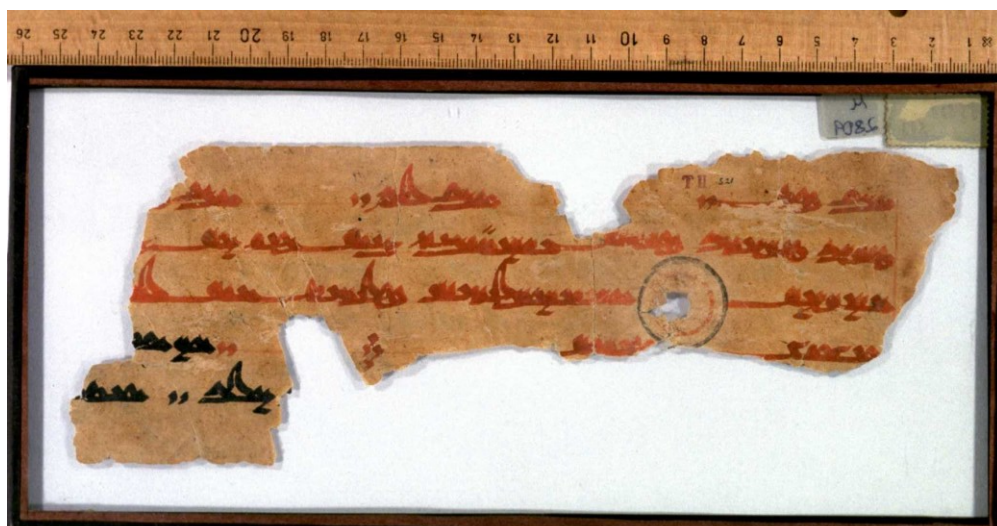
U 376 ön

U 3652 sa-c ön

U 3348 seite 1

U 2809 Seite 2

U 3678 a-c

U 246 seite 1

İsimlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

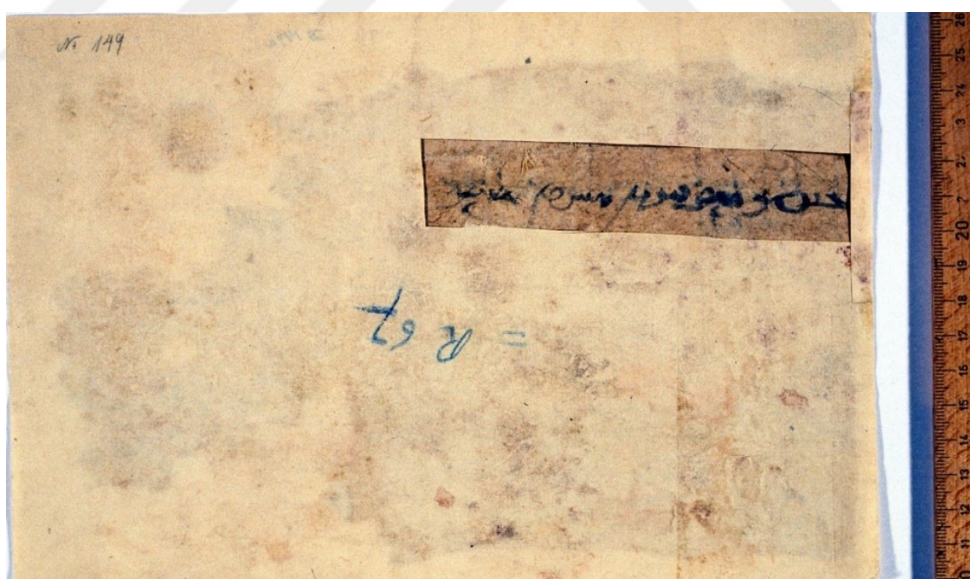
U 7123 ön

U 7065 side 2

U 2422

U 5232 seite 1

Başlıkların Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 4 Ön

U 4 Arka

**Dhāraṇī Adı Verilen Tılsımlı İfadelerinin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı
Fragmanlar**

U 860 seite 1

U 1187 seite 2

U 752 Seite 2

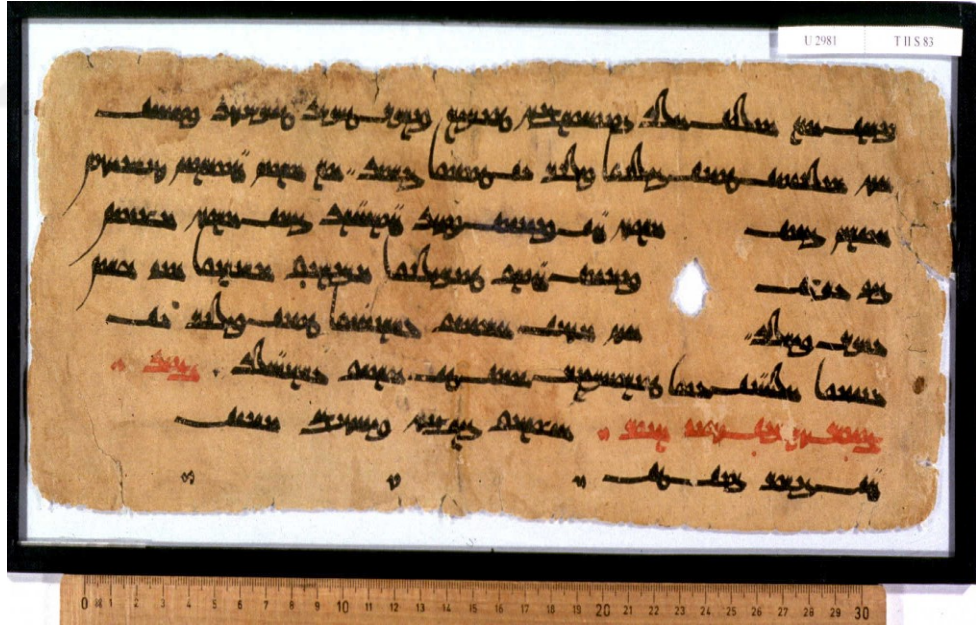

U 3833 Seite 1

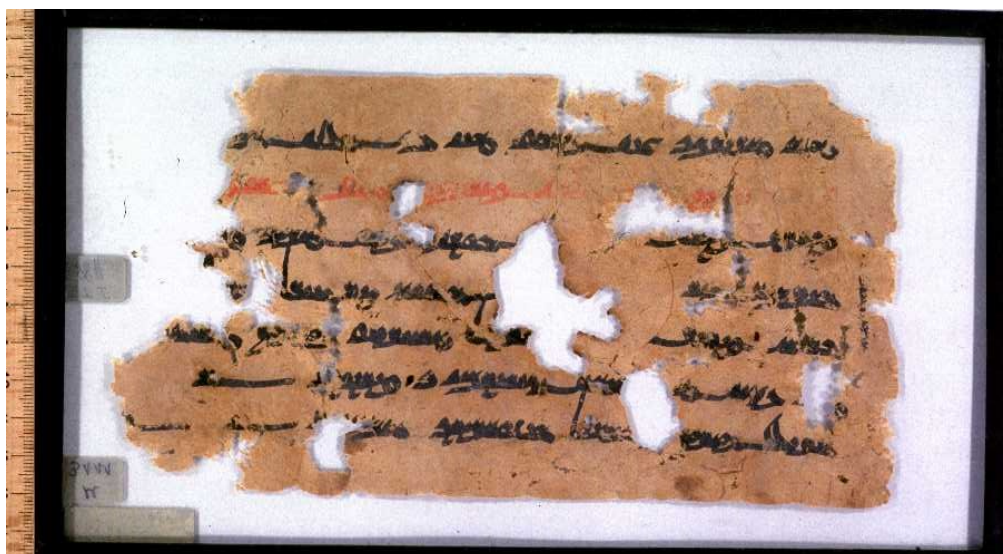
Kalıp İfadelerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragmanlar

U 2785 ön

U 2981 Ön

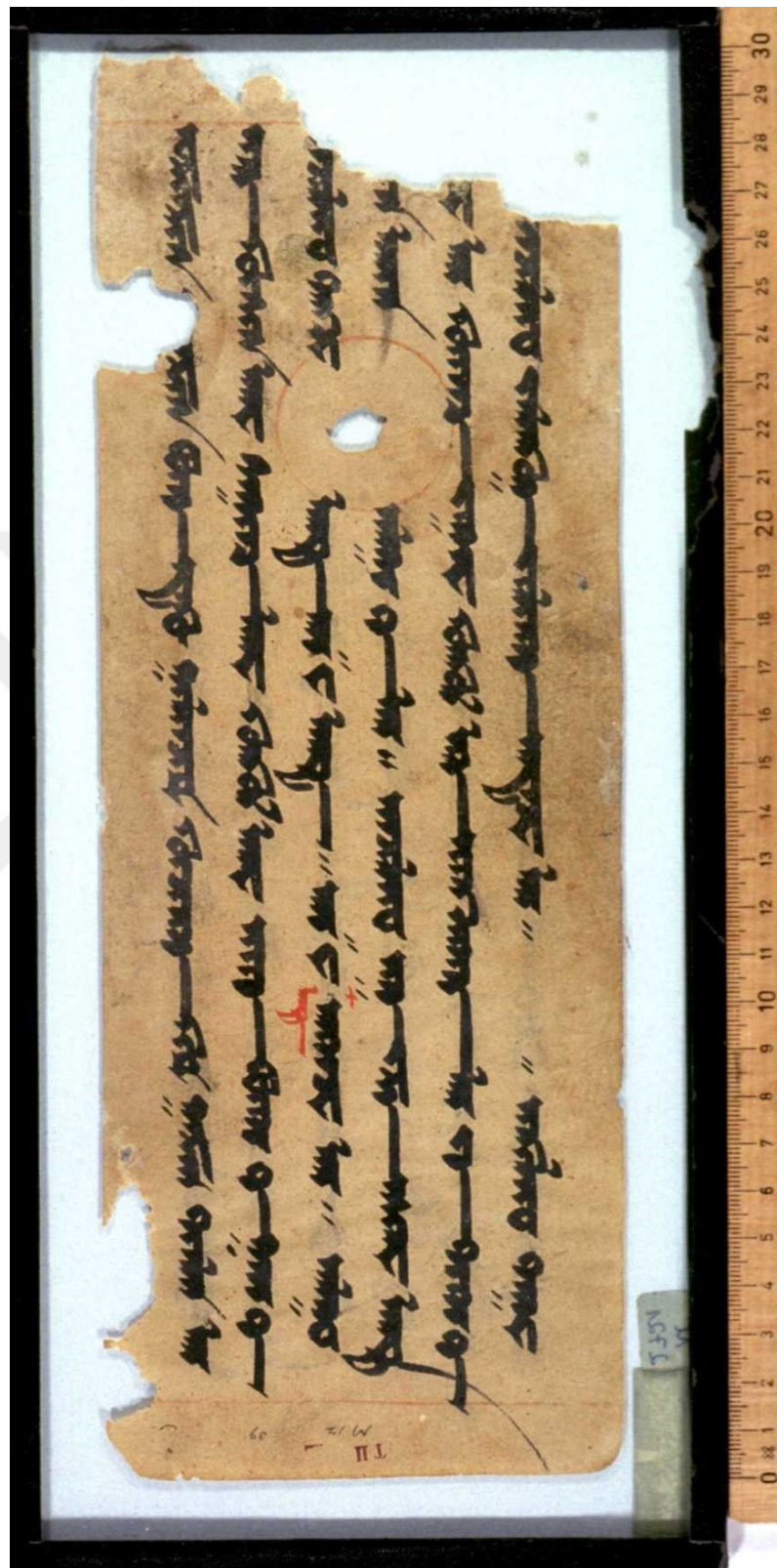

U 3111 seite 1

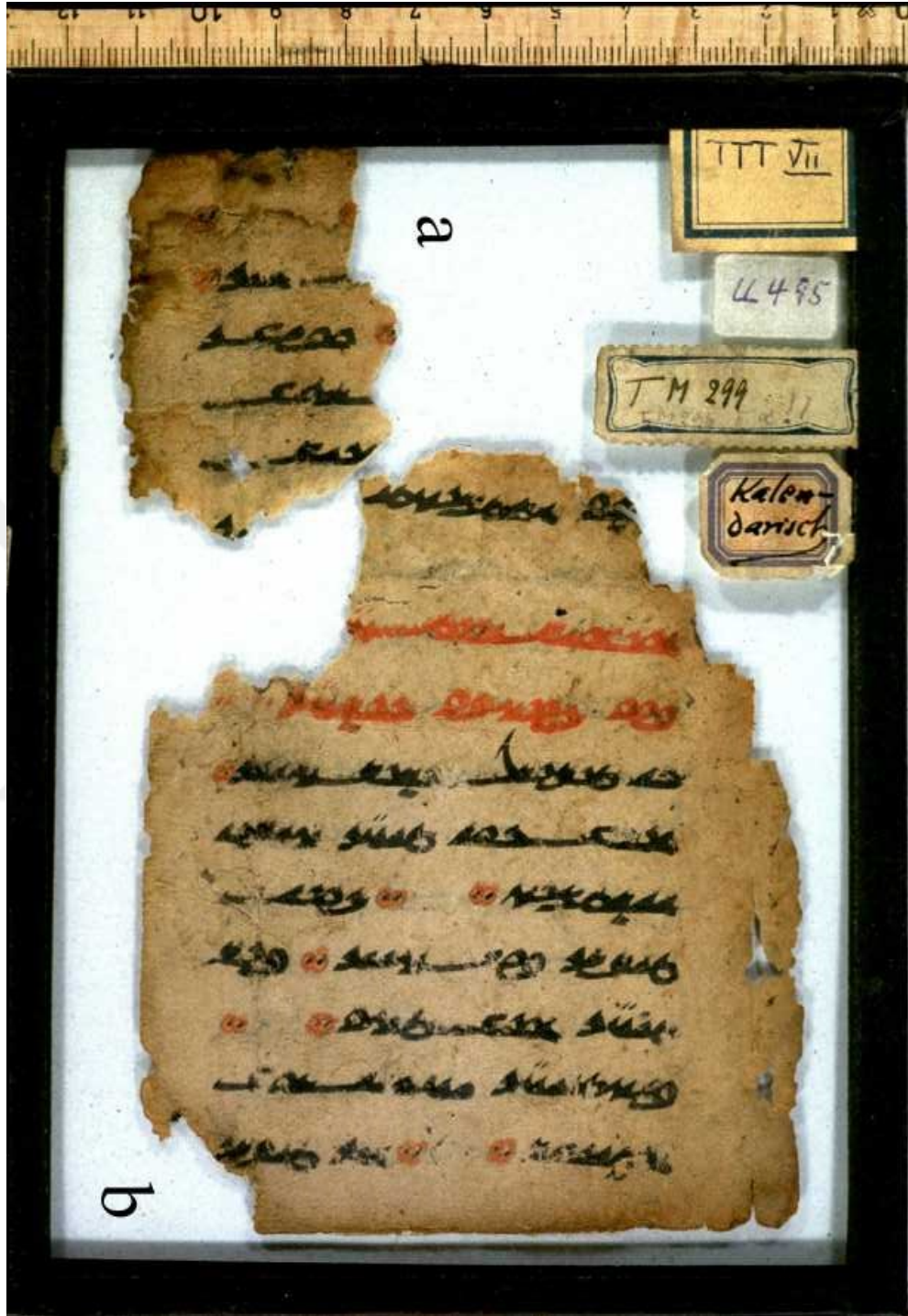
U 2464 seite

Unutulan Ekin Kırmızı Mürekkeple Vurgulanması

U 2721 seite 2

Önemli Tarihin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı Fragman

U 495b ön

Arşivde Mürekkep Değişmesi Barındırdığı Gözlemlense de Yıpranmadan
Ötürü İçeriği Belirlenemeyen Metinlerin Farklı Mürekkeple Vurgulandığı
Fragmanlar

U 2793 seite 1

U 2031 Seite 1

U 2279 a-b seite 1

U 3232 arka

U 3886

ÖZGEÇMİŞ

Menevşe Tibet Samsun’da doğdu. Samsun Emine- Ahmet Yeni Kız Anadolu İmam Hatip Lisesini bitirdi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nden 2021 yılında tarihinde mezun oldu. 2022 yılında OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eski Türk Dili Yüksek Lisans programına girdi. Orta derecede İngilizce bilmektedir.

İletişim Bilgileri

ORCID ID: 0009-0007-4140-6444

Yayınlar:

Tibet, Menevşe, Eski Türkçe Metinlere Göre Dil Ediniminde Yazıyla Sağlanan Vurgunun Yeri, II. Uluslararası Yabancı Dil Eğitiminde Güncel Meseleler Bilimsel Sempozyumu, Türkistan 2024.